

Länsstyrelsen
Skåne

Årsredovisning 2018

Länsstyrelsen Skåne

Titel: Länsstyrelsen Skånes årsredovisning 2018
Utgiven av: Länsstyrelsen Skåne
Diarienummer: 106-39145-18
Tryckår: 2019
Omslagsbild: Kommunikationsenheten

Innehållsförteckning

LANDSHÖVDINGENS UNDERSKRIFT AV ÅRSREDOVISNINGEN	1
LANDSHÖVDINGEN HAR ORDET	2
LÄNSSTYRELSEN SKÅNES ORGANISATION	3
RESULTATREDOVISNING	4
Uppgifter enligt Förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion	4
Övrig verksamhet	102
Året i siffror i enlighet med regeringsbeslut S2012/4487/SFÖ	115
Åtterrporteringskrav i regleringsbrev 2018	130
Annat beslut från regeringen	205
Övriga åiterrporteringskrav enligt Förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag	206
INFORMATION AV VÄSENTLIG BETYDELSE FÖR REGERINGENS	
UPPFÖLJNING OCH PRÖVNING ENLIGT 2 KAP. 4 § FÅB	210
FINANSIELL REDOVISNING	211
Resultaträkning	211
Balansräkning	212
Anslagsredovisning	214
Tilläggsupplysningar och noter	215
SAMMANSTÄLLNING ÖVER VÄSENTLIGA UPPGIFTER	234

Landshövdingens underskrift av årsredovisningen

Jag bedömer att den interna styrningen och kontrollen vid myndigheten har varit betryggande under den period som årsredovisningen avser.

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Malmö den 19 februari 2019

Anneli Hulthén
Landshövding

Landshövdingen har ordet

Sommaren 2018 kommer vi alltid förknippa med värme, torka, vattenbrist, bränder och eldningsförbud. Flera kommuner gick ut med bevattningsförbud och de flesta sjöar och vattendrag visade mycket låga vattennivåer.

Vi är tacksamma för att Skåne klarade sig från allvarliga bränder. Medarbetare från Länsstyrelsen, skånska kommuner och räddningstjänster hjälpte till vid bränder i andra län varav vissa hoppade in på sin semester. Vi hoppas att vi med sommarens erfarenheter står bättre rustade inför nästa sommar.

Länsstyrelsens aktiviteter under 2018 var många och olika. Länsstyrelsen ansvarade för drygt 240 personer som genomförde arbetet med att kontrollräkna 2 565 424 röster i kommun-, landstings- och riksdagsval.

Företrädare för sju skånska aktörer undertecknade *Skåne tillsammans mot brott*, en programförklaring för att utveckla det brottsförebyggande arbetet i Skåne. Syftet är att med gemensamma krafter verka för ökad trygghet för Skånes medborgare.

Med anledning av den säkerhetspolitiska utvecklingen i Sveriges närområde har Regeringen beslutat att skapa ett modernt totalförsvaret. Tillsammans med Södra Militärregionen driver vi den regionala totalförsvarsplaneringen framåt, och har bland annat tagit fram en *Regional grundsyn för totalförsvarsplanering i Skåne*.

Tillsammans med tre andra aktörer har vi bildat *Regional kustsamverkan i Skåne/Halland* för att i tät dialog med kustkommunerna i Skåne och Halland stärka statens möjligheter att kunna hantera en stigande havsnivå.

Miljöfrågor är en stor del av Länsstyrelsens arbete. Inom projektet *Fossilbränslefria kommuner* har 10 kommuner minskat sin förbrukning av diesel med 6,4 miljoner liter på två år.

Jag har dessutom utmanat Västra Götalands landshövding att minska matsvinnet. Att halvera det globala matsvinnet per person och att minska matsvinnet längs hela livsmedelskedjan är en del av Agenda 2030.

Mycket mer har naturligtvis hänt. Jag har besökt drygt 50 företag, länsstyrelserna lanserade en ny webbplats, vi har tagit emot ett italienskt statsbesök, haft talmansbesök i länet och Kronprinsessan har genomfört sin landskapsvandring. Mycket annat går att läsa i denna årsredovisning. Jag vill tacka alla länsstyrelsens medarbetare för ett mycket bra jobb. Nu står vi redo för vad 2019 har att bjuda på!

Anneli Hulthén

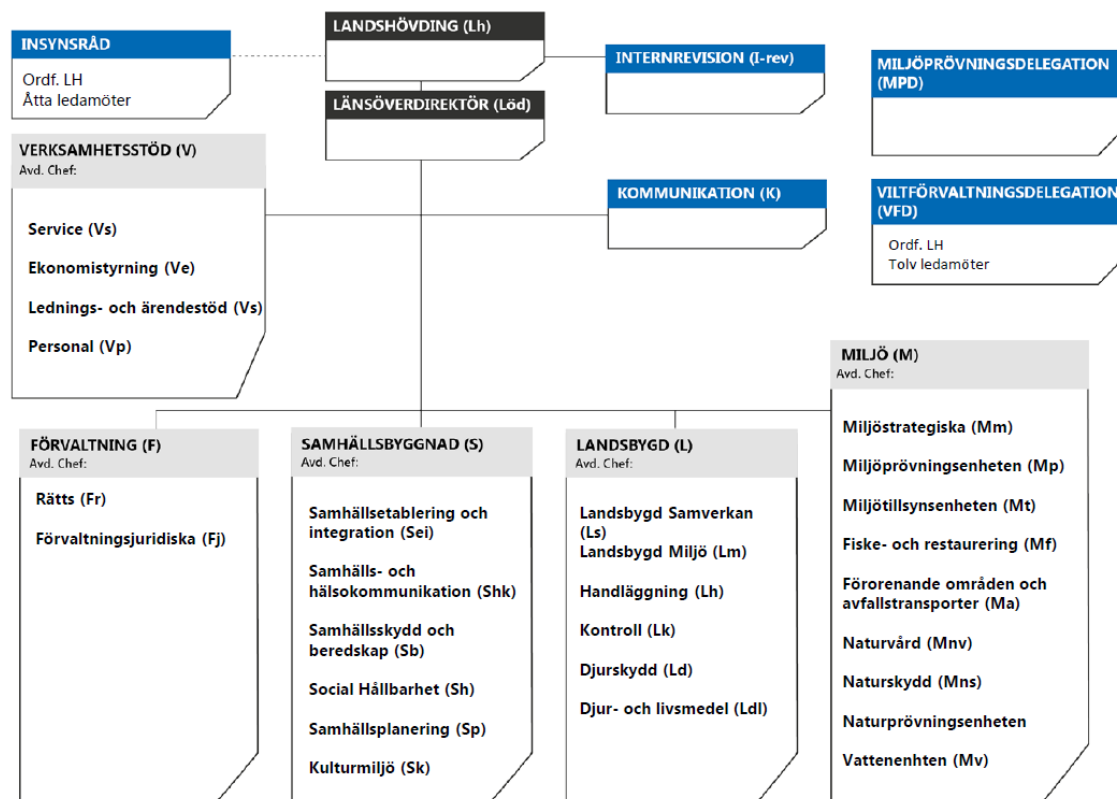
Länsstyrelsen Skånes organisation

Bild på organisationen per 31 december 2018.

Länsstyrelsen
Skåne

Organisationsschema

Resultatredovisning

Uppgifter enligt Förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion

Länsstyrelseinstruktion 2 §

Länsstyrelsen ska

1. verka för att nationella mål får genomslag i länet samtidigt som hänsyn ska tas till regionala förhållanden och förutsättningar.
2. utifrån ett statligt helhetsperspektiv arbeta sektorsövergripande och inom myndighetens ansvarsområde samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser.
3. främja länets utveckling och noga följa tillståndet i länet samt underrätta regeringen om dels det som är särskilt viktigt för regeringen att ha vetskap om, dels händelser som inträffat i länet.
4. inom sin verksamhet främja samverkan mellan kommuner, landsting, statliga myndigheter och andra relevanta aktörer i länet, och
5. ansvara för de tillsynsuppgifter som riksdagen eller regeringen har ålagt den.

Övergripande kommentar av resultat i förhållande till uppgiften

Länsstyrelsen arbetar aktivt för att de nationella målen ska få genomslag i länet. Det görs på olika nivåer, och i olika konstellationer, i samverkan och i samarbete med statliga myndigheter, kommuner, Kommunförbundet Skåne, Region Skåne, företrädare för näringslivet och ideella organisationer. Arbetet finns i huvudsak beskrivet under respektive sakområde, men nedan redovisas några exempel där det tvärspektoriella arbetssättet är nödvändigt för att samordna och många gånger göra svåra avvägningar utifrån olika perspektiv och samhällsintressen.

Länets kraftiga befolkningsökning i kombination med ett lågt bostadsbyggande har lett till bostadsbrist i hela länet. Det är en utmaning att skapa förutsättningar för ett ökat bostadsbyggande samtidigt som vi hushållar med värdefull åkermark, säkrar tillgång till rent vatten och tar hänsyn till andra allmänna intressen. Länsstyrelsen arbetar

främjande och gör avvägningar i arbetet med säkrad vattentillgång, en levande landsbygd med god livsmedelsproduktion och livsmedelshantering samtidigt som vi bidrar till att stärka förutsättningarna för ökat bostadsbyggande.

Att begränsa klimatpåverkan och anpassa samhället till klimatförändringar är en av de största utmaningarna i världen. Vi behöver skydda miljön och samtidigt arbeta för en hållbar framtid. Klimatsamverkan Skåne utgör här en viktig arena. Ett exempel på avvägning att hantera är samhällets behov av råvaruförsörjning nödvändig för utvecklingen mot en grön och hållbar framtida infrastruktur, samtidigt som hänsyn måste tas till den miljöpåverkan råvaruuttagen medför och de allmänna intressen som påverkas.

Omfattande samordning och samverkan på ledningsnivå

Det finns en rad forum och mötesformer där länsstyrelsens ledning i samordnande syfte träffar regionala ledningsföreträdare för myndigheter, kommuner, regioner och näringslivet. I det följande redovisas några viktigare konstellationer.

Strukturerad dialog med Skånes kommuner

Landshövdingen bjöd under våren och hösten in länets kommunledning till totalt fyra kommunledningsmöten för information och dialog om viktiga frågor för Skåne. Årets möten behandlade frågor rörande dricksvattenförsörjningen, kommunernas roll i totalförsvarsplaneringen, jordbrukets situation efter sommarens torra samt frågor kopplade till flyktingmottagandet, såsom fördelningen av nyanlända invandrare 2019. Som komplement till ledningsmötena införde Länsstyrelsen under 2018 nyhetsbrev som adresseras kommunledningarna. I dessa kan Länsstyrelsens ledning informera om aktuella viktigare händelser och aktiviteter i länet. Under 2018 skickades tre nyhetsbrev ut till kommunerna.

Under 2018 har ledningarna för Kommunförbundet Skåne, Region Skåne och Länsstyrelsen fortsatt samarbetet inom Skånskt ledningsforum. Under året har det brottsförebyggande arbetet, civilt försvar och sommarens händelser med torra och vattenbrist varit i centrum för samverkande diskussion och erfarenhetsutbyte.

Strategisk statlig samordning

Länets strategiska samordning har fortsatt utvecklats under 2018. Landshövdingen har vid två tillfällen under året bjudit in ansvariga befattningshavare för statliga myndigheter med verksamhet i länet till möten på strategisk nivå. Under året har fokus legat på att utifrån ett ledningsperspektiv finna områden lämpliga för strategisk samordning och samverkan. Som exempel har deltagande myndigheter kommit överens om att gemensamt driva samverkan kring kompetensutveckling såsom regelbundna nätverksträffar för chefer samt gemensam utbildning avseende statstjänstemannarollen och vad den innebär för statligt anställda.

Högnivågruppen för krisberedskap och civilt försvar

I syfte att utbyta information och erfarenheter inom krisberedskapsområdet samt verka för samverkan inom området civilt försvar har Landshövdingen kallat regionpolischefen för region Syd, chefen för militärregion Syd, förbundsdirektören för Kommunförbundet Skåne, stadsdirektören för Malmö stad samt företrädare för Region Skåne till två möten under året.

I syfte att utveckla arbetet inom krisberedskap och civilt försvar har länsledningen under året initierat ett arbete för att reformera länets regionala råd. Myndigheter kommer att delta i ökad omfattning och representationen från deltagande aktörer i högre grad ligga på regional ledningsnivå. Det regionala rådet i sin nya tappning kommer att ha sitt första möte under våren 2019.

Skåne tillsammans mot brott

Länsstyrelsen, Region Skåne, Kommunförbundet, Polismyndigheten, Tullverket, Kriminalvården, Sydsvenska Industri- och Handelskammaren undertecknade 2017 en regional programförklaring – Skåne tillsammans mot brott. Under 2018 har arbetet drivits vidare och en gemensam handlingsplan som sträcker sig till och med år 2020 fastställdes under senvåren 2018. Inom ram för handlingsplanen har sju olika projekt startats upp i syfte att utifrån olika insatsområden och med olika metoder och arbetsätt arbeta preventivt för att motverka brottslighet i Skåne.

Tillsyn

Länsstyrelsen bedriver tillsynsarbete inom ett flertal områden. Tillsynen omfattar bland annat miljötillsyn, djurskydd, vattenverksamheter, krisberedskap och kommunernas arbete mot alkohol, narkotika, dopning och tobak och överförmyndarverksamhet.

I syfte att nå en tillsyn med ökad träffsäkerhet och effektivitet arbetar länsstyrelsen på olika sätt för att samordna tillsynsarbetet internt inom myndigheten men också för ökad samverkan med såväl övriga länsstyrelser som med andra myndigheter och aktörer på regional nivå. Här redovisas några exempel på pågående samordnings och samverkansinsatser.

- Tillsammans med övriga länsstyrelser genomförs ett aktivt arbete för att öka tillgängligheten för GRÖT-kompetensen för andra myndigheter (GRÖT=gränsöverskridande transporter av avfall)
- Ett samverkansprojekt har startats upp med räddningstjänsterna Syd och Kristianstad för gemensam planering av Sevesotillsyn
- Tillsyn inom alkohol och tobak samordnas med regionala myndigheter med tillsynsuppdrag i syfte att nå ökad likvärdighet och ökad frekvens av tillsyn.

- Ett exempel på intern samverkan inom länsstyrelsen är det tvärssektoriella samarbetet mellan kulturmiljö och vattenverksamhet där kulturmiljökompetens arbetar direkt i processerna med tillsyn av vattenverksamheterna.

Sammanfattande bedömning av måluppfyllelse

Utifrån fastställda strukturer säkerställer Länsstyrelsen Skåne att verksamheten genomsyras av ett tvärssektoriellt tänkande där länsstyrelsens samlade kompetens tas i anspråk. Samordning och samverkan med länets olika aktörer genomförs i alla nivåer, från handläggare till högsta ledningsnivå. Ovan redovisas exempel där Länsstyrelsen målmedvetet arbetar på olika sätt och i olika samverkansformer för att, utifrån länets förhållanden och förutsättningar, säkerställa nationella måls bästa möjliga genomslag i Skåne.

Måluppfyllelse:

Ej uppfyllt Delvis uppfyllt I hög grad uppfyllt Helt uppfyllt

Länsstyrelseinstruktion 3 §

De allmänna valen

Länsstyrelseinstruktion 3 §

Länsstyrelsen har uppgifter i fråga om

1. De allmänna valen

Övergripande kommentar av resultat, volymer och kostnader i förhållande till uppgiften

Under våren 2018 upprättades Länsstyrelsens valkansli för att hantera bland annat partiernas valsedelbeställningar och anmälan av kandidater till riksdags- kommun- och landstingsvalen (RKL-valen) 2018.

Ledningsgruppen för allmänna val har deltagit vid ett antal konferenser och utbildningar under året, bland annat arrangerades en samverkansträff med ledningsgrupper från de övriga storstadslänen den 6-7 mars och utbildning av valnämnderna hölls den 20 mars.

Rekrytering av rösträkningspersonal har pågått under större delen året. Utbildning för den aktuella personalen inför RKL-valen har genomförts under två heldagar, den 29-30 augusti.

Den slutliga rösträkningen efter RKL-valen den 9 september pågick i externa lokaler den 10-14 september och den 17-21 september, vilket engagerade ca 240 medarbetare. Därtill kommer röstmottagningspersonal på valnatten, dels på Länsstyrelsen (ca 35 personer), dels på Rådhuset (ca 35 personer).

En uppföljningskonferens med länets valnämnder genomfördes den 13 november. Den 3-4 december var delar av ledningsgruppen på en uppföljningskonferens med Valmyndigheten i Stockholm.

Inför RKL-valen har 40 beslut om rättelse i röstlängd fattats.

Länsstyrelsen har under 2018 genomfört 196 efterträdarval. Registerhållning av valdatasystemet och uppdatering av kommunernas behörigheter görs löpande. Många nya certifikat har skapats inför valet.

VOLYMER OCH KOSTNADER Avser verksamhet 201*	2018	2017	2016
Årsarbetskrafter män	0,9	0,1	0,0
Årsarbetskrafter kvinnor	3,8	1,3	0,6
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	11 742	1 250	581
Antal ärenden, inkomna och upprättade	359	315	252
Antal beslutade ärenden	360	317	260
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	0
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

Kommentarer till tabellen

Ökade kostnader och ökat antal årsarbetskrafter under 2018 beror på RKL-valen.

Samlad bedömning av resultat

Arbetet med RKL-valen fortlöpte väl. Vi höll angivna tidplaner, hade anlitat tillräckligt med personal med erfarenhet och kompetens och den externa lokalen vi hyrt fungerade väl för ändamålet.

Resultatbedömning:

Otillfredsställande Utvecklingsbehov Gott Utmärkt

Livsmedelskontroll, djurskydd, allmänna veterinära frågor samt ledning och samordning av åtgärder mot djursjukdomar

Länsstyrelseinstruktion 3 §

Länsstyrelsen har uppgifter i fråga om

2. Livsmedelskontroll, djurskydd, allmänna veterinära frågor samt ledning och samordning av åtgärder mot djursjukdomar

Övergripande kommentar av resultat, volymer och kostnader i förhållande till uppgiften

Under 2018 har arbetet inom området förändrats genom att nya uppgifter tillkommit, verkställighet av omhändertagandet av djur och tillsynen enligt lagen om tillsyn över hund och katt. Omställningen har krävt mycket samordning med både andra länsstyrelser och polismyndigheten vilket Länsstyrelsen Skåne tagit ett mycket stort ansvar för. Förändringen har inneburit ett visst tillskott av personal (1,75 årsarbetskrafter) inom området.

Integrering av sektorsövergripande uppgifter

Som en del av Landsbygdsavdelningen arbete med jämställdhetsintegrering och integrering av MR-frågor (se vidare under avsnittet Lantbruk och landsbygd nedan) har Djur- och livsmedelsenheten genomfört en workshop för att kartlägga vilka mänskliga rättigheter som berörs av verksamheten.

VOLYMER OCH KOSTNADER	2018	2017	2016
Avser verksamhet 28*			
Årsarbetskrafter män	8,8	9,1	7,2
Årsarbetskrafter kvinnor	25,5	22,1	20,6
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	36 569	31 998	27 365
Antal ärenden, inkomna och upprättade	6 649	7 184	8 410
Antal beslutade ärenden	6 612	6 996	8 589
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	23	26	35
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

Kommentarer till tabellen

Den totala ökningen av årsarbetskrafter beror huvudsakligen på de nya uppdrag länsstyrelsen fått under året med att verkställa beslut om omhändertagande av djur samt tillsyn enligt lagen om tillsyn över hundar och katter. Minskningen av det totala

antal ärenden beror på ett lägre antal djurskyddsärenden. Anledningen är att möjligheten att anmäla via webbenkät togs bort, vilket ledde till färre anmälningar om djur som far illa. Andra orsaker till minskningen är att enklare kontroller som gjordes i projektform 2017 inte genomfördes under 2018, samt att sommarens torka och det milda vädret under hösten medförde att kontroller som vi ska utföra under installationsperioden inte har kunnat genomföras på grund av att djuren varit ute.

Samlad bedömning av resultat

Vi har klarat av våra nya uppgifter

Länsstyrelsen har hanterat de nya uppgifterna på ett bra sätt, trots att antalet ärenden initialt varit högre än beräknat och vi därför inte haft möjlighet att handlägga alla. 291 ärenden gällande tillsyn av hundar har inkommit till Länsstyrelsen varav 171 ärenden har beslutats. Totalt har 86 ärenden med verkställighet av omhändertagande av djur hanterats, i 63 av fallen har Länsstyrelsen genomfört själva omhändertagandet. I övriga fall är det polismyndigheten som verkställt i samband med egna beslut om omedelbara omhändertaganden. Länsstyrelsen har behövt begära handräckning från polisen för att kunna omhänderta djur i 12 ärenden.

Livsmedel och foder

Länsstyrelsen utför revision av den kommunala livsmedelskontrollen (se mer under rapportering av regleringsbrevsuppdrag 1.29, avsnittet ”Måluppfyllelse för de operativa målen i Sveriges fleråriga kontrollplan för livsmedelskedjan”) och utför kontroller i primärproduktionen av foder och livsmedel, men arbetar även med samverkan för att likrikta kontrollen.

Primärproduktionskontroller görs både i samband med tvärvillkorskontroller och mer utförligt enligt särskilt uttag. Länsstyrelsen hade planerat att utföra 50 sådana livsmedelskontroller i primärproduktionen under året och har utfört 38 av dem, varav 8 växthus, 6 bärödling och 19 spannmål (se även redovisning av måluppfyllelse av de nationella målen, regleringsbrevsuppdrag 1.29, avsnittet ”Måluppfyllelse för de operativa målen i Sveriges fleråriga kontrollplan för livsmedelskedjan”). Kontrollerna samordnas delvis med andra kontroller, till exempel samordnades 19 av kontrollerna med foderkontroll. Totalt sett har länsstyrelsen gjort 92 normalkontroller av livsmedel inom primärproduktionen, vilket motsvarar ca 1,3% av anläggningarna. Planen var att utföra 80 kontroller av foder i primärproduktionen varav 77 har genomförts.

Länsstyrelsen deltog i ett samordningsmöte för livsmedelsinspektörer och i Miljösamverkan Skånes styr-, berednings- och tvärgrupp. Länsstyrelsen har även medverkat i ytterligare en regional samverkansgrupp, som bland annat rör livsmedelsfusk, sanktionsbeslut och åtalsanmälan.

Djurskydd

För djurskyddskontrollen finns omfattande mål i nationella kontrollplanen. Arbetet i förhållande till målen finns beskrivet under regleringsbrevsuppdrag 1.29, avsnittet ”Måluppfyllelse för de operativa målen i Sveriges fleråriga kontrollplan för livsmedelskedjan” och under regleringsbrevsuppdrag 1.30, avsnittet ”Fler och bättre djurskyddskontroller”.

Allmänna veterinära frågor

Trots att förhållandevis begränsade resurser lagts på området allmänna veterinära frågor i förhållande till det beräknade behovet, bedöms de insatser som gjorts ha varit träffsäkra ur ett riskperspektiv då flera brister upptäckts (se även redovisning av veterinärmedicinska preparat och restsubstanser under regleringsbrevsuppdrag 1.29, avsnittet ”Måluppfyllelse för de operativa målen i Sveriges fleråriga kontrollplan för livsmedelskedjan”). I några fall har bristerna varit både omfattande och allvarliga, till exempel djurhållare som behandlade sin mjölkbesättning med antibiotika i stor omfattning utan att anlita veterinär, samt veterinär som använde substanser med icke vetenskapligt bevisad effekt.

Ledning och samordning av åtgärder mot djursjukdomar

Under året har 17 misstankar om epizootiska sjukdomar inkommit till länsstyrelsen, det har rört sig om fågelinfluensa, rabies, BSE och tuberkulos. Dessa anmälningar kräver oftast samverkan med praktiserande veterinär, Statens Veterinärmedicinska Anstalt (SVA) och Jordbruksverket. I ett fall påvisades fågelinfluensa i en anläggning för uppfödning av vilda fåglar för utsättning. Utöver dessa har även fågelinfluensa påvisats hos vilda fåglar. Utöver de epizootiska sjukdomarna har ca 170 anmälningar om övriga anmälningspliktiga sjukdomar hanterats.

En länsveterinär deltar i ett nationellt projekt med som leds av Jordbruksverket för att förbereda de insatser som kan bli aktuella om afrikansk svinpest introduceras i den svenska vildsvinspopulationen.

Salmonellakontroll har genomförts av samtliga värphönsanläggningar. Kontroll av 30 hjorthägn för att kontrollera att journalföringen, en del av tuberkulos-övervakningen, fungerar. Denna kontroll har stor effekt eftersom kunskapen om lagstiftningen är bristfällig hos många hägninnehavare och leder ofta till omedelbar bättring. Även en mall som kan användas för att journalföra har tagits fram för att underlätta för dem.

Länsstyrelsen samverkar även med övriga länsstyrelser genom deltagande i referensgruppen för 28-nätverket för smittskydd och animaliska biprodukter. Under året har länsstyrelsen planerligt lagt ca en årsarbetskraft inom smittskyddsområdet.

Animaliska biprodukter

Länsstyrelsens mål för året var att göra 10 kontroller av transporter, varav 9 har genomförts. Dessutom har kontroll av 2 omlastningsplatser samt 1 uppsamlingsplats för hästkadaver genomförts.

Sammanfattande resultatbedömning

Länsstyrelsen utför mycket arbete som inte omfattas av de operativa målen i nationella kontrollplanen. Inom dessa områden har vi i stort genomfört det vi planerat och tagit ett stort ansvar, till exempel för de nya arbetsuppgifterna som överförts från polismyndigheten, kontroll av foder och livsmedel i primärproduktionen och arbetet mot smittsamma sjukdomar.

Resultatbedömning:

Otillfredsställande Utvecklingsbehov Gott Utmärkt

Regional tillväxt

Länsstyrelseinstruktion 3 §

Länsstyrelsen har uppgifter i fråga om

3. Regional tillväxt

Övergripande kommentar av resultat, volymer och kostnader i förhållande till uppgiften

Under året har en väsentlig del av Länsstyrelsens arbete inom regional tillväxt utgjorts av nedanstående uppdrag:

- 2 § punkt 1 ta hänsyn till regionala förhållanden och förutsättningar.
- Regleringsbrevsuppdrag 1.25 om samverkan och gemensam finansiering av insatser med Region Skåne.
Redovisas i rapportering av regleringsbrevsuppdrag 1.25, avsnittet "Regionalt tillväxtarbete: samverkan och gemensam finansiering".
- Regleringsbrevsuppdrag 1.26 om beviljandet av 1:1-anslag (anslag 1:1 Regionala tillväxtåtgärder) på ett sätt som bidrar till att nå målen i den regionala utvecklingsstrategin, det regionala strukturfondsprogrammet och, i förekommande fall, de territoriella samarbetsprogrammen.
Redovisas i rapportering av regleringsbrevsuppdrag 1.26, avsnittet "Regionala tillväxtåtgärder: 1:1-anslaget".
- Länsstyrelseinstruktionen 5 §, punkt 6, att beakta folkhälsa.
Redovisas i rapportering av länsstyrelseinstruktionen 5 §, punkt 6, avsnittet "Beakta folkhälsa".
- Länsstyrelseinstruktion 6 §, få genomslag för generationsmålet och miljökvalitetsmålen i det regionala tillväxtarbetet.
Redovisas nedan under rubriken "Verka för genomslag för generationsmålet och miljökvalitetsmålen" och i rapportering av länsstyrelseinstruktionen 6 § i avsnittet "Länsstyrelseinstruktion 6 §: generationsmål och miljökvalitetsmål".
- Länsstyrelseinstruktion 10 § informera motsvarande myndighet i nordiska länder i sådana insatser för regional tillväxt inom länsstyrelsens verksamhetsområde som kan antas ha betydelse för den utländska myndighetens verksamhet.
Berör Öresunddirekt (Öresunddirekt). Redovisas nedan under rubriken "Företagsbesök och Öresunddirekt"

Verka för genomslag för generationsmålet och miljökvalitetsmålen

Samverkan med Region Skåne har under 2018 fortsatt i de regionala samverkansplattformarna och i form av en utvärdering av den regionala utvecklingsstrategin (RUSen). Region Skåne initierade utvärderingen av RUSen i början av 2018 och ett tjugotal medarbetare inklusive länsledningen har deltagit i detta arbete (intervjuer och tre uppföljande gruppdialoger). Under 2019 fortsätter processen med aktualiseringen av den regionala utvecklingsstrategin. Region Skånes processledare har nära samverkan med Länsstyrelsen Skånes tillväxtstrateg som samordnar Länsstyrelsens RUS-arbete. För mer utförlig information, se rapportering av regleringsbrevsuppdrag 1.25, avsnittet ”Regionalt tillväxtarbete: samverkan och gemensam finansiering”.

På nationell nivå har Tillväxtverket flera uppdrag som handlar om ökat hållbarhetsperspektiv i det regionala tillväxtarbetet. Länsstyrelsen Skånes tillväxtstrateg har under 2018 (i rollen som tillväxtansvarig för LEKS som står för Länsstyrelsernas Energi- och Klimatsamordning) bistått Tillväxtverket i regeringsuppdraget att stödja regionalt utvecklingsansvariga när de tar fram handlingsplaner för att integrera miljö, energi och klimat i det regionala tillväxtarbetet. I Skåne lämnade Samhällsbyggnadsavdelningen (tillväxtstrateg) och Miljöstrategiska enheten tillsammans synpunkter på Region Skånes handlingsplan.

Under 2018 betalade Länsstyrelsen Skåne ut sammanlagt 898 000 kronor i 1:1 anslag till 14 olika projekt. Som framgår av avsnitt Gemensam finansiering hade projekten en bra spridning över Skånes geografi (en målsättning som länsstyrelsen har när vi beviljar medel) och en stark koppling till den regionala utvecklingsstrategin (särskilt sysselsättning & innovationskraft, inkluderande tillväxt och lägre klimatpåverkan). För mer utförlig information, se *rapportering av regleringsbrevsuppdrag 1.26 ”Regionala tillväxtåtgärder: 1:1-anslaget”*.

Företagsbesök och Öresunddirekt

Det skånska näringslivet kommer oftast i kontakt med Länsstyrelsen genom myndighetsutövning (miljötillsyn, miljöprovning, fysisk planering m.m.). I allt högre grad är näringslivet också målgrupp för projekt som drivs med hjälp av nationell eller EU-finansiering, särskilt inom området koldioxidsnål ekonomi (se avsnitt Territoriellt samarbete). Nedan redogörs för landshövdingens kontakter med näringslivet under 2018 och Öresunddirekts verksamhet som under året ökat sitt näringslivsfokus.

Under året har landshövdingen besökt drygt 50 företag med alltifrån ett fåtal till över 1000 anställda. Vi besökte företag i så gott som samtliga kommuner och många företag vittnade om svårigheten att hitta utbildad arbetskraft oavsett branschtillhörighet (en utmaning som även lyfts i den regionala utvecklingsstrategin).

Öresunddirekt är ett myndighetssamarbete och en gränsregional informationstjänst som förmedlar offentlig information från myndigheter till invånare och näringsliv i Öresundsregionen. På Öresunddirekts informationscenter får kunden hjälp på ett ställe av myndighetspersonal som är experter på lagar och regler i gränsöverskridande situationer med särskilt fokus på bland annat skatt, socialförsäkring, a-kassa och pension. I syfte att öka gränspendlingen länderna emellan samt verka för att fler företag gör affärer över sundet arbetar Öresunddirekt aktivt med olika informations- och integrationsinsatser. Öresunddirekt arbetar även med gränshinder i samarbete med Nordiska ministerrådet, Greater Copenhagen Committee och andra nordiska gränsregionala informationstjänster.

Under 2018 har Öresunddirekt tagit fram nya broschyrer om att göra affärer i Sverige och Danmark och, i samarbete med Öresundsinstitutet (Øresundsinstitutet), tagit fram en analys om mentala gränshinder för företag i regionen. En gränshinderkonferens på Folketinget i Köpenhamn med företagsfokus och ett koncept som kallas för Öresunddirekt Pop-Up är exempel på insatser som genomförts för att informera näringslivet, kommunala politiker och tjänstemän från Sverige och Danmark om Öresunddirekts tjänster.

Integrering av sektorsövergripande uppgifter

Idag gör den som söker 1:1-anslag en bedömning av projektets påverkan på de horisontella kriterierna (hur projektet påverkar jämställdhet, integration och miljö). Länsstyrelsen följer också upp om kontaktpersonen hos sökande organisation är en man eller en kvinna.

På nationell nivå har Länsstyrelsen Skånes jämställdhetssakkunnig under 2018 deltagit i Tillväxtverkets nationella referensgrupp för uppdraget jämställd regionala tillväxt och på det sättet bidragit med sin kompetens till att stärka jämställdheten i det regionala tillväxtarbetet.

I Skåne kommer jämställdhetssakkunnig från början av 2019 vara delaktig i bedömningen av nya projekt från 1:1 anslaget innan beviljandebeslut tas. Vid behov kommer kompletteringar begäras in eller särskilda villkor ställas för projekt som särskilt bör beakta jämställdhetsperspektivet.

När det gäller de finansierade insatserna från 1-1 anslag framgår det av redovisningen under Gemensam finansiering att en tredjedel av medel beviljats till insatser som har direkt fokus på att främja integration eller jämställdhet.

VOLYMER OCH KOSTNADER Avser verksamhet 30*	2018	2017	2016
Årsarbetskrafter män	1,0	1,3	1,0
Årsarbetskrafter kvinnor	3,8	3,3	2,4
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	8 897	7 647	6 729
Antal ärenden, inkomna och upprättade	39	27	35
Antal beslutade ärenden	35	33	34
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	2	9
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	7 089	6 896	7 045

Kommentarer till tabellen

En årsarbetskraft har lagts på att samordna Länsstyrelsens samverkan med Region Skåne, hanteringen av 1:1-medel och med energi- och klimatintegrering av det regionala tillväxtarbetet (genom konkreta projekt och som tillväxtansvarig i den nationella arbetsgruppen för Länsstyrelsernas Energi- och Klimatsamordning). En årsarbetskraft har lagts på arbetet med EU-projektfinansiering, egen kapacitetsutveckling för EU-projekt och Östersjöstrategin. Två årsarbetskrafter har lagts på gränsregionalt samarbete genom Öresunddirekt.

Länsstyrelsen har totalt 957 000 kronor i anslag för regional tillväxt (1:1-medel). Av dessa har 668 000 betalats ut till externa aktörer. 230 000 kronor har finansierat projekt som drivs av Länsstyrelsen Skåne och 59 000 kr är en obligatorisk administrationsavgift för Nyps-systemet.

Beträffande bidragsutbetalningar har Länsstyrelsen under 2018 betalat ut 689 000 kr i projektmedel. Resten, dvs. 6 400 000, utgör förvaltningskostnader hos Region Skåne.

Samlad bedömning av resultat

Alla länsstyrelsens sakområden samverkar med Region Skåne vid behov och det har också etablerats regionala samverkansplattformar där man sett största behovet av att formalisera samverkan. Det finns dock stor potential att prioritera och utveckla samverkan baserat på målsättningarna i den regionala utvecklingsstrategin.

1:1 anslag har beviljats i linje med den regionala utvecklingsstrategin och de horisontella kriterierna inklusive jämställdhet. Dock finns det ett behov att starkare koppla 1:1 anslaget till det regionala strukturfondsprogrammet. Länsstyrelsen Skånes jämställdhetsakkunnig kommer att framöver delta i bedömningen av projekten.

Resultatbedömning:

Otillfredsställande Utvecklingsbehov Gott Utmärkt

Infrastrukturplanering

Länsstyrelseinstruktion 3 §

Länsstyrelsen har uppgifter i fråga om

4. Infrastrukturplanering

Övergripande kommentar av resultat, volymer och kostnader i förhållande till uppgiften

Länsstyrelsens handläggning av väg- och järnvägsplaneärenden

Genom att vi tidigt fångar upp komplexa frågor i planeringsprocessen skapar vi tillsammans med Trafikverket en effektiv handläggning med fokus på kvalitativa handlingar. Våra stående mötestider är ett forum för tvärsektoriell rådgivning där Trafikverket enkelt får en samlad och bred rådgivning. På detta sätt kan även olika tillstånd enligt miljöbalken och kulturminneslagen, kopplade till väg- och järnvägsplanerna relateras och tidplaneras i förhållande till varandra.

Åtgärdsvalsstudier (ÅVS)

Genom vår tidiga dialog med bland annat Trafikverket angående farled Landskrona har vi bidragit till kunskap om befintliga fornminnen och naturvärden som är viktiga och avgörande utmaningar inför ett eventuellt genomförande av en utvidgad farled. Denna ÅVS är en infrastrukturinvestering som om den genomförs innebär att Länsstyrelsen kommer att bli inblandad i senare skeden.

Infrastrukturplanering i den kommunala fysiska planeringen

Kommunerna har genom vår rådgivning förbättrat sin planering genom att vi föreslagit ny bebyggelse i kollektivtrafikhärlägen och att de ska hantera infrastruktur- och kollektivtrafikplaneringen som en naturlig del av översiktsplaneringen. Fyrstegsprincipen och kollektivtrafikhärlägen bebyggelse är viktiga för att klara omställningen till ett klimatneutralt samhälle och Länsstyrelsen har därför lyft dessa frågor i relevanta möten med kommunerna avseende den översiktliga planeringen och i yttrandena till kommunerna.

Avtal om samverkan med Trafikverket Investering Distrikt Syd

Med avtalet har Länsstyrelsen Skåne och Trafikverket Investering kommit en avsevärd bit på väg mot konstruktiv samverkan för att uppnå mer effektiva processer med kvalitativa handlingar. Trafikverket Investering Distrikt Syd och Länsstyrelsen tecknade överenskommelse om samverkan hösten 2018 och den omfattar utveckling av planeringsprocessen för väg- och järnvägsplaner, tillhörande miljökonsekvensbeskrivningar och övriga miljötillstånd och dispenser som berörs av Trafikverkets projekt.

Avtal om samverkan med Trafikverket Region Syd

Sedan överenskommelsen tecknades mellan Länsstyrelsen Skåne och Trafikverket Region Syd år 2017 har vi utvecklat en konstruktiv plattform för dialog där vi bland annat uppnått en större samsyn om vad riksintresse kommunikation innebär för kommunernas planering. Denna samverkan resulterar i att kommunerna får tydligare besked avseende infrastrukturfrågor i översiktsplaner och detaljplaner från oss och Trafikverket. Avtalet ger oss också stöd för att uppträda samlat mot externa aktörer och hur vi samordnar oss angående statliga intressen inom trafik- och infrastrukturområdet.

Samverkan med länsstyrelserna i de andra storstadslänen

Nätverkandet har gett oss värdefull kompetensutveckling för ökad kunskap inom sakområdet och kollegial gemenskap med de som arbetar med samma frågor. Genom ett formellt och informellt informations-, erfarenhets- och kunskapsutbyte rörande infrastrukturplanering och riskhantering med Västra Götalands och Stockholms länsstyrelser har vi stärkts och inspirerats i vårt tjänsteutövande.

Utveckling av rutiner för väg- och järnvägsplaner

Genom att ta fram en arbetsordning kommer vi framöver att förenkla vår handläggning och möjliggöra tydliga besked i tidiga skeden till Trafikverket för de beslut gällande naturreservat i väg- och järnvägsplaner där det krävs/kan krävas att kompensationsåtgärder vidtas på mark som inte ingår i väg- och järnvägsområdet. Arbetsordningen är kommunicerad med Trafikverket Region Syd och Naturvårdsverket.

Projektet "Tillgänglighet till Skånes hamnar"

Projektet har gett en ökad kunskap om kommunernas möjlighet till stadsutveckling i hamnnära lägen. Tillgängligheten till hamnarna har varit föremål för många diskussioner i Skåne och för att uppnå en gemensam bild har Region Skåne initierat projektet, i vilket Länsstyrelsen tillsammans med Trafikverket och berörda kommuner

har bidragit till arbetet i styrgrupp och arbetsgrupp. Syftet med projektet ”Tillgänglighet till Skånes hamnar” har varit att analysera hur tillgängligheten till hamnarna kan säkerställas med en väntad ökning av trafiken till och från hamnarna, samtidigt som kommunerna ska kunna utveckla tätorten med nybyggnation. Studien har genomförts av Region Skåne gemensamt med Länsstyrelsen och Trafikverket, Helsingborg stad, Trelleborgs kommun och Ystad kommun.

Dialogmöte om transportplaner i samband med detaljplanering

Under dialogmötet på regeringskansliet gällande transportplaner i samband med detaljplanering bidrog vi med reflektion och information om Länsstyrelsens och Trafikverkets roll i den fysiska planeringen och frågans koppling till kommunernas översiktsplanering. Mötet var en del i arbetet med den statliga utredningen ”Samordning för bostadsbyggande, deluppdrag – Krav på transportplaner i samband med detaljplanering för nyetablering av bostäder”. Dialogen gav oss inblick i vilka frågor som är i fokus, utbyte med andra länsstyrelser och mer kunskap om innebörden av transportplaner.

Påtagligt försvårande av tillkomsten eller utnyttjandet av transportsystemets anläggningar

Vi har en mycket god samverkan med och samsyn kring hantering och definiering av riksintresse för kommunikation med Trafikverket på regional nivå, jämfört med övriga storstadslänsstyrelser och Trafikverket nationellt. På de nationella mötena har vi betonat och förtydligat Länsstyrelsens roll och mandat i planprocesserna och bidragit i det viktiga arbetet med att gemensamt definiera påtagligt försvårande av tillkomsten eller utnyttjandet av transportsystemets anläggningar, det vill säga riksintresse för kommunikation enligt miljöbalken 3 kap. 8 §. Ett arbete som i längden syftar till att förbättra vår rådgivning till kommunerna. Trafikverkets projekt är ett resultat av de behov som har identifierats i Boverkets regeringsuppdrag angående tillämpningen av miljöbalkens bestämmelser om riksintressen, rapport 2017:5 och i Trafikverkets regeringsuppdrag gällande kartläggning av planeringssamarbetet med kommunerna.

Större infrastrukturprojekt i planeringsstadiet 2018

Järnvägsplan för höghastighetsjärnväg Hässleholm – Lund

Länsstyrelsen Skåne står inför en resurskrävande och komplex planeringsprocess. Därför har vi utvecklat vår interna organisation med målet att samtliga involverade ska känna sig informerade och insatta i Länsstyrelsens arbete och att vi effektivt ska kunna hantera Trafikverkets krav på handläggning. Länsstyrelsens arbete med höghastighetsbanan ska vara sammanhållet och samordnat och vi verkar för att

Trafikverket ska tillämpa ”en väg in” till Länsstyrelsen, så att alla nya ärenden som har koppling till järnvägsplanen ska gå via Enheten för samhällsplanering.

Genom samverkan regionalt med Region Skåne, Trafikverket, Länsstyrelsen Skåne och Hässleholm, Höör, Eslöv och Lund har vi under året stärkt kontaktnät och kunskap som är till stor nytta i vår och övriga aktörers hantering av järnvägsplanen. Den tecknade samverkansöverenskommelsen mellan ovan nämnda parter syftar till att möjliggöra en snabb utbyggnad av sträckan, optimera projektets nyttor och begränsa de negativa effekterna genom tidig dialog.

Berörda länsstyrelser har utvecklat en gemensam samverkansorganisation kring ”Ny Generation Järnväg” för att kunna stödja varandra och dra nytta av varandras kompetenser. Trafikverket har uppmärksammat länsstyrelsernas kapacitet som en risk på programnivå, eftersom höghastighetsjärnvägen passerar genom sju län och kommer generera behov av flera principiella ställningstaganden och ett stort antal ärenden inom flera områden. Det är viktigt att säkerställa att det finns tillräckliga resurser för att hantera dessa ärenden. Trafikverket och länsstyrelserna har därför i november lämnat in skrivelse till Regeringen avseende äskande av medel för Ny Generation Järnväg.

Övriga större infrastrukturprojekt

- Vägplan för ombyggnad av E22 trafikplats Lund södra samt mellan trafikplats Lund södra och trafikplats Råby
- Vägplan för ombyggnad av väg 19 delen Bjärlöv-Broby
- Väg 1022 och 1500 GC-väg Hammar-Skillinge, Ystads och Simrishamns kommuner

Integrering av sektorsövergripande uppgifter

I vår dialog med Trafikverket och med kommunerna uppmärksammar och ställer vi frågor kring vem som gynnas av en infrastrukturinvestering samt hur de oskyddade trafikanternas behov tillgodoses.

VOLYMER OCH KOSTNADER Avser verksamhet 34*	2018	2017	2016
Årsarbetskrafter män	0,0	0,0	0,1
Årsarbetskrafter kvinnor	2,1	1,8	0,9
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	2 406	2 131	1 350
Antal ärenden, inkomna och upprättade	113	119	103
Antal beslutade ärenden	112	118	108
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	0
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	451

Kommentarer till tabellen

Under 2018 har Länsstyrelsen arbetat för att klara av uppgifterna med Infrastrukturplanering. Resurserna har förstärkts ytterligare under 2018, från 1,8 till 2,1 årsarbetskrafter, och vi jobbar aktivt med att skapa effektiva team och en stark samverkan mellan infrastrukturplanering och fysisk planering enligt PBL. Vi har samverkat aktivt med övriga storstandslänsstyrelser (Stockholm och Västra Götaland) För att höja vår gemensamma kompetens och skapa en större likriktning i hur vi arbetar med dessa ärenden. Antalet ärenden är förhållandevis likvärdigt med tidigare år.

Samlad bedömning av resultat

Vår bedömning är att vi har löst våra uppgifter inom verksamhetsområdet med ett gott resultat. Genom att vi tidigt fångar upp komplexa frågor och fortsätter att utveckla detta arbetssätt för planeringsprocessen för väg- och järnvägar uppnår vi effektiv handläggning. I vår handläggning arbetar vi för att infrastrukturen ska planeras där behovet och nyttan är som störst och att intrången tar hänsyn till värdena på platsen. Vår rådgivning till kommunerna med målet att uppnå ett klimatneutralt samhälle har bland annat lett till att fler kommuner planerar för ny bebyggelse i kollektivtrafikhöga lägen. Genom samverkansavtalen med Trafikverket har vi utvecklat konstruktiva plattformar för dialog och uppnår bland annat mer samordnade processer med kvalitativa handlingar. Vi har beslutat om en intern organisation med målet att effektivt klara av den komplexa handläggningen av järnvägsplanen för höghastighetsbanan. Det formella och informella informations-, erfarenhets- och kunskapsutbytet med Västra Götalands och Stockholms länsstyrelser har hjälpt oss att utveckla vår ärendehantering och gett oss värdefull kompetensutveckling.

Länsstyrelsen Skåne har kunskap om att mängden infrastrukturärenden förväntas öka under kommande år eftersom Skåne tilldelas ökade resurser i förslagen till Regional transportinfrastrukturplan (RTI) och Nationell infrastrukturplan (NTP).

Resultatbedömning:

Otillfredsställande Utvecklingsbehov Gott Utmärkt

Hållbar samhällsplanering och boende

Länsstyrelseinstruktion 3 §

Länsstyrelsen har uppgifter i fråga om

5. Hållbar samhällsplanering och boende

Övergripande kommentar av resultat, volymer och kostnader i förhållande till uppgiften

Antalet inkomna och beslutade ärenden har ökat vilket till största delen beror på att andelen ansökningar om statliga stöd för bostäder och energi har ökat starkt under året.

Integrering av sektorsövergripande uppgifter

I vår handläggning av såväl översiktsplaner som detaljplaner ger vi råd kring den "Vägledning för jämställd fysisk planering" som vi har tagit fram under 2017 och som utgör ett stöd för kommunerna att beakta dessa frågor i sin fysiska planering.

VOLYMER OCH KOSTNADER	2018	2017	2016
Avser verksamhet 40 och 41*			
Årsarbetskrafter män	8,8	8,5	8,0
Årsarbetskrafter kvinnor	14,7	15,2	15,3
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	25 192	25 514	24 516
Antal ärenden, inkomna och upprättade	5 789	3 477	3 217
Antal beslutade ärenden	4 948	3 400	3 490
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	2	3	21
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	50	4 206	1 435

Kommentarer till tabellen

Antalet inkomna ärenden är högre år 2018 än vad det var 2017. Detta handlar framförallt om beslut om statligt stöd för solceller. Differensen mellan inkomna och beslutade ärenden är hög jämfört med 2017. Länsstyrelserna beslutade gemensamt under året att hålla samma kötid inom samtliga 21 myndigheter och eftersom Skåne hunnit långt och nästan inte hade någon kötid för stöd till solceller fick vi stoppa upp handläggningen och vänta in de andra länsstyrelserna. Detta innebar att vi tyvärr återigen fick en stor ärendebalans inom ärendegruppen.

Skillnaden mellan bidragsutbetalningar för åren 2016-2018 beror på det så kallade KOMPIS-bidraget för kommunal planering i havet. Kustkommuner har från 2016 till

och med 2018 kunnat få bidrag för översiktsplanering i havet. Kommunerna sökte bidraget från länsstyrelserna. Projektet avslutades 2018.

Länsstyrelsens samverkan med övriga länsstyrelser

Länsstyrelserna samarbetar inom sakområdet *HÅLLBAR SAMHÄLLSPLANERING OCH BOENDE* genom nätverket ”*FORUM för hållbart samhällsbyggande*”. Nätverkets syfte är ”*Länsstyrelserna ska genom samarbete i nätverket FORUM för Hållbart samhällsbyggande, på bästa sätt genomföra befintliga och nya uppdrag inom samhällsbyggnadsområdet med ett koncerntänkande som grund genom att sträva mot likartad hantering av arbetsuppgifter mellan länen och utnyttja den sammanlagda kompetensen och resurserna inom länsstyrelsernas samhällsbyggnadsområde*”

Nätverket anordnar årligen ett stort möte/konferens för samtliga medarbetare inom sakområdet Hållbar samhällsplanering och boende - *Plan- och bostadsdag*. 2018 hölls mötet i Växjö på temat Stad och land med länsstyrelsen Kronoberg som värd. Medarbetare från flertalet av de 21 länsstyrelserna deltog på mötet.

Under 2018 har det förekommit samverkan mellan länsstyrelserna och ett flertal nationella verk och myndigheter, till exempel Boverket, Trafikverket, Energimyndigheten, SGU kring olika uppdrag och remisser; olika regleringsbrevsuppdrag, nationella planen infrastruktur, *RUS* (länsstyrelsernas samverkan kring miljömålsuppföljning), *Miljömålsrådets åtgärder*; (till exempel Jordbruksmarkens värden, Miljöbedömning, Stadsmiljöavtal, Transportplanering 2.0, Fysisk planering). Nätverket bistår även statliga utredningar m.m. Nätverket har exempelvis under 2018 bistått *Modernare byggregler*, Boverkets uppdrag- *PBL kompetens*, *Översiktsplaneutredningen* och *Rådet för hållbara städer*. Länsstyrelsernas samverkan inom *Inträde på bostadsmarknaden - hemlöshetsuppdraget* slutredovisades under 2018 med rapporten *Bostadsförsörjning är mer än bostadsbyggande*. Länsstyrelsernas samverkan kring stöd och bidrag har utvecklats mycket under 2018. En särskild samordnare med ett kansli har anordnats med säte hos Länsstyrelsen Stockholm. Ett flertal handläggartäffar och utbildningstillfällen för tjänstepersoner på länsstyrelserna har anordnats inom nätverket.

Nätverket samverkar med Lantmäteriet och Boverket i den nationella satsningen *Digitalt först – Obruten digital samhällsbyggnadsprocess*. I det arbetet är det särskilt betydelsefullt att *Planeringskatalogen* lanserades 1 november 2018. *Planeringskatalog* är en webbtjänst, framtagen på initiativ av nätverket i samverkan med Boverket, som effektiviserar länsstyrelsernas lagstadgade uppgift att sammanställa och tillhandahålla statliga myndigheters planeringsunderlag av betydelse för hushållning med mark och vatten. *Planeringskatalogen* kommer på sikt involvera närmare 100 nationella och regionala myndigheter.

Kommunal översiktsplanering

Länets kommuner har fortsatt haft en hög aktivitet kring sin översiktsplanering (ÖP) under våren 2018, men aktiviteten avstannade under hösten med färre formella samråd och granskningsärenden. Länsstyrelsen har handlagt 43 översiktsplaneärenden under året, varav 17 av dessa avslutats med ett avlämnat yttrande. Elva kommunala ÖP har varit ute på granskning och fyra har varit ute på samråd. Andelen ärenden som inneburit formellt lämnade yttranden är lägre än 2017 men det har antagits tio översiktsplaner eller ändringar av översiktsplan (ÄÖP) under året, vilket är det dubbla jämfört med föregående år. Andelen möten har också varit färre, 15 jämfört med 31 år 2017. Sammantaget märks det i handläggningen att kommunerna i flera fall varit i slutfasen av sin översiktsplaneprocess och att det aktiva arbetet med nya översiktsplaner avvaktar den nya politiska strukturen efter valet.

Internt arbete

Det tvärssektoriella interna arbetssättet på Länsstyrelsen genom vår samarbetsform Handläggforum har sedan starten 2016 inneburit ökad intern kunskap om vad den kommunala översiktsplanen innebär. Samtliga kommunövergripande översiktsplaneärenden tas upp där. Kunskapen om Länsstyrelsens övriga sakområden har också ökat vilket är betydelsefullt för att vi ska kunna agera samlat och ge tydliga besked i tidiga skeden.

Fortsatt fokus på rådgivning och tillgängliggörande av planeringsunderlag

Även om valet hösten 2018 har inneburit att flera översiktsplanerprocesser saktat ner bedrivs ett kontinuerligt översiktsplanearbete och det finns en aktiv samverkan mellan kommunerna i frågor som rör översiktsplaneringen. Enheten för samhällsplanering anordnade den första upplagan av Plan33 – länsstyrelsens nya mötesplats för planfrågor och en av våra plattformar för den ständigt pågående stat-kommundialogen. Nästa upplaga av Plan33 kommer ha fokus på översiktsplanering, men redan nu ser vi behov av särskilda översiktsplaneträffar med kommunerna kring olika sakfrågor.

Länsstyrelsen deltar regelbundet i de nätverksträffar för Skånes planerare som Kommunförbundet Skåne håller i. De arrangeras i form av workshops några gånger per år för länets samtliga kommuner. Workshopen vänder sig i huvudsak till kommunernas planhandläggare. Detta bidrar till en god relation med kommunens planhandläggare och att vi snabbt kan ge information om relevanta nyheter och råd för kommunernas planläggning.

Under hösten 2018 lanserades Planeringskatalogen, den nationellt gemensamma digitala katalogen för planeringsunderlag från statliga myndigheter. Syftet är att tillgängliggöra planeringsunderlag relevanta för den kommunala fysiska planeringen. Detta har inneburit ett särskilt arbete under året för att klassificera och leverera

relevanta planeringsunderlag som Länsstyrelsen Skåne tagit fram till den nationella katalogen. Då planeringskatalogen samtidigt inte utgör en karttjänst och fortsatt saknar ett flertal myndigheters planeringsunderlag kvarstår behovet att vägleda kommunerna och tillgängliggöra planeringsunderlag på fler sätt. Information och rådgivning kring olika planeringsunderlag är fortfarande en viktig fråga i kontakten med kommunerna.

Slutsatsen är att Länsstyrelsen Skåne fortsatt behöver arbeta för att tillgängliggöra regionala planeringsunderlag samt kontinuerligt utveckla olika former för att nå ut med rådgivning och vägledning till kommunerna i deras planeringsprocesser. I de tidiga dialogerna med kommunerna finns i likhet med tidigare år ett stort fokus på och behov av diskussion kring strategiska frågor, till exempel hushållning med mark och vatten, klimat- och översvämningsfrågor samt infrastrukturens förutsättningar för planeringen.

Enligt regleringsbrevsuppdrag 3.44 har Länsstyrelsen till Boverket redovisat uppföljning av hur kommunerna tillämpar bestämmelsen om skyldigheten att ta hänsyn till behovet av elektronisk kommunikation i översikts- och detaljplanarbetet. Sammanställning och analys genomfördes genom att undersöka kommunernas översiktsplaner och stickprov på detaljplaner från alla kommuner.

Kommunal detaljplanering

Under 2018 har vi avslutat 703 detaljplaneärenden. Av dessa avser 218 antagna detaljplaner som länsstyrelsen handlagt inom ramen för sin tillsyn (se vidare under rubriken *Ingripande vid Länsstyrelsens tillsyn över kommunernas planverksamhet* nedan), resterande ärenden (485 st) är fördelade enligt följande:

<u>Ärendetyp</u>	<u>Antal</u>	<u>Andel</u>
Samråd	224	46,2%
Granskning	198	40,8%
Planprogram	10	2,1%
Planmöte	35	7,2%
Miljöbedömning	11	2,3%
Underrättelse	4	0,8%
Planeringsbesked	3	0,6%
Totalt	485	100%

Vi har under året fortsatt haft fokus på tidiga dialoger och rådgivning kring detaljplanering gentemot Skånes kommuner. Detta har bland annat resulterat i ett stort antal planmöten som huvudsakligen skett i planprocessens tidiga skeden. Det faktum att länsstyrelsen endast behövt upphäva en enda detaljplan under året tyder på att dessa satsningar gett resultat. Genom en omfattande dialog med berörd kommun och andra myndigheter kunde länsstyrelsen dessutom vid två tillfällen undvika att upphäva inkallade detaljplaner.

Länsstyrelsen har fortsatt utveckla och använda det nyhetsbrev som skickas ut till berörda förvaltningar och tjänstepersoner på kommunerna. Genom nyhetsbrevet har länsstyrelsen kunnat kommunicera viktiga frågor kopplade till den fysiska planeringen på bred front. Ett sådant exempel är hanteringen av markföreningar i planprocessen, där länsstyrelsen kunde göra en riktad insats för att tydliggöra statens syn på frågan.

Den 2 oktober anordnade vi den första upplagan av Plan33 – länsstyrelsens nya mötesplats för planfrågor och en av våra plattformar för den ständigt pågående stat-kommundialogen. Dagen arrangerades i samarbete med Höganäs kommun och hade riksintressen som huvudsakligt tema och fokus. Totalt deltog ca 80 personer och planeringen av nästa upplaga av Plan33 har redan påbörjats, och kommer att anordnas tillsammans med Kävlinge kommun under april 2019.

Vi har under året haft workshops kring några av de frågor som länsstyrelsen oftast yttrar sig kring i samråd och granskning av detaljplaner, såsom riksintresse för kommunikationer och buller. Vi för statistik kring detta och kan på så sätt göra riktade utbildnings- och informationsinsatser såväl internt som externt vid behov.

Vår handläggning av detaljplaner har under året blivit robustare och effektivare, detta bland annat genom att mallar och rutiner utvecklats. Utvecklingsarbetet bygger vidare på den processkartläggning som genomfördes 2017 och syftar även till att skapa förutsättningar för ökad enhetlighet och förutsägbarhet i handläggningen. Som ett led i vår kompetensutveckling har det under året även skett ett särskilt kunskapsutbyte med kollegor från länsstyrelsen i Västra Götaland och Uppsala.

Länsstyrelsens tillsyn över kommunernas planverksamhet

Under verksamhetsåret har länsstyrelsen handlagt 204 detaljplaner och 1 områdesbestämmelse i sin tillsyn.

Innevarande år inleddes med att Länsstyrelsen hade två ärenden inkallade. Beslut om att de inte skulle upphävas fattades i maj 2018 då Strålsäkerhetsmyndigheten och Lunds kommun bedömde att underlaget avseende joniserande strålning från ESS inte längre var bristande:

- Detaljplan för del av Östra Torn 27:2 (Centrala Brunnsberg Parkkvarteren) i Lunds kommun.
- Detaljplan för del av Östra Torn 27:2 (handelskvarter mm Centrala Brunnsberg) i Lunds kommun.

Länsstyrelsen har under året kallat in och upphävt beslut att anta ändring av detaljplan i Kristianstads kommun. Länsstyrelsens beslut har överklagats till regeringen:

- Ändring av detaljplan för södra delen av Nyehusen samt norra delen av Furubodaområdet i Yngsjö, Kristianstads kommun.

Länsstyrelsens tillsynsvägledning

Länsstyrelsens arbete med tillsynsvägledning PBL

Länsstyrelsen har under flera år aktivt arbetat med *Tillsynsvägledning Bygg*, ett numera väl utvecklat nätverk med färdigetablerade kanaler. Kommunerna har förtroende för vårt arbete med tillsynsvägledning och kommunala handläggare kontaktar oss via telefon och mail för råd och vägledning. Tillsynsvägledningen är uppbyggd kring såväl fysiska träffar som informationsmaterial och personlig kontakt. Nätverksträffarna får för varje träff ett ökat antal deltagare. Flera vittnar att de varit nöjda och ansett att informationen varit relevant. Vår målsättning är att arbeta proaktivt, så att lagändringar ska diskuteras innan de träder i kraft samt att kommunerna som ofta är hårt arbetsbelastade känner sig trygga med att höra av sig till länsstyrelsens tillsynsvägledningskontakt. Länsstyrelsen ser att allt fler kommuner väljer att göra tillsynsplaner för att på så sätt planera sin egen tillsyn.

Tillsynsvägledningen från Länsstyrelsen Skåne har under 2018 skett med olika insatser. Tre nätverksträffar i det som kallas ”Sydlov” har genomförts. Årets nätverksträffar hölls i Malmö i februari, i Simrishamn i maj och i Trelleborg i oktober.

Länsstyrelsen har också deltagit i länsstyrelsegemensamma tillsynsvägledningsdagar i Uppsala på våren och i Umeå under hösten. Dessa träffar är värdefulla och ger mycket inspiration till det fortsatta arbetet med tillsynsvägledning i det egna länet.

Under hösten skickade länsstyrelsen ut frågor till kommunerna om Boverkets byggregler på uppdrag av utredningen Modernare byggregler. Svaren sammanställdes därefter nationellt.

Enligt regleringsbrevsuppdrag 3.44 har Länsstyrelsen till Boverket redovisat uppdraget om god form, färg och materialverkan samt tillfälliga anläggningsboenden. Sammanställning av enkät och analys genomfördes och innehöll de skånska kommunernas svar på enkäten som gäller byggnadsnämndernas verksamhet under 2018. Syftet är att svaren ska ge en bild av tillsynsläget i kommunerna och vilka svårigheter det kan finnas att tillämpa lagen samtidigt som den ger ett underlag för fortsatt planering av länsstyrelsens tillsynsvägledning.

Stöd till bostäder och energi

Länsstyrelsen har under 2018 arbetat med sex olika stödformer för bostäder och energi: Stöd till solceller, stöd till ellagring, investeringsstöd till hyresbostäder, investeringsstöd till bostäder för äldre, stöd till radonsanering samt stöd till renovering och energieffektivisering i vissa bostadsområden.

1 januari 2018 höjdes bidragsnivån för privatpersoner som söker solcellsstödet från 20% till 30% av de stödberättigande kostnaderna. Detta tros vara en av förklaringarna

till att antalet ansökningar ökade från 799 ansökningar 2017 till 2609 ansökningar under 2018.

Även investeringsstödet till hyresbostäder reformerades under året. I mars aviserade regeringen att både bidragsnivåerna och normhyran höjdes, vilket medförde att fler byggprojekt kunde bli aktuella för stödet. Dessutom uppvärderade Boverket i juli stödnivåerna för vissa kommuner, för Skånes del påverkades Östra Göinge. Dessa förändringar gjorde att intresset ökade även för denna stödform. 69 ansökningar kom in 2017 och under 2018 fick Länsstyrelsen Skåne 119 ansökningar.

Ett stöd som däremot inte var lika populärt att söka var renoveringsstödet. Detta minskade från 18 till fem ansökningar. Samtidigt ligger antalet ansökningar av stöd till äldreboende och ellagring på ungefär samma nivå som 2017. Lagringsstödet söktes av 58 personer 2017 och 60 sökte stödet 2018. 17 äldreboendestödsansökningar kom in 2017 och samma antal ansökningar registrerades under 2018.

Radonbidraget är ett nygammalt stöd som återinfördes 21 mars 2018. 17 ansökningar inkom till Länsstyrelsen i Skåne under året. Att det inte blev fler ansökningar kan delvis förklaras av att en förutsättning för att beviljas stöd är att en långtidsmätning av radonnivån genomförts. Eftersom sådana mätningar görs under vinterhalvåret är det troligt att intresset för stödet kommer synas på allvar först under våren 2019.

Det är länsstyrelsen som fattar beslut om att bevilja utbetalning i ovanstående stöd men utbetalningarna görs sedan genom Boverkets betalningssystem. För stöd till hyresbostäder och studentbostäder har stöd utbetalats med 344 908 153 kr. Inom äldreboendestödet har stöd utbetalats med 75 346 148 kr. Renoveringsstöd har utbetalats med 1 464 000 kr. Solcellsstöd är utbetalt med 96 427 763 kr. Lagringsstödet utbetalningar uppgick till 1 495 336 kr. Slutligen har 116 765 kr betalats ut i radonbidrag.

Samlad bedömning av resultat

Vår bedömning är att vi har löst våra uppgifter inom verksamhetsområdet med ett gott resultat. Arbetet inom detta verksamhetsområde innehåller många och komplexa verksamheter som ställer olika krav på resurser, utbildning, arbetssätt med mera. Under 2018 har vi arbetat intensivt med att kartlägga och vidareutveckla våra handlägningsrutiner och kontakterna med kommuner och andra intressenter. Handläggning av översiktsplaner, detaljplaner och statliga stöd har prioriterats och vi har utvecklat effektiva team som har löst uppgifterna med hög kvalitet. Under året har också samverkan med andra Länsstyrelser prioriterats. Vi har bland annat aktivt medverkat i arbetet med att organisera om det länsstyrelsegemensamma nätverket "Forum för hållbart samhällsbyggande".

Genom att lägga stor vikt vid våra kontakter med länets kommuner och hela tiden utveckla vår kunskap om deras behov har vi stärkt vår rådgivning och kunnat bidra till att många utmaningar inom den fysiska planeringen har lösts i ett tidigt skede. Vårt mål är att minska behovet av våra insatser i sena skeden och i möjligaste mån undvika att detaljplaner behöver överprövas och eventuellt upphävas. Vi ser att vårt arbete ger resultat och under 2018 har endast en detaljplan överprövats och upphävts.

Vi lägger stor vikt vid att stödja kommunerna i deras översiktsplaneprocesser. Detta för att så många komplexa frågor som möjligt ska hanteras på denna strategiska nivå och på så sätt underlätta kommande detaljplaneprocesser.

Vad gäller handläggningen av statliga stöd för bostäder och energi har vi arbetet systematiskt med att effektivisera vår handläggning och också med att ge råd och stöd till sökanden. Vi har haft en mycket hög produktion under hela året och har genom mallar, checklistor och ett effektivt teamarbete åstadkommit en hög kvalitet i vår handläggning.

Resultatbedömning:

Otillfredsställande Utvecklingsbehov Gott Utmärkt

Energi och klimat

Länsstyrelseinstruktion 3 §

Länsstyrelsen har uppgifter i fråga om

6. Energi och klimat

Övergripande kommentar av resultat, volymer och kostnader i förhållande till uppgiften

Länsstyrelsen i Skåne har de senaste åren utvecklat en projektverksamhet för att få mer genomslagskraft i länet i det klimat- och energistrategiska arbetet.

Projektverksamheten utgör nu basen för Länsstyrelsens arbete med Länsstyrelseinstruktionen 3 §, punkt 6 Energi och Klimat.

Länsstyrelsen Skåne har varit projektledare för en ny klimat- och energistrategi för Skåne, ”Ett klimatneutralt och fossilbränslefritt Skåne”. I arbetet har Region Skåne och Kommunförbundet Skåne deltagit, inom ramen för Klimatsamverkan Skåne (KSS). Strategin beslutades under 2018 av samtliga tre organisationer i KSS och ska ge vägledning för det fortsatta klimat- och energiarbetet i länet. Strategin innehåller regionala målsättningar och prioriterade områden med åtgärder för resurseffektivisering, energiomställning och minskad klimatpåverkan fram till år 2030.

Strategin innehåller mål till 2030 för minskade utsläpp av växthusgaser, minskad användning av energi, minskade växthusgasutsläpp från transportsektorn, ökad användning av kollektivtrafik och ett ökande av resor med cykel. Nytt för strategin är bland annat mål för minskade växthusgasutsläpp från konsumtion.

Länsstyrelsen har arbetat för att målen i strategin ska nås och har initierat, drivit och medverkat i flertalet projekt, workshops och föreläsningar. Under 2018 drevs 17 projekt, varav Länsstyrelsen är projektägare i tio, projektdeltagare i sex och samverkanspart i ett. Projekten bidrar till att nå målen i klimat- och energistrategin:

- 5 projekt bidrar till uppfyllande av målet *År 2030 ska utsläppen av växthusgaser i Skåne vara minst 80 procent lägre än år 1990.*
- 4 projekt bidrar till uppfyllande av målet *År 2030 ska energianvändningen i Skåne vara minst 20 procent lägre än år 2005 och utgöras av minst 80 procent förnybar energi.*
- 8 projekt bidrar till uppfyllande av målet *År 2030 ska utsläppen av växthusgaser från transporter i Skåne vara minst 70 procent lägre än år 2010.*

Utöver projektverksamheten har Länsstyrelsen även arbetat med det nationella bidragssystemet KlimatKlivet. Länsstyrelsen har proaktivt arbetat med att sprida information och föra dialog om KlimatKlivet till strategiskt utvalda företag, kommuner och andra organisationer. Sedan KlimatKlivets start har Länsstyrelsen Skåne arbetat

med en årligen aktualiserad strategisk plan med prioritering av insatser för att öka antalet ansökningar och höja kvaliteten på de ansökningar som kom in. Framgången med detta arbete syntes bland annat genom en ökning av antalet lantbruksföretag som hittat till stödet. Lantbruksföretag var en prioriterad målgrupp i den strategiska planen för 2018. Syftet med det proaktiva arbetet är att göra KlimatKlivet känt för att öka antalet ansökningar och genomförandet av klimat- och energiåtgärder i länet.

Majoriteten av ansökningarna hade inriktningen laddinfrastruktur. Merparten av Länsstyrelsens vägledningstillfällen handlade även om detta. Omkring 40 av de 218 ansökningar som beviljades i Skåne under 2018 berörde annat än laddinfrastruktur. Av dessa 40 hade majoriteten av stödmottagarna varit i kontakt med Länsstyrelsen för vägledning. Ansökningarna höll god kvalitet och ambitiösa åtgärder – Skåne län var det storstadslän vars ansökningar gav mest utsläppsminskning per 10 000 invånare.

Ytterligare redovisning av Länsstyrelsen Skånes arbete med energi och klimat i finns i återrapporering av regleringsbrevsuppdrag 3.19, som redovisas i särskild ordning.

Integrering av sektorsövergripande uppgifter

I vårt arbete med energi och klimat har vi ingen egen framarbetad strategi för jämställdhet, utan följer de riktlinjer som tagits fram av Länsstyrelsen. Energi- och klimatarbetet är till stor del projektfinansierat och att inkludera jämställdhetsfrågor i arbetet är i stort sett alltid ett krav från våra finansiärer. Alla finansiärer har olika krav på integrering och redovisning av hur de horisontella kriterierna beaktats, men samtliga kräver att de beaktas. Till exempel så ska projekt som finansieras av Nationella regionalfonden, så långt det är möjligt, integrera och tillämpa tre horisontella kriterier. De horisontella kriterierna som ska beaktas i planering, genomförande och uppföljning av projekt är bättre miljö, jämställdhet och icke-diskriminering.

För att säkerställa att dessa kriterier verkligen integreras i projekt används i förekommande fall en checklista som hjälper projektledaren avgöra om hänsyn tagits till de tre kriterierna.

VOLYMER OCH KOSTNADER	2018	2017	2016
Avser verksamhet 42*			
Årsarbetskrafter män	8,9	7,2	3,9
Årsarbetskrafter kvinnor	7,4	5,6	3,8
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	18 225	12 666	8 632
Antal ärenden, inkomna och upprättade	413	221	132
Antal beslutade ärenden	402	193	132
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	1	3	1
Bidragutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

Kommentarer till tabellen

Flertalet ärenden är Klimatklivet-ansökningar, vilka ökade under 2018 med anledning av större budget för KlimatKlivet, därav också en större personalstyrka. Samtliga ansökningar har hanterats i enlighet med instruktioner från Naturvårdsverket och inom den tid som angivits.

Samlad bedömning av resultat

Som redovisats ovan antogs en ny klimat- och energistrategi under året. Unikt med just denna strategi är att den arbetats fram gemensamt av tre stora skånska organisationer: Länsstyrelsen Skåne, Region Skåne och Kommunförbundet Skåne. Organisationerna antog dessutom strategin internt vilket gör att den ligger till grund för allt klimat- och energiarbete som genomförs av samtliga tre organisationer de kommande fyra åren. Förhoppningen är att detta kommer leda till större genomslagskraft för frågorna.

Utöver att strategin antogs i respektive organisation har organisationerna även sammanträtt regelbundet genom samverkansformen Klimatsamverkan Skåne. Här har organisationerna arbetat med strategin samt andra uppdrag inom Klimatsamverkan Skåne. Syftet med Klimatsamverkan är att skapa samsyn och arbeta gemensamt med klimatfrågor i Skåne.

Länsstyrelsen har även arbetat med att utöka sin projektverksamhet inom klimat- och energiområdet. Syftet har varit att öka genomförandegraden av klimat- och energiåtgärder i länet. Framgången har varit stor, under 2018 startades tolv nya klimat- och energiprojekt parallellt med fem redan pågående projekt.

Länsstyrelsen har arbetat aktivt med att marknadsföra det nationella bidragssystemet KlimatKlivet och göra detta känt ute hos företag, kommuner och organisationer. En prioriterad målgrupp var lantbruksföretag. Under 2018 ökade ansökningar från lantbruksföretag vilket är en indikation på att det strategiska arbetet med KlimatKlivet burit frukt.

Länsstyrelsen i Skåne har under 2018 drivit ett framgångsrikt klimat- och energiarbete. Det finns alltid utrymme för förbättring och det genomförda arbetet bedöms att ligga mellan resultatet *Gott* och *Utmärkt*.

Resultatbedömning:

Otillfredsställande Utvecklingsbehov Gott Utmärkt

Kulturmiljö

Länsstyrelseinstruktion 3 §

Länsstyrelsen har uppgifter i fråga om

7. Kulturmiljö

Övergripande kommentar av resultat, volymer och kostnader i förhållande till uppgiften

Länsstyrelsen Skåne verkar inom ramen för sitt uppdrag på en mångfald olika sätt för att de nationella målen på kulturmiljöområdet ska uppfyllas, både genom eget arbete och i samverkan med andra aktörer. En stor del av kulturmiljöarbetet utgår från kulturmiljölagen (KML) (1988:950) och arbetet domineras av ärenden och tillsyn av objekt som omfattas av lagen. Kulturmiljöbidraget fungerar som ett stöd för lagtillämpningen samt som en möjlighet att fördjupa och styra kulturmiljöarbetet. Nedan beskrivs framför allt det arbete Länsstyrelsen utfört under året kopplat till kulturmiljölagen och kulturmiljöbidraget. Under rapportering av regleringsbrevsuppdrag 1.11, avsnittet ”Kulturmiljö i intern verksamhet” och av regleringsbrevsuppdrag 1.12, avsnittet ”Kulturmiljö externt” beskrivs de delar av kulturmiljöarbetet som involverar samverkan med andra aktörer och sakområden.

Kulturmiljölagen bidrar till att länets kulturmiljöer bevaras, används och utvecklas

Under året har Länsstyrelsens uppdrag enligt kulturmiljölagen hanterats på sedvanligt vis genom handläggning av ärenden som rör byggnadsminnen, kyrkliga kulturminnen och arkeologiska insatser.

Trycket på arkeologin är fortsatt högt

Trycket på samhällsplaneringen är fortsatt stort i regionen och antalet arkeologiärenden ligger trots en mindre minskning sedan förra årets topp kvar på mycket höga nivåer. Arkeologiärendena utgör därigenom ca 70% av den totala ärendemängden på kulturmiljöområdet. Till detta kommer ett stort antal internremisser som rör arkeologi, under året ca 700 stycken.

Införandet av Digital Arkeologisk Process (DAP) och länsstyrelsernas handläggningsstöd ASK har tagit stora resurser i anspråk såväl genom utbildning av handläggare som tröghet i systemen i samband med införandet. Införandet har därmed inneburit ytterligare belastning på verksamheten under året.

På det arkeologiska området har tillsyn framför allt bedrivits i anslutning till större undersökningar i fält, men en högre grad av tillsyn hade varit önskvärt. Särskilt i

anslutning till ordinarie ärendehandläggning av skogsärenden saknar Länsstyrelsen resurser att utöva tillsyn i den utsträckning som skulle vara befogad.

Länsstyrelsens årliga arkeologiseminarium arrangerades på temat Metod och arbetsmiljö i uppdragsarkeologin. Vid seminariet deltog ca 35 personer från konsultföretag, universitet och museivärld.

Fördjupat arbete med det kyrkliga kulturarvet

Året har inneburit ett fortsatt starkt fokus på frågor som rör det kyrkliga kulturarvet. I enlighet med Länsstyrelsens regleringsbrev för 2018 lämnade vi under våren underlag till Riksantikvarieämbetet om arbetet med det kyrkliga kulturarvet och den kyrkoantikvariska ersättningen inför kontrollstation 2019. Länsstyrelsen ingick även i Kulturmiljöforums särskilda grupp för kontrollstationen och har genom denna haft särskild dialog med övriga länsstyrelser, Riksantikvarieämbetet och Stadsledningskontoret.

Det fördjupade arbetet med länets begravningsplatser har fortsatt, bland annat genom aktivt stöd till församlingarna i deras arbete med förvaltning och vård- och underhållsplanering. Ytterligare 50 planer har remisshanterats under 2018. Det innebär att totalt ca 300 planer, vilket omfattar ungefär hälften av regionens begravningsplatser, har färdigställts. Oberoende tillsynsbesök har även genomförts vid 20 begravningsplatser i länet. Besöken kommer under 2019 att följas upp med församlingsdialog och tillsynsbeslut. Tillsynen har inneburit att 61 begravningsplatser besökts de senaste 3 åren, vilket tillsammans med övrigt arbete gett ett gott underlag för slutsatser om förutsättningarna för omhändertagande av begravningsplatsernas kulturvärden. Mot bakgrund av detta har Länsstyrelsen under året för Kulturmiljöforums räkning berett och remitterat en fråga som rör begravningsplatsernas lagskydd och finansieringsmöjligheter till Riksantikvarieämbetet och Kammarkollegiet. Länsstyrelsen har även arbetat aktivt med att tillsammans med andra aktörer sprida kunskap om och förbättra förutsättningarna för förvaltningen av de kulturhistoriska och biologiska värden som kan knytas till begravningsplatserna.

Länets byggnadsminnen tillgängliggörs och vårdas

På byggnadsminnessidan har projektet *Byggnadsminnen i Skåne – information och tillgänglighet* som påbörjades under hösten 2015 slutförts, vilket innebär att fördjupad information om alla länets byggnadsminnen nu finns tillgänglig för allmänheten. Projektet har varit en del i Länsstyrelsens arbete för ett inkluderande samhälle där byggnadsminnena och det breda samhällsperspektivet ger uttryck för skapar möjlighet till upplevelser och kunskap samt bjuder in till delaktighet i kulturmiljöarbetet. I anslutning till projektet hölls ett möte för länets byggnadsminnesägare där projektet presenterades tillsammans med frågor om lagstiftning, bidrag och vård- och underhållsplanering. Ca 80 personer deltog vid mötet som var förlagt till byggnadsminnet Medborgarhuset i Eslöv.

Länsstyrelsen ser kulturmiljöbidraget som ett viktigt styrmedel för att stödja förvaltningen av våra byggnadsminnen och prioriterar varje år huvuddelen av byggnadsvårdsbidragen till miljöer som omfattas av byggnadsminnesskydd. Under året har Länsstyrelsen även fått särskilda medel från Riksantikvarieämbetet för restaureringsarbeten på byggnadsminnet Övedskloster.

Länsstyrelsen har under de senaste åren arbetat aktivt för att minska antalet öppna frågor om byggnadsminnesförklaring så att det i nuläget endast återstår två öppna ärenden. Under 2018 har oberoende tillsyn genomförts av 3 byggnadsminnen. Inga nya byggnadsminnen har tillkommit under året, men utredning av två miljöer pågår.

Arbetet med kulturresevat utvecklas

Inom ramen för miljöbalken arbetar Länsstyrelsen med att värdena i länets enda statliga kulturresevat Örnans förvaltas, utvecklas och tillgängliggörs. Under 2018 har sedanligt arbete med skötsel och restaurering av skog och marker samt bete bedrivits enligt avtal och skötselplan, liksom restaureringsinsatser på gårdsbebyggelsen. Arbetet med att utreda förutsättningarna för ett andra kulturresevat, Kulturens Östarp i Sjöbo kommun, har fortsatt genom remiss för föreskrifter samt ersättningsutredning och förhandlingar med fastighetsägaren om ersättnings storlek.

I september stod Länsstyrelsen tillsammans med Riksantikvarieämbetet värd för den årliga nationella träffen för kulturresevatshandläggare. Vid träffen besöktes Örnans och Östarp och frågor i anslutning till kulturresevatens förvaltning diskuterades.

Kulturmiljöbidraget bidrar till delaktighet och engagemang

Bidragen skapar förutsättningar för att viktiga kulturmiljöer bevaras, används och utvecklas, samtidigt som fastighetsägares och förvaltares engagemang och möjligheter att förstå och ta ansvar för kulturmiljön stärks. Länsstyrelsen kan även genom bidragsmedlen styra arbetet med kulturmiljön så att fler aspekter av kulturmiljön uppmärksammas och så att fler nås av och involveras i kulturmiljöarbetet. Under året betalades ca 16,6 miljoner kronor ut, vilket är väsentligt mer än tidigare år. Bidragen har fördelats till såväl kunskapsunderlag som byggnadsvård, fornvård och arkeologiska insatser.

Hembygdsrörelsen i länet är mycket aktiv och flera av hembygdsföreningarna bjuder in till aktiviteter och visningar av kulturmiljöer. Ofta är kulturmiljöbidraget en förutsättning för deras verksamhet. Under 2018 har ideella föreningar med medlemmar och närboende som lägger ner tid och engagemang utfört arbeten på flera möllor. Insatserna skapar delaktighet och förståelse för kulturmiljöer, samtidigt som dörrar öppnas och miljöerna blir mer angelägna och tillgängliga för fler.

Länsstyrelsen verkar långsiktigt för informations spridning i anslutning till kulturmiljöer och för att fler skyddade objekt förses med tillgänglig information samt blir funktionshinderanpassade. En viktig del av arbetet utgörs av forn- och landskapsvård, där de vårdade platserna ofta är viktiga för lokal tradition och identitet och dessutom fungerar som en pedagogisk resurs för skolor och andra utbildningsinstitutioner. Åtgärderna är därför viktiga bidrag till målen om inkludering och delaktighet i kulturmiljöarbetet. De bidrar dessutom positivt till länets utveckling genom att stödja turism och besöksnäring. I länet vårdas för närvarande 240 fornlämningsmiljöer med stöd av Länsstyrelsen genom samverkansavtal med kommuner och enskilda markägare eller efter särskild ansökan om bidrag. Länsstyrelsen ansvarar även för ca 470 skyltar i anslutning till skyddade miljöer. Under 2018 har ca 60 informationsskyltar reviderats eller nyproducerats. För att säkerställa att fornvårdsarbetet fungerar inkluderande och upplevs som berikande och angeläget för så många som möjligt sker arbetet med revideringar av informationsmaterial utifrån resultatet av projektet ”Gamla och nya berättelser” som genomfördes 2012 och som innebar en utvärdering av informationen utifrån ett inkluderingsperspektiv. Inom ramen för fornvårdsarbetet arbetar kommunerna för att förbättra tillgängligheten till miljöerna.

Ett exempel på hur fornvården kan fungera för att fördjupa kulturmiljöarbetet utgör projektet ”Se och vårda” som bedrivs vid Österlens museum med stöd från Länsstyrelsen. Projektet knyter ihop museets samlingar med besök i fält genom bland annat välbesökta kulturarvsvandringar och fornfadderprojekt där intresserad allmänhet, markägare och byalag bjuds in att vara med att påverka och sköta om fornlämningsars tillgänglighet.

Genom bidrag till kulturmiljövård stödjer Länsstyrelsen projektet Ängaliv, som handlar om ängsskötsel, ängens växter och deras betydelser för biologisk mångfald. Projektet löper över flera år och involverar förvaltare av kulturmarker som också skyddas som byggnadsminnen eller kulturresevat (Ballingstorp, Månsas, Sporrakulla och Örnäs). De har gått samman och marknadsfört samt ordnat kurser och träffar för intresserade som vill utöva och lära sig mer om ängsbruk.

Arbete med jämställdhet och mänskliga rättigheter

Inom ramen för Länsstyrelsens samlade arbete har Kulturmiljöenheten under året tagit fram mål för arbetet med jämställdhet och mänskliga rättigheter. Målen berör intern och extern information, bidragsfördelning med mera och finns redovisade i en särskild handlingsplan.

Under 2017 avslutades det länsstyrelsegemensamma projektet Kalejdoskop genom att webbsidan och verktygslådan Göra Sverige introducerades. Verktygslådan är ett samarbete mellan länsstyrelserna, Riksantikvarieämbetet och Stockholms läns museum och syftar till att skapa ett verktyg för att arbeta med delaktighet och fler perspektiv på kulturarv. Under 2018 arrangerade kulturmiljöenheterna i Östergötland, Skåne,

Blekinge, Kalmar, Kronoberg och Jönköpings län i samverkan med medarbetare från social hållbarhet en gemensam workshop och utbildningsdag för medarbetarna med utgångspunkt i materialet och goda exempel från länen. Syfte var att diskutera frågor kring kulturarvets betydelse för inkludering, social sammanhållning och mänskliga rättigheter.

Även vid Länsstyrelsens årliga arkeologiska seminarium presenterades verktyglådan Göra Sverige för ett antal av länets aktörer inom arkeologiområdet. Seminariet innehöll även ett föredrag av företrädare för ett metoo-upprop inom arkeologin, där resultatet av uppropet presenterades och diskuterades.

VOLYMER OCH KOSTNADER	2018	2017	2016
Avser verksamhet 43*			
Årsarbetskrafter män	5,0	4,8	4,9
Årsarbetskrafter kvinnor	6,3	7,0	6,8
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	12 040	12 358	13 785
Antal ärenden, inkomna och upprättade	1 954	2 184	1 847
Antal beslutade ärenden	1 828	2 116	1 880
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	15	13	9
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	350

Kommentarer till tabellen

Antal årsarbetskrafter har minskat något under 2018. Minskningen är beroende av vakanser under året, inte på neddragningar i verksamheten.

En stor del av verksamhetskostnaderna inom Länsstyrelsens kulturmiljöarbete utgörs av myndighetsutövning i form av tillståndsprövning och fördelning av bidrag inom verksamhet 43, vilket registreras i form av inkomna/beslutade ärenden. Omfattningen av tvärspektoriell samverkan inom Länsstyrelsen i form av internremisser inför granskning och prövning inom andra sakområden framgår inte av tabellen (ca 800 remisser 2018). Inte heller framgår omfattningen av det kulturmiljöarbete som bedrivs av personal med kulturmiljökompetens som arbetar med vatten- och landsbygdsfrågor på andra enheter på Länsstyrelsen.

Ärendemängden är fortsatt stor. Fornminnesärenden (verksamhetskod 431) är den ojämförligt största gruppen (1350 ärenden 2018), där omkring hälften utgörs av ansökningar om tillstånd till ingrepp i fornlämning (681 ärenden) och i övrigt av bland annat samråd vid skogsbruksåtgärder (ca 241 ärenden), övriga samrådsärenden och ansökningar om tillstånd att använda metallsökare. Tre upphandlingar genomfördes under året och ett stort antal ärenden har hanterats med kostnader mellan 5 och 20 prisbasbelopp.

Samlad bedömning av resultat

Utvecklingstakten i länet är hög vilket märks genom en fortsatt hög ärendeingång på kulturmiljöområdet. Ett systematiskt och framgångsrikt utvecklingsarbete avseende handläggningen har gjort att handläggningstider och ärendebalanser trots en hög belastning kunnat hållas på en relativt god nivå. På byggnadsminnessidan har gamla ärendeskulder kunnat arbetas bort och i dagsläget finns endast två öppna ärenden om byggnadsminnesförklaring. Avseende det kyrkliga kulturarvet har utrymme skapats för ett relativt omfattande utvecklingsarbete. Avseende 3 och 4 kapitlet i kulturmiljölagen (KML) bedrivs även ett planerat oberoende tillsynsarbete. Inom arkeologin har den ständigt mycket höga belastningen tillsammans med vakanser bland handläggarna lett till en ansträngd situation, men lean-arbete pågår för att i mesta möjliga mån effektivisera arbetet. Trots pressen bedrivs den arkeologiska verksamheten med hög vetenskaplig ambition och fokus på att driva arkeologin framåt. Arbetet med kulturmiljöbidraget bedrivs med gott resultat och bidrar till att öka engagemang och tillgänglighet till kulturmiljön. Fornvårdsarbetet i länet är omfattande och sker i nära samverkan med kommuner och andra aktörer.

Sammantaget görs bedömningen att kulturmiljöarbetet på myndigheten bedrivs med hög kvalitet och med fokus på såväl kundnytta som på möjligheten att bidra till att de nationella kulturmiljömålen uppnås i länet

Resultatbedömning:

Otillfredsställande Utvecklingsbehov Gott Utmärkt

Skydd mot olyckor, krisberedskap, civilt försvar och höjd beredskap

Länsstyrelseinstruktion 3 §

Länsstyrelsen har uppgifter i fråga om

8. Skydd mot olyckor, krisberedskap, civilt försvar och höjd beredskap

Övergripande kommentar av resultat, volymer och kostnader i förhållande till uppgiften

Verksamheten har under året prövats av skarpa händelser såsom snöstorm, resursförstärkning till skogsbränder, torka och vattenbrist, trafikstörningar och pågående dödligt våld.

Sammanfattningsvis vill Länsstyrelsen dock framhålla att de mål som satts upp för verksamheten till mycket stor del har uppnåtts, trots hög belastning av skarpa händelser.

Grundläggande för att kunna få bra resultat på området för Länsstyrelsen som regional aktör är en god samverkan med nationella och lokala aktörer. Länsstyrelsen har gjort stora ansträngningar på alla nivåer från Landshövdingen och ner till enskilda handläggare för att utveckla och förbättra relation och samarbete med samtliga de aktörer som myndigheten samverkar med. Den sammantagna bedömningen är att ansträngningarna lönat sig och att stora steg i positiv riktning har tagits under året.

Prestationer och resultat som Länsstyrelsen särskilt vill lyfta fram

Skydd mot olyckor och regional samverkan

Länsstyrelsen har under året deltagit i arbete med förbättrad samverkan på skadeplats, höjt förmågan för lokala aktörer att dela lägesbild samt arbetat skarpt med att hantera avstängning av europaväg E6 vid en av de mest trafikerade knutpunkterna i länet vilken inföll samtidigt som en stor NATO-trupp och en mängd materiel skulle transiteras genom länet på väg till Norge. Utvärdering har visat att under denna period minskade antalet olyckor och det uppstod inga större trafikstörningar. Vi har genomfört tillsyn inom LSO-området (*Lagen om skydd mot olyckor*) enligt plan och har ökat stödverksamheten till kommunal räddningstjänst. Vi har inom ramen för HELCOM-samarbetet (*Baltic Marine Environment Protection Commission - Helsinki Commission*), tillsammans med Kustbevakningen och MSB (*Myndigheten för samhällsskydd och beredskap*), arrangerat och deltagit i den EU-finansierade oljesaneringsövningen Balex

Delta där ca 550 andra aktörer från Östersjöländerna och EU har deltagit. En film om övningen finns tillgänglig på Internet.

Länsstyrelsen ledde i början av året planeringen och genomförandet av den regionala övningen "Vårsol". Övningen pågick under fyra dagar och syftade till att öka förmågan i länet att samverka vid samhällsstörningar med fokus på antagonistiska hot och händelser. På övningen deltog 31 av Skånes 33 kommuner och sex centrala och regionala myndigheter. Totalt engagerades ca 400 personer i övningen.

Krisberedskap

Länsstyrelsen hörsammade de resursförfrågningar som kom in till myndigheten i samband med de stora skogsbränderna under sommaren. Stabspersonal lånades ut till Länsstyrelsen Gävleborg där länsstyrelsen bidrog med resurs till funktionerna för logistik, kommunikation, analys och säkerhet under cirka en månads tid där personalen roterades in i omgångar. Personal från Länsstyrelsen arbetade även i MSB:s värdlandsstöd i Jämtland samt värdlandsstöd och ledning av de utländska flygresurser som användes i släckningsarbetet och utgick från Örebro. Länsstyrelsen konstaterar att vår personal kunde bidra med både spetskompetens, metodstöd och en effektiv leverans till de funktioner som den ingick i.

Under sommaren uppstod på grund av extremt torrt väder vattenbrist i Skåne för samhällsviktiga verksamheter inom näringslivet; lantbruket, processindustrin och vattenkraften. Det torra vädret ledde också till extrem brandfara i skog och mark. För att hantera detta samlade länsledningen nyckelkompetenser inom krisberedskap, miljö, kommunikation och landsbygd för interna samverkansmöten på minst veckobasis för att hantera frågor om vattenuttag, foderbrist, eldningsförbud, brandflyg, ersättning till lantbruket och därtill relaterade frågor. Detta gav snabba och effektiva beslutsprocesser och ett samlat agerande från länsstyrelsen. Länsledningen samt avdelningschefen för landsbygdsavdelningen deltog på flera stormöten, primärt med lantbrukare för att ge information och ta emot återkoppling om behov. Samverkanskonferenser angående eldningsförbud hölls regelbundet för att hålla dialog och föra över information brett till länets kommuner, räddningstjänster och polisen.

Civilt försvar

Länsstyrelsen har i samverkan med regionala och lokala aktörer deltagit och drivit på framtagandet av dels högre regional grundsyn och dels en regional grundsyn för länets aktörer. Under året har också omfattande utbildnings- och stödaktiviteter i förhållande till länets aktörer genomförts med gott resultat. Detta redovisas särskilt i redovisningen av totalförsvarsarbetet.

Risk och sårbarhetsanalys

Inom ramen för arbetet med risk- och sårbarhetsanalys har Länsstyrelsen Skåne under året utvecklat en metod för kartläggning av samhällsviktig verksamhet. Uppdraget med

samhällsviktig verksamhet gäller för såväl egen verksamhet som för myndighetens geografiska områdesansvar. Arbetet redovisas utförligare under åiterrapportering av Länsstyrelseinstruktion 7.

Integrering av sektorsövergripande uppgifter

Länsstyrelsen har påbörjat arbetet med att inkorporera och tillgodose ett jämställdhetsperspektiv i Länsstyrelsens krisledningsorganisation. Riktlinjer för bemötande och förhållningssätt ur ett jämställdhetsperspektiv kommer under 2019 att inkluderas i uppdaterad krisledningsplan.

VOLYMER OCH KOSTNADER	2018	2017	2016
Avser verksamhet 45*			
Årsarbetskrafter män	9,4	6,7	7,7
Årsarbetskrafter kvinnor	10,4	8,3	6,9
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	29 714	18 138	16 727
Antal ärenden, inkomna och upprättade	270	319	336
Antal beslutade ärenden	219	323	649
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	3	0	1
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	180	0	0

Kommentarer till tabellen

Länsstyrelsen har under året förstärkt resursen på området vilket varit kostnadsdrivande. Under året har vi prioriterat att slutföra det planerade arbetet inom ramen för det sammanhållna projektet inom krishantering och skydd mot olyckor samt civilt försvar. Detta har medfört att verksamhetskostnaderna ökat under 2018.

Under året har färre ärenden avslutats än vad som kommit in vilket är ett trendbrott. Utvecklingen speglar det fokus som har lagts 2018 för att komma ikapp inom krisberedskap och totalförsvar när projektperioden gick mot sitt slut. Åtgärder kommer vidtas för att få ner ärendebalansen under kvartal 1 2019.

Bidragsutbetalningarna rör projektet Skånes Quattro Helix som syftar till att öka medvetenheten, kunskapen, och att öka samtalet om våldsbejakande extremism.

Samlad bedömning av resultat

Kostnadsökningarna har varit motiverade och nödvändiga, de ärenden som dragit ut på tiden har inte varit tidskritiska. Sammantaget är resultatet gott på gränsen till utmärkt.

Resultatbedömning:

Otillfredsställande Utvecklingsbehov Gott Utmärkt

Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd

Länsstyrelseinstruktion 3 §

Länsstyrelsen har uppgifter i fråga om

9. Naturvård, samt miljö och hälsoskydd

Övergripande kommentar av resultat, volymer och kostnader i förhållande till uppgiften

Miljöprövning

Under året har tillkommit lagstiftning som påverkar handläggningen av ärenden i Miljöprövningsdelegationen, bland annat ett nytt 6 kap. miljöbalken och tillhörande förordning samt en ny förvaltningslag. Tillämpning av miljö kvalitets-normer för vatten utvecklas i landet och Skåne bevakar detta genom samverkan med andra länsstyrelser, deltagande vid nationella utbildningar samt erfarenheter från avgjorda domstolsärenden för hela landet. Förändringar i Miljöprövnings-förordningen har bland annat lett till att många livsmedelsanläggningar blivit prövningspliktiga och det har inkommit ovanligt många ärenden inom denna bransch.

Under 2018 har Länsstyrelsen arbetat för att minska ärendebalanserna och att underlätta för företagen utan att de krav som ställs i miljöbalken åsidosätts. Målsättning har varit att minska mängden öppna ärenden, korta ner total handläggningstid samt öka måluppfyllelsen avseende 180-dagars handläggningstid från komplett ansökan till beslut. Fokus har lagts på att avsluta ärenden om upphävanden och återkallelser samt på samråd med syftet att tidigt ge tydlig information avseende behov av innehåll i kommande ansökningshandlingar och miljökonsekvensbeskrivningar för att därmed minska behov av tidsödande kompletteringsförelägganden. Statistik gällande miljöprövning redovisas under den särskilda redovisningen om förenkla för företag till Länsstyrelsen Kronoberg, enligt regleringsbrevsuppdrag 3.54.

Minerallagen

Under året har ett större antal undersökningskoncessioner enligt minerallagen inkommit. Ärenden som tagit mycket tid i anspråk i form av möten och telefonsamtal med allmänhet, vägledning till kommunerna, samråd med verksamhetsutövaren. Länsstyrelsen har medverkat i handläggningen av en ansökan om bearbetningskoncession gällande Kaolin AB.

Förorenade områden

Arbetet med förorenade områden har under 2018 bedrivits i enlighet med länsstyrelsens regionala program för efterbehandling 2016-2018. Tillsynen av

förorenade områden är i första hand inriktat på objekt i riskklass 1 och i vissa fall riskklass 2. Många av de högst prioriterade objekten är idag pågående miljöfarliga verksamheter, till exempel Kemira Kemi AB och Perstorp AB, där länsstyrelsens strategi är att dessa ska ta ett så stort ansvar för undersökningar och åtgärder som är möjligt trots pågående industriverksamhet. Detta för att öka andelen privatfinansierade undersökningar och åtgärder. Inom den bidragsfinansierade delen av efterbehandlingsarbetet fortsätter länsstyrelsen att aktivt driva prioriterade projekt och stötta huvudmännen i deras arbete. Under 2018 har sanering av länets mest förorenade områden, Klippans läderfabrik och en kemtvätt i Kristianstad, avslutats med gott resultat. Arbetet med efterbehandling av förorenade områden för bostadsbyggande redovisas under regleringsbrevsuppdrag 1:16, avsnittet ”Efterbehandling av förorenade områden för bostadsbyggande”.

Lagen om allmänna vattentjänster (LAV) och avloppsrening

Under året har Länsstyrelsen utfört löpande uppföljning av pågående tillsynsprojekt gällande LAV samt gjort en förnyad utvärdering av kommunernas VA-planer. Arbetet kommer att fortsätta under 2019. Tillsyn av länets större avloppsreningsverk har genomförts inom ramen för antagen tillsynsplan och EU:s redovisning av 2016 års utsläppsvärden. Resultaten har redovisats till Naturvårdsverket. Länsstyrelsen ingår i nationell samverkansgrupp för tillsyn av avloppsreningsverk.

Tillsyn över gränsöverskridande transporter av avfall (GRÖT)

Under 2018 har bemanningen inom GRÖT-tillsynen utökats från en till två tjänster på länsstyrelsen Skåne (Region Syd). Detta har inneburit att tillsynsarbetet har kunnat intensifieras med bland annat fler kontroller i hamnar, på järnväg och på Öresundsbron. Samtidigt har ett aktivt arbete pågått under året med syfte att öka tillgängligheten för GRÖT-kompetensen gentemot andra myndigheter. Detta är ett arbete som bedrivs tillsammans med övriga länsstyrelser i den så kallade Läns5-gruppen (Skåne, Västra Götaland, Stockholm, Gävleborg samt Norrbotten). En samlad redovisning av hur tillsynen har bedrivits och hur tillgängligheten ökat lämnas i februari 2019 till Miljö- och energidepartementet.

Luftkvalitet

Det nya takdirektivet för utomhusluft kommer att kräva minskade totalutsläpp av luftföroreningar. Detta påverkar bedömningar om acceptabel miljöpåverkan vid tillståndsprövning av flertalet av länets större industrier, till exempel Boliden Bergsöe AB, Befesa ScanDust AB, Kemira Kemi AB, Polypeptide Laboratories AB, Öresund Heavy Industries AB, AB Tetra Pak, Pågen AB m.fl.

Energieffektivisering

Länsstyrelsen driver sedan 2014 ett tillsynsprojekt för att få företagen att genomföra energikartläggningar och vidta åtgärder för energieffektivisering. Arbetet bedrivs inom ramen för ett nationellt projekt, ”Incitament för energi-effektivisering”, där miljöstrategier, miljöhandläggare och energirådgivare utvecklat ett bra samarbete sinsemellan i frågor kring förebyggande energibesparingsarbete.

Kemikalietillsyn

Under året har länsstyrelsen bildat ett kemikalienätverk i samverkan med länets kommuner och Miljösamverkan Skåne. Länsstyrelsens egna kemikalietillsyn har haft fokus på ”Systematiskt arbete med utfasning” och ”Förvaring av kemikalier”. Tillsynsprojekten omfattade både framtagande av checklistor och genomförande av tillsynen på tillämpliga företag samt tillsynsvägledning till kommunerna.

Seveso

Under 2018 har vi genomfört ett samverkansprojekt med Räddningstjänst Syd och Räddningstjänst Kristianstad för gemensam planering av Sevesotillsyn och LSO-tillsyn. Både länsstyrelsens handläggare och räddningstjänsten har sett det som en givande samverkan.

Vattentillsyn och provning

Ett omfattande arbete för att skapa fria vandringsvägar för fisk har gjorts för att slutföra eller fortsätta de processer i Mark- och miljödomstolen som initierats av Länsstyrelsen genom tillsyn. Flera omfattande provningar har pågått under året, bland annat Kävlingeån och i Vramsån.

Hanöbukten

Länsstyrelsen lyfte till regeringen för några år sedan miljöproblemen i Hanöbukten. Havs- och vattenmyndigheten (HAV) fick sedan regeringsuppdrag att undersöka saken och har under året gett en egen redovisning plus en rapport från Havsmiljöinstitutet. Med anledning av detta bjöd Länsstyrelsens länsöverdirektör in till ett möte med kommunledningar, HAV, Havsmiljöinstitutet och andra berörda regionala och lokala aktörer. Mötet resulterade i förslag på hur berörda aktörer kan gå vidare och Länsstyrelsen har tagit fram en egen handlingsplan.

Naturprovning och tillsyn

Satsningar inom bostadsbyggande och infrastruktur märks tydligt inom naturprovningen genom ett ökat antal ansökningar om dispenser, tillstånd och samråd. För att dessa projekt ska kunna genomföras behövs ofta ingrepp i biotopskyddade miljöer eller mark som hyser skyddade arter. Ärenden med stort samhällsintresse

prioriteras, men även privatpersoner och företag som ansöker om tillstånd förväntar sig ett svar inom rimlig tid, inte minst sedan den nya förvaltningslagen trädde i kraft.

Miljöbalken innehåller dessutom krav på maximal handläggningstid för flera ärendekategorier. Trots effektiviseringar så har vi långa handläggningstider på grund av den ökande ärendevolymen.

Ekoturism, allemansrätt och friluftsliv

Intresset för naturturism och friluftsliv växer. Naturreservaten och våra nationalparker är uppskattade av både skåningar och besökare utifrån. Det ökande intresset medför emellertid utmaningar. Skånes yta är densamma och allemansrättsligt tillgänglig natur är begränsad, framför allt i de södra och västliga delarna där också trycket är som störst. Vi ser en ökning av intressekonflikter, både inom och utanför skyddade områden som rör naturvärden kontra friluftsliv.

Artskydd

Skåne har genom sitt strategiska läge en mycket viktig roll i bekämpningen av illegal handel med hotade arter. Vi har ett nära samarbete med polis, åklagare, tull m.fl. och inom länsstyrelsen gör vi gemensamma kontroller som inbegriper både artskyddet och djurskyddskontrollen. Kontrollen riktas mot ett brett spektrum av verksamheter: privata hobbyuppfödare och samlare, zoobutiker, djurparker, fiskaffärer som säljer ål, annonser på internet (levande djur, uppstoppade djur, pälsar, möbler) antikaffärer och auktioner.

Tillsynsvägledning

Länsstyrelsen arbetar även aktivt med att stötta och vägleda länets kommuner i deras tillsynsarbete inom förorenade områden då nästan en tredjedel av kommunerna tagit över tillsyn av tillståndspliktiga verksamheter. Att få igång den egeninitierade tillsynen har varit i fokus. Till exempel har länsstyrelsen under 2018 tagit fram en grundläggande utbildning i tillsyn av förorenade områden och även lagt extra fokus på vägledning kring tillsyn av perfluorerade ämnen (PFAS).

Vidare har Länsstyrelsen drivit samverkansprojekt kring schaktmassor i syfte att bidra till likvärdiga och rättssäkra bedömningar gällande hantering och återvinning av schaktmassor, som inte sällan är förorenade. Naturprövning och Miljötillsyn har samverkat och utfört vägledningsdag för kommunerna samt hanterat samtliga anmälningsärenden där kommunerna ställs inför problematiken om hur schaktmassorna ska hanteras.

Geografiska informationssystem (GIS)

Under 2018 har vi arbetat med att informationssäkra vår geodata och våra geodatabaser utifrån dataskyddsförordningen. Arbetet är en pågående process för all geodata

Länsstyrelsen tillhandahåller och producerar. Arbetet med implementering av Länsstyrelsernas GIS-policy i verksamheterna pågår kontinuerligt.

Uppdraget med återinförande av strandskydd i registerkartan hos Lantmäteriet är klart för Skåne och en aviseringsrutin för ändringar i geometrier är framtagen mellan Länsstyrelserna och Lantmäteriet.

I handläggningsstödet Platina har en GIS-applikation byggts in i systemet och de flesta ärenden registreras numera även geografiskt. I Platina har även avisering av beslut för övriga markreglerande bestämmelser gentemot Lantmäteriet integrerats och hanteras numera där.

Länsstyrelserna har under året lanserat två portaler för öppna geodata, en Geodatakatalog och en Planeringskatalog där externa aktörer kan ta del av vår öppna geodata dels via nedladdning men även som WMS- och WFS-tjänster med tillhörande metadata.

Våra externa karttjänster på webben har mobilanpassats för att ska fungera både i smarta telefoner och i surfplattor. Vi har numera åtta stycken mobilanpassade karttjänster tillgängliga för olika verksamhetsområden.

Inom miljöområdet sker kontinuerligt arbete med att utveckla fler nationella e-tjänster. Arbetet sker inom ramen för förvaltningsobjekt (FO) Miljöskydd, Natur respektive Vatten och miljömål. Länsstyrelsen Skåne är objektägare för FO Miljöskydd och FO Styrningsforum (EPIS), förvaltningsledare för FO Generellt handläggarstöd samt ingår som objektspecialist och projektledare inom FO Miljöskydd och FO Generellt kartstöd.

Samverkan

Under året har de tolv miljöprövningsdelegationerna fortsatt med samverkans-arbetet. Två nätverksträffar för samtliga ordföranden och sakkunniga har genomförts. Vid träffarna har fokus legat på kompetensutveckling. Diskussioner har förts om sakfrågor, handläggningsfrågor och arbetssätt i syfte att minska skillnaderna och hitta goda exempel. Samverkansarbetet har även bedrivits i organisationernas samverkansgrupp som består av en företrädare för varje miljöprövningsdelegation. Ett nytt beslutsstöd har tagits fram och de befintliga beslutstöden har sett över och i vissa fall reviderats. Diskussioner har förts om samverkan och samsyn kring branschspecifika frågor, rättspraxis och handläggningsformer.

Länsstyrelsen har samverkat med medlemmar i Sydsvenska Industri- och Handelskammaren under namnet ”Dialoggruppen”. Målsättning är att skapa en ökad förståelse och kunskap kring tillståndsprocessen ur både länsstyrelsens och företagens perspektiv samt hitta möjligheter till effektiviseringar. Inom detta samarbete samordnas även Miljötillståndsdagen som handlar om miljötillståndet i Skåne samt miljötillstånd

för miljöfarlig verksamhet. Vid särskilda fokusmöten har Länsledningen träffat de verkställande direktörerna för de tolv större skånska företagen för att ta tillvara deras önskemål och synpunkter på miljöprövningen.

Sommarens torra och vattenbrist renderade i ett stort antal informationsinsatser, samverkansmöten, fältbesök, möten med lantbrukare, bevattningsföretag, livsmedelsföretag, besöksnäring, huvudmän för kommunal vattenförsörjning och tillverkande företag för att så långt som möjligt begränsa uttagen av vatten, hitta alternativa vattenkällor och finna lösningar på uppkomna problem.

Länsstyrelsen har deltagit i MPD-nätverkets vår- och höstmöte, chefsnätverk inom ramen för Miljönätverket (MNV) och länsstyrelsernas energi- och klimat-samverkan (LEKS) och Regional utveckling och samverkan i miljömålssystemet (RUS). Länsstyrelsen träffar regelbundet övriga storstadslän inom ramen för MABO-samverkan. Vi har även deltagit i handläggartreffar för invasiva arter, art- och områdesskydd, grön tillsyn, biotopskydd, Natura 2000, nationella provningsplanen för vatten, miljöprövning, täkter, avloppsreningsverk, gränsöverskridande avfall, enskilda avlopp, dagvatten, seminarium om vattenförvaltning, nya våtmarksstödet inom LONA, miljömåls-uppföljning, hållbar konsumtion m.m.

Integrering av sektorsövergripande uppgifter

Agenda 2030

Miljöavdelningen har genomfört ett antal workshops kring Agenda 2030 för att utveckla enheternas löpande arbete och identifiera utvecklingsåtgärder som har betydelse för att uppnå delmålen i Agenda 2030. Sveriges miljökvalitetsmål har kopplats till de olika delmålen inom agendan. Arbetet har resulterat i en skriftlig sammanställning ”Miljöavdelningen kokbok Agenda 2030”.

Jämställdhet och Lika rättigheter

Miljöavdelningen har utsett en avdelningskoordinator för bland annat jämställdhetsintegrering och MR-frågor som deltar på regelbundna enhetskoordinatorsmöten och påbörjat arbetet med att stödja enheterna med jämställdhetsanalyser och analysera hur mänskliga rättigheter bättre kan integreras i verksamheten.

Jämställdhetsmålen är integrerade i verksamheten och tar sig särskilt uttryck genom krav på nominering av både kvinnor och män vid tillsättande av ledamöter i viltförvaltningsdelegationen, älgförvaltningsgrupper och samrådsgrupp naturvård, val av föreläsare till större seminarier och arrangemang, riktade insatser för att få fler kvinnor att vilja bedriva fisketillsyn eller bli naturvårdsvakt.

Målen för mänskliga rättigheter, funktionshinderpolitiken och barnperspektivet är integrerade i verksamheten och tar sig särskilt uttryck på webben (information om tillgänglighet till skyddade områden), särskilda investeringar i naturvårds-förvaltningen (anpassning till funktionsvariationer), naturlek för barn, skyltar och informationsinsatser (språk), målgruppsanpassade guidningar och familjedagar (nyanlända och barn) samt genom krav på teknisk beskrivning på enklare svenska i miljöprövning.

Folkhälsa

Folkhälsoperspektivet är integrerat i verksamheten och tar sig uttryck dels genom myndighetens bevakning av allmänna intressen och miljöintressen i tillstånds-prövning av miljöfarlig verksamhet, fysisk planering och infrastrukturplanering, dels genom strategiskt arbete kopplat till miljöanpassad konsumtion och utfasning av farliga kemiska produkter. Antagen handlingsplan för friluftsliv trycker på behovet av fysisk aktivitet och rekreation i tätortsnära miljöer som en viktig del av folkhälsan.

Barnperspektiv

Miljöavdelningen arbetar för att naturen ska vara tillgänglig för alla och under året har Naturvårdsenheten haft utbildningsinsatser på våra naturum, Stenshuvud, Kullaberg och Söderåsen, och där erbjudit skolor och andra organisationer kostnadsfri ekologiundervisning och utomhuspedagogik i naturen. Naturum deltar även som kommunikationspartner i projektet Gilla naturen (mellanstadiet) som en del av kommunikationssatsningen Skyddad natur, i syfte att stärka barns rätt till inflytande. Fiske- och restaureringsenheten samarbetar med sportfiskarna som driver projekt för att få skolbarn att komma ut och fiska. Miljötillsynsenheten har under året initierat uppstart av ett kemikalienätverk. Inom ramen för projekt inom Miljösamverkan Skåne lanserades en webbplattform för skolor och förskolor på nätverkets första möte. Webbplattformens syfte är att sprida information och kunskap om giftfri miljö till skolor och förskolor.

Miljöledning

Länsstyrelsens naturvårdsförvaltning arbetar aktivt med att förbättra det interna miljöarbetet i form av utfasning av fossila bränslen i uppvärmning, fordon och arbetsmaskiner, miljökrav i upphandling, energieffektivisering, utfasning av farliga kemiska ämnen och ökad användning av miljömärkta produkter, bättre avloppsvattenrening, vattenbesparande åtgärder samt klimatanpassning och ökad förmåga att klara krissituationer etc. Uppföljning har utförts på Stenshuvud nationalpark, Söderåsens nationalpark och Kullaberg naturreservat. I samband med Naturvårdsverkets nationella förvaltarträff i oktober 2018 mottog parkerna uppdaterade diplom på sitt miljöledningsarbete.

VOLYMER OCH KOSTNADER	2018	2017	2016
Avser verksamhet 5*			
Årsarbetskrafter män	66,4	65,5	65,4
Årsarbetskrafter kvinnor	87,2	79,9	71,4
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	190 324	172 804	159 046
Antal ärenden, inkomna och upprättade	6 122	5 730	5 466
Antal beslutade ärenden	6 193	5 804	5 711
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	107	219	188
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	88 168	109 633	85 905
Brukarundersökning¹⁾			
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 525, Samråd enligt 12 kap 6§ Miljöbalken ²⁾	69		
Nöjdindex brukarundersökning – 55111, Tillståndsprövningar vid Miljöprövningsdelegationen ³⁾	52		
Nöjdindex brukarundersökning – 5558, Anmälningssärenden gällande ändring av tillståndspliktig verksamhet ⁴⁾	62		

1) Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg.

2) För verksamhet 525 är genomsnitt för deltagande länsstyrelser (7 st) nöjdindex 63.

3) För verksamhet 55111 är genomsnitt för deltagande länsstyrelser (5 st) nöjdindex 57.

4) För verksamhet 5558 är genomsnitt för deltagande länsstyrelser (5 st) nöjdindex 73.

Kommentarer till tabellen

Länsstyrelsen arbetar kontinuerligt med att effektivisera verksamheten genom ökad digitalisering och standardisering. Myndigheten har under året handlagt och avgjort fler ärenden än tidigare år. Verksamhetskostnaderna har succesivt ökat 2016-2018 till följd av ökade resurser för ”miljötillsyn” (tillsyn inom miljöbalken) med 25 mkr år 2016 och 40 mkr år 2018 till länsstyrelserna.

Av regeringen tillskjutna medel för miljötillsyn i BP 2018 (40 miljoner kronor) har möjliggjort fler egeninitierade tillsynsbesök, en ökad närvaro ute i fält, förbättrad dialog med verksamhetsutövare och markägare samt kortare handläggningstider.

Brukarundersökningen kommenteras under redovisning av regleringsbrevsuppdrag 3.54, avsnittet ”Förenkla för företag”.

Samlad bedömning av resultat

2018 års utökning av resurserna för miljö-, natur- och vattentillsyn, tillsyn av avloppsreningsverk samt förorenade områden har gett positivt resultat och medför att myndigheten bättre kan säkerställa en regelbunden operativ tillsyn, hålla tätare dialog med näringsidkare och markägare, medverka till korta handläggningstider i anmälningsärenden och medverka till ökad tillsynsvägledning.

Likaså har satsningarna på att avsluta äldre ärenden inom områdesskydd, arbetet med grön infrastruktur, naturnära jobb, våtmarker och skydd av dricksvatten bidragit till ökad måluppfyllnad inom ramen för miljömålsarbetet.

Resultatbedömning:

Otillfredsställande Utvecklingsbehov Gott Utmärkt

Lantbruk och landsbygd

Länsstyrelseinstruktion 3 §

Länsstyrelsen har uppgifter i fråga om

10. Lantbruk och landsbygd

Övergripande kommentar av resultat, volymer och kostnader i förhållande till uppgiften

Kompetensutveckling av Skånes aktörer

Ett flertal aktiviteter såsom kurser, fältvandringar, demonstrationer, informationsmaterial och enskild rådgivning har genomförts under 2018. Förutom en ökad kunskapsnivå hos landsbygdens företagare, förväntas aktiviteterna bidra till att förstärka effekten av de investeringar och insatser som beviljas stöd inom Landsbygdsprogrammet.

Inom *Ekologisk produktion* har det erbjudits ett utbud av upphandlade kurser och fältvandringar inom växt- och trädgårdsodling och djurhållning, dessa har sammanlagt har lockat 340 deltagare. Intresset för enskild rådgivning (upphandlad verksamhet) gällande omläggning till ekologisk produktion har varit lägre än tidigare år, vilket förklaras med att marknaden har börjat bli mättad. Det utfördes totalt 26 omlägningsrådgivningar inom områdena växtodling, husdjur, byggnation och ekonomi.

Inom åtgärden *Ett rikt odlingslandskap* har både natur- och kulturvärden fått utrymme med aktiviteter kring alltifrån naturbetesmarker till användandet av kalkbruk och murning, se vidare under sakområde 10 "Kulturmiljö". Intresset för satsningen "Mångfald på slätten" har varit fortsatt högt och gett möjlighet till ett breddat utbud av aktiviteter, både vad gäller genomförande 2018 och upphandling inför kommande period.

"Greppa Näringen" ska inspirera och motivera lantbrukare och rådgivare att använda kunskap så att gårdens miljö- och klimatpåverkan minskar och lönsamheten förbättras. Enskild rådgivning är kärnan i verksamheten och under 2018 har det genomförts nästan 400 gårdsbesök med rådgivning.

Nästan 60 företag på landsbygden utnyttjade möjligheten att, via kurs eller rådgivning, höja sin kompetens inom områden som marknadsföring, via sociala medier, prissättning eller livsmedelshygien. Satsningarna ska medverka till att *Skapa nya jobb* på landsbygden.

Ett resultat av samarbetet med Länsstyrelsens kommunikationsenhet är tidningen *Smart Landsbygd* som gavs ut med två nummer under 2018. I tidningen presenterar vi kurser och rådgivningar. Vi visar också goda exempel för att inspirera fler företag på landsbygden att våga utvecklas och hitta nya vägar. Detta har resulterat i ett ökat intresse för våra kurser och rådgivningar.

En annan kanal inom kommunikationsstrategin är vår Facebooksida Skånsk Landsbygd. Den har till syfte att visa upp vad Landsbygdsprogrammet som helhet kan erbjuda och även lyfta andra aktörer som arbetar med att utveckla landsbygden. Vid mässor (bland andra Borgeby fältdagar med 20 100 deltagare) har vi informerat om möjligheterna i landsbygdsprogrammet.

Landsbygdsstöden (verksamhetskod 602)

Ett stort antal ansökningar saknar väsentliga underlag för handläggning och stora insatser har gjorts för att komplettera inkomna ansökningar. På webben har vi publicerat ett stort antal mallar och hjälpdokument för att höja kvalitén på ansökningarna. Ett exempel är Ansökningshjälpen som finns på länsstyrelsernas webbplats. Dessutom har nyhetsbrev (Landsbygdsnytt) och informationsblad använts för att förmedla information gällande landsbygdsstöden. På grund av långa väntetider kan uppgifter i ansökan ha blivit inaktuella. För att säkerställa att ansökan är uppdaterad inför handläggning kontaktas alla sökande med ett telefonsamtal för att aktualisera uppgifter, få möjlighet till att ställa frågor och för att få en direktkontakt med handläggaren. Projektägare till omfattande projekt, vilka beviljats stöd, ges möjligheten att komma på informationsmöten, där frågor runt kommande utbetalningsansökningar, dokumentation etc. diskuteras. Syftet är att skapa en god dialog och minimera risken för felaktiga redovisningar i samband med ansökan om utbetalning.

Vi har sett en klar kvalitetsförbättring i ansökningarna under 2018. Jordbruksverkets förenklingsarbete gällande handlägningsrutiner började få effekt i slutet av 2018 och tillsammans med en effektiviserad arbetsrutin i handläggargruppen har antalet beslutade ärenden inom landsbygdsstöden väsentligt ökat under andra halvåret 2018.

Tillsynsvägledning

Tillsynsvägledningen ska fortbilda och stödja kommunernas miljöinspektörer i växtnärlings- och växtskyddsfrågor. Under sommaren hölls en vandring i fält med tema "Tvärvillkor och fokusareal" och på hösten anordnades en tillsynsdag kring gödselbrunnar m m. Den torka som präglade 2018 har ställt till stora problem inom lantbruket. Länsstyrelsen har därför, efter samråd med LRF, börjat uppmana länets miljöinspektörer att vara uppmärksamma på lantbrukare som verkar ha det psykiskt svårt som följd av det regniga 2017 och torra 2018. Vid behov förmedlas kontakter för samtalshjälp.

Dispenser inom biotopskyddsområden

En kombination av effektiviserad handläggning, till följd av en tydligare kommunikation med våra sökande, och en kraftigt minskad ärendebalans vid årets ingång har medfört att handläggningstiderna har förkortats betydligt och nu är under sex månader. Antalet beslutade ärenden, 24 st., är något fler än antalet inkomna. Under året har vi satsat på att utveckla besluten för ökad tydlighet och vägledning, till exempel om utformning av kompensationsåtgärder för mesta möjliga miljönytta.

Övrigt

Under 2018 har ett omfattande arbete genomförts för att bibehålla och utveckla grundläggande betaltjänster, kommersiell service samt bredband på den skånska landsbygden. Arbete med regionala strategier inom skog och livsmedel har också varit i fokus. Mer information finns under redovisning av regleringsbrevsuppdrag 1.25 ”Regionalt tillväxtarbete: samverkan och gemensam finansiering”.

Integrering av sektorsövergripande uppgifter

Landsbygdsavdelningen uppdaterar årligen arbetsplaner för Jämställdhetsintegrering och integrering av MR-frågor.

Exempel på aktiviteter är dels insatser för att informera om bredbandsstödet och ha en effektiv handläggning av inkomna ärenden kopplat till detta. Målet är att utbyggnaden av bredbandet i Skåne ska gynna företagande och öka tillgängligheten för alla boende i länet. Vidare görs insatser för att diskutera läget när det gäller betaltjänster och tillgänglighet till dessa. Målet är att tillgången på grundläggande betaltjänster ska vara tillräcklig och motsvara samhällets behov, öka kunskapen om *vilka* behov som finns samt att höja kunskapsnivån (till exempel bland nyanlända) om betalningssystemet i Sverige.

Vi har också påbörjat en inventering för vilka beslutstyper det är relevant att göra en särskild jämställdhetsanalys. Informationsmaterial i form av broschyrer och webb granskas ur ett JÄM- och MR-perspektiv. Specifikt har Kontrollenheten fått en genomgång av härskartekniker, detta för att kunna hantera ojämnt bemötande.

Landsbygdsavdelningen har två gånger under året jobbat med temat MR knutet till diskrimineringslagen i form av enhetsövergripande workshops. Avdelningen har även påbörjat en kartläggning inom vilka VÄS-koder det kan vara relevant att jobba med integrering av MR-frågor.

VOLYMER OCH KOSTNADER Avser verksamhet 60*	2018	2017	2016
Årsarbetskrafter män	21,8	22,4	27,0
Årsarbetskrafter kvinnor	51,9	53,1	57,5
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	76 164	76 273	80 867
Antal ärenden, inkomna och upprättade ¹⁾	31 874	22 367	1 188
Antal beslutade ärenden ¹⁾	28 799	20 862	941
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år ¹⁾	89	86	27
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	4	9	0

1) Under 2018 har huvuddelen av länsstyrelsernas arbete med jordbrukarstöden och landsbygdsstöden skett i Jordbruksverkets IT-system. Dessa system är ännu inte färdigbyggda, vilket medför att delar av handläggningen ännu ej gått att genomföra och att rättvisande statistik över handlagda ärenden inom området jordbrukarstöd (601) därmed inte är möjliga att hämta ut i sin helhet. För området jordbrukarstöd omfattar ärendestatistiken direktstöden, ansökan om utbetalning av kompensationsstöd, miljöersättning för betesmarker och slätterängar, ekologisk produktion och vallstöd. Statistik för ansökan om åtaganden och övriga stödformer ingår ej.

För 2016 redovisades inte ärenden om jordbrukarstöd med anledning av den pågående utvecklingen av Jordbruksverkets IT-system.

För landsbygdsstöden (602) redovisas för 2018 och 2017 komplett ärendestatistik av både ansökningar om stöd och utbetalningar. För år 2016 kunde inte utbetalningar av stöd redovisas, enbart ansökningar om stöd.

Det som redovisas här är den ärendestatistik som hämtas från länsstyrelsens eget diarieföringsssystem i tabellen summerat med ärenden beträffande jordbrukarstöd (direktstöd, betesstöd och kompensationsstöd) och landsbygdsstöd från Jordbruksverkets IT system, BLIS. Redovisade data för åren 2016-2017 hämtas från årsredovisningarna för respektive år.

Kommentarer till tabellen

Ökningen i antalet ärenden mellan 2017 och 2018 beror på att statistiken omfattar fler stödformer. Ekologisk produktion och vallstöd är numera inkluderade i ärendestatistiken.

Samlad bedömning av resultat

Trots fortsatt stora brister i de IT-system som Jordbruksverket har ansvaret att förse oss med, har vi för handläggningen av jordbrukarstöden även 2018 lyckats klara målet att 95% av direktstöden ska vara klara för utbetalning under december månad. Problem med bristande IT-funktionalitet (tillsammans med bristfälliga ansökningar) har däremot gjort att vi inte lyckats hålla de målsatta handläggningstiderna för landsbygdsstöden. Ett rikt utbud av rådgivnings- och kompetensutvecklingsinsatser har lockat många deltagare.

Resultatbedömning:

Otillfredsställande Utvecklingsbehov Gott Utmärkt

Fiske

Länsstyrelseinstruktion 3 §

Länsstyrelsen har uppgifter i fråga om

11. Fiske

Övergripande kommentar av resultat, volymer och kostnader i förhållande till uppgiften

Fiskenäringen

Yrkesfisket i Östersjöns hamnar riskerar att slås ut och därför har Länsstyrelsen fokuserat på åtgärder för att för att nå de fiskeripolitiska målen om ett levande kustfiske. Landshövdingen har med stöd av flera kustlän direkt till Havs- och Vattenmyndighetens ledning framfört behov av förändringar i systemet för fördelningen av fiskekvoterna och att alla tre hållbarheter beaktas vid kvotfördelningen. Länsstyrelsen har varit delarrangör i den fjärde yrkesfiskekonferensen i Simrishamn om yrkesfiskets framtid med ett stort och brett deltagande. Konferensen fokuserade på ovanstående problem och sälbeståndens påverkan på fisket. Sälens kraftiga expansion ses som en bidragande orsak till minskningen i det småskaliga fisket i Östersjön och Länsstyrelsen är aktiv i ledningen av länsstyrelsesamarbetsprojektet Säl & Fiske för att söka efter lösningar på sälskadorna. Länsstyrelsen ser dock att problemet inte löses utan en förändring av förvaltningen av sälbestånden.

Ålfisket i norra Öresund drabbades hårt av det ålfiskestopp som infördes inom ramen för kvotregleringen i havet. Länsstyrelsen har vid upprepade tillfällen framfört vikten av att Sverige fokuserar på att öka trycket på att kommissionen agerar mot de medlemsländer som inte uppfyller åtagandena i sina förvaltningsplaner för ål. Länsstyrelsen ansvarade för de nationella utsättningarna av ål och satte 2018 ut 2 150 000 ålyngel i södra Sverige till en kostnad av halva marknadspriset. Länsstyrelsens aktiva tillsyn av vattenkraftverk i länet har medfört att ålen nu har fria vandringsvägar utan dödlighet i ca 80 procent av Skånes avrinningsområden.

Vattenbruket

Länsstyrelsen har tagit flera initiativ till en översyn av otidsenliga föreskrifter för vattenbruket som hindrar utvecklingen av moderna, miljövänliga landbaserade fiskodlingar.

Europiska havs- och fiskerifonden

Sedan programstarten hösten 2015 har det inkommit ett 30-tal ansökningar om företagsstöd och trots ett sänkt söktryck uppstod snabbt medelsbrist i flera eftersökta

åtgärdsområden. Därför har inga ansökningar kommit in 2018, men 12 beslut på tidigare inkomna ansökningar har fattats varav flertalet resulterat i avslag. Länsstyrelsen har inom ramen för sin medverkan i Övervakningskommittén påtalat behovet av att omfördela mer medel till investeringsstöd i framför allt beredning av fisk och produktiva investeringar i vattenbruk, vilket också skedde under året. Detta kommer att ge goda möjligheter att öka måluppfyllelsen inom de projekt som Länsstyrelsen administrerar.

Effekten av torkan

Sommarens torka med extremt låga flöden och höga temperaturer har medfört ökade kostnader och förluster av fisk i flera av länets fiskodlingar. Skadorna på naturbestånden finns främst i vattendragen där hela fiskbestånd i mer eller mindre torrlagda vattendrag slagits ut. Länsstyrelsen har därför, utöver att förhindra illegala uttag av vatten, fokuserat på att återställa uppvandringmöjligheterna för fisk och bottenfauna från nedströms liggande områden och havet genom tillsyn av äldre tillståndslösa kraftverk och dammar. Länsstyrelsens tillsyn är aktiv och sker i en dialog med ägarna. Genom ett kostnadseffektivt koncept för genomförande av fiskevårdsåtgärder har 14 relativt omfattande fiskevårdsprojekt kunnat genomföras i egen regi under 2018. Länsstyrelsen har också bistått kommuner, vattenråd och andra lokala aktörer med att genomföra fiskevårdsåtgärder, vilket även skapar engagemang och frigör resurser för att öka takten i det viktiga arbetet med att nå målen i vattendirektivet.

Integrering av sektorsövergripande uppgifter

Länsstyrelsen har genomdrivit en förändring av benämningen av fisketillsynsman till fisketillsynsperson för att göra uppdraget könsneutralt. Länsstyrelsen fortsätter sitt arbete med att öka andelen kvinnor i fisketillsynen.

VOLYMER OCH KOSTNADER			
Avser verksamhet 62*			
	2018	2017	2016
Årsarbetskrafter män	1,6	1,7	1,7
Årsarbetskrafter kvinnor	1,0	1,1	1,0
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	9 942	10 913	10 960
Antal ärenden, inkomna och upprättade ¹	233	262	296
Antal beslutade ärenden ¹	234	266	268
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år ¹	0	0	1
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	2 999	3 954	2 635

¹ Till 2016 års årsredovisning var det inte möjligt att från Jordbruksverkets IT-system hämta ut fullständig statistik för hantering av stöd Havs- och fiskerifonden (VÅS 622). Uppgifterna har för år 2017 och år 2018 gått att få fram varför värdena skiljer sig åt jämfört med vad som redovisades i 2016 års årsredovisning.

Kommentarer till tabellen

Verksamheten har inga väsentliga förändringar jämfört med 2016 och 2017.

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsen har varit drivande vad gäller genomslaget för de fiskeripolitiska målen avseende regionala och lokala fiskeintressen vid framför allt fiskekvotfördelning och förvaltning av sälbestånden. För att stödja utvecklingen av det miljövänliga recirkulerande vattenbruket har Länsstyrelsen arbetat för en mer adekvat tillståndsprövning och förmedla stödmöjligheterna. Länsstyrelsen har integrerat restaureringsarbetet i nära samverkan med vattendirektivsarbetet och vårt tillsyns av dämmen och kraftverk, vilket bland annat medfört att den hotade landskapsfisken ålen nu fritt kan vandra ut från ca 80 % av länets avrinningsområden.

Resultatbedömning:

Otillfredsställande Utvecklingsbehov Gott Utmärkt

Folkhälsa

Länsstyrelseinstruktion 3 §

Länsstyrelsen har uppgifter i fråga om

12. Folkhälsa

Övergripande kommentar av resultat, volymer och kostnader i förhållande till uppgiften

Under året har en väsentlig del av Länsstyrelsens arbete inom folkhälsa utgjorts av nedanstående uppdrag:

- Regleringsbrevsuppdrag 3.58 om samordning av ANDT-politiken, vilket redovisas i särskild ordning till Folkhälsomyndigheten.
- Regleringsbrevsuppdrag 3.60 om stöd till huvudmännen i utökade ansvaret för spelmissbruk, vilket redovisas i särskild ordning till Socialdepartementet.
- Uppdrag enligt förordningen 2012:606 om alkohol- och tobakstillsyn, regleringsbrevsuppdrag 3.59 samt särskilt regeringsuppdrag under 2016-2020 om förstärkt tobaks- och alkoholtillsyn, som alla redovisas i särskild ordning till Folkhälsomyndigheten.
- Uppdrag enligt förordningen 2016:1258 om regional samordning inom det brottsförebyggande området, vilket redovisas i särskild ordning till brottsförebyggande rådet.
- Länsstyrelseinstruktionen 5 §, punkt 6, att beakta folkhälsa.

Nedan görs en kortfattad bedömning av verksamhet inom Folkhälsa (VÄS 70*). För utförligare beskrivning av respektive uppdrag hänvisas till särskilda redovisningar.

VOLYMER OCH KOSTNADER Avser verksamhet 70*	2018	2017	2016
Årsarbetskrafter män	2,0	0,9	0,7
Årsarbetskrafter kvinnor	5,9	4,8	4,7
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	9 468	6 853	5 588
Antal ärenden, inkomna och upprättade	151	142	107
Antal beslutade ärenden	105	152	103
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	1
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	314	511	55

Kommentarer till tabellen

Det team som arbetar på Länsstyrelsen med verksamheter inom folkhälsoområdet har under året förstärkts och består idag av ca åtta heltidstjänster. Förstärkning med en tjänst har skett inom tillsyn enligt alkohol- och tobakslagen och lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare, eftersom tillsynsuppdraget har blivit mer komplext och omfattande på grund av ny lagstiftning och direktiv. Tjänsten som folkhälsostrateg har under hösten ökat från 30% till 60% av en heltid och inkluderar intern och extern samordning och gemensamt utvecklingsarbete inom folkhälsoområdet. Syftet är att använda våra samlade resurser effektivt och främja det förebyggande arbetet i Skåne. I övrigt består ökningen av årsarbetskrafter av att det fanns en del vakanser under delar av 2017.

Merparten av ärenden utgörs av tillsynsärenden enligt alkohol- och tobakslagen och den negativa ärendebalansen beror på ett administrativt misstag. Vi avslutade ärenden som löper årsvis inom alkoholområdet men missade att göra detsamma inom tobaksområdet. Ett ärende öppnas varje år för varje kommun och kommunen skickar löpande in sina beslut inom området för Länsstyrelsens granskning. Rutinen är att de ska avslutas vid årsskiftet.

Samlad bedömning av resultat

Regional samordning inom brottsförebyggande

Länsstyrelsen bedömer att uppdraget om regional samordning inom det brottsförebyggande området har utvecklats väl med resultat inom bland annat regional samverkan, lokalt stöd och kompetensutveckling.

Skåne tillsammans mot brott är en samverkan mellan Länsstyrelsen Skåne, Polisen, Region Skåne, Kriminalvården, Tullverket, Kommunförbundet Skåne och Sydsvenska Industri- och Handelskammaren. Under året har en handlingsplan arbetats fram och sju arbetsgrupper har startats. Arbetsgrupperna arbetar bland annat med utveckling av avhopparverksamheten i Skåne och näringslivet som en naturlig aktör i det brottsförebyggande arbetet. Länsstyrelsen har bidragit till att stärka det lokala brottsförebyggande arbetet genom bland annat kommunbesök i 31 av länets 33 kommuner under perioden december 2017 till december 2018, nätverksträffar för kommunala samordnare och kommunpolis och en konferens på temat situationell prevention med strax över 200 deltagare från bland annat kommun, polis, fastighetsbolag och föreningsliv.

Regional samordning inom alkohol, narkotika, doping, tobak och spel

Uppdrag om samordning av ANDT-politiken har under året kompletterats med uppdrag om stöd till huvudmännen i det utökade ansvaret för spelmissbruk. Med utgångspunkt i den regionala ANDT-strategin för 2018–2020 har Länsstyrelsen fortsatt att främja utvecklingen inom området i Skåne. Regionalt kompetensstöd har erbjudits kring bland annat motiverande samtal, maskulinitetsnormer, narkotika, doping och om narkotika i avloppsvatten. I arbete med spelberoende har en regional arbetsgrupp bildats som tagit fram en lägesbild, inventerat utvecklingsbehov och planerat fyra delregionala kunskapsseminarier som kommer genomföras 2019. Ett fokus för vårt kommunikationsarbete har varit insatser till föräldrar och unga vuxna med uppmaningen att inte långa alkohol till minderåriga. Länsstyrelsens insats ”Dansbandskampanjen” har utvecklats till en framgångsrik nationell kampanj.

Under året har Länsstyrelsen, i samarbete med sju skånska kommuner, utarbetat ett feriearbete kring tobak riktat till gymnasieungdomar. Ett exempel på ett positivt resultat är att en av kommunerna har fattat beslut om att införa ”Tobaksfri skoltid” efter påverkan från ungdomarna. Ett fyrtiotal ungdomar har fått mer kunskap om tobakens skadeverkningar som de i sin tur har fört vidare till högstadiungdomar i sin kommun.

Tillsyn inom alkohol och tobak

Med stöd av alkohollagen, tobakslagen och lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare, bedömer vi att länsstyrelsen bidragit till att utveckla tillsynsverksamheten i länets kommuner. Fokus har varit på att öka likvärdig tillsyn i länet. En arbetsprocess där regionala myndigheter med tillsynsuppdrag träffas har påbörjats. Tillsammans har vi arbetat för ökad frekvens av tillsyn i Skåne. För att stödja kommunerna med kunskap har Länsstyrelsen genomfört två kartläggningar, en gällande rökförbud på skolgårdar och en om krogars och restaurangers serveringsbenägenhet till ungdomar utan att begära legitimation. Rapporterna färdigställs under januari 2019 och kommer bidra till bättre underlag för kommunernas tillsynsarbete.

Sammanfattande resultatbedömning

Under året har vi fokuserat på att bygga upp samverkan internt och externt, eftersom flera av länsstyrelsens uppdrag kräver ett kunskapsbaserat och systematiskt arbete med gemensamma risk- och skyddsfaktorer och liknande förebyggande insatser. Vi bedömer att detta kommer att leda till en effektiv användning av resurser och främja det förebyggande arbetet i Skåne. Den samlade bedömning av Länsstyrelsens externa arbete inom folkhälsa är att resultatet är gott.

Resultatbedömning:

Otillfredsställande Utvecklingsbehov Gott Utmärkt

Jämställdhet

Länsstyrelseinstruktion 3 §

Länsstyrelsen har uppgifter i fråga om

13. Jämställdhet

Övergripande kommentar av resultat, volymer och kostnader i förhållande till uppgiften

Under året har en väsentlig del av Länsstyrelsens arbete inom jämställdhet utgjorts av nedan uppdrag.

- Regleringsbrevsuppdrag 3.62 om att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, vilket redovisas i särskild ordning till Socialdepartementet.
- Länsstyrelseinstruktionen 2 § att bidra till att de nationella jämställdhetspolitiska målen får genomslag i länet utifrån regionala förutsättningar och 5 §, punkt 1, att jämställdhetsintegrera länsstyrelsens verksamhet och 5 §, punkt 2, att ha könsuppdelad statistik.
- Uppdrag att genomföra utbildningsinsatser för socialtjänstens personal om våld i nära relationer och mäns våld mot kvinnor S2018/03930/FST (delvis), vilket redovisas i särskild ordning till Socialdepartementet.
- Uppdrag om länsstrategier för jämställdhetsintegrering 2018-2020 S2016/07873/JÄM (delvis).
- Länsstyrelsen Skåne driver sedan 2016 ett nationellt projekt inom ramen för myndighetens kompetensstödsuppdrag S2017/07420/JÄM (delvis) som redovisas till Socialstyrelsen.

Ramen för arbetet har varit länsstrategin *Ett jämställt Skåne* tillsammans med länsstyrelsens handlingsplan som även omfattar den regionala strategin och handlingsplanen för att bekämpa mäns våld mot kvinnor.

Nationell samverkan och samordning

Länsstyrelsen Skåne har även inom befintliga resurser bidragit till att utveckla det länsstyrelsegemensamma arbetet inom jämställdhet. Länsstyrelsens sakkunnig är kontaktperson för sakkunnignätverket nationellt. Nätverksträffarna, där även Jämställdhetsmyndigheten närvarat, har gjort att vi kunnat använda våra resurser på ett mer effektivt sätt. Länsstyrelsen Skåne deltar också i flera av de nationella arbetsgrupper som finns inom området mäns våld mot kvinnor. Länsstyrelsen Skåne har deltagit i Tillväxtverkets nationella referensgrupp för uppdraget att utveckla och stödja arbetet för jämställd regional tillväxt samt i referensgruppen för portalen jamstall.nu som under året flyttade till jämställdhetsmyndigheten.

VOLYMER OCH KOSTNADER Avser verksamhet 80*	2018	2017	2016
Årsarbetskrafter män	0,2	0,2	0,1
Årsarbetskrafter kvinnor	5,2	4,6	4,7
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	8 515	6 237	5 302
Antal ärenden, inkomna och upprättade	91	82	125
Antal beslutade ärenden	99	43	106
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	1
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	9 099	6 693	6 399

Kommentarer till tabellen

Under året har antalet personer som arbetar med de jämställdhetspolitiska målen ökat från fem till sex vilket har skapat bättre förutsättningar att verka för målen både internt på Länsstyrelsen och i samverkan i länet. Förstärkningen gjordes under året varför det inte syns fullt ut i tabellen. Både verksamhetskostnader och bidragsutbetalningar har ökat jämfört med tidigare år, baserat på det nya mer omfattande uppdraget inom mäns våld mot kvinnor och en satsning på det externa arbetet med *Ett jämställt Skåne*.

Länsstyrelsen har fördelat 4 468 500 kronor i utvecklingsmedel till 15 förebyggande insatser mot mäns våld mot kvinnor. Resterande utbetalningar gäller stöd till Kompetenscentrum mot våld i nära relationer (1 034 200 kronor) samt delutbetalningar av projekt som blev beviljade tidigare år.

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsen Skånes mål utifrån länsstrategin *Ett jämställt Skåne 2017-2020* är att länsstyrelsen samordnar arbetet med jämställdhet i Skåne samt utgör ett kunskapsuppbyggande stöd för arbetet med jämställdhet. Nedan görs en resultatbedömning av verksamheter under Jämställdhet (VÅS 80*) utifrån dessa två målsättningar.

Samverkan och samordning av jämställdhetsarbetet i länet

Syftet med länsstrategin är att anpassa, konkretisera och implementera nationella jämställdhetspolitiska mål utifrån regionala förutsättningar. Strategin har tagits fram av Länsstyrelsen Skåne och Kommunförbundet Skåne i samverkan med Region Skåne.

I mars firade *Ett jämställt Skåne* och dess plattform #EttjämställtSkåne ett år och länsöverdirektören bjöd in anslutna myndigheter, lärosäten, kommuner, företag, idéburna organisationer, fack- och studieförbund och politiska partier till residenset för att uppmärksamma utvecklingen gällande jämställdhet i Skåne. Anslutningssystemet

fördjupar samverkan mellan olika sektorer och förbättrar förutsättningarna för uppföljning samt bidrar till ett tydligare ägarskap av frågan. Flera aktörer vittnar om att anslutningen bidragit till en ökad medvetenhet om sin och andras roll i arbetet med jämställdhetsintegrering i Skåne. Under 2018 har vi haft fyra nätverksträffar för de 73 anslutna aktörerna på efterfrågade teman såsom intersektionalitet, maskulinitet, könsstereotypa gymnasieval, köns betydelse vid bedömning av insatser av socialtjänst samt jämställdhet och stress.

Utöver dessa sektorsövergripande nätverksträffar sammankallar Länsstyrelsen till sektorsspecifika nätverk inom jämställdhetsområdet:

- Myndigheter med uppdrag om Jämställdhetsintegrering i Myndigheter (JiM) och Jämställdhetsintegrering i Högskola och Universitet (JiHU) i Skåne
- Kommunnätverk för jämställdhetsstrategerna
- Regional samverkan mot prostitution och människohandel
- Nätverk för kvinnofridssamordnare i länets kommuner

Nätverken skapar forum för erfarenhetsutbyte i länet och bidrar till regional och lokal samverkan utifrån målsättningarna i strategin. Till exempel har det regionala JiM/JiHU nätverket fungerat som en arena för att hitta former för samarbete kring uppdrag som respektive myndighet har, där det krävs samarbete med andra myndigheter för att uppnå önskat resultat. Ett exempel på det är Försäkringskassans och Arbetsförmedlingens samarbete rörande kvinnors sjukskrivning och ohälsa.

Kunskapsuppbyggande stöd för arbetet med jämställdhet

Könssegregerad arbetsmarknad

Arbetet med att uppnå strategins mål gällande bättre matchning på arbetsmarknaden genom att bryta könssegregering och främja utrikesfödda kvinnors inträde på arbetsmarknaden har utvecklats genom flera arenor. Exempel på detta är Länsstyrelsens ESF-projekt Bred Kompetens i Skåne, att perspektivet har integrerats i det regionala tillväxtarbetet genom Kompetenssamverkan Skåne (KoSS) (se mer under kapitel 18 Integration i årsredovisningen) där vi förbättrat jämställdhetsanalyserna och genom kunskapsuppbyggande stöd till strukturfondsprojektet Interreg Öresund-Kattegatt-Skagerrak, där kunskapen hos handläggarna har ökat kring vad jämställdhet som horisontellt kriterium innebär.

Mäns våld mot kvinnor

Länsstyrelsen har under året bidragit till att öka kunskapen inom hela området mäns våld mot kvinnor inklusive hedersrelaterat våld och förtryck, våld i nära relationer och prostitution och människohandel. Att stärka tidigt våldsförebyggande arbete har varit ett prioriterat område. Målgruppen för insatserna har framförallt varit kommuner och

idéburna aktörer, men även andra myndigheter har deltagit. Under året har vi utvecklat samverkan med länsstyrelsens brottsförebyggande arbete inom ramen för programförklaringen *Skåne tillsammans mot brott*. Den regionala samverkan mot mäns våld mot kvinnor sker i detta sammanhang och kommer utvecklas under kommande år. Länsstyrelsen Skåne har även gett stöd till Kompetenscentrum mot våld i nära relationer i Skåne som är en kommunövergripande verksamhet med 18 avtalskommuner. Kompetenscentrum bidrar till att kontinuerligt tillhandahålla kompetensutveckling i länet. Under året har ett fokus i denna samverkan varit att utveckla utbildningarna riktade till yrkesverksamma som möter grupper med svagt samhällsligt skydd. Ett gemensamt utvecklingsarbete gällande detta kommer fortsätta under kommande år. Genom Länsstyrelsens utvecklingsmedel har skånska aktörer kunnat utveckla 15 våldsförebyggande insatser, framför allt inom förskola och skola.

Nationellt projekt inom mäns våld mot kvinnor

Länsstyrelsen Skåne driver sedan 2016 ett projekt inom ramen för myndighetens kompetensstödsuppdrag som stödjer kommuner, idéburen sektor och landsting i att öka jämlikheten i skydd och stöd till våldsutsatta. Under 2018 lanserades en uppdaterad version av Infogeneratorn som tillhandahåller översatta, kvalitetssäkrade och anpassningsbara texter. Utöver våld i nära relationer omfattas nu även könsstypning, människohandel, prostitution, tvångsäktenskap och föräldraskapsstöd. 1600 personer från 180 kommuner genererade information från webbsidan Infogeneratorn under 2018. Informationen har använts för att lägga på hemsidor, göra broschyrer eller dela ut i enskilt möte med klienter. Fler aktörer har möjlighet att nå ut med information om rättigheter vid våldsutsatthet till de som inte kan läsa svenska. Under 2018 lanserades även metodstödet ”Intersektionella perspektiv på våld i nära relationer” och Länsstyrelsens gav utbildningar i hela landet.

Sammanfattande resultatbedömning

Den samlade bedömning för det externa arbetet inom jämställdhet är att resultatet är gott. Kommuner, myndigheter och idéburen sektor har under året fått ökad kunskap om varandras arbete och hur deras arbete bidrar till de jämställdhetspolitiska målen i Skåne. Strategin har utgjort ett ramverk för ett systematiskt jämställdhetsarbete i länet i samverkan med viktiga aktörer. Den nära samverkan mellan området mäns våld mot kvinnor och övriga jämställdhetspolitiska mål har bidragit till goda resultat.

Resultatbedömning:

Otillfredsställande Utvecklingsbehov Gott Utmärkt

Integration

Länsstyrelseinstruktion 3 §

Länsstyrelsen har uppgifter i fråga om

14. Integration

Övergripande kommentar av resultat, volymer och kostnader i förhållande till uppgiften

Synen på mottagandet av nyanlända har under året förskjutits från reaktiva insatser till en mer långsiktig planering och där en helhetssyn kring asyl/etablering börjar få genomslag. Bostadsfrågan har dock fortsatt att utmana och konsekvenserna av den utvidgade gymnasielagen har varit svåra att överblicka för både ungdomarna själva och för kommunerna. Organisationer som möter gruppen rapporterar om stor social utsatthet, utbredd psykisk ohälsa samt stora svårigheter för ungdomar med uppehållstillstånd för studier att hitta boende.

Länsstyrelsens verksamhet under året inom integrationsområdet framgår till stora delar av de redovisningar som lämnas till Länsstyrelsen i Jönköpings län som har ansvaret för att till regeringen lämna en samlad redovisning för de 21 länsstyrelsernas arbete. Det gäller följande regleringsbrevsuppdrag (RB):

- RB 3.2 Lägesbilder avseende vilken påverkan som aktuella förändringar i antalet asylsökande och nyanlända har.
- RB 3.3 Samordna tidigare insatser för asylsökande
- RB 3.4 statsbidrag till verksamheter för asylsökande
- RB 3.5 Kommunernas beredskap och mottagningskapacitet
- RB 3.6 Integration: ersättning enligt 37 § förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar
- RB 3.7 förordningen (2010:1138) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare
- RB 3.8 Information Sverige
- RB 3.9 Mottagande av ensamkommande barn och unga: kommunernas beredskap och kapacitet
- RB 3.57 Barn som försvinner.

I texten nedan redogörs kort för utmaningar, prestationer och resultat i övrigt.

VOLYMER OCH KOSTNADER Avser verksamhet 85*	2018	2017	2016
Årsarbetskrafter män	12,3	14,2	12,4
Årsarbetskrafter kvinnor	17,0	18,1	14,9
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	33 182	30 605	24 607
Antal ärenden, inkomna och upprättade	192	234	192
Antal beslutade ärenden	240	195	161
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	1	1	18
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	6 915	3 762	0

Kommentarer till tabellen

Antalet integrationsutvecklare har utökats med två tjänster under året, en projektledare och en processledare för EU projektet, Bred kompetens i Skåne (2018–2020). Till integration räknas även Enheten för samhälls- och hälsokommunikation (SHK). Samhälls- och hälsokommunikatörer, 8 män och 7 kvinnor, är anställda inom ramen för ett samverkansprojekt mellan skånska kommuner, Region Skåne, Arbetsförmedlingen och Länsstyrelsen (projektägare). Under året har antalet samhälls- och hälsokommunikatörer minskat med 2 personer då behovet av kommunikatörer minskat i kommunerna.

Antalet inkomna ärenden består till största delen av inkomna ansökningar för statsbidrag inom uppdraget kring tidiga insatser och utvecklingsmedel §37 och §37a. Fler beslut än inkomna ärenden har fattats, då ärendebalansen från 2017 betats av och beslutsdatum fyllts i även på gamla ärenden där beslutsdatum tidigare fallerat.

Bidragsutbetalningarna gäller utbetalningar av stadsbidrag, dels i samband med TIA och dels utbetalning av utvecklingsmedel §37 samt visst projektsamarbete inom MILSA.

Samlad bedömning av resultat

Nyanländas etablering och integration i Skåne har stärkts, fler nyanlända än tidigare deltar i utbildning eller arbete. Länsstyrelsens arbete i mottagande och etablering stödjer på flera områden intentionerna i Agenda 2030. I kommunledningsträffar och forum, med politiker och tjänstemän, betonas helhet och långsiktighet kring bostadsförsörjningsfrågan för anvisade och självbosatta nyanlända, liksom för ensamkommande barn och unga.

För majoriteten av kommunerna är det fortfarande en stor utmaning att erbjuda hållbara och långsiktiga boendelösningar för anvisade nyanlända. Utmaningen i länet är det gemensamma ansvaret hos kommunerna när det gäller mottagandet. Kommuner som har organiserat sin verksamhet över förvaltningsgränserna i mottagandearbetet har haft större framgång i att skapa långsiktigt boende. Länsstyrelsen har haft flera

uppföljningsdialoger med kommunledningen i ett antal skånska kommuner om åtgärder för bättre beredskap. Vissa kommuner har låg beredskap för mottagande och följer i enstaka fall inte bosättningslagen och dess intentioner.

Länsstyrelsen har fortsatt att utveckla det tvärsektoriella arbetet kring bostadsförsörjning genom bland annat samverkan med skånskt bostadsnätverk, idéburen sektor och universiteten.

En av framgångsfaktorerna är regional samverkan där Länsstyrelsen under året har utökat resurserna och lagt fokus på att skapa en tydligare struktur och innehåll för samverkan. Den regionala överenskommelsen (RÖK), om samverkan för att underlätta asylsökandes och nyanländas etablering har vidareutvecklats för att förstärka dynamiken mellan formell strategisk ledning och operativ verksamhet. Även arbetet med tidiga insatser under asyltiden har införlivats i systemet för att nå en tydligare helhetssyn kring mottagande och etablering. På nationell nivå utvecklar projekt MILSA (stödplattform för migration och hälsa) 3.0 en nationell kapacitetsförstärkning genom plattformen för utbildning och stöd för samhälls- och hälsokommunikation. Ett myller av goda initiativ för att stärka integrationen i Skåne via utvecklingsmedel §37, har sammanställts i en projektkatalog.

Ett samverkande system

Länsstyrelsen Skåne leder arbetet med den Regionala överenskommelsen (RÖK) som utgör bas i den robusta samverkansstrukturen för en effektiv integration, där arbete och kompetensförsörjning, bostäder och bosättning, hälsofrämjande insatser, att stödja det lokala samarbetet samt att utveckla samverkan med idéburen sektor är viktiga områden. Landshövdingen sammankallar parterna som är Arbetsförmedlingen, Migrationsverket, Region Skåne, Kommunförbundet Skåne, Försäkringskassan, Nätverket Idéburen sektor, lärosäten syd samt representanter från kommunerna.

Kompetensförsörjning

Utmaningar kopplade till kompetensförsörjning lyfts även in i plattformen Kompetenssamverkan Skåne, KoSS som är ett samverkansorgan mellan Region Skåne (plattformägare), Arbetsförmedlingen, Länsstyrelsen, Kommunförbundet Skåne och Lärosäten syd. Prioriterade områden för Länsstyrelsens insatser är jämställdhet, till exempel att verka för en mindre könsuppdelad utbildning och arbetsmarknad, samt att bidra till att den resurs som nyanlända flyktingar utgör tas tillvara.

Inom kompetensförsörjningsområdet har Länsstyrelsen aktivt drivit eller bidragit till flera insatser och projekt för att underlätta nyanländas etablering. Några exempel:

- Att snabbt få ut nyanlända akademiker till utbildning och/eller arbete är ett arbete som pågått i olika projekt och som uppvisar positiva resultat. Idag är

utmaningen att stärka en individanpassad språkundervisning samt att säkra finansiering till fortsatta snabbspår och kurser för denna grupp.

- Länsstyrelsen Skåne driver tillsammans med 7 offentliga organisationer inom stat, region och kommuner i Skåne ett ESF-projekt inom breddad rekrytering i syfte att skapa fler vägar till arbete och säkra kompetensförsörjning hos offentliga organisationer. Projektet utgår ifrån ett arbetsgivarperspektiv och fokuserar på systemförändrande handlingar som ska öppna upp dörrar för unga samt utrikesfödda. Projektet Bred Kompetens i Skåne pågår t om februari 2020.
- Yrkes-sfi är en fortsatt angelägen insats där ett 20-tal yrkesutbildningar och språkinlärning bedrivs integrerat.
- Att utveckla och tydliggöra Lärcentrum som en möjlig arena för nyanlända (såväl asylsökande som personer som beviljats uppehållstillstånd) är ett påbörjat arbete i länet där Länsstyrelsen bidrar genom samhällskommunikation och samverkan kring tidiga insatser för asylsökande.

Partnerskap Skåne – Case Sweden

Arbetet i Partnerskap Skåne (en regional utvecklingsplattform med syfte att bidra till en sammanhållen och inkluderande etablering i Skåne) har under året ytterligare konsoliderats. Genomförda studier och utvärderingar bekräftar både de behov och utmaningar som arbetet bemöter samt resultat i form av tydliga effekter. På förfrågan från WHO Europa kommer Partnerskap Skåne att presenteras som ”Case Sweden” i den kommande boken ”Health Diplomacy and Migration”.

Modellen omsätts praktiskt genom verksamheterna samhälls- och hälsokommunikation (SHK), nätverk, aktivitet och delaktighet (NAD) och forskningsbaserad stödplattform för migration och hälsa (MILSA). I projektet Välkommen till Skåne binds helheten samman. Partnerskap Skåne möjliggör rätten till hälsa, delaktighet och egenmakt för nyanlända i Skånes kommuner. Kommunerna avgör själva om sitt deltagande i plattformen. Under 2018 har verksamheterna i Partnerskap Skåne nått den absoluta majoriteten av nyanlända i Skåne.

Resultat av arbetet i Partnerskap Skåne under 2018

Välkommen till Skåne innebär en utökning av samhällsorienteringen i Skåne som sker genom SHK genom programbesök på arenor såsom bibliotek, museer, föreningsliv och arbetsliv. Pågående utvärdering visar effekter såsom ökad hälsa och tillit samt nyanländas ökade närmande till utbildning och arbete. Ett fördjupningsarbete i relation till utbildning och arbete har påbörjats med koppling till bland annat KoSS.

SHK har bidragit i metodutvecklingen i MILSA:s olika projekt, tagit fram ett program särskilt anpassat för asylsökande och påbörjat metodutveckling inom miljöområdet och Agenda 2030.

Under året har den uppbyggda samverkan mellan idéburen och offentlig sektor i Partnerskap Skåne byggts ut för att ännu bättre anpassas till lokala och delregionala förutsättningar och behov. Fler processer med fokus på att på att tillgängliggöra det lokala föreningslivets resurser för nyanlända har initierats. 2018 lanserades en metodbok där lärdomar och arbetsätt från 10 års utveckling av idéburen och offentlig samverkan inom Partnerskap Skåne beskrivs.

MILSA utbildningsplattform för samhälls- och hälsokommunikation är ett utbildningsprogram relaterat till samhällsorienteringen inom ramen för ett ESF finansierat projekt. 2018 har 100 kommunikatörer av planerade 200 fått utbildning. Ingående parter är cirka 150 kommuner, samtliga länsstyrelser, idéburna organisationer och fem universitet. Länsstyrelsen Skåne, projektägare, har till det kopplat ett uppdrag att arbeta fördjupat med psykisk hälsa. Under året har en verktygslåda av olika metodstöd riktat mot psykisk hälsa och föräldraskapsstöd, ägnat åt kommunikatörer som möter nyanlända, tagits fram. MILSA har slutfört flera studier samt påbörjat arbetet med uppföljande enkäter i Skåne.

TIA, samverkan integrerat i systemet

Länsstyrelsen Skåne har utlyst statsbidrag till verksamhet för asylsökande i två omgångar under året. Totalt har 36 organisationer beviljats statsbidrag under 2018 till en summa av drygt 14 miljoner kronor. 18 projekt har avslutats och slutrapporterats under året, där 2 722 vuxna asylsökande har deltagit i insatserna.

En central anordnare av de tidiga insatserna är idéburen sektor. Länsstyrelsen Skåne har ingått partnerskap om TIA-samordning med fem idéburna organisationer (Rädda Barnen, Röda Korset, Sensus, Malmö Ideella och Kompetenscenter), där Länsstyrelsen finansierar samordnartjänster i fem delregionala knutpunkter.

TIA-samordningen är i delar kopplat till Partnerskap Skåne. Centrala delar i TIA-samordnarnas arbete är att stödja verksamheternas förmåga att arbeta behovsorienterat, stärka förutsättningarna för samverkan mellan organisationer och stärka egenmaktsperspektivet i insatserna. Under 2018 har samordningsuppdraget utvecklats och fått en stabil grund. Engagemanget och intresset för TIA har varit stort vid tematräffar och nätverksträffar som genomförts under året, tillsammans med studieförbund, folkhögskolor, föreningar, Arbetsförmedlingen och kommuner.

Även om Länsstyrelsen bedömer att dessa delregionala samordningsstrukturer bidragit till en ändamålsenlig spridning av och tillgång till insatser för asylsökande, kvarstår behovet av att förstärka samarbetet med folkbildningsaktörer och Migrationsverket kring TIA. Migrationsverkets nya riktlinjer för regional samverkan kring resor ger bättre förutsättningar för att hitta former för detta under 2019.

Samverkan kring nyanlända barn och familjer

Inom mottagandet av ensamkommande barn har stora förändringar skett under det senaste året, då kommunerna fortsatt att anpassa sina verksamheter efter ett lägre mottagande, förändrade ersättningsregler och ny lagstiftning. Länsstyrelsen har prioriterat arbetet med samverkan och erfarenhetsutbyte mellan aktörer i länet samt att ge stöd till länets kommuner genom informations- och kunskapsspridning, bland annat om den utvidgade gymnasielagen. Länsstyrelsen har under året fokuserat särskilt på framtagandet av en regional samverkansplan för arbetet med ensamkommande barn och unga som försvinner samt kunskapshöjning om människohandel med barn och unga.

Under året har studier i MILSA undersökt nyanlända ungdomars hälsa i förhållande till socialt kapital, riskbeteende och framtidstro. Resultaten visar att nyanlända ungdomar har sämre psykisk hälsa och lägre socialt kapital än referensgruppen som utgörs av ett genomsnitt av ungdomar i Skåne. Ytterligare en MILSA-studie som haft fokus på nyanlända barnfamiljer visar att boendesituationen, med trångbodd och svårigheter att hitta hållbara boendelösningar, skapar stor osäkerhet för familjerna.

Föräldraskapsstöd är en viktig insats för att stödja nyanlända i deras föräldraroll i ett nytt land och Länsstyrelsen arrangerade därför en utbildningsdag kring föräldraskapsstöd till utrikesfödda föräldrar. Utmaningar inom arbetet är att politiskt stöd, resurser och insatser varierar mellan kommunerna i Skåne.

Jämställdhet

Länsstyrelsen lyfter viktiga jämställdhetsaspekter i systemet för mottagande och etablering av nyanlända som bidrar till att uppnå de jämställdhetspolitiska målen. Bland annat i lägesbilderna, fördelningen av statsbidrag samt i beredningen av ansökningar av utvecklingsmedel.

Sammanfattande resultatbedömning

Den samlade bedömningen av integrationsarbetet i Skåne är att resultatet är gott. Länsstyrelsens satsning på det regionala samordningsuppdraget har lett till att regional samverkan har fördjupats. Flera olika verksamheter och ett ökat antal aktörer har knutits samman och en vidareutveckling av metoder har resulterat i ett utökat och kvalitetssäkrat utbud av insatser som möter asylsökande och nyanländas behov. I samverkansöverenskommelsen har även barn- och jämställdhetsperspektivet lyfts. Samverkansstrukturen möter och stödjer även Länsstyrelsens övriga uppdrag inom integration. När det gäller den nationella och internationella uppmärksamhet som Partnerskap Skåne har fått räknar vi det som ett mycket gott resultat.

Resultatbedömning:

Otillfredsställande Utvecklingsbehov Gott Utmärkt

Länsstyrelseinstruktion 4 §

Länsstyrelseinstruktion 4 §

Länsstyrelsens uppgifter omfattar också

1. Tillsyn över att fastighetsinnehav avvecklas enligt 18 kap. 7 § ärvdabalk

Ett vitesföreläggande under 2018

Om ett dödsbo äger en lantbruksfastighet, måste dödsboet avveckla innehavet senast fyra år efter utgången av året då dödsfallet inträffade. Regeln ska minska dödsboägandet, eftersom det kan leda till att brukandet och förvaltningen av fastigheterna försvåras.

Två år efter dödsfall skickar vi ut information om gällande regelverk. Kvarstår ägandet efter ytterligare ett år utfärdar vi föreläggande. Hörsammas inte föreläggandet utfärdas vitesföreläggande. Under 2018 skickade vi ut 16 stycken informationsbrev, utfärdade åtta förelägganden samt ett vitesföreläggande.

Övergripande kommentar av resultat i förhållande till uppgiften

Den beskrivna rutinen fungerar utmärkt. Dödsbona får gott om tid att uppfylla regelverket och konflikter är sällsynta. I de fåtal fall som går ända fram till vitesföreläggande finns normalt en bakomliggande orsak som arvstvister eller annat. Länsstyrelsen har då möjlighet att bevilja dispens tills det aktuella problemet har blivit löst.

Resultatbedömning:

Otillfredsställande Utvecklingsbehov Gott Utmärkt

Länsstyrelseinstruktion 5 §

Integrera ett jämställdhetsperspektiv i verksamheten

Länsstyrelseinstruktion 5 §
Länsstyrelsen ska vidare

1. Integrera ett jämställdhetsperspektiv i sin verksamhet genom att belysa, analysera och beakta kvinnors och mäns samt flickors och pojkars villkor.

Övergripande kommentar av resultat i förhållande till uppgiften

Länsstyrelsen har under året tagit fram en handlingsplan för länsstyrelsens arbete med att uppfylla målen i länsstrategin. Denna ersätter den tidigare interna strategin för jämställdhetsintegrering. Målet är att stärka länsstyrelsens kapacitet att verka för de jämställdhetspolitiska målens genomslag i verksamheten. Viktiga komponenter i arbetet för att uppnå målet är att det finns könsuppdelad statistik och att jämställdhetsanalyser görs på beslutsunderlag, styrdokument och skrivelser. Krav på jämställdhetsanalyser har även funnits med i tidigare strategier och handlingsplaner för länsstyrelsens arbete med jämställdhet. Integrerade jämställdhetsanalyser saknas dock ofta i beslut och beslutsunderlag. Under året har internrevisorn på uppdrag av landshövdingen granskat myndighetens arbete med jämställdhetsintegrering. Granskningen visade att det görs en ambitiös satsning som har förstärkts under de senaste åren. Dock finns det en del att arbeta vidare med. Med anledning av detta har internrevisionen noterat ett antal processer som behöver tydliggöras. Dessa är:

- fortsätta arbetet i de nationella länsstyrelsegemensamma nätverken för att ta fram riktlinjer eller gemensamt material för integrering av jämställdhet och mänskliga rättigheter;
- fortsätta samarbetet och diskussionerna med övriga län för att få bättre statistikuppgifter i Platina samt gällande könsuppdelad statistik;
- informera verksamheten om ansvarsfördelningen mellan sakkunniga på Enheten för Social hållbarhet och Personalenheten, vad gäller jämställdhetsintegrering.

Samtliga chefer ska:

- ha påbörjat ett arbete med att tillämpa länsstyrelseinstruktionens krav att belysa, analysera och beakta de mänskliga rättigheterna i verksamheten innan året är slut;
- ha påbörjat arbete med att, utifrån målen i handlingsplanen, ta fram jämställdhetsanalyser i myndighetens beslutsunderlag innan året är slut;

- ha påbörjat arbete med att, utifrån målen i handlingsplanen, ta fram jämställdhetsanalyser i myndighetens styrdokument och skrivelser innan december 2019.

Genomförandet av åtgärderna ska integreras i verksamhetsplaneringen och verksamhetsuppföljningen. Liksom tidigare år har avdelningarna utifrån direktiven för verksamhetsplanering tagit fram insatser för jämställdhetsintegrering i sina avdelningsplaner för 2018, som följs upp i ordinarie system och i särskilda avstämningar med sakkunnig och MR-strategen för att kunna identifiera utmaningar och behov av stöd.

Utifrån landshövdingens beslut efter internrevisionens rapport har alla chefer fått information om vad en jämställdhetsanalys av beslutsunderlag innebär. Enhetskoordinatorerna för jämställdhet har fått särskild utbildning i frågan och workshop om typbeslut för sin verksamhet. Under året har enhets/avdelningskoordinatorerna, som nu finns på alla avdelningar/enheter, träffats fem gånger för utbildning och erfarenhetsutbyte rörande §5 jämställdhetsintegrering och MR. Alla nyanställda har fått en halv dags basutbildning i länsstyrelsens jämställdhetsuppdrag, strategin och handlingsplanen. Basutbildningen är obligatorisk för nyanställda men öppen för alla. Fler enheter har påbörjat en inventering av vilka beslutstyper som det är relevant att göra en jämställdhetsanalys på. Enheter som anser att de behöver mer stöd i detta kommer under nästa år att bjuda in sakkunnig för ytterligare kunskapspåfyllning.

#Metoo

Länsstyrelsen har haft fler externa föreläsningar och workshops utifrån #Metoo, bland annat kopplat till skolan och ojämsställda utbildningsmiljöer för pedagoger samt sexuella trakasserier på krogen och hur de kan förebyggas för kommuner och krögare. Internt på Länsstyrelsen har det förebyggande arbetet gällande kränkningar och trakasserier fortsatt och frågan har integrerats i chefsutbildning och information till chefer och medarbetare, bland annat genom föreläsning på temat på Länsstyrelsens personalmöte. Målet är att cheferna ska kunna arbeta proaktivt och skapa en bra arbetsmiljö där tystnadskultur kring oönskade beteenden, jargonger och företeelser som riskerar att vara exkluderande och kränkande aktivt motarbetas.

För konkreta insatser för jämställdhetsintegrering i Länsstyrelsens verksamhet, se texter under rubriken "Integrering av sektorsövergripande uppgifter" för respektive sakområde i årsredovisningen, exempelvis landsbygd, fiske, integration och samhällsplanering.

Sammanfattande resultatbedömning

Det sammanlagda resultatet är gott, en god struktur är på plats men det finns fortfarande utvecklingsbehov framförallt gällande tillgång på konsuppdelad statistik och jämställdhetsanalyser av beslut.

Resultatbedömning:

Otillfredsställande Utvecklingsbehov Gott Utmärkt

Individbaserad statistik

Länsstyrelseinstruktion 5 §

Länsstyrelsen ska vidare

2. Genomgående analysera och presentera individbaserad statistik med kön som övergripande indelningsgrund, om det inte finns särskilda skäl mot detta.

Övergripande kommentar av resultat i förhållande till uppgiften

Länsstyrelserna fortsätter samarbetet och diskussionerna för att få bättre statistikuppgifter i Platina gällande könsuppdelad statistik. Ett underlag för beställning har skickats till länsstyrelsernas chefsforum för social hållbarhet som har tagit det vidare till ansvarig länsrådsgrupp. Generellt handläggarstöd, som är det förvaltningsobjekt som blivit föreslagna att äga frågan, menar fortfarande att det saknas kompetens att sätta riktlinjer för könsanalyser och har därför svårt att kravställa en användbar funktion för verksamheterna. De har därför inte velat ta på sig ägarskapet, vilket omöjliggör den vidareutveckling av funktionen som krävs för att kunna få mer relevant data som påpekades i förra årsredovisningen. Generellt handläggarstöd önskar tydligare riktlinjer från regeringen vad gäller könsuppdelad statistik.

Länsstyrelsen Skåne har fortsatt att registrera kön i Platina utifrån handledningen för könsuppdelad statistik i Platina, som togs fram 2015.

Att det finns möjlighet att registrera och ta ut könsuppdelad statistik i de ärendedatabassystem länsstyrelsen använder sig av, är en förutsättning för att vi ska kunna leva upp till länsstyrelseinstruktionen samt genomföra jämställdhetsanalyser. Platina är det system som länsstyrelserna själva har rådighet över, men vi använder oss även av andras system, till exempel Jordbruksverkets och Boverkets, och i dessa system är det inte heller möjligt att registrera eller ta ut könsuppdelad statistik.

Resultatbedömning:

Otillfredsställande Utvecklingsbehov Gott Utmärkt

Barns bästa

Länsstyrelseinstruktion 5 §

Länsstyrelsen ska vidare

3. Vid beslut och andra åtgärder som kan röra barn analysera konsekvenserna för dem och då ta särskild hänsyn till barns bästa.

Övergripande kommentar av resultat i förhållande till uppgiften

För att stärka Länsstyrelsens förmåga att i verksamheten leva upp till Barnkonventionen utgör länsstyrelsernas metod för ett rättighetsbaserat arbetssätt ett viktigt stöd.

Metoden utgör en hjälp för att identifiera och analysera om målgruppen är barn och ger vägledning i hur barn berörs, om det finns särskilt utsatta barn och om barnets röster inkluderas i verksamheten. Idag tillämpas arbetssättet inte konsekvent i planering, genomförande och uppföljning. Det görs inte heller någon konsekvent prövning av barnets bästa vid beslut eller andra åtgärder som kan röra barn. Samtidigt anläggs ett barnrättsperspektiv i flera av länsstyrelsens verksamheter, exempelvis jämställdhet, integration, krisberedskap, samhällsplanering och boende, naturvård och friluftsliv.

Vid verksamhetsplaneringen uppmanas cheferna att beakta barnets rättigheter i den verksamhet som planeras. I avdelningsplanerna läggs särskilda barnrättsinsatser in eller så markerar cheferna om en insats har en barnrättskoppling. Arbetet följs upp i tertialuppföljningen och i årsredovisningen. Under 2018 var det ett 15-tal insatser som identifierats ha en särskild barnrättskoppling. Flera av dessa insatser handlar om att stärka barnrättsperspektivet inom naturvård och friluftsliv. Mer information om detta finns i redovisningen av länsstyrelseinstruktionen 3 §, punkt 9, avsnittet "Naturvård samt miljö och hälsoskydd".

Det har även genomförts kunskapshöjande insatser om rättighetsbaserat arbetssätt med fokus på barn som rättighetsinnehavare i flera av länsstyrelsens verksamheter under året. Länsstyrelsens MR-strateg medverkade också i en särskild utbildningsdag med fokus på ett rättighetsbaserat arbetssätt för EKB-gruppen inom länsstyrelsernas integrationsnätverk.

Under 2018 har ledningen fattat beslut om att införa ett starkare krav på praktisk tillämpning av länsstyrelseinstruktionens krav att belysa, analysera och beakta de mänskliga rättigheterna i verksamheten. Under 2019 planeras insatser, inom strukturen som etablerats för det rättighetsbaserade arbetssättet, som syftar till att öka kunskapen om barnkonventionen och barnrättsbaserat arbete.

Skydd av barnets rättigheter som en viktig del i flera av Länsstyrelsens uppdrag

I flera av Länsstyrelsens uppdrag finns en särskild koppling till barnkonventionens bestämmelser, inklusive uppdragen som rör mottagande av ensamkommande barn och unga, ensamkommande barn som försvinner, föräldraskapsstödssamordningen, samordningen av alkohol, narkotika, doping och tobakspolitiken (ANDT-samordningen) och mäns våld mot kvinnor. Dessa rapporteras i särskild ordning.

För att ge några korta exempel på det viktiga barnrättsarbete som görs inom dessa uppdrag har Länsstyrelsen inom mäns våld mot kvinnor genomfört flera informations- och utbildningsinsatser med fokus på barns och ungdomars rätt att själv bestämma över sitt liv. Exempel på detta är ett samarbete med Region Skåne och Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor kring en utbildningsdag om hur vuxna som möter unga nyanlända kan prata om frågor som rör hälsa, sexualitet och jämställdhet. Ett annat exempel är en kunskapshöjande dag i samarbete med Barnafrid för yrkesverksamma som möter utsatta barn och unga. Dagen handlar om barn som utsätts för våld.

Ett annat exempel är insatser för att öka kunskap om särskilt utsatta barn inom ramen för integrationsuppdraget. Ensamkommande barn i nätverkshem diskrimineras på flera punkter enligt Barnkonventionen. De kan till exempel inte komma till tals i frågor som rör dem och har inte samma förutsättningar som ensamkommande barn placerade i övriga boendeformer. Projektet Access syftar till att motverka diskriminering av målgruppen med målet att barnens rätt till delaktighet och inflytande ska stärkas. Med stöd av Länsstyrelsens utvecklingsmedel, mellan oktober 2017 och juni 2018, har projektet informerat, stöttat och samordnat aktörer som har, vill ha eller bör ha ett ansvar för målgruppen. En digital plattform har utarbetats för dokumentation och spridning av projekterfarenheter.

Samverkan och kompetensutveckling för barnets rättigheter

Länsstyrelsen har fortsatt vara en drivande aktör i *Barnrättsforum Skåne*, ett forum för offentlig och idéburen sektor som verkar för stöd och utveckling av hållbara strategier för att stärka det regionala och lokala barnrättsarbetet. Kommunförbundet Skåne är huvudman för forumet som träffas minst 4 ggr/år. Det finns idag cirka 270 utbildade barnrättsstrateger som utgör ett nätverk för erfarenhetsutbyte och lärande.

Under 2018 har barnrättsforum möjliggjort för fortsatt erfarenhetsutbyte och kunskapspåfyllnad kring de fyra fokusområdena (styrning och ledning, utbildningar, uppföljning samt verktygslåda) som barnrättsnätverket identifierat som betydelsefulla i det fortsatta barnrättsarbetet. En digital plattform har upprättats på Kommunförbundet Skånes webbplats, *Barnrättskompassen*, med syfte att barnrättsstrateger ska kunna delge varandra kunskap och inspiration utifrån erfarenheter i barnrättsarbetet.

Barnrättsforum Skåne har också samarbetat med Barnombudsmannen kring konferensen *Att ta barnrättsarbetet vidare*. Konferensen arrangerades inom ramen för Barnombudsmannens kunskapslyft Barnrätt i praktiken. I Skåne deltog ca 75 personer. Länsstyrelsen Skåne fungerade som processledare för konferensen. Deltagarna identifierade framgångsfaktorer och utvecklingsbehov och bland annat lyftes vikten av kunskapsförsörjning för alla, en strateg med ansvar och mandat att hålla ihop och driva barnrättsarbetet, samverkan inom kommunen mellan förvaltningar, dialog och delaktighet med målgruppen samt politiska beslut och rutiner som ställer krav på barnrättsbaserat arbete.

Sammanfattande resultatbedömning

Det sammanlagda resultatet för Länsstyrelsens arbete med barns bästa är gott, men det finns fortfarande utvecklingsbehov. Vi behöver öka kunskapen om barnkonventionen och hur den kan tillämpas praktiskt i verksamheten. Vi behöver också hitta hållbara former för prövningar av barnets bästa när vi fattar beslut eller genomför åtgärder som rör barn.

Resultatbedömning:

Otillfredsställande Utvecklingsbehov Gott Utmärkt

Tillgänglighet och delaktighet

Länsstyrelseinstruktion 5 §

Länsstyrelsen ska vidare

4. Vid samråd, beslut och andra åtgärder verka för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning.

Övergripande kommentar av måluppfyllelse i förhållande till uppgiften

Länsstyrelsen arbetar aktivt med att uppmana cheferna att beakta tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning i sin planering. I avdelningsplanerna läggs särskilda funktionsrättsinsatser in eller så markerar cheferna om en insats har en funktionsrättskoppling. Arbetet följs upp i tertialuppföljningen och i årsredovisningen. Länsstyrelsernas metod för ett rättighetsbaserat arbetssätt utgör ett viktigt stöd i att analysera målgruppens tillgång till sina rättigheter. Arbetssättet tillämpas ännu inte konsekvent i planeringen. Under 2018 har ett beslut fattats av ledningen som förstärker kraven på praktisk tillämpning av länsstyrelseinstruktionens krav om att belysa, analysera och beakta de mänskliga rättigheterna i verksamheten.

Under 2018 var det flera insatser som identifierats ha en särskild funktionsrättskoppling. Ett exempel på en sådan insats är handlingsplanen för Skånes friluftsliv 2018-2021 som under 2018 har tagits fram i bred samverkan med länets friluftslivsaktörer. För att möjliggöra delaktighet och inflytande i utformning av åtgärder i handlingsplanen arrangerades en tankesmedja där ett 90-tal personer deltog. De som deltog representerade i huvudsak kommuner och andra offentliga aktörer, föreningar, naturturismföretagare och intresserade privatpersoner som arbetar med friluftsliv och rekreation. Flera av åtgärderna som föreslås i handlingsplanen handlar om att göra friluftslivet mer åtkomligt och anpassat för personer med funktionsnedsättning, barn och andra grupper som är ovana att vistas i naturen eller som inte har samma tillgång till sin rätt att delta i kulturlivet som andra. Flera insatser handlar också om förstärkta förutsättningar för alla, däribland personer med funktionsnedsättning, till ökad kunskap om friluftslivet och att kunna ta del av information om friluftslivet.

Ett annat exempel är rätten till delaktighet och inflytande i uppdraget om att bevaka tillgången till grundläggande betaltjänster i länet. Under hösten genomfördes samråd, bland annat med personer med funktionsnedsättning och organisationer som företräder dem. Genom samrådet har länsstyrelsen fått värdefull input från målgruppen som ett stöd i arbetet med att utforma och genomföra regionala stöd- och utvecklingsinsatser för att trygga tillgången till grundläggande betaltjänster.

Insatser som förbättrar länsstyrelsens interna arbete med tillgänglighet

Det ställs stora krav på myndigheten i relation till olika aspekter av tillgänglighet. I september 2018 började EU:s webbtillgänglighetsdirektiv att gälla i Sverige och kommer att ytterligare förtydligas i svensk lag under början av 2019. Ett arbete har påbörjats under 2018 som innebär att Länsstyrelsen utvecklar processer, verktyg och utbildningsstöd för att möta de krav som ställs på oss. Myndigheter, inklusive Länsstyrelsen, har även ett generellt ansvar för genomförande av funktionshinderpolitiken som följs upp enligt förordning (SFS 2001:526). Krav finns även i annan lagstiftning vad gäller den fysiska tillgängligheten.

Länsstyrelsen svarar på Myndigheten för delaktighets årliga enkät om funktionshinderperspektivet. Den handlar om hur kommuner, landsting, regioner och statliga myndigheter arbetar med att genomföra funktionshinderperspektivet. Länsstyrelsens svar på enkäten visade att myndigheten håller en god nivå gällande tillgänglighet. Det finns dock behov av särskilda utbildningsinsatser och ett förstärkt kunskapsstöd om funktionshinderperspektivet för alla anställda. Vi kan också konstatera att vi i vår arbetsmiljöpolicy inte särskilt berör tillgänglighet för anställda med funktionsnedsättning. Med stöd i enkätresultatet har länsstyrelsen inkluderat ett antal insatser i handlingsplanen för lika rättigheter och möjligheter.

En av insatserna var att ta fram en checklista för att stärka Länsstyrelsens interna och externa tillgänglighetsarbete. Den preliminära checklistan som har utarbetats omfattar styrning och ledning, byggd tillgänglighet samt digital tillgänglighet.

Länsstyrelsen har regeringsuppdrag med särskilt funktionsrättsfokus – funktionshindersuppdraget och personligt ombud – som rapporteras i särskild ordning och sammanfattas och bedöms kort i årsredovisningen i redovisningen av Övrig verksamhet, avsnittet ”Mänskliga rättigheter”.

Sammanfattande bedömning av måluppfyllelse

Den samlade bedömningen av Länsstyrelsens arbete med tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning är att det i hög grad är uppfyllt. Under 2018 rekryterades en utvecklingsstrateg för funktionsrätt med ansvar för det externa uppdraget inom funktionshinderspolitiken, vilket har stärkt också den interna kapaciteten på området.

Måluppfyllelse:

Ej uppfyllt Delvis uppfyllt I hög grad uppfyllt Helt uppfyllt

Integrera mänskliga rättigheter

Länsstyrelseinstruktion 5 §

Länsstyrelsen ska vidare

5. Integrera de mänskliga rättigheterna i sin verksamhet genom att belysa, analysera och beakta rättigheterna i den egna verksamheten, särskilt skyddet mot diskriminering.

Övergripande kommentar av resultat i förhållande till uppgiften

Det systematiska förhållningssättet är en viktig förutsättning för brett genomslag för det rättighetsbaserade arbetssättet i myndighetens verksamheter. För att säkerställa att Länsstyrelsen belyser, analyserar och beaktar de mänskliga rättigheterna i verksamheten har integrering av mänskliga rättigheter kopplats till ordinarie planerings- och uppföljningsprocess. Målsättningen är att stärka kvalitén och långsiktigheten i rättighetsarbetet vid myndigheten.

Systemet innebär att avdelningscheferna i samband med planeringen för ett kommande verksamhetsår ska ta hänsyn till länsstyrelseinstruktionens krav på att integrera mänskliga rättigheter i verksamheten, liksom övriga sektorsövergripande perspektiv. I avdelningsplanerna markerar cheferna om en insats har en MR-koppling. I vissa fall har cheferna identifierat behov av en särskild "MR-insats" och då återfinns den i avdelningsplanen. Utöver att identifiera uppdrag som har koppling till mänskliga rättigheter har vissa avdelningar tagit fram planer för ett fördjupat arbete inom området. Med stöd i länsstyrelsernas metodstöd för ett rättighetsbaserat arbetssätt erbjuder strategen i mänskliga rättigheter processtöd, kunskapshöjande insatser och vägledning i arbetet med att integrera mänskliga rättigheter i verksamheten. Arbetet följs upp genom särskilda avstämningsmöten med avdelningscheferna inför tertialuppföljningarna. Den slutliga uppföljningen sker genom årsredovisningen. Efter tertial 3 redogör sakkunnig för framgångar och utmaningar med arbetet under verksamhetsåret för ledningen, samt ger förslag på förbättringar för kommande verksamhetsår.

Internrevisionen har på uppdrag av landshövdingen gjort en övergripande granskning av arbetet med lika rättigheter och möjligheter samt jämställdhetsintegrering inom Länsstyrelsen Skåne. Granskningen visar att det idag görs en ambitiös satsning från myndighetens sida och som har förstärkts under de senaste åren, men att det finns en del att arbeta vidare med. Med anledning av granskningsrapporten och rekommendationerna som lämnas i denna har landshövdingen fattat beslut om ett antal uppdrag som syftar till att förstärka arbetet med integrering av jämställdhet och mänskliga rättigheter i länsstyrelsens verksamhet. När det gäller mänskliga rättigheter

handlar det bland annat om en förstärkning av länsstyrelsens system för integrering av mänskliga rättigheter i verksamhetens styr- och planeringsprocess. Det innebär också att det införs ett starkare krav på praktisk tillämpning av länsstyrelseinstruktionens krav att belysa, analysera och beakta de mänskliga rättigheterna i verksamheten. Som en följd av detta pågår en process med att ta fram strategiska mål på myndighetsnivå för 2019 som syftar till att stärka integreringen av mänskliga rättigheter på myndigheten.

Insatser som genomförts under 2018 för att öka länsstyrelsens handlingsförmåga, kapacitet och kunskap i mänskliga rättigheter redovisas under regleringsbrevsuppdrag 1.14, avsnittet "Mänskliga rättigheter".

Sammanfattande resultatbedömning

Den samlade bedömningen av Länsstyrelsens arbete med att integrera mänskliga rättigheter är att resultatet är gott. Genom länsledningsbeslut som ställer starkare krav på verksamheterna att integrera mänskliga rättigheter finns det förstärkta förutsättningar för en fortsatt utveckling på området.

Resultatbedömning:

Otillfredsställande Utvecklingsbehov Gott Utmärkt

Beakta folkhälsa

Länsstyrelseinstruktion 5 §

Länsstyrelsen ska vidare

6. Verka för att det av riksdagen fastställda nationella folkhälsomålet uppnås genom att folkhälsan beaktas inom länsstyrelsernas arbete med bl.a. regional tillväxt, samhällsplanering, krishantering samt alkohol och tobak.

Övergripande kommentar av måluppfyllelse i förhållande till uppgiften

Länsstyrelsen har under året arbetat för att integrera ett folkhälsoperspektiv i flera av våra olika sakområden med syfte att bidra till att utjämna hälsoskillnaderna i Skåne.

Regional tillväxt

För många innebär arbete större möjligheter att skaffa en lämplig bostad, att vara delaktig i samhället och få tillgång till olika sociala nätverk. Dessa faktorer är hälsofrämjande. Befolkningen i Skåne ökar snabbare än antalet sysselsättningstillfällen. Parallellt med arbetslöshet råder ofta brist på lämplig arbetskraft. Idag finns ungefär 180 bristyrken i Skåne. Förutsättningarna skiljer sig mycket mellan Skånes kommuner och mellan inrikes- och utrikesfödda samt mellan kvinnor och män. Många av dessa utmaningar lyfts in i plattformen Kompetenssamverkan Skåne (KoSS) som är ett samverkansorgan mellan Region Skåne (plattformägare), Arbetsförmedlingen, Länsstyrelsen, Kommunförbundet Skåne och Lärosäten syd. Prioriterade områden för Länsstyrelsens insatser är jämställdhet, till exempel att verka för en mindre könsuppdelad utbildning och arbetsmarknad, samt att bidra till att den resurs som nyanlända flyktingar utgör tas tillvara. För mer information om kompetensförsörjning och Kompetenssamverkan Skåne hänvisas till redovisning av länsstyrelseinstruktionen 3 §, punkt 14 ”Integration”.

Samhällsplanering

Det faktum att alla Skånes invånare inte har tillgång till en lämplig bostad är ett betydande problem för arbete mot en jämlik hälsa i Skåne. Konsekvensen är trångboddhet, bostäder som är undermåliga ur hälsosynpunkt, frekventa flyttningar mellan andra- och tredjehandskontrakt samt hemlöshet. I förlängningen inverkar detta ogynnsamt på i synnerhet barnens uppväxt, på förutsättningarna för att klara studier och arbete, på hälsa och socialt liv.

Resultat och insatser gällande samhällsplanering finns att hämta under länsstyrelseinstruktionen 3 §, punkt 5, avsnittet ”Hållbar samhällsplanering och

boende” och länsstyrelseinstruktionen 3 §, punkt 14, avsnittet ”Integration”, samt länsstyrelseinstruktionen 5 §, punkt 9, avsnittet ”Verka för att behovet av bostäder tillgodoses”. Folkhälsa och det sociala hållbarhetsperspektivet har också lyfts fram i ärenden rörande fysisk planering. I Länsstyrelsens interna Handläggargrupp diskuteras ärenden som berör flera enheter. I arbetet med granskning av kommunala översiktsplaner har folkhälsofrågor och det sociala perspektivet lyfts fram. Länsstyrelsen har även tidigare arbetat tvärsektoriellt med samhällsplanering och folkhälsa, men under året startat upp ett team med personer från enheterna Samhällsplanering, Samhällsetablering och integration och Social hållbarhet för att arbeta bättre internt med bostadsförsörjning. I teamet fördjupas analysen kring särskilt utsatta grupper i relation till rätten till bostad. Fördjupade kommundialoger planeras för 2019 utifrån teamets uppdrag.

Ett annat exempel är hur folkhälsoperspektivet har integrerats i det regionala samarbetet med hälsofrämjande samhällsplanering. Arbetet har lett till tvärsektoriell samverkan mellan professioner inom fysisk planering, miljömedicin, miljöskydd och folkhälsa. Det har varit viktigt att identifiera och beskriva målkonflikter mellan hälsofrämjande åtgärder och andra samhällsmål.

Krishantering

Inom ramen för arbetet med krisberedskap har Länsstyrelsen fortsatt sitt arbete med att öka förmågan att hantera händelser som har sitt ursprung i sociala förhållanden. Våldsbejakande extremism, antagonistiska händelser och upplopp är exempel på sådana händelser. Trygghet, att slippa känna stress och oro har betydande effekt på hälsan. Tilliten till samhället behöver skyddas, inte minst i krissammanhang.

För att stärka det förebyggande arbetet att motverka radikaliserings och våldsbejakande extremism har Länsstyrelsen under 2017 och 2018 drivit projektet Quatro Helix – Att tillsammans möta antidemokratiska handlingar och värderingar, finansierat av EU:s fond för inre säkerhet. Resultat av projektet är bland annat ökad kunskap om våldsbejakande extremism och stärkt samverkan. Projektet har byggt upp en hemsida för avhopparverksamhet som kommer förvaltas vidare av Länsstyrelsen i samarbete med Polismyndigheten.

Alkohol och tobak

Länsstyrelsens verksamhet inom alkohol och tobaksområdet genomsyras av ett folkhälsoperspektiv och sammanfattas i redovisningen av länsstyrelseinstruktionen 3 §, punkt 12, avsnittet ”Folkhälsa”.

Andra exempel på folkhälsoperspektiv i verksamheten

Ett viktigt bidrag för ökad jämlik hälsa under året är arbetet med utvecklingsprojekt MILSA utbildningsplattform som drivs av Länsstyrelsen Skåne med stöd av Europeiska

Socialfonden (ESF). Genom projektet skapas nationella förutsättningar för hälsokommunikation som en del av etableringsprogrammet, vilket är en internationellt erkänt viktig insats i arbetet för migranternas rätt till hälsa. Kopplat till MILSA utbildningsplattform pågår även ett särskilt utvecklingsarbete med fokus på psykisk hälsa och föräldrastöd som genomförs på uppdrag av Socialdepartementet.

I februari genomförde Länsstyrelsen en regional tankesmedja för friluftsliv i Höör med drygt 90 deltagare från kommuner, Regionen Skåne, Stiftelsen Skånska Landskap, föreningar och naturturismföretagare. Fokus var att lyfta friluftslivspolitikens mål, folkhälsoperspektivet och hur vi gemensamt kan bidra till ett bättre friluftsliv i Skåne. Under året har sedan en handlingsplan för Skånes friluftsliv 2018-2021 tagits fram i bred samverkan med länets friluftslivsaktörer. Genom arbetet med de 31 åtgärder som lyfts fram i planen kommer samverkan mellan olika friluftslivsaktörer öka och bidra till ett aktivare friluftsliv i Skåne, som i sin tur kan bidra till en bättre folkhälsa och ökad naturförståelse. En kunskapssammanställning om folkhälsa och friluftsliv i skolan är också ett resultat från årets arbete.

Sammanfattande bedömning av måluppfyllelse

Sammantaget bedömer Länsstyrelsen att vi genom att beakta folkhälsan i relevanta delar av vår verksamhet har lämnat ett betydande bidrag i arbetet mot folkhälsomålet.

Måluppfyllelse:

Ej uppfyllt Delvis uppfyllt I hög grad uppfyllt Helt uppfyllt

Förenkla för företag

Länsstyrelseinstruktion 5 §

Länsstyrelsen ska vidare

7. I sin verksamhet verka för att förenkla för företag.

Övergripande kommentar av måluppfyllelse i förhållande till uppgiften

En samlad redovisning över Länsstyrelsens arbete med att verka för att förenkla för företag återfinns nedan i återrapporteringen av regleringsbrevsuppdrag 3.52 under rubriken Förenklingsarbete för företag samt under uppdrag 3.54, under rubriken Insatser för att förenkla för företag.

Anpassning till ett förändrat klimat

Länsstyrelseinstruktion 5 §
Länsstyrelsen ska vidare

8. Samordna arbetet på regional nivå med anpassningen till ett förändrat klimat.

Övergripande kommentar av resultat i förhållande till uppgiften

Länsstyrelsen i Skåne fortsätter att hålla hög kvalitet och en hög kunskapsnivå inom området. Vi är aktiva såväl i våra kontakter med kommunerna som i övrigt regionalt och nationellt arbete inom området. Då effekterna av ett förändrat klimat är högst påtagliga i länet har vi bland annat utvecklat vårt arbete genom kontakter med andra Länsstyrelser och statliga myndigheter med kompetens inom området. Vi har valt att tillsammans med Länsstyrelsen i Halland, SGI, SGU och skånska och halländska kustkommuner bilda en regional kustsamverkan. Syftet är att stärka samhällets möjligheter att hantera en stigande havsnivå. En första uppgift blir att identifiera kustområden i Skåne och Halland som bör vara särskilda riskområden.

I det här avsnittet redovisas också regleringsbrevsuppdrag 1.15, se avsnittet ”Det regionala klimatanpassningsarbetet” för mer information.

Klimatanpassning

Länsstyrelsen Skåne har under 2018 fortsatt arbeta med de insatser som beslutats i den regionala handlingsplanen för klimatanpassning. En översyn av handlingsplanen, vilket ska ske en gång per politisk mandatperiod, var planerad att genomföras 2018. Detta arbete avbröts tillsvidare då det behöver analyseras vilken inverkan den nya förordningen om myndigheters klimatanpassningsarbete (2018:1428) har på klimatanpassningsarbetet. Totalt är 44 av 53 insatser i den gällande handlingsplanen antingen pågående eller avslutade. Några av insatserna är av karaktären att de ständigt är pågående då det hela tiden går att bli bättre. Av de insatser som ännu inte är påbörjade är samtliga aktuella men inte lika prioriterade, varför resurser inte tillsatts ännu. Generellt har det i länet under året varit stort fokus på kustproblematik såsom stigande havsnivå och erosion. Här har Länsstyrelsen Skåne bland annat bidragit både med kunskapshöjande insatser och samordning genom initiativet Regional kustsamverkan samt långtgående dialog med flertalet skånska kustkommuner i olika sammanhang.

Kommunernas insatser

Länsstyrelsen Skåne gör förutom de täta kontakter som sker i olika sammanhang varje år även en översiktlig genomgång av det klimatanpassningsarbete som sker i länets kommuner. Generellt går det att konstatera att de skånska kommunerna arbetar väldigt aktivt med dessa frågor. De stora utmaningarna i Skåne som arbetas mest med är till stor del vattenrelaterade i form av översvämning, från nederbörd och hav samt kombinationer av dessa, och hur detta kan och ska hanteras både i dagens och framtidens klimat. Erosion är en annan konsekvens där Skåne är unikt jämfört med resten av landet med en lång kust och stor andel sandstränder där det redan idag förekommer problem. Några av kustkommunerna planerar för framtida skydd mot höjda havsnivåer. I det skånska inlandet är det främst hanteringen av extrem nederbörd som många kommuner arbetar med och här stödjer Länsstyrelsen Skåne genom bland annat kommunbesök men även genom att tillhandahålla webbtjänsten ”Vatten och Klimat” där underlag relaterat till klimatanpassning presenteras.

Dricksvatten är en högst aktuell fråga som Länsstyrelsen och de skånska kommunerna arbetar aktivt med. I Skåne uppstår det varje år bristsituationer i framförallt Simrishamn och Båstad, men även andra kommuner upplever tidvis problem med vattenförsörjningen. 16 av Skånes kommuner är ansluta till Sydvatten och det pågår diskussioner inom länet om hur vattenförsörjningen ska säkras långsiktigt och med bibehållen kvalitet.

Åtta kommuner har idag klimatanpassningsplaner av mer övergripande karaktär och det är inte alltid att dess ställningstaganden förs ner till översiktsplan, detaljplan och efterföljande prövning. Det är inte heller nödvändigtvis de kommuner som har klimatanpassningsplaner som är mest aktiva utan flertalet kommuner agerar i frågan även om de inte använder sig av ordet klimatanpassning.

Effekter av vårt arbete

Huruvida det ökade arbetet med klimatanpassning i länet beror på Länsstyrelsens insatser är mycket svårt att avgöra. Oftast spelar flera olika faktorer in så som de senaste årens väderhändelser, skadekostnader, trycket från medborgare, den allmänna debatten och regeringens politik. Tillsammans med länsstyrelsens uppdrag påverkar detta kommunernas prioriteringar och sätt att hantera frågan.

Vi kan dock tydligt se hur kommunernas insatser i planarbetet med hänsyn till olyckor, översvämning och erosion har ökat. Detta är också något som Plan- och bygglagen kräver och som Länsstyrelsen i sin tillsyn under 2018 särskilt prioriterat. Länsstyrelsen har dessutom haft tematiska möten med kommuner kring fysisk planering och klimatanpassning. Intressekonflikter mellan stat och kommun visar på att frågan är högaktuell i Skåne. Behovet av informationsinsatser för att öka förståelsen för framtida risker i ett förändrat klimat är fortfarande mycket stort.

Vi ser en rad ökade aktiviteter utmed kusten och där Länsstyrelsen Skåne i samarbete med Länsstyrelsen Halland, SGU och SGI har startat samverkansprojektet Regional Kustsamverkan där även kustkommunerna och många andra myndigheter är involverade. Länsstyrelsen Skåne har även ett fortsatt deltagande i Interreg Nordsjön projekt om naturanpassade skydd (Building with Nature).

Efter Länsstyrelsens projekt om Lagen om Allmänna Vattentjänster (LAV), där klimataspekterna var en del projektet, ser vi flertalet åtgärder som genomförs, genom att kommuner tagit fram VA-planer under 2018 där klimatfrågan beaktas.

Insatser för att samordna det regionala och lokala klimatanpassningsarbetet

Intern organisation

Länsstyrelsen fokuserar internt på att lyfta detta arbete som en naturlig del i verksamheten. Arbetet har resulterat i en ökad medvetenhet kring klimatanpassning i ärendehantering och även i regelbundna avstämningar med andra enheter inom till exempel kulturmiljö och vatten för att diskutera beröringspunkter. Under 2018 har en tidsbegränsad resurs funnits på plats vilket gjort att vi har kunnat genomföra ett kunskapshöjande projekt inom erosion.

Samordning av ärenden

Ärenden kopplade till kusterosion är speciellt viktiga att bevaka ur ett klimatanpassningsperspektiv. Några ärenden under året har krävt speciell uppmärksamhet från Länsstyrelsen och fördjupad dialog med kommunerna. Särskilda möten med kommuner där problemen och åtgärderna återkommer ofta, till exempel i Kristianstad, har under året genomförts där mer övergripande inriktningar har diskuterats.

Översiktsplaner

Dialog genom de planmöten som hålls bidrar till en plattform där kommunen och Länsstyrelsen kan diskutera frågan vilket har lett till ett ökat fokus på klimatanpassning i flertalet av de översiktsplaner som antagits under 2018. Ärendena handläggs av en planhandläggare men personer med särskild kompetens inom vatten och klimatanpassning bereds alltid tillfälle att inkomma med synpunkter samt att delta på de planmöten som Länsstyrelsen håller med aktuell kommun.

Deltagande i nätverk och samordning av aktörer

Nationellt klimatanpassningsnätverk

Länsstyrelsen Skåne deltar aktivt i *nätverket mellan samtliga klimatanpassningssamordnare på Sveriges länsstyrelser*. Under 2018 har fokus bland annat legat på hur den nya förordningen 2018:1428 om myndigheters klimatanpassningsarbete ska tolkas och hur länsstyrelserna i större grad kan dra nytta av och samordna olika klimatanpassningsprojekt. Länsstyrelserna medverkade även gemensamt på SMHI:s nordiska klimatanpassningskonferens i Norrköping.

Nätverk mellan sydlänen

Skåne träffar de andra sydlänen vid ytterligare tillfällen under året för att dela erfarenheter och driva gemensamma projekt.

Regional kustomverkan

Länsstyrelserna i Skåne och Halland har tillsammans med Statens geotekniska institut, SGI, och Sveriges geologiska undersökning, SGU, tagit initiativ till att starta upp en "Regional kustomverkan". Båda länens kommuner och enskilda har idag problem med att hantera stigande havsnivå, erosion och översvämning. Regional samverkan är angelägen då Skåne och Halland är de två län i Sverige som sannolikt är mest påverkade av kombinationseffekter av stigande hav, översvämning och erosion.

Inom initiativet har ett startmöte vilket riktade sig till politiker i kustkommunerna samt en workshop där själva samverkan med kommunerna påbörjades genomförts. Arbetet har resulterat i fem olika projektgrupper med inriktning på olika aspekter inom kustproblematik som till exempel olika typer av åtgärder och finansieringsmodeller.

För att hantera utmaningar med stigande havsnivå, erosion och översvämning i kustområden behövs strategiska och samordnade insatser på lokal nivå, där också vägledning och stöd ges på regional och nationell nivå. Dagens administrativa system med ett ansvar som faller på kommuner och enskilda innebär svårigheter med att lösa komplexa frågor. "Regional kustomverkan" syftar till att i tät dialog med kustkommunerna i Skåne och Halland informera nationella beslutsfattare om att det finns ett behov av att stärka statens ansvar för dessa frågor.

LIFE-CoastAdapt

Samverkansorganet *Klimatsamverkan Skåne (KSS)* bildades av Länsstyrelsen Skåne, Region Skåne och Kommunförbundet Skåne gemensamt år 2010 och är en plattform för diskussion, en igångsättare och opinionsbildare för frågor som rör klimat. Under våren och sommaren har stort fokus legat på att komplettera den LIFE-ansökan som organisationerna i KSS samt Helsingborgs stad, Lomma kommun, Ystad kommun och

Lunds universitet gemensamt tagit fram. I juni i år godkändes projektet LIFECoast Adapt in av LIFE-sekretariatet och arbetet har påbörjats.

Building with Nature och FAIR

Länsstyrelsen deltar som partner i Interreg-Nordsjöprojekten ”Building with Nature (BwN)” och ”FAIR” som båda är inriktade på olika typer av klimatanpassningsåtgärder. Under 2018 har en studie där tvåstegsdiken utvärderas bland annat både gällande flödesutjämnade egenskaper och inom biologisk mångfald påbörjats. Ett arbete som utförs i nära samarbete med Helsingborgs kommun och som hittills resulterat i både en ökad förståelse och gemensam kunskapshöjning men även i att tillsammans sprida de goda erfarenheter som finns inom området även till andra kommuner. Länsstyrelsen Skåne även deltagit i flertalet möten i andra projektländer för de specifika ”work package” där vi är deltagare.

Samordning med nationella myndigheter

Under 2018 har Länsstyrelsen Skåne haft kontakt med Boverkets medarbetare för att förbättra och ge input till den tillsynsvägledning gällande erosion, ras och skred som ska vara färdig februari 2019.

Länsstyrelsen deltar i forskningsprojektet SEA RIMS (Sustainable and Ethical Adaptation to Rising Mean Sea levels) som leds av KTH. Samarbetet har inneburit att Länsstyrelsen Skåne har fått möjlighet att utveckla och höja medvetenheten kring etiska aspekter inom klimatanpassning både internt och externt genom föreläsningar, bland annat inom Regional Kustsamverkan.

Kunskapshöjande och stödjande insatser riktat mot kommunerna

Verktyg för övervakning av stränder med inriktning på erosionsproblematik

Under 2018 har Länsstyrelsen Skåne arbetat med att ta fram ett verktyg för övervakning av stränder med inriktning på erosionsproblematik. Syftet med verktyget är att ta fram ett kunskapsunderlag, riktat i första hand till kommuner, om hur sandstränder kan mätas för att få ökad kunskap om strandprocesserna över ett långt tidsperspektiv. En annan del av arbetet består i att beskriva och sammanfatta vad olika myndigheter gör som rör erosion och kusten och samla värdefull kunskap och karttjänster som kan användas av kommuner i deras arbete kring erosion och höjda havsnivåer.

Länsstyrelsen har genomfört en flygskanning över ett område för att utvärdera två metoder samt för att få praktisk erfarenhet av vad som är viktigt att tänka på vid upphandling, genomförande och databehandling. Området utgör också ett

referensområde som kan utnyttjas i framtiden för att se hur kusten förändras om strandprocesser lämnas att verka utan mänsklig inverkan. Arbetet kommer att fortgå även under nästkommande år och beräknas vara klart i april 2019. Projektet är finansierat av SMHI.

Planeringsunderlag

Resultatet från verktyg för sandvolym och erosionskänslighet har gjorts offentligt i web-portalen "Vatten och Klimat" under början av 2018. Detta ingår som en del i Länsstyrelsens regeringsuppdrag att ta fram planeringsunderlag avseende klimatfrågor och det har även kopplingar till regeringsuppdraget om Regional handlingsplan för Grön Infrastruktur. Under 2018 har det även pågått ett arbete med att sprida kunskap kring det underlag som finns i web-GIS-tjänsten "Vatten och Klimat" samt hur det är tänkt att användas i den fysiska planeringen.

Ekonomisk redovisning för år 2018

Länsstyrelsens anslag för klimatanpassning för 2018 var 2 419 102 kronor. Av anslaget har 2 063 986 kronor förbrukats. Huvuddelen av medlen används för att finansiera lönekostnader för samordning och att ta fram planeringsunderlag. En del av medlen används för att anordna publika aktiviteter såsom seminarier, workshops och utställningar samt för att ta fram informationsmaterial för kommuner och allmänhet. Vi har dessutom haft extern finansiering från SMHI för projekt på 415 000 kr.

Den ekonomiska redovisningen för 2018 visar att vi har ett överskott på ca 534 000 kronor. Detta beror dels på att finansieringen från SMHI blev mycket större än budgeterat samt på att planerade kostnader för projekt i form av till exempel inköp av utrustning för flödesmätningar som blivit försenade på grund av resursbrist skjuts över på 2019.

Sammanfattande resultatbedömning

Vår bedömning är att vi har löst våra uppgifter inom verksamhetsområdet med ett gott resultat. Vi har stärkt kunskapen om klimatanpassning internt inom Länsstyrelsen och har på så sätt kunnat utveckla och förbättra vår rådgivning till länets kommuner i deras översiktsplaner och detaljplaner. Vi har genom ökad samverkan med andra statliga myndigheter och länsstyrelser skapat en högre medvetenhet om konsekvenserna av ett förändrat klimat och ökat kunskapen om de specifika villkor som råder i Skåne. Vårt deltagande i olika projekt bidrar också till att vi ökar vår kompetens och bidrar till en höjd kunskapsnivå i länets kommuner.

Resultatbedömning:

Otillfredsställande Utvecklingsbehov Gott Utmärkt

Verka för att behovet av bostäder tillgodoses

Länsstyrelseinstruktion 5 §
Länsstyrelsen ska vidare

9. i sin verksamhet verka för att behovet av bostäder tillgodoses.

Övergripande kommentar av måluppfyllelse i förhållande till uppgiften

Länsstyrelsen har fortsatt samverka med kommuner och regionala aktörer för att verka för att behovet av bostäder tillgodoses och få en bostadsmarknad i balans. Två sätt är dels att ta fram bostadsmarknadsanalys och dels att vara med i *Skånskt bostadsnätverk*, som genomfört två stora konferenser. Bostadsmarknadsanalysen är en bas för att diskutera frågan med bland annat kommuner och är ett underlag till bland annat kommunernas riktlinjer för bostadsförsörjning.

De tre första kvartalsrapporterna över färdigställda bostäder vittnar om ett fortsatt högt byggande, t o m mer än motsvarande tid 2017.

Integrering av sektorsövergripande uppgifter

I bostadsmarknadsenkäten och bostadsmarknadsanalysen finns ett avsnitt om särskilda grupper (ungdomar, personer med funktionsnedsättning, äldre, nyanlända och studenter). I bostadsmarknadsanalysen finns även information om hur kommuner arbetar mot hemlöshet i stort. Här synliggörs även resurssvaga personer eller hushåll generellt. Genom att belysa olika gruppers förutsättningar på bostadsmarknaden synliggörs ojämlikheten på bostadsmarknaden.

Samordningsuppdrag 2016

Vi har ökat vår kunskap om utsatta gruppers situation på bostadsmarknaden. Länsstyrelsen Skåne har haft i uppdrag att samordna arbetet med det särskilda regeringsuppdraget *”Uppdrag att stödja kommuner och andra aktörer i arbetet med att underlätta inträde på bostadsmarknaden m.m.”* Slutrapport har lämnats. Länsstyrelsernas slutsats är att de grupper som har svårt att ta sig in på bostadsmarknaden eller stanna kvar på bostadsmarknaden av olika skäl inte står i fokus i arbetet med bostadsförsörjningsfrågorna hos kommunerna och bostadsmarknadens aktörer. Bostadsförsörjning är mer än bostadsbyggande.

Uppföljning av kommunala riktlinjer för bostadsförsörjning i Skåne

I mars redovisade Länsstyrelsen regleringsbrevsuppdraget 3.49 att bedöma om kommunerna har antagit riktlinjer för bostadsförsörjningen som uppfyller kraven i 2 § i lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar. Slutsatserna är att riktlinjer har blivit allt bättre och att de i högre grad innehåller det som förväntas. Länsstyrelsens erfarenhet är också att kommunerna använder riktlinjer för bostadsförsörjning som ett aktivt dokument av strategisk betydelse där arbetet med bostadsförsörjning utreds, organiseras och ansvar fördelas. Arbetet med att ta fram riktlinjer för bostadsförsörjning har i många kommuner initierat framgångsrika förvaltningsövergripande samarbeten.

Vid tidpunkt för rapporteringen hade 25 av länets 33 kommuner antagit riktlinjer för bostadsförsörjning enligt lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (2000:1383) efter förtydligandet av lagen 2014 (2013: 866). Av dessa riktlinjerna var det nio som bedömdes uppfylla samtliga krav i lagen och 13 som bedömdes delvis uppfylla lagens krav. Endast tre kommuners riktlinjer bedömdes ej uppfylla lagens krav. Länsstyrelsen vill uppmärksamma att två av dessa har tagits fram under tidspress med anledning av kravet på att kommunen har aktuella riktlinjer vid ansökan om statligt stöd för bostadsbyggande. Sedan granskningen gjordes har ytterligare fem kommuners riktlinjer antagits, dvs 30 kommuner har nu aktuella riktlinjer. Länsstyrelsen har haft fem kommuners riktlinjer på samråd under året.

För att använda hela Länsstyrelsens bredd när det gäller kompetens som berör bostadsförsörjningsfrågorna har vi valt att arbeta mer enhetsövergripande med dessa frågor. Bland annat genom integrationsteamets uppdrag att rapportera ”Läget i länet” två gånger per år får länsstyrelsen förutom kommunbesök bra uppföljning på hur det går för kommunerna att tillgodose behovet av bostäder.

Sammanfattande bedömning av måluppfyllelse

Vi har ökat kommunernas medvetenhet om vikten av att använda riktlinjer för bostadsförsörjning som ett aktivt verktyg i översiktsplanarbetet. Vår samlade bedömning är att målet är i hög grad uppfyllt.

Måluppfyllelse:

Ej uppfyllt Delvis uppfyllt I hög grad uppfyllt Helt uppfyllt

Länsstyrelseinstruktion 6 §: generationsmål och miljökvalitetsmål

Länsstyrelseinstruktion 6 §

Länsstyrelsen ska verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljökvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling.

Länsstyrelsen ska särskilt

1. samordna det regionala mål- och uppföljningsarbetet,
2. utveckla, samordna och genomföra regionala åtgärdsprogram med bred förankring i länet för att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen,
3. stödja kommunerna med underlag i deras arbete med generationsmålet och miljökvalitetsmålen, och
4. verka för att generationsmålet och miljökvalitetsmålen får genomslag i den lokala och regionala samhällsplaneringen och i det regionala tillväxtarbetet.

Länsstyrelsen ska i fråga om sitt miljöarbete rapportera till Naturvårdsverket och samråda med verket om vilken rapportering som behövs.

Övergripande kommentar av måluppfyllelse i förhållande till uppgiften

Verka för att generationsmålet för miljöarbetet och de miljökvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås

Länsstyrelsen deltar i nationella nätverk och grupper inom miljömålsområdet. På nationell nivå deltar vi i styr- och arbetsgrupp samt i projekt i RUS (Regional utveckling och samverkan i miljömålssystemet) samt är sammankallande för chefsnätverket för miljömålen. RUS finansieras av anslag från Naturvårdsverket och är samverkansorgan för miljömålsarbetet. I styrgruppen ingår berörda länsstyrelseverksamheter, Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten och Sveriges kommuner och landsting. I arbetsgruppen ingår personer från olika länsstyrelser och Skogsstyrelsen. Som representant för chefsnätverket har vi deltagit i arbetet med att ta fram åtgärdsförslag och etappmål inom temaområdet Hållbar konsumtion och produktion i regeringens uppdrag om den fördjupade utvärderingen av miljömålen (FU 2019).

RUS har utvecklat en åtgärdswebb för uppföljning av de regionala miljömålsprogrammets åtgärder. Länsstyrelsen Skånes representant i RUS arbetsgrupp har ingått i projektgruppen för detta arbete och Länsstyrelsen Skåne har varit ett av fyra pilotlän för tester av systemet.

Vi har varit projektledare för RUS-projektet *Näringslivet och miljömålen* i samverkan med näringslivet. Inom ramen för projektet har flera vägledningar tagits fram, dels till företag om arbete med miljömålen och den miljömässiga dimensionen i Agenda 2030, dels till myndigheter om hur dessa kan stödja företagen i detta arbete.

Vi har också medverkat i RUS referensgrupp med länsstyrelser och kommuner för att utveckla olika sätt att stödja kommunerna i det lokala miljömålsarbetet.

Länsstyrelsen är med i arbetsgruppen för genomförandet av Miljömålsrådets åtgärd ”Skapa stabila strukturer och hjälpmedel för kommuners arbete med hållbara livsstilar”. Vi sitter också med i RUS referensgrupp för konsumtion/giftfri vardag. Länsstyrelsen har deltagit i framtagandet och utskick av en enkät till kommunerna om deras behov inom området och anordnat en workshop med miljöstrategier på kommunerna.

Länsstyrelsen Skåne har under 2017-2018 lånat ut arbetskraft till Naturvårdsverket för uppbyggnad av det nya Indikatorhanteringssystemet. Länsstyrelsen Skåne har bland annat uppdaterat miljömålsindikatorerna och samordnat RUS-arbetet såsom det presenteras på de nationella webbplatserna inklusive Naturvårdsverkets webbplats *Sveriges miljömål*.

Miljömålsarbetet kommuniceras på olika sätt, dels digitalt till exempel genom nyhetsbrev, sociala medier (främst Facebooksidan *Miljön i Skåne* och twitterkontot *Miljömål Lst Skåne* och Länsstyrelsens webbplatser), dels genom möten med kommuner och näringslivsarrangemang och dels genom konferenser och seminarier. Länsstyrelsen har föreläst om miljötilståndet i länet för olika aktörer och därvid beskrivit våra utmaningar för att nå miljömålen.

Samordning av det regionala mål- och uppföljningsarbetet

Länsstyrelsen deltar också i regionala grupper och nätverk. Vi är en del av Miljösamverkan Skånes styrgrupp där tillsyn och miljömålsarbete samverkar för bättre måluppfyllelse i miljöarbetet hos kommunerna. Vi har inkluderat miljöstrategiskt arbete i Miljösamverkans tillsynsprojekt, vilket vi tror är unikt. Vi sitter i styrelsen för HUT (Hållbar Utveckling Skåne) som är en ideell förening vars vision är att driva den hållbara utvecklingen framåt genom samverkan mellan olika parter och aktiva nätverk i Skåne. Vi deltar i de regionala nätverken för avfallsförebyggande respektive cirkulär ekonomi som drivs av HUT och vi driver projektet *Översta steget* om

avfallsförebyggande arbete tillsammans med HUT. Länsstyrelsen är tillsammans med HUT med i projektledningen i projektet *Det goda livet*. I detta projekt coachas fem familjer till en mer hållbar livsstil.

Länsstyrelsen driver projektet *Tänk om plast*, i syfte att skapa ett nätverk för skånska aktörer som arbetar för att minska mängden plast som hamnar i naturmiljön och för att ta fram en skånsk strategi för att hantera problemet. Även utbildningar på skolor har arrangerats för att belysa plastfrågan. Hittills har ungefär 30 aktörer (både företag, kommuner, universitet, konsulter och föreningar) anmält sig till nätverket och därmed ställt sig bakom den långsiktiga visionen om en plastfri skånsk natur.

Under 2018 har vi arbetat med att inspirera och lyfta frågan kring matsvinn i Skåne, bland annat genom samtal kring matsvinn på residenset med inbjudna representanter från näringsliv respektive offentlig sektor. Det anordnades också en matsvinnfestival i Malmö. Länsstyrelsen Skåne har utmanat Länsstyrelsen Västra Götaland att arbeta med matsvinn och under hösten anordnades en startkonferens för utmaningen *Rädda maten Skåne*.

Utveckling och samordning samt genomförande av regionala åtgärdsprogram med bred förankring i länet

Under hösten anordnades miljömålskonferensen *Framtidens Landsbygd - Så kan landsbygden driva utvecklingen mot ett hållbart Skåne* i samarbete med Landsbygdsnätverket, LRF, Region Skåne, Hushållningssällskapet och LEADER. Konferensen samlade över 120 deltagare från näringsliv, offentlig sektor och civilsamhälle med engagemang för lokal utveckling på landsbygden.

Under året har Länsstyrelsen genomfört en uppföljning av åtgärderna inom områdena transporter och hållbar konsumtion i vårt regionala miljömålsprogram *Skånska åtgärder för miljömålen 2016-2020*.

En bearbetad och längre version av den obligatoriska årliga miljömålsuppföljningen presenteras från och med 2018 digitalt på webbplatsen *Miljötilståndet i Skåne*.

Stödja kommunerna med underlag i deras arbete med generationsmålet och miljö kvalitetsmålen

Länsstyrelsen driver ett nätverk för kommunernas miljö- och klimatstrategier och motsvarande i syfte att informera, dela goda exempel och höja kunskapen om regionalt och lokalt miljömålsarbete. Under året har det ordnats två möten med strategerna.

Kommunerna stöttas i att ta fram och uppdatera miljömålsprogram. Några kommuners miljömålsprogram har kommit till Länsstyrelsen på remiss och dessa remisser har besvarats.

Länsstyrelsen har varit inbjuden av Helsingborgs stad att medverka i en så kallad reformgrupp - tillsammans med representanter från akademi, föreningsliv och näringsliv – för att arbeta fram nya och innovativa sätt att möta miljö- och klimatutmaningarna. Staden har därefter beslutat om reformgruppens förslag om handlingsplan för att främja lokal delningsekonomi samt ökat cyklande.

Verka för att generationsmålet och miljö kvalitetsmålen får genomslag i den lokala och regionala samhällsplaneringen och i det regionala tillväxtarbetet

Länsstyrelsen har deltagit i utvärderingen av den gällande Regionala utvecklingsstrategin (RUSen) samt deltagit på en workshop, som Region Skåne kallat till, om den kommande strategin. Vi har också bidragit med inspel till Region Skånes handlingsplan för att integrera klimat- och miljöfrågor i det regionala tillväxtarbetet.

Länsstyrelsen har uppdaterat rapporten *Var finns pengarna?* vilken presenterar bidragsmöjligheter till åtgärder som kommuner, föreningar, vattenråd, företag, markägare och andra aktörer kan söka medel för att genomföra.

Länsstyrelsen är med i en samverkansgrupp som Region Skåne sammankallar om miljöhälsa som syftar till att få in frågor kring miljöhälsa i samhällsplaneringen. Samverkansgruppen anordnade två regionala konferenser under året med temat Hälsöfrämjande samhällsplanering, dels om den regionala miljöhälsoenkäten och dels om RUS-projektet *Ställ om för framgång – med hälsöfrämjande processer som drivkraft för miljömål och hållbar utveckling*.

Rapportera till Naturvårdsverket och samråda med verket om vilken rapportering som behövs

Den årliga miljömålsuppföljningen har fullgjorts och lämnats in till Naturvårdsverket.

Sammanfattande bedömning av måluppfyllelse:

Den sammanvägda bedömningen av våra egna insatser utifrån våra rapporteringar för de olika delarna av uppdraget är att målet är Helt uppfyllt.

Måluppfyllelse:

Ej uppfyllt Delvis uppfyllt I hög grad uppfyllt Helt uppfyllt

Länsstyrelseinstruktion 7 §

Länsstyrelseinstruktion 7 §

Länsstyrelsen är geografiskt områdesansvarig myndighet enligt förordningen (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap och den högsta civila totalförsvarsmyndigheten inom länet.

Genom sin verksamhet ska länsstyrelsen minska sårbarheten i samhället, bevaka att risk- och beredskapshänsyn tas i samhällsplaneringen samt utveckla en god förmåga att hantera sina uppgifter under fredstida krissituationer och höjd beredskap.

Övergripande kommentar av resultat i förhållande till uppgiften

Regional samverkan

Länsstyrelsen har under året fört omfattande dialog med länets aktörer kring hur samverkan kan förbättras. En ny nivå för samverkan med målgrupp regionala chefer för bevakningsansvariga myndigheter och den högsta politiska ledningen i kommunerna och Region Skåne har beslutats och ska implementeras under 2019.

Länsstyrelsen har också fattat principbeslut om att stödverksamheten och dialogen med kommunerna ska bedrivas närmare kommunerna med handläggare närvarande i högre utsträckning lokalt hos kommunerna för att få en snabbare och mer direkt dialog och stöd. Arbetet har påbörjats inom såväl skydd mot olyckor som extraordinära händelser och säkerhetsskydd.

Dialog har förts på strategisk nivå med MSB om hur samarbetet mellan MSB och Länsstyrelsen kan förbättras och hur vi kan hjälpas åt för att höja förmågan till samverkan med de regionala aktörerna. Flera samarbetsområden har identifierats och kommer implementeras under 2019.

2018 har medfört ett stort antal gemensamma aktiviteter tillsammans med de regionala aktörerna och Länsstyrelsen uppfattar att flera viktiga steg har tagits för att höja samverkan och den totala förmågan i länet.

Risk och sårbarhetsanalys

I enlighet med föreskrifter har länsstyrelsen under året sammanställt sitt arbete med risk- och sårbarhetsanalys och avrapporterat till berörd myndighet och departement. Arbetet presenteras också i en öppen tryckt rapport som Skånes aktörer och allmänhet

har möjlighet att ta del av. Rapporten presenterar bland annat en preliminär och övergripande analys av konsekvenser till följd av torkan under sommaren i Skåne.

Inom ramen för arbetet med risk- och sårbarhetsanalys har Länsstyrelsen Skåne även arbetat med att utveckla en metod för kartläggning av samhällsviktig verksamhet. Uppdraget med samhällsviktig verksamhet gäller för såväl egen verksamhet som för myndighetens geografiska områdesansvar.

Metoden som länsstyrelsen tagit fram handlar om att, tillsammans med relevanta aktörer i länet, sektorsvis identifiera, analysera och prioritera samhällsviktig verksamhet på regional och lokal nivå. Under 2018 har länsstyrelsen arbetat med livsmedelssektorn och kommer i tur och ordning fortsätta med de sektorer som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap föreslår ska prioriteras i den nationella risk- och förmågebedömningen för 2018 (MSB1221). Utvecklingen av metoden för samhällsviktig verksamhet innebär:

- metoanpassning av ett förändrat säkerhetspolitiskt läge (viktigt arbete för totalförsvarsplaneringen);
- ökat samarbete med sektorsmyndigheter, kommuner, näringslivet och andra aktörer i Skåne;
- likriktning av arbete med samhällsviktig verksamhet på regional- och lokal nivå.

Sammanfattande resultatbedömning

Något ytterligare kommentar lämnas inte av säkerhetsskäl, arbetet följer tidsplanen.

Resultatbedömning:

Otillfredsställande Utvecklingsbehov Gott Utmärkt

Övrig verksamhet

Övrig förvaltning

Övergripande kommentar av resultat, volymer och kostnader i förhållande till uppgiften

Uppdragens karaktär inom VÅS 20-21 är tillstånd, tillsyn och överklagande. Syftet är att med tillståndsprovning främja tillväxt och konkurrens på lika villkor och tillsynen ska medföra hög grad av regelefterlevnad. Uppdrag om kameraövervakning och bingo- och lotteritillstånd har 2018 upphört för länsstyrelserna. Statistikuppgift om kön förs löpande i diariet när ärende startas.

Effektivisering genom lean och digitalisering

Arbetsmiljön förbättras i takt med att ärendebalanserna sjunker genom ett fortsatt lean-inspirerat arbetssätt. Ärendefördelning sker genom att handläggare själv plockar ärenden ur Platina. Det har ökat genomströmningstiden och produktiviteten samt skapar jämnare handläggningstider för kunderna. Anledningen till detta är att handläggare löpande plockar ärenden ur Platina, äldst först, samt håller ihop ärenden som hänger ihop.

Helt digital ärendehandläggning via Platina har fortsatt under året. Det innebär att en helt digital akt skapas genom att inkomna pappershandlingar scannas och e-post kopplas. Upprättade handlingar kopplas och underskrift sker via digital signering. I den mån e-post-adress finns, expedieras också ärendet helt digitalt.

Nationella Samverkansgrupper

Samarbete mellan länsstyrelserna sker i samverkansgrupper för överförmyndare, begravning, stiftelser och bevakningsföretag. Dessa uppdrag är koncentrerade till sju länsstyrelser. Nationella Inriktningar för tillsyn tas fram. Särskilt regeringsuppdrag kring överförmyndarfrågorna har medfört tät samverkan under året. Nationell samverkansgrupp har också funnits för kamerafrågorna där samtliga länsstyrelser haft uppdraget.

VOLYMER OCH KOSTNADER			
Avser verksamhet 20 och 21* (exkl 201*)	2018	2017	2016
Årsarbetskrafter män	10,2	9,5	9,1
Årsarbetskrafter kvinnor	10,6	11,6	11,7
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	22 714	22 140	21 302
Antal ärenden, inkomna och upprättade	13 229	11 629	12 338
Antal beslutade ärenden	12 783	11 245	13 261
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	66	45	12
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	277 542	264 564	242 793

¹⁾ Eftersom allmänna val har inkorporerats i 3 § (3 § p. 1) i förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion och därmed jämföras med övriga uppgifter, urskiljs VÅS 201 Allmänna val från Övrig förvaltning (VÅS 20-21). Detta gör att uppgifterna för åren 2016-2017 inte stämmer överens med vad som redovisades under Övrig förvaltning i årsredovisningarna för åren 2016-2017.

Kommentarer till tabellen

Ärendevolymen ökar både avseende inkomna och beslutade ärenden. Den största ökningen av inkomna och beslutade ärenden har skett inom medborgarskap samt förordnanden av borgerliga vigselförrättare. Ökningen av stiftelseärenden beror på registerändring från Region Skåne och Lunds universitet, vilka förvaltar många stiftelser. Sänkning från 58 till 49 ärenden ej beslutade äldre än **ett** år, exklusive lönegaranti.

Ökat antal ej beslutade ärenden äldre än två år avser lönegarantiverksamheten.

Bidragsutbetalningarna har ökat 2018 och avser i princip i sin helhet lönegarantiverksamheten. Under 2018 har 3 223 personer erhållit statlig lönegaranti från Länsstyrelsen Skåne, vilket är en ökning med 231 personer jämfört med 2017.

Samlad bedömning av resultat

Ett ärende om en skånsk kommuns beslut om lokal ordningsföreskrift med tiggeriförbud har prövats i Högsta Förvaltningsdomstolen och gett vägledande praxis som efterfrågats och varit uppmärksammat stort medialt.

Samtliga överförmyndare i kommunerna i Skåne. Blekinge och Kronobergs län har inspekterats även i år. Särskilt fokus läggs på barn med förvaltarskap. Tillsynsintervallet vartannat år för bevakningsföretag har även i år uppfyllts.

Stiftelseärenden är den största ärendegruppen följt av ärenden om bevakningsföretag, delgivning/förordnanden och medborgarskap.

Resultatbedömning:

Otillfredsställande Utvecklingsbehov Gott Utmärkt

Trafikföreskrifter

Övergripande kommentar av resultat, volymer och kostnader i förhållande till uppgiften

Syftet med uppdraget är hög trafiksäkerhet. Trafikverket och kommuner står för stor del av ansökningar som ofta handlar om trafikreglering efter ombyggnation eller annan förändring av väganläggning eller i vägområde. Ansökan från enskild om ändrad trafikreglering leder oftast till avslag.

Tävling på väg avser oftast motorfordon eller cykel.

Reklamskyltar vid väg kräver tillstånd och ansökningarna har ökat efter att vissa kommuner har genomfört inventering av olagliga skyltar och påpekat tillståndsplikten för innehavaren.

Föreskrifter om farligt gods har utfärdats för några städer.

Överklaganden av kommuns beslut om parkeringstillstånd innebär en bedömning av den enskildes gångkapacitet.

Tillfälliga Sjötrafikföreskrifter gäller oftast under ett evenemang på vatten.

VOLYMER OCH KOSTNADER	2018	2017	2016
Avser verksamhet 25*			
Årsarbetskrafter män	0,3	0,2	0,2
Årsarbetskrafter kvinnor	2,0	1,8	1,6
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	2 213	1 916	1 685
Antal ärenden, inkomna och upprättade	703	617	641
Antal beslutade ärenden	707	593	641
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	0
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

Kommentarer till tabellen

Vissa smärre förändringar mellan åren. Antal inkomna och beslutade ärenden har ökat något 2018. Kostnaderna för handläggningen uppvisar små skillnader jämfört med föregående år.

Samlad bedömning av resultat

Ärenden om trafikföreskrifter har en likartad karaktär år från år. Nationella samverkansgruppen för trafikuppdraget som ligger på alla länsstyrelserna, gör regelbundna avstämningar och erfarenhetsutbyte och har tagit fram rättsutredningar och handbok för relevanta områden. Samarbetet med Trafikverket fungerar väl och möte med samtliga handläggare har genomförts. Statistikuppgift om kön förs löpande i diariet när ärendet startar.

Resultatbedömning:

Otillfredsställande Utvecklingsbehov Gott Utmärkt

Nationella minoriteter

Övergripande kommentar av resultat i förhållande till uppgiften

Under året har Länsstyrelsens utvecklingsstrategi i mänskliga rättigheter utgjort ett strategiskt stöd i arbetet med att stärka länsstyrelsens efterlevnad av de minoritetspolitiska målen och kraven i lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Strategin har också bidragit till förstärkt kunskap och kapacitet att arbeta med nationella minoriteters rättigheter på regional nivå genom erfarenhets- och kunskapsutbyte. Arbetet har utförts som en mindre del av tjänsten.

VOLYMER OCH KOSTNADER ¹⁾			
Avser verksamhet 81*	2018	2017	2016
Årsarbetskrafter män	0,00	0,01	0,00
Årsarbetskrafter kvinnor	0,04	0,07	0,07
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	57	98	66
Antal ärenden, inkomna och upprättade	1	2	2
Antal beslutade ärenden	1	1	0
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	0
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

¹⁾ I årsredovisningarna för åren 2016-2017 redovisades volymer och kostnader för nationella minoriteter (VÅS 81*) tillsammans med volymer och kostnader för mänskliga rättigheter (VÅS 82*). I denna tabell redovisas volymer och kostnader för endast nationella minoriteter (VÅS 81*), varför uppgifterna för åren 2016-2017 är omräknade jämfört med vad som uppgavs i årsredovisningarna för åren 2016-2017.

Kommentarer till tabellen

Verksamhetskostnaderna har gått ner något jämfört med tidigare år. Förändringarna är dock marginella.

Samlad bedömning av resultat

Insatser för att stärka länsstyrelsens förutsättningar att förverkliga minoritetspolitiken

Liksom tidigare år har Länsstyrelsen under 2018 uppmärksammat de nationella minoriteternas flaggdagar samt andra stora högtider. I samband med högtidsdagarna publicerar Länsstyrelsen webbartiklar för att öka kunskapen om minoriteterna och deras kultur, språk och rättigheter samt om Sveriges minoritetsåtaganden, lagstiftningen och Länsstyrelsens ansvar. Det är också ett symboliskt sätt för myndigheten att stärka de nationella minoriteternas ställning i samhället.

Nyanställda har fått information om de nationella minoriteternas rättigheter och länsstyrelsens ansvar och skyldigheter för att förverkliga minoritetspolitiken, vilket ökar Länsstyrelsens förmåga att leva upp till minoritetspolitiken och lagstiftningen. De aktiviteter som Länsstyrelsen genomför inom ramen för uppdraget om nationella minoriteter återfinns i verksamhetsplanen för arbetet med mänskliga rättigheter.

Insatser för att förstärka kunskap och kapacitet att arbeta med nationella minoriteters rättigheter på regional nivå

Länsstyrelsen har under året fortsatt sammankallat ett nätverk för tjänstepersoner i länet med kontakt- eller samordningsansvar i frågor som gäller de nationella minoriteternas rättigheter på lokal och regional nivå. Nätverket är ett forum för lärande och erfarenhetsutbyte. Kontaktpersoner från samtliga kommuner, Region Skåne och Kommunförbundet Skåne bjuds in till nätverksträffarna. En träff har arrangerats under 2018 som resulterade i att Region Skåne och Länsstyrelsen under våren 2019 kommer att genomföra en regional kunskapshöjande insats om nationella minoriteters rättigheter, med särskilt fokus på barn och unga.

Regionmuseet Kristianstad och Romska Kulturcentret Malmö har tillsammans kartlagt några viktiga platser i de svenska romernas historia och placerat ut fem minnesmärken runt om i Skåne. Länsstyrelsen Skåne har medverkat till finansiering av projektet. Intervjuer med nu levande romer och personer ur majoritetsbefolkningen har gjorts. Utöver skyltning finns ett digitalt material. Minnesmärkena invigdes i april 2018 och en av inledningstalarna var landshövdingen.

I samverkan med Region Skåne har ett arbete inletts för att undersöka förutsättningarna för en romsk samrådsprocess. Möten har genomförts med Skånebaserade romska föreningsrepresentanter med gedigen kunskap om och erfarenhet av samråd på såväl nationell som lokal nivå.

Inflytande och delaktighet för den sverigefinska minoriteten

Samverkan med Region Skåne har fördjupats ytterligare under 2018, för att på regional nivå gemensamt stärka arbetet med nationella minoriteters rättigheter och samordna samrådsförfarandet. Två gemensamma regionala samråd med den sverigefinska minoriteten har genomförts under året. Samråden har bland annat gällt erfarenhetsutbyte och samordning av kommunikationsinsatser, projekt- och bidragsmöjligheter samt hur Länsstyrelsen Skåne och Region Skåne konkret kan fortsätta att stödja den sverigefinska minoriteten på ett bra och handfast sätt.

Sammanfattande resultatbedömning

Den samlade bedömningen för Länsstyrelsens arbete med nationella minoriteter är att resultatet är gott och att vi har en god samverkan i länet inom området.

Resultatbedömning:

Otillfredsställande Utvecklingsbehov Gott Utmärkt

Mänskliga rättigheter

Övergripande kommentar av resultat i förhållande till uppgiften

Under året har en väsentlig del av Länsstyrelsens arbete inom Mänskliga rättigheter utgjorts av nedan uppdrag:

- Uppdrag enligt regleringsbrevsuppdrag 1.14, avsnittet ”Mänskliga rättigheter”, som redovisas separat i årsredovisningen.
- Uppdrag enligt länsstyrelseinstruktionen 5 §, punkt 3 rörande barns bästa, punkt 4 gällande tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning och punkt 5 att integrera mänskliga rättigheter.
- Regleringsbrevsuppdrag 3.63 om utsatta EU-medborgare som redovisas i särskild ordning till Socialdepartementet av Länsstyrelsen i Stockholms län.
- Regleringsbrevsuppdrag 3.64 om funktionshinderspolitiken som redovisas i särskild ordning till Socialdepartementet.
- Regleringsbrevsuppdrag 3.65 om föräldraskapsstödssamordning som rapporteras i särskild ordning till Socialdepartementet.
- Uppdrag enligt förordning 2013:522 om statsbidrag till kommuner som bedriver verksamhet med personligt ombud, vilket rapporteras i särskild ordning till Socialstyrelsen.

VOLYMER OCH KOSTNADER ¹⁾			
Avser verksamhet 82*	2018	2017	2016
Årsarbetskrafter män	0,11	0,08	0,01
Årsarbetskrafter kvinnor	2,81	1,33	1,76
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	3 436	1 637	1 797
Antal ärenden, inkomna och upprättade	50	46	46
Antal beslutade ärenden	46	47	41
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	0
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	14 112	13 557	13 684

1) I årsredovisningarna för åren 2016-2017 redovisades volymer och kostnader för nationella minoriteter (VÅS 81*) tillsammans med volymer och kostnader för mänskliga rättigheter (VÅS 82*). I denna tabell redovisas volymer och kostnader för endast mänskliga rättigheter (VÅS 82*), varför uppgifterna för åren 2016-2017 är omräknade jämfört med vad som uppgavs i årsredovisningarna för åren 2016-2017.

Kommentarer till tabellen

Under 2018 fick Länsstyrelserna två nya uppdrag inom området mänskliga rättigheter – funktionshinderspolitiken och utsatta EU-medborgare – vilket förklarar de ökade verksamhetskostnaderna. Länsstyrelsen har tillsatt en heltidstjänst för en utvecklingsstrateg inom funktionsrätt och en deltid inom området utsatta EU-

medborgare. Uppdragen har förstärkt det arbete som redan görs inom området och strategierna för mänskliga rättigheter och funktionsrätt har ett nära samarbete i det interna såväl som det externa arbetet.

Bidragsutbetalningarna och en majoritet av ärendena gäller statsbidrag till kommuner inom personligt ombud.

Samlad bedömning av resultat

Nedan görs en kortfattad bedömning av verksamheten under Mänskliga rättigheter (VÅS 82*). Uppdrag enligt regleringsbrevsuppdrag 1.14, avsnittet ”Mänskliga rättigheter” redovisas och bedöms i detta avsnitt. Uppdrag enligt länsstyrelseinstruktionen 5 §, punkterna 3, 4 och 5 rörande barns bästa, tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning och att integrera mänskliga rättigheter i verksamheten sammanfattas och bedöms i respektive avsnitt. Alla uppdrag nedan redovisas i särskild ordning och beskrivs därför kortfattat för att kunna göra en samlad bedömning av resultatet.

Nytt funktionshindersuppdrag

Länsstyrelsen har under 2018 satt den nya funktionshinderspolitiken på agendan i Skåne och haft en dialog med kommuner, regionala aktörer och funktionshindersorganisationer och skaffat en god lägesbild över behoven av stöd i länet.

Viktiga insatser under året har varit att genomföra en kartläggning av hur man arbetar med funktionshinderfrågor inom Skånes kommuner samt Region Skåne och vilka stödbehov som finns. Kartlägningsarbetet samordnades mellan länsstyrelserna och Myndigheten för delaktighet (MFD) och resulterade i en nationell analys av vilka stödbehov som finns och hur länsstyrelserna och MFD bör inrikta vår verksamhet de kommande åren. Länsstyrelsen Skåne har även med hjälp av en konsult fördjupat kartläggningen och en rapport kommer att bli tillgänglig i januari 2019 som kommer vara användbar för samtliga aktörer i Skåne i det kommande arbetet. Sammantaget visar kartlägningsarbetet att det finns ett tydligt behov av länsstyrelsernas nya uppdrag och viktiga prioriteringar är stöd i styrning och ledning samt former för delaktighet och inflytande.

En annan central insats under året var en konferens i Malmö, *Funktionshinder i Skåne – en fråga om mänskliga rättigheter* som anordnades den 10 december på internationella MR-dagen. Konferensen bidrog till att öka kunskapen om länsstyrelsens uppdrag och om funktionshinderspolitiken som en fråga om mänskliga rättigheter.

Chefen för Enheten för social hållbarhet är en av två kontaktchefer för funktionshindersuppdraget och har i denna funktion startat upp det

länsstyrelsegemensamma nätverket inom området och en strukturerad samverkan med Myndigheten för delaktighet (MFD) och SKL.

Stöd i föräldraskapet – för barnens skull

Länsstyrelsen har fortsatt att utveckla vårt regionala stöd inom föräldraskapsstöd med bas i ett barnrättsperspektiv och jämlikhet och jämställdhet. Ett särskilt fokus under 2018 har varit föräldrar som är nyanlända och asylsökande, vilket också var ämnet för en temadag för föräldrastödjande aktörer i Skåne. Andra insatser på samma tema har varit att integrerar en komponent om föräldraskapsstöd i Infogeneratorn som beskrivs kort i kapitel 17 Jämställdhet i årsredovisningen och arbetet inom MILSA utbildningsplattform en nationell satsning för samhälls- och hälsokommunikation som beskrivs i kapitel 18 Integration i årsredovisningen.

Personligt ombud

Länsstyrelsen har ansvar för fördelning av statsbidrag till de kommuner i Skåne som bedriver verksamhet med personligt ombud för vissa personer med psykiska funktionsnedsättningar. Länsstyrelsen ska även bidra till utveckling av verksamheten och har därför anordnat en regional kunskapsdag för ombud, verksamhetsansvariga och deltagare i ledningsgrupper, samt medverkat vid av ombuden anordnade nätverksträffar och i ledningsgruppsmöten i kommunerna. I samverkan med övriga länsstyrelser i södra Sverige genomfördes en utbildningsdag för verksamhetsansvariga.

Utsatta EU-medborgare

Länsstyrelsens har i enlighet med uppdraget om utsatta EU-medborgare spridit information om webbplatsen EU-medborgare i Sverige och levererat två lägesbilder till den nationella samordnaren på Länsstyrelsen Stockholm. Utöver de kartläggningsfrågor som presenterades av den nationella samordnaren har Länsstyrelsen i Skåne integrerat frågor om livsvillkoren för målgruppen utifrån ett MR-perspektiv.

Sammanfattande resultatbedömning

Länsstyrelsen bedömer att verksamheten inom mänskliga rättigheter har fortsatt utvecklats väl och att de nya uppdragen har förstärkt och berikat det arbete som redan var etablerat inom området.

Resultatbedömning:

Otillfredsställande Utvecklingsbehov Gott Utmärkt

Intern styrning och kontroll

Intern styrning och kontroll (ISK) handlar om att säkerställa att myndigheten genomför sina uppdrag, uppfyller sina mål och förhåller sig till bland annat Myndighetsförordningen (2007:515).

Länsstyrelsen Skånes process och miljö för ISK startar i verksamhetsplaneringen genom en Verksamhetsplan för året och slutar i landshövdingens intyg och bedömning om huruvida den interna styrningen och kontroller varit tillfredsställande under året.

Processen för ISK

Verksamhetsplan med gemensamma prioriteringar med mera

Inför och i början av 2018 arbetades årets verksamhetsplan fram. Verksamhetsplanens centrala delar är gemensamma prioriteringar 2016-2018, framgångsfaktorer för en bra verksamhetsutveckling, sektorsövergripande uppgifter samt den övergripande budgeten.

Verksamhetsplanering och uppföljning i LISA

Verksamhetsplanering på avdelningsnivå görs i planeringsverktyget LISA (Hypergene). Detta medför att både planering och uppföljning av målsättningar och aktiviteter går att följa digitalt och är tillgänglig för hela ledningsgruppen och samtliga chefer på myndigheten. Både verksamhet och budget planeras och följs upp.

Tertialuppföljningar per avdelning och i ledningsgruppen

Länsledningens planerade uppföljning sker per tertial i form av samtal mellan Länsöverdirektören och respektive avdelningschef. Mötet modereras av verksamhetscontroller. Deltar gör även internrevisionschefen.

Tertialuppföljningen fokuserar på hur väl avdelningen uppfyllt målsättningarna utifrån verksamhetsplanen, men även på uppdrag utanför verksamhetsplanen exempelvis regleringsbrevsuppdrag och liknande.

Uppföljningen görs i LISA i rapporten ”Tertialuppföljning Tx 2018”. Ekonomicontrollers bistår avdelningschefen med ekonomiska analyser och verksamhetscontrollers med verksamhetsanalyser.

Riskanalysarbete

Riskanalysarbetet bygger på analyser i två nivåer, avdelningsvisa och myndighetsövergripande. Båda genomförs i samband med tertialuppföljningarna och görs i LISA.

Respektive avdelningschef uppdaterar befintliga risker samt noterar eventuella nya. Hen rapporterar även genomförda åtgärder samt lägger till eventuella nya åtgärder.

Utifrån avdelningarnas riskanalyser sammanställer Enheten för ekonomistyrning en gemensam riskanalys för myndigheten – den myndighetsövergripande riskanalysen.

Internrevisionen rekommendationer och landshövdingens beslut utifrån dessa

Internrevisionschefen granskar valda delar av verksamheten och formulerar rekommendationer till åtgärder. Landshövdingen beslutar om vilka rekommendationer som ska genomföras och fördelar uppdraget till ansvarig chef. Uppföljning av landshövdingens beslut görs av Enheten för lednings- och ärendestöd.

Landshövdingens undertecknande av årsredovisningen

Processen inför att landshövdingen skriver under ÅR och intygar huruvida den interna styrningen och kontrollen varit god för året genomförs i två steg och bygger på det vi skriver under stycket ”Processen för ISK” ovan.

I första steget arbetar Enheten för ekonomistyrning fram ett underlag för Länsöverdirektören. Underlaget baseras på avdelningschefernas bedömning om ISK på respektive avdelning, avdelningarnas riskanalyser samt Enheten för ekonomistyrnings beskrivning av året.

I steg två föredrar länsöverdirektören sin syn på ISK för landshövdingen, varpå även internrevisionschefen presenterar sin bedömning av ISK för året. Vid detta tillfälle går också ekonomichefen igenom den finansiella redovisningen i årsredovisningen.

Noterade risker under 2018

Verksamhetsrisker

Högsta risker för året handlar om:

- Uteblivna investeringar i länet med anledning av långa handläggningstider inom miljöprövningsverksamheten.

Risken hanteras framförallt genom:

- Processutveckling och effektivisering.
  - Dialog med näringsliv och konsulter för utveckling av utformningen av inkomna handlingar.
- Försenade processer inom exploatering för byggande av nya bostäder och infrastruktur med anledning av långa handläggningstider inom naturprövningsverksamheten.

Risken hanteras framförallt genom:

- Processutveckling och effektivisering.
- Ökat samarbete och benchmarking med storstadslänen.

- Risk för att myndigheten inte lever upp operativ tillsyn enligt Miljöbalken.

Risken hanteras framförallt genom:

- Fokus på tematisk tillsyn för att uppnå största möjliga miljönytta
- Deltagande i tillsynsprojekt som administreras av Miljösamverkan Skåne eller Miljösamverkan Sverige

För samtliga risker ovan äskas om medelsförstärkning från regeringen i budgetunderlag 2020-2022.

Noteringar från Riksrevisionen

- Risk att myndighetens räntekonto visar ett för högt saldo. Räntekontot behöver härledas. Behållningen på räntekontot ökade kraftigt under 2017 i samband med att avstämning mellan RTA-flödet och SCR-flödet gjordes med hjälp av länsstyrelsernas gemensamma rapport för betalflödesjustering. Då denna avstämning tidigare inte genomförts regelbundet är det svårt att tolka om den kraftiga svängningen är korrekt. Detta behöver utredas vidare. Under 2018 har avstämningarna gjorts regelbundet.

Risken hanteras genom:

- Under 2018 har flödesjusteringar gjorts löpande.
- Under 2019 kommer räntekontot att genomlysas med externt stöd.

- Risk att utestående lönegarantifordran är för lågt värderad. Lönegarantifordran ska värderas utifrån en prognos över hur mycket av utbetalade medel som kommer återbetalas. Länsstyrelsen Skåne har historiskt räknat med 5%. Riksrevisionen har ställt frågan om detta är en rimlig nivå.

Risken hanteras genom:

- För 2018 värderas lönegarantifordran fortsatt till 5%. Ett omtag och uppdaterad beräkningsmodell kommer appliceras under 2019.
- Länsstyrelsen behöver hantera ett stort antal äldre ärenden som ska avskrivas för att kunna använda länsstyrelsernas gemensamma modell för värdering av lönegarantifordran. Extra resurs är tillsatt för detta arbete under 2019.

Året i siffror i enlighet med regeringsbeslut S2012/4487/SFÖ

Verksamhetskostnader (Tkr) 2016 – 2018 (tabell A)

VÄS- KOD	Sakområden och myndighetsövergripande verksamhet	2018	2017	2016
20-21 exkl. 201 ¹⁾	Övrig förvaltning	16 591	15 871	15 334
201 ¹⁾	Allmänna val	8 555	870	404
25	Trafikföreskrifter m.m.	1 561	1 339	1 166
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	26 763	22 848	19 327
30	Regional tillväxt	7 468	6 196	5 608
34	Infrastrukturplanering	1 724	1 514	961
40	Hållbar samhällsplanering och boende	14 288	15 180	16 119
41	Stöd till boende	3 702	2 748	988
42	Energi och klimat	13 548	8 952	6 197
43	Kulturmiljö	8 828	8 894	10 354
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	22 265	13 375	12 053
50	Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	19 328	16 064	18 041
51	Skydd av områden och arter, förv. och skötsel av skyddade områden	78 724	71 252	60 366
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	6 682	6 406	6 648
53	Vattenverksamhet	14 196	11 527	10 699
54	Mineral- och torvfyndigheter	62	16	23
55	Miljöfarlig verksamhet	18 590	17 282	15 748
56	Övrigt miljö- och hälsoskydd	1 693	1 518	1 405
57	Förorenade områden, efterbehandling	4 651	4 310	3 872
58	Restaurering	5 188	4 159	4 955
60	Lantbruk och landsbygd	56 753	56 062	58 842
62	Fiske	9 102	10 023	10 111
70	Folkhälsa	6 994	5 098	3 991
80	Jämställdhet	6 851	4 766	3 850
81	Nationella minoriteter	43	73	47
82	Mänskliga rättigheter	2 571	1 193	1 298
85	Integration	25 275	22 278	17 831
	SUMMA PRODUKTION	381 996	329 814	306 239
10	Myndighetsövergripande verksamhet	25 132	23 364	22 613
11	Administration och intern service	94 985	89 438	84 434

	SUMMA VERKSAMHETSKOSTNADER EXKL RESURSSAMVERKAN	502 112	442 616	413 286
99	Resurssamverkan ²⁾	8 841	6 531	8 349
	TOTALSUMMA VERKSAMHETENS KOSTNADER ENL RESULTATRÄKNINGEN³⁾	510 952	449 147	421 635

¹⁾ Eftersom allmänna val har inkorporerats i 3 § (3 § p. 1) i förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion och därmed jämföras med övriga uppgifter, urskiljs VÄS 201 Allmänna val från Övrig förvaltning (VÄS 20-21).

²⁾ Den del av kostnader för resurssamverkan som ska belasta länsstyrelsen fördelas på respektive tvåsifferkod (och tresiffernivå avseende VÄS 201 Allmänna val).

³⁾ Totalsumma verksamhetskostnader ska överensstämma med verksamhetskostnader enligt resultaträkningar.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Kommentarer Tabell A

Verksamhetskostnaderna ökar med ca 60 miljoner kronor eller ca 13%.

VÄS 201 – Allmänna val står för ca 8 miljoner kronor av ökningen och avser kostnaderna i samband med riksdagsvalet 2018.

I den löpande verksamheten är de största ökningarna inom miljöområdet med exempelvis ca 7 miljoner inom VÄS 51 - Skydd av områden och arter, förv. och skötsel av skyddade områden, ca 5 miljoner kronor inom 42 – Energi och klimat, ca 3 miljoner kronor inom 50 - Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd samt ca 3 miljoner kronor inom 53 – Vattenverksamhet.

VÄS 45 - Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar ökar med ca 9 miljoner kronor.

Samtliga ökningarna korrelerar väl med de förstärkningar länsstyrelsen fått både i form av ökat förvaltningsanslag och i form av ökad extern finansiering via andra statliga myndigheter.

Verksamhetskostnader 2018 (tabell B)

VÄS- KOD	Sakområden och myndighetsöver- gripande verksamhet	Kostnader exkl OH		OH-kostnader		Kostnader inkl OH	
		Tkr	%	Tkr	%	Tkr	%
20-21 exkl. 201 ¹⁾	Övrig förvaltning	16 591	3,30%	6 123	5,15%	22 714	4,54%
201 ¹⁾	Allmänna val	8 555	1,70%	3 187	2,68%	11 742	2,34%
25	Trafikföreskrifter m.m.	1 561	0,31%	652	0,55%	2 213	0,44%
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	26 763	5,33%	9 805	8,25%	36 569	7,30%
30	Regional tillväxt	7 468	1,49%	1 430	1,20%	8 897	1,78%
34	Infrastrukturplanering	1 724	0,34%	682	0,57%	2 406	0,48%
40	Hållbar samhällsplanering och boende	14 288	2,85%	5 718	4,81%	20 005	3,99%
41	Stöd till boende	3 702	0,74%	1 485	1,25%	5 187	1,04%
42	Energi och klimat	13 548	2,70%	4 677	3,94%	18 225	3,64%
43	Kulturmiljö	8 828	1,76%	3 212	2,70%	12 040	2,40%
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	22 265	4,43%	7 449	6,27%	29 714	5,93%
50	Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	19 328	3,85%	6 063	5,10%	25 391	5,07%
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	78 724	15,68%	16 676	14,04%	95 400	19,05%
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	6 682	1,33%	2 758	2,32%	9 440	1,89%
53	Vattenverksamhet	14 196	2,83%	5 364	4,51%	19 560	3,91%
54	Mineral- och torvfyndigheter	62	0,01%	25	0,02%	87	0,02%
55	Miljöfarlig verksamhet	18 590	3,70%	7 263	6,11%	25 853	5,16%
56	Övrigt miljö- och hälsoskydd	1 693	0,34%	667	0,56%	2 360	0,47%
57	Förorenade områden, efterbehandling	4 651	0,93%	1 911	1,61%	6 562	1,31%
58	Restaurering	5 188	1,03%	483	0,41%	5 672	1,13%

60	Lantbruk och landsbygd	56 753	11,30%	19 411	16,34%	76 164	15,21%
62	Fiske	9 102	1,81%	840	0,71%	9 942	1,99%
70	Folkhälsa	6 994	1,39%	2 475	2,08%	9 468	1,89%
80	Jämställdhet	6 851	1,36%	1 664	1,40%	8 515	1,70%
81	Nationella minoriteter	43	0,01%	14	0,01%	57	0,01%
82	Mänskliga rättigheter	2 571	0,51%	865	0,73%	3 436	0,69%
85	Integration	25 275	5,03%	7 907	6,66%	33 182	6,63%
	SUMMA PRODUKTION	381 996	76,08%	118 804	100,00%	500 800	100,00%
10	Myndighetsövergripande verksamhet	25 132	5,01%				
11	Administration och intern service	94 985	18,92%				
	SUMMA VERKSAMHETS- KOSTNADER EXKL RESURSSAMVERKAN	502 112	100,00%			500 800	100,00%
99	Resurssamverkan ²⁾	8 841		1 312		10 152	
	Totalsumma verksamhetens kostnader enligt resultaträkningen ³⁾	510 952				510 952	
Myndighetsövergripande, adm och intern service uppdelat på: ⁴⁾							
	Nivå 1 (113-115)	63 956	22,52%				
	Nivå 2 (110-112, 116-119)	31 029	10,93%				
	Nivå 3 (100-109)	25 132	8,85%				
	Personalkostnad, produktion (kkl 4, verksamhetskod 2-8)						

¹⁾ Eftersom allmänna val har inkorporerats i 3 § (3 § p. 1) i förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion och därmed jämställs med övriga uppgifter, urskiljs VÅS 201 Allmänna val från Övrig förvaltning (VÅS 20-21).

²⁾ Den del av kostnader för resurssamverkan som inte avser den egna länsstyrelsen redovisas på denna rad. Länsstyrelsens egen andel redovisas under relevant verksamhetskod, oftast adm. och intern service (11).

³⁾ Totalsumma verksamhetskostnader skall överensstämma med verksamhetskostnaderna enligt resultaträkningen.

⁴⁾ Summan på nivå 1-3 ska överensstämma med summan av Myndighetsövergripande verksamhet och administration och intern service. Den procentuella fördelningen skall visa resp. nivåns andel av personalkostnaderna vht 2-8 (kkl 4).

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Kommentarer Tabell B

Variationen i kostnadsfördelningen mellan sakområdena är tämligen liten mellan åren. Då det var valår 2018 har kostnaderna för valverksamheten, VÅS 201, ökat relativt övriga VÅS och relativt föregående år. De verksamheter som utmärker sig något är 45 – Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar som ökar sin relativa andel. Miljöområdet ökar också sammantaget inom ett antal VÅS-koder.

Årsarbetskrafter 2016 – 2018 (tabell C)

VÄS-KOD	Sakområden och myndighetsövergripande verksamhet	2018			2017	2016
		totalt	varav kvinnor	varav män	totalt	totalt
20-21, exkl. 201 ¹⁾	Övrig förvaltning	21,0	10,6	10,2	21,1	20,8
201 ¹⁾	Allmänna val	4,7	3,8	0,9	1,4	0,6
25	Trafikföreskrifter m.m.	2,3	2,0	0,3	2,0	1,8
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	34,3	25,5	8,8	31,2	27,8
30	Regional tillväxt	4,7	3,8	1,0	4,7	3,5
34	Infrastrukturplanering	2,2	2,1	0,0	1,8	1,0
40	Hållbar samhällsplanering och boende	18,0	11,6	6,5	19,6	21,7
41	Stöd till boende	5,5	3,1	2,4	4,1	1,6
42	Energi och klimat	16,3	7,4	8,9	12,8	7,6
43	Kulturmiljö	11,3	6,3	5,0	11,8	11,7
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	19,8	10,4	9,4	15,0	14,6
50	Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	21,7	14,9	6,8	18,5	21,0
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	68,1	33,0	34,3	64,7	55,1
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	10,5	7,0	3,5	10,1	11,1
53	Vattenverksamhet	17,7	8,7	9,0	17,4	15,8
54	Mineral- och torvfyndigheter	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
55	Miljöfarlig verksamhet	24,1	17,4	6,8	23,0	22,1
56	Övrigt miljö- och hälsoskydd	2,3	1,4	1,0	2,3	2,2
57	Förorenade områden, efterbehandling	6,3	3,5	2,8	6,3	5,8
58	Restaurering	3,4	1,2	2,2	3,9	4,2
60	Lantbruk och landsbygd	73,7	51,9	21,8	75,4	84,5
62	Fiske	2,6	1,0	1,6	2,8	2,7
70	Folkhälsa	7,9	5,9	2,0	5,7	5,4
80	Jämställdhet	5,5	5,2	0,2	4,9	4,8
81	Nationella minoriteter	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
82	Mänskliga rättigheter	2,9	2,8	0,1	1,4	1,8

85	Integration	29,3	17,0	12,3	32,3	27,3
	SUMMA PRODUKTION	416,3	257,7	157,7	394,1	376,7
10	Myndighetsövergripande verksamhet	17,2	9,2	8,0	15,5	15,8
11	Administration och intern service	52,4	35,8	16,6	55,3	50,0
	SUMMA ÅRSARBETSKRAFTER EXKL RESURSSAMVERKAN	485,9	302,7	182,2	464,9	442,5
99	Resurssamverkan ²⁾	3,8	2,9	0,9	5,1	6,7
	TOTALT ANTAL ÅRSARBETSKRAFTER	489,7	305,6	183,1	470,1	449,2

¹⁾ Eftersom allmänna val har inkorporerats i 3 § (3 § p. 1) i förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion och därmed jämföras med övriga uppgifter, urskiljs VÅS 201 Allmänna val från Övrig förvaltning (VÅS 20-21).

²⁾ Den del av årsarbetskrafterna för resurssamverkan som inte avser den egna länsstyrelsen redovisas på denna rad. Länsstyrelsens egen andel redovisas under relevant verksamhet på tvåsiffernivå.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Kommentarer Tabell C

Antal årsarbetskrafter ökar med närmare 20, vilket korrelerar väl med ökade intäkter och kostnader för personal. Större ökningar ser vi inom 201 – Allmänna val, 45 – Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar och inom miljöområdet. De största minskningarna sker inom 60 – Lantbruk och landsbygd, 85 – Integration och 40 – Hållbar samhällsplanering och boende.

Representation (tabell D)

Kostnader för representation	2018		2017		2016	
	Totalt tkr	Per åa kronor	Totalt tkr	Per åa kronor	Totalt tkr	Per åa kronor
Intern representation (undergrupp 496 i baskontoplanen)	272	556	170	362	391	871
Extern representation (undergrupp 552 i baskontoplanen)	962	1 965	1 089	2 317	953	2 121

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Kommentarer Tabell D

Representationskostnaderna fortsätter att minska 2018 trots att verksamheten och antal anställda ökat. Representationskostnaden per årsarbetskraft har minskat med ca 15% sedan 2016. Myndighetens restriktiva inställning till representation i allmänhet påverkar utfallet positivt.

Lokaler (tabell E)

Lokalkostnader	2018	2017	2016
Residens			
Lokalkostnader (tkr) ¹⁾	2 736	2 289	2 508
Lokalyta (m ²)	2 012	2 012	2 012
Lokalkostnad per m ² (kr)	1 360	1 138	1 247
Lokaler ²⁾			
Lokalkostnader (tkr)	23 254	20 632	21 046
Lokalyta (m ²)	12 338	12 338	15 100
Lokalkostnad per m ² (kr)	1 885	1 672	1 394
Lokalkostnad per årsarbetskraft (tkr) ¹⁾	47	44	47
Lokalyta per årsarbetskraft (m ²)	25	26	34
Kontorslokaler ³⁾			
Kontorslokalyta (m ²)	11 218	11 218	11 740
Kontorslokalyta per årsarbetskraft (m ²)	23	24	26
SUMMA LOKALKOSTNADER	25 990	22 921	23 554

¹⁾ Residensets lokalkostnader redovisas under VÅS 103.

²⁾ Med lokaler avses samtliga utrymmen förutom residenset såsom kontorslokaler, förråd, källare och garage. Med lokalkostnader avses hyra, lokalvård, larm och bevakningskostnader, avskrivningskostnader m.m. Dessa kostnader redovisas under VÅS 113.

³⁾ Med kontorslokaler avses ytor ovan mark såsom kontorsrum, biytor som korridorer, toaletter, trapphus, närarkiv, närförråd etc.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Kommentarer Tabell E

Den minskade lokalytan 2017 och 2018 beror på att Malmökontoret flyttade till nya lokaler hösten 2017. Hyreskostnaden för de nya lokalerna är i tabellen högre än de tidigare lokalerna, men i praktiken är kostnaden dock jämförbar då de tidigare lokalerna stod inför ett större renoveringsbehov, vilket skulle ha höjt hyreskostnaden.

Variationen i kostnadsutfallet avseende Residenset beror på ett fel i periodiseringen av hyreskostnaden 2017.

Redogör även för större planerade lokalförändringar

Under 2018 slutförs lokalarbeten avseende flytten av Malmökontoret som genomfördes under 2017. Primärt handlar det om att iordningställa och anpassa arkivlokaler till gällande regelverk (RAFS). Beräknad investeringskostnad för detta är ca 1,5 miljoner kronor.

Tabell F – Redovisning av ärenden 2018 (samtliga ärenden oavsett databas)

A	B	C	D	E	F	G
Sakområde och del av sakområde	Ingående balans	Antal inkomna ärenden (exkl upprättade ärenden)	Antal upprättade ärenden	Antal beslutade ärenden	Utgående balans (F=B+C+D-E)	Antal ej beslutade ärenden, äldre än två år
Myndighetsövergripande, administration och intern service (10-11)	131	694	779	1475	129	6
Övrig förvaltning (20-21)	1260	12491	1097	13143	1705	66
<i>varav</i> Allmänna val (201)	11	345	14	360	10	0
<i>varav</i> Stiftelser (206)	247	5034	215	4710	786	2
<i>varav</i> Kameraövervakning (211) ¹⁾	54	128	4	186	0	0
<i>varav</i> Bevakningsföretag m.m. (212)	51	2460	676	3116	71	0
Trafikföreskrifter m.m. (25)	87	698	5	707	83	0
Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor (28)	763	4830	1819	6612	800	23
<i>varav</i> Livsmedelskontroll (281)	64	287	141	456	36	0
<i>varav</i> Djurskydd (282)	614	3799	1394	5238	569	21
<i>varav</i> Smittskydd (283)	34	275	113	386	36	1
<i>varav</i> Allmänna veterinära frågor (284)	21	74	39	129	5	1
Regional tillväxt (30)	10	14	25	35	14	0
Infrastrukturplanering (34)	12	111	2	112	13	0
Hållbar samhällsplanering och boende (40)	212	2897	29	2939	199	2
Stöd till boende (41)	937	2862	1	2009	1791	0
Energi och klimat (42)	11	386	27	402	22	1
Kulturmiljö (43)	357	1836	118	1828	483	15
Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar (45)	57	205	65	219	108	3
<i>varav</i> Tillsyn enligt lag om skydd mot olyckor samt uppföljning av kommunernas krishanteringsystem (456)	5	11	11	20	7	0

Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd (50)	244	915	41	972	228	12
Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden (51)	413	374	603	1039	351	37
<i>varav</i> Tillsyn av vattenskyddsområden (516)	0	1	3	3	1	0
Prövning och tillsyn för skydd av naturen (52)	299	1338	97	1354	380	2
Vattenverksamhet (53)	157	509	86	583	169	9
<i>varav</i> Tillsyn av vattenverksamheten (535)	115	430	71	483	133	8
Mineral- och torvfyndigheter (54)	0	14	2	14	2	0
Miljöfarlig verksamhet (55)	509	1044	200	1353	400	36
<i>varav</i> Tillsyn av miljöfarlig verksamhet (555)	326	853	197	1120	256	12
Övrigt miljö och hälsoskydd (56)	66	686	43	736	59	3
Förorenade områden, efterbehandling (57)	85	79	44	96	112	7
<i>varav</i> tillsyn av förorenade områden och miljöriskområden (575)	57	69	25	69	82	6
Restaurering (58)	24	12	35	46	25	1
Lantbruk och landsbygd (60)²⁾	2257	31736	138	28799	5332	89
<i>varav</i> Stöd till jordbruket enligt EG:s förordningar (601) ²⁾	1618	29834	8	26644	4816	0
Fiske (62)	28	193	40	234	27	0
Folkhälsa (70)	10	31	120	105	56	0
Jämställdhet (80)	11	48	43	99	3	0
Nationella minoriteter (81)	0	0	1	1	0	0
Mänskliga rättigheter (82)	1	32	18	46	5	0
Integration (85)	73	129	63	240	25	1
Summa	8014	64164	5541	65198	12521	313
<i>varav</i> Vattenmyndighetens ärenden	0	0	0	0	0	0
<i>varav</i> Miljöprövningsdelegationens ärenden	143	75	0	108	110	24

¹⁾ Ärendeslag 211 Ansökan om kameratillstånd har övergått till Datainspektionen fr.o.m. augusti år 2018.

²⁾ Under 2018 har huvuddelen av länsstyrelsernas arbete med jordbrukarstöden och landsbygdsstöden skett i Jordbruksverkets IT-system. Dessa system är ännu inte färdigbyggda, vilket medför att delar av handläggningen ännu ej gått att genomföra och att rättvisande statistik över handlagda ärenden inom området jordbrukarstöd (601) därmed inte är möjliga att hämta ut i sin helhet. För området jordbrukarstöd omfattar ärendestatistiken direktstöden och ansökan om utbetalning av kompensationsstöd och miljöersättning för betesmarker och slätterängar. Statistik för ansökan om åtaganden och övriga stödformer ingår ej.

För landsbygdsstöden (602) redovisas för 2018 komplett ärendestatistik av både ansökningar om stöd och utbetalningar.

Det som redovisas här är den ärendestatistik som hämtas från länsstyrelsens eget diarieföringssystem i tabellen summerat med ärenden beträffande jordbrukarstöd (direktstöd, betesstöd och kompensationsstöd) och landsbygdsstöd från Jordbruksverkets IT system, BLIS.

Källa: Ärendehandläggningssystemet Platina, Jordbruksverket och Boverket.

Kommentarer Tabell F

Utgående balans eller öppna ärenden ökar med drygt 4 200 ärenden jämfört med 2017. Utmärkande ärendeslag är Lantbruk och landsbygd (60), som står för fler än 3 000 av dessa ärenden. Ökningen beror på att statistiken omfattar fler stödformer. Vidare medför bristande system hos Jordbruksverket eftersläpningar i ärendebalanser från tidigare år, eftersom vi inte kunnat avsluta ärenden fullt ut.

Resterande förändringar förklaras i princip av ökade balanser för Stöd till boende (41, avser stöd till solceller) och Övrig förvaltning (20-21, avser ändringsanmälan av registrerade stiftelser).

Eventuella övriga kommentarer kring enskilda ärendeslag redovisas under respektive sakområde i resultatredovisningen.

Redovisning av samtliga överklagade ärenden 2018 oavsett databas (tabell G)

A	B	C	D
Sakområde och del av sakområde	Antal överklagade ärenden ¹⁾	Antal överklagade ärenden som avgjorts i högre instans ²⁾	Varav antal ändrade ärenden ³⁾
Myndighetsövergripande, administration och Intern service (10-11)	3	1	0
Övrig förvaltning (20-21)	51	36	4
<i>varav</i> Allmänna val (201)	4	0	0
<i>varav</i> Stiftelser (206)	13	2	0
<i>varav</i> Allmän kameraövervakning (211) ⁴⁾	3	6	2
<i>varav</i> Bevakningsföretag m.m. (212)	3	4	1
Trafikföreskrifter m.m. (25)	118	70	4
Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor (28)	169	138	16
<i>varav</i> Livsmedelskontroll (281)	13	2	0
<i>varav</i> Djurskydd (282)	152	135	16
<i>varav</i> Smittskydd (283)	0	0	0
<i>varav</i> Allmänna veterinära frågor (284)	0	0	0
Regional tillväxt (30)	0	0	0
Infrastrukturplanering (34)	0	0	0
Hållbar samhällsplanering och boende (40)	358	360	61
Stöd till boende (41)	25	12	1
Energi och klimat (42)	0	0	0
Kulturmiljö (43)	6	4	0
Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar (45)	11	9	3
<i>varav</i> Tillsyn enligt lag om skydd mot olyckor samt uppföljning av kommunernas krishanteringssystem (456)	0	0	0
Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd (50)	200	189	84
Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden (51)	22	23	10
<i>varav</i> Tillsyn av vattenskyddsområden (516)	0	0	0
Prövning och tillsyn för skydd av naturen (52)	62	51	22
Vattenverksamhet (53)	36	19	8
<i>varav</i> Tillsyn av vattenverksamheten (535)	36	18	8

Mineral- och torvfyndigheter (54)	0	0	0
Miljöfarlig verksamhet (55)	26	40	23
<i>varav</i> Tillsyn av miljöfarlig verksamhet (555)	6	10	2
Övrigt miljö och hälsoskydd (56)	5	3	1
Förorenade områden, efterbehandling (57)	2	3	2
<i>varav</i> Tillsyn av förorenade områden och miljöriskområden (575)	2	3	2
Restaurering (58)	0	0	0
Lantbruk och landsbygd (60)	82	27	1
<i>varav</i> Stöd till jordbruket enligt EG:s förordningar (601)	69	23	1
Fiske (62)	0	0	0
Folkhälsa (70)	0	0	0
Jämställdhet (80)	0	0	0
Nationella minoriteter (81)	0	0	0
Mänskliga rättigheter (82)	0	0	0
Integration (85)	0	0	0
Summa	1176	985	240
<i>varav</i> Vattenmyndighetens ärenden	0	0	0
<i>varav</i> Miljöprövningsdelegationens ärenden	20	30	21

¹⁾ Avser ärenden som är beslutade av länsstyrelsen och som överklagats till högre instans under år 2018.

²⁾ Avser ärenden som avgjorts i högre instans och vars domar/beslut inkommit till Länsstyrelsen under år 2018, oavsett vilket år överklagandet skickades in.

³⁾ Avser ärenden som är ändrade substantiellt (t.ex. ska ändring av angivna tidpunkter ej beaktas) i förhållande till Länsstyrelsens beslut.

⁴⁾ Ärendeslag 211 Ansökan om kameratillstånd har övergått till Datainspektionen fr.o.m. augusti år 2018.

Källa: Ärendehandläggningssystemet Platina

Kommentarer Tabell G

Antal överklagade ärenden är något högre än föregående år (1 042 st 2017), men lägre än 2016 (1 352 st). Andelen ändrade ärenden i förhållande till antal överklagade ärenden har sjunkit till drygt 20% (24% för både 2017 och 2016).

Handläggningstider för ärendeslag med gemensamma mål (tabell H)

Ärendeslag		Mål dagar		Utfall %	
		2016-2018	2018	2017	2016
VÄS	Beskrivning				
202	Anmälan om svenskt medborgarskap ¹⁾	45	97	97	
204	Begravningsfrågor ¹⁾	45	99	99	
211	Ansökan om kameraövervakning ^{2, 12)}	120	91	86	74
212	Auktorisation av bevakningsföretag ¹⁾	180	100	100	
282	Ansökan om tillstånd enligt 16§ Djurskyddslagen ³⁾	90	88	92	86
282	Ansökan om förprovning djurstall ³⁾	56	100	90	97
282	Anmälningens ärenden djurskydd	90	93	94	92
403	Överklagande av lov, förhandsbesked ^{4, 5)}	150	100	99	93
403	Överklagande av bygglov för bostäder, dock ej fritidsbostäder ^{4, 6)}	120	99	99	
403	Överklagande av kommuns beslut enligt plan- och bygglagen ²⁾	180	99	100	53
505	Överklagade kommunala beslut Miljöbalken m.fl. författn ²⁾	180	95	93	43
525	Samråd enligt 12 kap. 6§ Miljöbalken	42	49	71	58
526	Granskning av kommunal strandskyddsdispens ⁷⁾	21	91	91	66
551	Prövning miljöfarlig verksamhet 9 kap. Miljöbalken – Ansökan om tillstånd (konc4) ^{3, 8)}	180	48	54	42
555	Anmälan ändring tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet	75	79	81	77
562	Prövning av avfall och producentansvar	40	94	85	88
566	Tillsyn av avfall och producentansvar	30	99	91	95
602	Ansökan om stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder ^{9, 10)}				
	Företagsstöd	180	4	6	0
	Projektstöd	180	36	36	23
	Miljöinvesteringar	180	71	48	70
622	Ansökan om stöd från Fiskerifonden ^{9, 10)}				
	Företagsstöd	180	8	7	0
	Projektstöd	180	--	--	--
602	Ansökan om utbetalning av stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder ^{10, 11)}				
	Företagsstöd	120	73	83	92
	Projektstöd	120	56	86	100
	Miljöinvesteringar	120	71	53	100
622	Ansökan om utbetalning av stöd från Fiskerifonden ^{10, 11)}				
	Företagsstöd ¹³⁾	120	--	--	--
	Projektstöd	120	--	--	--
623	Ansökan tillstånd flyttning och utplantering av fisk	30	100	100	96
623	Ansökan om förordnande som fisketillsynsman	40	100	79	86

¹⁾ Ärendeslaget är koncentrerat till länsstyrelserna i Stockholms, Östergötlands, Skåne, Västra Götalands, Dalarnas, Västernorrlands och Norrbottens län.

²⁾ Nytt ärendeslag med gemensamma mål från och med år 2016.

- ³⁾ Målet är satt från komplett ansökan.
- ⁴⁾ Uppdrag 3.47 i länsstyrelsernas regleringsbrev för år 2018 (uppdrag 3.13 i länsstyrelsernas regleringsbrev för år 2017 vilket hänvisas till i uppdrag 3.48 i regleringsbrev för år 2018).
- ⁵⁾ För år 2016 ingick bygglov 40322 i dessa ärenden, men fr o m 2017 har de urskiljts från övriga lov och fått en egen uppföljning.
- ⁶⁾ Nytt mål om 120 dagar fr o m år 2017.
- ⁷⁾ Enligt 19 kap 3 b § Miljöbalken.
- ⁸⁾ Ärendeslaget är koncentrerat till länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Östergötlands, Kalmar, Skåne, Hallands, Västra Götalands, Örebro, Dalarnas, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län.
- ⁹⁾ Handläggningstid, ansökan om stöd: Mätning från att ansökan kom in till Länsstyrelsen fram till att Länsstyrelsen har fattat beslut om stöd. Målsättning för handläggningstiderna gäller för alla ansökningar oberoende av vilket år de kom in. 90% av ansökningarna om stöd ska vara beslutade inom 6 månader.
- ¹⁰⁾ Målet enligt SUSS PoF (Styr- och Uppföljningssystem i Samverkan för LB/Fiskestöden) Hämtas från Jordbruksverkets uppföljningsverktyg BLIS.
- ¹¹⁾ Handläggningstid, ansökan om utbetalning: Mätning från att ansökan om utbetalning kom in till Länsstyrelsen fram till beslut. Målsättning för handläggningstiderna gäller för alla ansökningar oberoende av vilket år de kom in. 90% av ansökningarna om utbetalning ska vara beslutade inom 4 månader.
- ¹²⁾ Har övergått till Datainspektionen fr.o.m. augusti år 2018.
- ¹³⁾ För 2018 har endast fyra ansökningar om utbetalning beslutats inom VÅS 622, varav tre inom måltiden.

Källa: Ärendehandläggningssystemet Platina och Jordbruksverket.

Kommentarer Tabell H

Länsstyrelsens arbete med ärendebalser och snabbare handläggning har fortsatt gett gott resultat och vi har liknande utfall som för 2017. Undantaget VÅS 602 och 622 (se nedan) når vi målet om 90% i 15 av 19 ärendeslag. Det ska jämföras med 13 av 19 ärendeslag 2017 och 5 av 15 ärendeslag 2016.

602 och 622: Ansökan om stöd

Landsbygdsprogrammet öppnade för ansökningar om företagsstöd för djurstallar och projektstöd för bredband i september 2014 och från 2015 för övriga stödformer. Fiskerifonden öppnade för ansökningar 2015. Länsstyrelsens möjlighet att besluta om ansökan om stöd i Landsbygdsprogrammet öppnades inte förrän våren 2016 och för fiskerifonden kunde länsstyrelserna börja ta beslut först efter Jordbruksverkets avropsbeslut i september 2016. Länsstyrelserna har haft en ackumulerande ärendebalans från programmets start vilken nu minskat och rutiner har reviderats av Jordbruksverket för att snabba upp hanteringen. Men ju fler gamla ärenden (> 6 månader) som hanteras desto sämre blir måluppfyllnaden för handläggningstid. Inte förrän vi kommit ikapp och betat av alla gamla ärenden kommer statistiken att förbättras.

602 och 622: Ansökan om utbetalning

Gällande utbetalningar av landsbygdsstöd så öppnade möjligheten för kund att söka delutbetalning och förskott i april 2016 och slututbetalning i maj 2016. Sommaren 2016 öppnades möjligheten för Länsstyrelsen att besluta om förskott eller delutbetalningar. Först i december 2016 kunde beslut om slututbetalning ske i alla stödformer. Inom Fiske fattar Jordbruksverket såväl beslut på länsstyrelsens handlagda ansökningar som utbetalar medel.

Återrporteringskrav i regleringsbrev 2018

Här rapporteras de mål och återrporteringskrav och uppdrag som ska redovisas i årsredovisningen i enlighet med regleringsbrev för budgetåret 2018 avseende länsstyrelserna, ändringsbeslut 2018-12-18.

Utan angivet departement

Informationssäkerhet

Regleringsbrevsuppdrag 1.1

Länsstyrelserna ska ha en god informationssäkerhet och verka för att informationssäkerhetsarbetet bedrivs enhetligt och samordnat. För frågor om informationssäkerhet, med koppling till länsstyrelsernas gemensamma it-verksamhet, ska styrning, struktur, prioriteringar och ansvarsfördelning vara tydlig.

Länsstyrelserna ska på en övergripande nivå redovisa hur informationssäkerhetsarbetet fortskrider.

Återrportering och bedömning av måluppfyllelse

Länsstyrelsernas gemensamma informations- och IT-säkerhetsarbete

Ett enhetligt och samordnat informationssäkerhetsarbete

Länsstyrelserna etablerade under 2017 ett program för gemensam verksamhetsutveckling (PKR). Programmet genomförs under perioden 2018 till 2020. Syftet är att stärka varje länsstyrelses förmåga att genomföra sina uppgifter i händelse av samhällsstörningar samt inför och under höjd beredskap. Bland effektmålen finns att öka verksamheternas förmåga att säkerställa tillgänglighet, konfidentialitet, riktighet och spårbarhet i hanteringen av informationen. Programmets insatser under 2018 har haft stort fokus på informations- och IT-säkerhet, särskilt vad beträffar styrningen och ansvaret för länsstyrelsernas gemensamma verksamhet.

Länsstyrelserna har i maj 2018 bildat en nationell organisation för det gemensamma arbetet med dataskydd, NOD. Verksamheten ska utifrån den nya dataskyddsförordningen till varje länsstyrelse ge råd, utbilda, utveckla och övervaka behandlingarna av personuppgifter. Utöver detta har landshövdingarna gemensamt beslutat att inrätta en annan gemensam funktion med uppgiften att ta fram och förvalta

rekommendationer för länsstyrelsernas gemensamma informationssäkerhet. Denna verksamhet startar den 1 januari 2019 och har sin placering i anslutning till NOD.

Länsstyrelserna har också fastställt vad den gemensamma informationssäkerheten omfattar. Den nya funktionens rekommendationer ska avse frågor rörande modeller för klassning av information, policy och användarriktlinjer för informationssäkerhet samt riktlinjer för systematiskt och riskbaserat arbete med informationssäkerhet. Rekommendationerna är inte bindande för den enskilda länsstyrelsen, men ska omhändertas i de egna interna föreskrifterna på myndigheten. Den enskilda länsstyrelsen kan ställa högre krav på informationssäkerheten om myndighetschefen bedömer att behov för detta finns, om åtgärden inte riskerar att påverka andra länsstyrelser negativt. Två centrala arbetsuppgifter för den gemensamma funktionen är att stödja och utbilda länsstyrelserna i systematiskt informationssäkerhetsarbete och att följa upp länsstyrelsernas samlade efterlevnad av rekommendationerna och årligen rapportera resultatet till landshövdingemötet.

Informationssäkerhet i länsstyrelsernas gemensamma IT-system

Även styrningen av den gemensamma IT-säkerheten har reglerats under 2018. Länsstyrelserna har tillsammans förtydligat Länsstyrelsen i Västra Götalands ansvar för denna. Myndigheten ska, genom IT-avdelningen, ta fram och förvalta riktlinjer och villkor för länsstyrelsernas gemensamma IT-säkerhet. Arbetet ska ske i samråd med den nya funktionen för länsstyrelsegemensam informationssäkerhet. Till ansvaret har också relevanta befogenheter kopplats för att underlätta arbetet med länsstyrelsernas gemensamma IT-säkerhet. Inom ramen för PKR har också flera utvecklingsinsatser startats på IT-avdelningen för att införa teknik som ska stödja länsstyrelsernas medarbetare avseende informationssäkerhet. Parollen är att det ska vara ”lätt att göra rätt”.

En väsentlig del av länsstyrelsernas stödsystem förvaltas i ett gemensamt förvaltningsobjekt (FO). Varje FO har en utpekad objektägare som ansvarar för att relevanta författningar och andra regler omhändertas när systemdelarna konstrueras och förvaltas. Under 2018 har länsstyrelserna förtydligat innebörden av detta objektägaransvar. Myndighetsledningen för en länsstyrelse som är objektägare till ett FO ska också se till att bedriva ett systematiskt och riskbaserat informationssäkerhetsarbete i förvaltningen av detta. Berörda länsstyrelser ska också uppfylla de villkor för IT-säkerhet som IT-avdelningen utfärdar för konstruktion av IT-system.

Beskrivning av egna insatser och prestationer

Inför 2018 förstärktes informationssäkerhetsarbetet för att uppnå det nationella beslutet om att det ska finnas minst en tjänst på 50% som informationssäkerhetsamordnare. Myndighetens informationssäkerhetsamordnare

deltar i informationssäkerhetsforum nationellt och ställer krav utifrån myndighetens lokala behov.

Länsstyrelsen Skåne bildade i januari 2018 en lokal arbetsgrupp för arbetet med dataskydd där två informationssäkerhetsresurser ingår varav en tillika är biträdande dataskyddsamordnare. Den lokala arbetsgruppen har i huvudsak arbetat med att anpassa myndighetens arbetssätt till dataskyddsförordningen. Vidare har en stor del av arbetsgruppens insatser varit inriktade på att inventera myndighetens informationstillgångar. Gruppen har arbetat med att implementera nationella beslut och anpassat dessa till lokala förutsättningar samt tagit fram egna rutiner/arbetssätt m.m. (anmälningar av informationssäkerhetsincidenter).

I februari 2018 genomfördes en GAP-analys av myndighetens informationssäkerhet, vilket resulterade i en informationssäkerhetsplan med prioriteringar för 2018. Prioriteringarna har till stora del varit inriktade på kompetenshöjande insatser för myndighetens personal. Samtliga anställda genomgår en webbaserad utbildning i informationssäkerhet. Dessutom genomgår alla nyanställda säkerhetsutbildningar i samband med introduktionen. Informationssäkerhetsamordnare har genomgått en särskilt målgruppsanpassad utbildning. Utbildningsplaner för olika målgrupper har tagits fram och arbetet med innehåll är under utarbetande.

Under första kvartalet 2018 fattades ett nytt beslut gällande säkerhetsklassning av vissa befattningar utifrån säkerhetsanalysen som genomfördes tidigare där det framkommit att det finns skyddsvärd information. Beslutet är ett direkt resultat av ökat fokus på informationssäkerhetsfrågor inom ramen för säkerhetsskydd. Arbetet med säkerhetsprövningar slutfördes under året.

En grupp med representanter från myndighetens valorganisation samt säkerhetsansvariga inklusive informationssäkerhetsamordnare träffades ett antal gånger för att ta fram en ny säkerhetsanalys för valet 2018. Analysen ledde till ett nytt arbetssätt och nya säkerhetshöjande rutiner med bäring på ökad informationssäkerhet.

Under hösten inrättades en arbetsgrupp som arbetar med säkerhetsfrågor på en myndighetsövergripande nivå där informationssäkerhetsfrågor behandlas. Informationssäkerhetsarbetet stäms regelbundet av med myndighetens ledning.

Sammanfattande bedömning av måluppfyllelse

Länsstyrelsen Skåne har i enlighet med nationellt beslut resurssatt arbetet med informationssäkerhet. Myndigheten har därmed fått bättre förutsättningar för att bedriva ett systematiskt och riskbaserat informationssäkerhetsarbete.

Måluppfyllelse:

Ej uppfyllt Delvis uppfyllt I hög grad uppfyllt Helt uppfyllt

Digitalisering

Regleringsbrevsuppdrag 1.2

Länsstyrelsernas samverkan kring digitaliseringsarbetet ska, i den utsträckning som det är ändamålsenligt, bidra till enhetliga och samordnade processer. Samverkan ska ta sin utgångspunkt i regeringens mål för digitalisering om en enklare vardag för medborgare och företag, en öppnare förvaltning som stödjer innovation och delaktighet, högre kvalitet och effektivitet i verksamheten samt i en för länsstyrelserna gemensam digital strategi.

Länsstyrelserna ska redovisa vilka åtgärder som vidtagits och göra en övergripande bedömning av hur målet för samverkan kring digitalisering har uppfyllts.

Återrapportering och bedömning av måluppfyllelse

Länsstyrelsegemensam text

Länsstyrelserna gör den övergripande bedömningen att målet för samverkan kring digitalisering har uppfyllts. Nedan exempel som visar på att enhetlighet och samordnade processer gradvis har ökat under året.

Länsstyrelserna har i samverkan tagit fram en gemensam digital strategi som beslutades av landshövdingarna den 8 november. Strategin kommer att utgöra grunden för det fortsatta gemensamma digitaliseringsarbetet. Under 2018 har länsstyrelserna bland annat anslutit sig till mina meddelanden och tagit fram en helt ny extern webb för att bättre möta behov ifrån medborgare och företag. Under 2018 har åtta nya standardiserade e-tjänster tagits fram, däribland e-tjänsten Försäkran enligt lönegarantilagen, som förenklar för medborgaren och effektiviserar länsstyrelsernas handläggning.

Därutöver har Länsstyrelsen i ett samarbete med Riksantikvarieämbetet tagit fram ensade handläggprocesser inom området kulturmiljö och utifrån dessa processer utvecklat ett nytt handläggningsstöd. Tillsammans med Skogsstyrelsen har länsstyrelserna samarbetat med att utveckla en samlad digital tjänst för skogliga ärenden.

Digitalisering och tillgängliggörande av Länsstyrelsernas vattenarkiv är ett pågående projekt som genomförs för att förbättra service och tillgänglighet, ensa arbetssätt och tekniska lösningar samt säkerställa ett långsiktigt bevarande av material. Det pågående projektet kring tillgängliggörandet av öppna data för att underlätta andras innovation har precis gått över i en tydligare genomförandefas. Länsstyrelserna deltar därutöver i hög grad i flera sektorsmyndigheters uppdrag såsom exempelvis Lantmäteriet och samhällsbyggnadsprocessen samt Jordbruksverkets och dess utveckling av stödsystem inom landsbygdsområdet.

Länsstyrelsen Skånes arbete

Den nya webben länsstyrelsen.se som lanserades i maj 2018 har ytterligare lyft fram länsstyrelsernas e-tjänster och digitala kanaler. Länsstyrelsen.se har mottagit priset Guldhanden 2018 i kategorin ”Bästa offentliga webbplats”. Myndighetens digitaliseringsarbete har under 2018 fortsatt enligt en handlingsplan för effektivt arbetssätt. Handlingsplanen sätter fokus på ökad digital hantering av ärendehandläggningen och kommunikationen med våra målgrupper och intressenter.

Interna digitala arbetsprocesser

Det interna arbetet har bestått av att standardisera arbetsprocesser och se över arbetsfördelningen för att med hjälp av digitala verktyg stödja ett mer teambaserat arbetssätt. Sedan tidigare har myndigheten beslutat att ta digitala beslut och att använda digitala funktioner för internremitter. Under 2018 har fokus varit på att identifiera fler moment som är gemensamma och kan standardiseras. Utbildningen av all personal i handläggningsplattformen Platina genomförs med, nu med stöd av webbutbildningar.

Digital delgivning

Vi har sedan tidigare använt oss av den officiella e-postadressen, skane@lansstyrelsen.se vid all kommunikation som rör ärenden men nu har vi även börjat använda den adressen vid digital delgivning av våra beslut. Detta för att i möjligaste mån eftersträva fullständig digital hantering.

Mina meddelanden

Länsstyrelsen är sedan december även ansluten till Mina meddelanden där expediering av beslut går direkt via handläggningsverktyget Platina till mottagarens digitala brevlåda. Först ut/pilot är tre ärendegrupper inom miljöskydd.

Automatiska bekräftelser

Vi försöker hela tiden förbättra de digitala kanaler vi har och hitta effektiva arbetssätt för medborgare, företag och kommuner. Utvecklingen av våra e-tjänster löper på och det görs hela tiden förbättringar. Nytt för i år är att det går ut en automatisk bekräftelse om du anger din e-post vilket gör det möjligt att följa ditt ärende på vårt webbdarium.

Sammanfattande bedömning av måluppfyllelse

Den samlade bilden utifrån det vi redovisat ovan är att målet är i hög grad uppfyllt.

Måluppfyllelse:

Ej uppfyllt Delvis uppfyllt I hög grad uppfyllt Helt uppfyllt

God förvaltningskultur

Regleringsbrevsuppdrag 1.3

En god förvaltningskultur ska genomsyra länsstyrelsernas verksamhet. Länsstyrelserna ska fortsätta arbeta med att bidra till samt höja kunskapen om god förvaltningskultur vid länsstyrelserna. Ledarskapets och medarbetarskapets betydelse och rollen som statstjänsteman ska vara i fokus.

Länsstyrelserna ska redovisa en översiktlig bedömning av vilka resultat som arbetet har gett.

Åtterrapporering och bedömning av resultat

För att bli effektiv och innovativ driver Länsstyrelsen Skåne ett myndighetsövergripande verksamhetsutvecklingsarbete. Den gemensamma verksamhetsutvecklingen fokuserar på tre hörnstenar: aktivt medarbetarskap, tydlig styrmodell och effektivt arbetssätt. Dessa hörnstenar samspelar i hög grad med varandra och ger hävstångseffekter. Vår metod korrelerar med Tillitsdelegationens styrning och ledning från hörnspelarna styrning, kultur och arbetssätt. Genom att på myndighetsnivå gemensamt samordna planering, genomförande och uppföljning av arbetet med medarbetarskap, styrmodell och arbetssätt ökar vår samlade förmåga att klara våra mål på alla nivåer. Resultatet blir att vårt arbete med medarbetarskap, styrning och arbetssätt ger bättre verksamhetsresultat i form av kortare handläggningstider, bättre sammansättning av ärendebalanser och lägre balanser, bättre arbetsmiljö samt lägre sjukfrånvaro.

Grunden för en god förvaltningskultur handlar om att alla medarbetare tar ansvar för sin roll som statsanställd. På Länsstyrelsen Skåne är den statliga värdegrunden en självklar del i vår introduktion för nyanställda och utgångspunkt för samt väl integrerad i vår medarbetarpolicy för myndigheten. Vår medarbetarpolicy beskriver hur rollen som statstjänsteman ser ut och fungerar på vår myndighet. Plattformen för vårt medarbetarskap, tillika rollen som statstjänsteman, beskriver vilka roller som våra medarbetare och chefer förväntas ha. Rollerna som arbetstagare/arbetsgivare, verksamhetsutövare/verksamhetsansvarig och kollega/ledare förtydligas och konkretiseras i kompetenser och beteenden som ligger till grund för rekrytering, utveckling och lönesättning.

Genom en enkel verktygslåda för våra chefer och medarbetare i form av exempelvis mallar för utvecklings- och lönesamtal är fokus på rollen som statstjänsteman ständigt närvarande och aktuell. Detta innebär i sin tur att vi inte enbart behöver förankra arbetet med dessa frågor i strategiska styrdokument och punktinsatser.

Resultatbedömning:

Otillfredsställande Utvecklingsbehov Gott Utmärkt

Arbetsmiljö

Regleringsbrevsuppdrag 1.4

Arbetsmiljön i staten ska vara god. Länsstyrelserna ska redovisa vilka åtgärder som har vidtagits i syfte att minska sjukfrånvaron i myndigheterna.

Åtterrapporering och bedömning av måluppfyllelse

Länsstyrelsen Skåne har under 2018 arbetat med insatser för att minska frånvaron vid myndigheten utifrån ett brett perspektiv. Fokus har lagts på proaktiva åtgärder, främst med hjälp av företagshälsovården. Samtidigt har adekvata åtgärder satts in när ohälsa väl uppstått i syfte att, utifrån förutsättningarna, få tillbaka medarbetaren i arbete så fort som möjligt. Resurser har satsats på ergonomi, både med ett brett angreppssätt genom föreläsningar som erbjudits samtliga medarbetare, som med mer specifika och riktade insatser knutna till enskilda individer. Länsstyrelsen Skåne har sedan tidigare ett aktivt friskvårdsarbete, med träningsmöjligheter på arbetstid för medarbetarna på både Malmö- och Kristianstadkontoret i kombination med ekonomiskt bidrag till friskvård. Den totala sjukfrånvaron har sjunkit från 3,9% 2017 till 3,2% 2018, men utvecklingen är under ständig bevakning för att på ett tidigt skede kunna arbeta för att sjukfrånvaro inte ska uppstå eller för att minska den sjukfrånvaro som har uppstått.

För att säkerställa en god arbetsmiljö för alla anställda vid myndigheten håller Personalenheten återkommande arbetsmiljöutbildningar. Under 2018 har två utbildningstillfällen hållits, ett under våren och ett under hösten. Varje utbildningsomgång består av två heldagars teoretiska genomgång och avslutas med ett skriftligt kunskapsprov. Genomgången och godkänd arbetsmiljöutbildning är obligatorisk för alla med personalansvar men också för medarbetare som i sitt ansvarsområde har att till del styra delar av arbetssituationen för kollegor genom exempelvis projektledarskap eller samordning av visst arbetsområde. Även utsedda skyddsombud erbjuds att gå arbetsmiljöutbildningen.

Måluppfyllelse:

Otillfredsställande Utvecklingsbehov Gott Utmärkt

Agenda 2030

Regleringsbrevsuppdrag 1.5

Länsstyrelserna ska, i samverkan med andra aktörer inom länen, verka för att målen i Agenda 2030 nås samt sprida information om Agenda 2030-arbetet på regional och lokal nivå.

Åtterrapporering och bedömning av måluppfyllelse

Agenda 2030 har under året blivit en integrerad del av Länsstyrelsen Skånes interna arbete. Ledningen har tillsatt en tvärsektoriell arbetsgrupp och förankrat Länsstyrelsens handlingsplan i organisationen. Samtliga enheter har genomfört workshops där de har kartlagt verksamheten i relation till agendan. Agenda 2030 och regeringens handlingsplan var en viktig utgångspunkt när Länsstyrelsen tog fram verksamhetsplanen för 2019 – 2021. De gemensamma prioriteringar som tagits fram utgår från hållbarhetsutmaningar och styr verksamheten att arbeta sektorsövergripande.

Länsstyrelsen har i det externa arbetet byggt upp en regional samverkansgrupp bestående av Region Skåne, Kommunförbundet Skåne och representanter från universitet och idéburen sektor. Gruppens syfte är att stärka det regionala genomförande av Agenda 2030 i Skåne, skapa samsyn och agera som samlad kraft. Länsstyrelsen har också samverkat runt konkreta kompetenshöjande insatser i Skåne. Några exempel är en kunskapsdag med utgångspunkt i mål 17 med temat "Idéburet offentligt partnerskap som verktyg för ett hållbart samhälle" samt projektet Rädda maten Skåne som har som syfte att tillsammans med andra aktörer i Skåne verka för att mål 12.3 om att halvera matsvinnet till 2030 ska uppfyllas.

Länsstyrelsen Skåne har även varit drivande i det nationella länsstyrelsegemensamma arbetet med Agenda 2030 genom en representant i den nationella arbetsgruppen.

Länsstyrelsens arbete med Agenda 2030 berörs även i återrapporeringen av Mänskliga rättigheter (regleringsbrevsuppdrag 1.14 Mänskliga rättigheter) i årsredovisningen.

Sammanfattande bedömning av måluppfyllelse

Sammantaget bedömer vi att Länsstyrelsen har höjt sin kapacitet att bidra i arbete mot målen i Agenda 2030 och att kommunicera Agenda 2030 i relevanta sammanhang och att målet har nåtts.

Måluppfyllelse:

Ej uppfyllt Delvis uppfyllt I hög grad uppfyllt Helt uppfyllt

Finansdepartementet

Upphandlingar

Regleringsbrevsuppdrag 1.6

Länsstyrelserna ska redovisa hur de vid upphandlingar som överstigit gällande tröskelvärden har arbetat med att uppfylla de nya kraven på kollektivavtalsenliga villkor som följer av 17 kap. 2–5 §§ lagen (2016:1145) om offentlig upphandling.

Återrapportering och bedömning av måluppfyllelse

Information om arbetsrättsliga villkor har under året implementerats i Länsstyrelsens befintliga mall för upphandling över tröskelvärdet. Kraven på kollektivavtalsenliga villkor gäller upphandlingar som har påbörjats efter den 1 juni 2017. Länsstyrelsen har efter detta datum endast haft ett fåtal upphandlingar som omfattas av de nya bestämmelserna. I dessa få upphandlingar har sådana krav ställts i de fall det har bedömts vara behövt och i övrigt möjligt utifrån gällande upphandling. Länsstyrelsen har även strävat efter att i samtliga fall där ramavtal funnits tillgängliga via avropa.se, avropa från dessa avtal i de fall Länsstyrelsens behov överensstämmer med ramavtalet. Hur kraven på kollektivavtalsenliga villkor bäst kan tillämpas i förekommande upphandlingar har även behandlats i det upphandlingsnätverk där samtliga Länsstyrelser ingår.

Måluppfyllelse:

Ej uppfyllt Delvis uppfyllt I hög grad uppfyllt Helt uppfyllt

Justitiedepartementet

Åtgärder för att stödja kommunerna

Regleringsbrevsuppdrag 1.8

Länsstyrelserna ska redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att stödja kommunerna i deras utövande av det geografiska områdesansvaret, samt i arbetet med att stärka kopplingen mellan de åtgärder som planeras och de åtgärdsbehov som identifierats i kommunernas risk- och sårbarhetsanalyser.

Återrapportering och bedömning av resultat

En stor del av åtgärderna har skett i aktörsgemensamma arbetsgrupper som drivs av Länsstyrelsen. Under året har Länsstyrelsen tillsammans med länets aktörer tagit fram och fastställt riktlinjer för regional samverkan och ledning vid samhällsstörningar. Arbeta har även påbörjats med att ta fram vägledningar kopplade till riktlinjerna. Länsstyrelsen har under året genomfört ett antal övningar, utbildningar och träffar för att implementera riktlinjerna.

Skarpa händelser har utvärderats i samverkan med regionala och lokala aktörer, resultatet har använts som underlag för verksamhets- och metodutveckling för tillämpning av lokalt och regionalt geografiskt områdesansvar.

Utbildningar inom beredskapsjuridik och säkerhetsskydd har gjort roller och ansvarsfördelning inom det geografiska områdesansvaret tydligare för kommunerna. I samband med genomförda LEH-dagar (*Lagen om extraordinära händelser*), en på våren och en på hösten, samt totalförsvardagarna på hösten har kommunernas roll och ansvar samt länets inriktning på områdena avhandlats.

Kommunledningarna har vid genomförda kommunträffar med landshövdingen och beredskapsdirektören informerats om utvecklingen på totalförvarsområdet samt beretts möjlighet att ställa frågor, i syfte att underlätta för kommunledningarna att styra och delta i utvecklingen av det geografiska områdesansvaret i sina respektive kommuner.

Som komplettering till tillsyns- och uppföljningsbesök har inom krisberedskap informella uppstartsmöten inför nästa mandatperiod genomförts med handläggare och beslutsfattare hos flera av kommunerna för att erbjuda stöd och fånga upp behov. Detsamma har gjorts inom säkerhetsskyddsområdet dock inte till exakt samma kommuner. Inom skydd mot olyckor har Länsstyrelsen haft dialog med samtliga räddningstjänster i samma syfte.

Länsstyrelsen har också stöttat kommunerna i deras arbete att identifiera, analysera och prioritera samhällsviktig verksamhet på lokal nivå. Detta genom att ha utvecklat en

metod, bistått med underlag samt hållit i en tvådagars workshop på temat. Vårt arbete med risk- och sårbarhetsanalyser redovisas utförligare i återrapporteringen av länsstyrelseinstruktionen 5 §, punkt 7, under rubriken ”Risk- och sårbarhetsanalys”.

Vårt arbete till kommunerna på totalförvarsområdet, utöver vad som nämnts ovan, redovisas särskilt i redovisningen av regleringsbrevsuppdrag 1.9, avsnittet ”Användning av medel för att stärka totalförsvaret”.

Stöd till kommunerna på totalförvarsområdet, utöver vad som nämnts ovan, redovisas särskilt i redovisningen av regleringsbrevsuppdrag 1.9, avsnittet ”Användning av medel för att stärka totalförsvaret”.

Sammanfattande resultatbedömning

Någon ytterligare kommentar lämnas inte av säkerhetsskäl, arbetet följer tidsplanen.

Resultatbedömning:

Otillfredsställande Utvecklingsbehov Gott Utmärkt

Användning av medel för att stärka totalförsvaret

Regleringsbrevsuppdrag 1.9

Länsstyrelserna ska redovisa användningen av de medel, om 36 000 000 kronor, som tillförts myndigheterna 2018 för att förstärka totalförsvaret, mot bakgrund av bl.a. den säkerhetspolitiska utvecklingen i närområdet.

Åtterrapporering

Länsstyrelsen arbetar kontinuerligt med att utveckla myndighetens krigsorganisation och förmåga vid höjd beredskap. Kunskapshöjande aktiviteter om den återupptagna totalförsvarsplaneringen samt Länsstyrelsens planering inför och roll vid höjd beredskap har vid ett flertal tillfällen hållits för länsledning, chefsgrupper och medarbetare. Information om aktiviteter och övningar ges kontinuerligt via myndighetens intranät. Därtill har tio enheter identifierats som särskilt prioriterade i totalförsvarsplaneringen och med dessa enheter genomförs workshops i syfte att fördjupa kunskapen kring hur aktuellt sakområde berörs av totalförsvarsplaneringen. Parallellt arbetar myndigheten med verksamhetsanalys i syfte att identifiera prioriterad ordinarie verksamhet och verksamhet vid höjd beredskap.

På regional nivå har Länsstyrelsen tillsammans med representanter från kommuner och andra regionala myndigheter tagit fram en aktörsgemensam inriktning och verksamhetsplanering för totalförsvaret, en så kallad grundsyn. Grundsynen ger inriktning för arbetet fram till 2020.

Inom Södra Militärregionen samverkar Länsstyrelsen kontinuerligt och på olika nivåer med berörda länsstyrelser och Försvarsmaktens regionala stab. Aktörerna i militärregionen har gemensamt tagit fram en högre regional grundsyn för att inrikta och likrikta totalförsvarsplaneringen.

På nationell nivå har Länsstyrelsen under året haft ansvar för samordning av länsstyrelsernas gemensamma nätverk för sakkunniga handläggare och ingått i den beredningsgrupp som arbetar med beredning och koordinering av det länsstyrelsegemensamma arbetet.

Länsstyrelsen har under verksamhetsåret vidtagit ett antal åtgärder för att stödja kommunerna i planering för civilt försvar. Utbildningar har bland annat erbjudits inom juridik för höjd beredskap, säkerhetsskydd inklusive säkerhetsskyddad upphandling, samt övningsplanering. Länsstyrelsen har genomfört grundutbildningar och andra kunskapshöjande aktiviteter för handläggare på kommunerna. Kunskapshöjande aktiviteter har även genomförts gentemot kommunledningarna.

För löpande stödverksamhet med fokus på implementering av grundsynen har Länsstyrelsen startat upp en arbetsgrupp för kommuner, Region Skåne och andra

regionala myndigheter. För att kunna stärka Länsstyrelsen stödverksamhet inom områdena säkerhetsskydd och räddningstjänst vid höjd beredskap har myndigheten under 2018 rekryterat en sakkunnig handläggare inom respektive område.

Någon ytterligare kommentar eller bedömning av resultatet lämnas inte av säkerhetsskäl, arbetet följer tidsplanen.

Krigsplacering av personal

Regleringsbrevsuppdrag 1.10

Länsstyrelserna ska senast den 31 december 2018 krigsplacera den personal som behövs för verksamheten under höjd beredskap. Arbetet ska ske med utgångspunkt i 16 § förordningen (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap samt 4 och 6 §§ förordningen (2015:1053) om totalförsvaret och höjd beredskap. Under arbetet ska samverkan ske med Totalförsvarets rekryteringsmyndighet.

Återrapportering och bedömning av måluppfyllelse

Länsstyrelsen har påbörjat uppbyggnad av myndighetens krigsorganisation. I arbetet har Länsstyrelsen identifierat ett antal nyckelfunktioner som bedöms vara centrala för myndighetens verksamhet vid höjd beredskap. Av den anledningen har Länsstyrelsen i samverkan med Rekryteringsmyndigheten krigsplacerat personal för bemanning av identifierade funktioner. I syfte att identifiera ytterligare funktioner som ska ingå i krigsorganisationen har Länsstyrelsen utvecklat en metod för verksamhetsanalys och prioritering av all ordinarie verksamhet vid myndigheten.

Någon ytterligare kommentar eller bedömning lämnas inte av säkerhetsskäl, arbetet följer tidsplanen.

Kulturdepartementet

Kulturmiljö i intern verksamhet

Regleringsbrevsuppdrag 1.11

Länsstyrelserna ska redovisa hur myndigheterna, inom de olika delarna av verksamheten, verkar för att uppnå de nationella kulturmiljömålen. Länsstyrelserna ska analysera och redovisa utvecklingsmöjligheter för det tvärsektoriella samarbetet vad gäller bl.a. värdering av kulturmiljö i olika processer och kulturmiljöperspektivet i miljö kvalitetsmålen omhändertas. Länsstyrelserna ska särskilt redogöra för hur arbetet med att överbygga eventuella konflikter mellan naturvårdsintressen och kulturmiljöintressen vid hantering av småskalig vattenverksamhet utvecklas. Länsstyrelserna ska även redogöra för hur kulturmiljö samt plan-, bygg- och bostadsfrågor hanteras samlat inom länsstyrelserna för att stödja kommunernas arbete med att tillvarata kulturmiljövärden vid planering och bostadsbyggande.

Återrapportering och bedömning av måluppfyllelse

Varje år arbetar Länsstyrelsen på en mångfald av sätt inom den egna organisationen och med andra aktörer för att de nationella kulturmiljömålen ska få genomslag. Arbetet är komplext och en insats ger ofta effekter inom flera mål. Centrala delar i arbetet är tillämpningen av kulturmiljölagen och fördelningen av bidrag till värdefulla kulturmiljöer. Särskilda insatser inom dessa områden redovisas under återrapporteringen av länsstyrelseinstruktionen 3 § pkt 7 under rubriken Kulturmiljö.

För att kulturmiljömålen ska kunna nås krävs en utvecklad samverkan mellan olika sakområden och kompetenser inom länsstyrelseorganisationen. För detta arbete finns väl utarbetade rutiner och varje år deltar Kulturmiljöenheten i en stor mängd processer och ärenden som drivs inom andra sakområden. Under 2018 har Kulturmiljöenheten bland annat svarat på ca 800 internremisser som rör prövningar enligt miljöbalken, samråd och överklaganden enligt plan- och bygglagen med mera. För att skapa större tyngd i kulturmiljöarbetet har Länsstyrelsen sedan flera år arbetat med kulturmiljökompetens som integrerats i andra sakområdets verksamhet. För närvarande finns kulturmiljökompetens i arbetet med tillsyn av vattenverksamhet samt med fördelning av medel enligt landsbygdsprogrammet. Kompetens vid Naturskyddsensheten rörande reservatsförvaltning används även för förvaltningen av länets kulturresevat.

Nedan redovisas ett antal exempel på tvärsektoriella insatser inom länsstyrelseorganisationen som Länsstyrelsen bedömer varit särskilt viktiga för måluppfyllelsen på kulturmiljöområdet.

Kulturmiljön utnyttjas i arbetet för integration och inkludering

Länsstyrelsen samordnar utvecklingsplattformen Partnerskap Skåne som arbetar för ett behovsbaserat och inkluderande mottagande och etablering av nyanlända flyktingar. En av grundverksamheterna i Partnerskap Skåne är Samhälls- och hälsokommunikation (SHK) som förmedlar grundläggande och kvalitetssäkrad samhälls- och hälsoinformation på modersmålet till nyanlända i Skåne inom ramen för etableringsprogrammet. Kulturliv, föreningsliv och historia används i SHK:s program genom projektet Välkommen till Skåne som en del i det övergripande syftet att skapa delaktighet och göra samhällslivet tillgängligt för nyanlända. Under 2018 har Länsstyrelsen utvecklat arbetet som påbörjades tillsammans med Malmö museer, Landskrona museum och Region Skåne under 2016 för att tillgängliggöra museernas verksamhet för nyanlända och deras familjer. Under 2018 har även Fredriksdals slott, Kulturen i Lund och Skånes Hembygdsförbund varit involverade i arbetet. Kulturmiljöer i länet har även använts för att introducera nyanlända till den svenska naturen. Välkommen till Skåne utvärderas av Uppsala universitet med fokus på insatsernas betydelse för deltagarnas sociala kapital och känsla av sammanhang.

Projektet Romska platser, som huvudsakligen genomfördes under 2016 och 2017 i samverkan mellan Regionmuseet Kristianstad och Romska kulturcentret i Malmö, har avslutats. Vid invigningen av de lägerplatser i östra och mellersta Skåne som skyltats inom projektet talade bland annat landshövdingen. Ett stort antal svenska romer från hela Sverige närvarade tillsammans med andra engagerade. Projektet har förutom skyltmonument genererat berättelser och bilder som tillgängliggjorts digitalt via hemsidan romskaplats.se. Romska företrädare har upprepade gånger understrukt projektets unika betydelse för den romska gruppen.

Länsstyrelsen arbetar för att kulturmiljön får genomslag i landsbygdsprogrammet

Inom ramen för arbetet med Landsbygdsprogrammet arbetar Länsstyrelsen på flera sätt för att uppmärksamma, sprida kunskap om och bidra till vård av kulturhistoriska värden. Den historiska dimensionen i landskapet används som utgångspunkt för information och diskussion om utformning av åtgärder och framtida skötsel. Länsstyrelsen arbetar med kurser och rådgivning för brukare både i egen regi och genom upphandling.

Målsättningen har varit att utforma ett kursprogram med ett brett utbud av aktiviteter inom kulturmiljöområdet, även innefattande det biologiska kulturarvet. Rådgivningar har gjorts inom områdena ekonomibyggnader, stenmurar, alléer, kultur- och fornlämningar, hamling, traditionell lieslätter och betesmarksskötsel. Insatser inom landsbygdsprogrammet stödjer även bibehållande av kulturvärden i landskapet som

genom bland annat betesstöd bidrar till att bevara äldre kulturlandskap och biologiskt kulturarv.

Länsstyrelsen har under året även arbetet aktivt för att fler ska söka projektstödet till utveckling av natur- och kulturmiljöer, delåtgärd 7.6 inom fokusområde 6b, eftersom vi tidigare konstaterat att få ansökningar kommit in för dessa stöd. 2018 har vi haft fokus på småbiotoper och kulturlämningar i odlingslandskapet som stenvägar och alléer. Det har blivit möjligt att erbjuda stöd till företagare utan att det finns offentlig medfinansiering. För att underlätta för hembygdsföreningar att ta del av det stöd som är anpassat för hembygdsgrändar har vi även 2018 samverkat med Skånes hembygdsförbund. Bland annat har Länsstyrelsen erbjudit medfinansiering genom kulturmiljöbidraget. Trots ansträngningarna är antalet inkomna ansökningar fortfarande lågt, och under året har medfinansiering mellan kulturmiljöbidraget och landsbygdsprogrammet bara utnyttjats i enstaka fall.

Arbetet med kulturmiljöer vid vatten drivs vidare

Länsstyrelsens uppdrag att verka för en ökad biologisk mångfald i vattendragen i relation till effekterna av vattenverksamhet och vandringshinder har inneburit stora utmaningar för kulturmiljöarbetet. Arbetet har ställt krav på såväl utveckling av länsstyrelseinterna processer som ett arbete med värdering av anläggningarnas kulturhistoriska värde. Merparten av de berörda anläggningarna är inte skyddade enligt kulturmiljölagen, varför värdering och ställningstaganden ska göras inom ramen för miljöbalken i samspel med övriga miljöbedömningar. Under året har tillstånd till verksamhet i fyra kvarnanläggningar hanterats i förhandling i mark- och miljödomstolen. Vid samråd, beredning av ärenden samt vid domstolsförhandlingar deltar länsstyrelsepersonal med kulturmiljökompetens.

Länsstyrelsen arbetar löpande för att utveckla samverkan internt och hitta samförstånd kring rimliga avvägningar mellan natur- och kulturmiljövärden. Sedan ett par år finns en resurs med kulturmiljökompetens som arbetar direkt i processerna med tillsyn av vattenverksamhet, vilket starkt förbättrat det interna arbetet. En överenskommelse mellan berörda enheter om hur ärenden ska hanteras har träffats för att underlätta samarbetet. Kompetensförstärkningen och det ökade tvärssektoriella samarbetet i frågorna har underlättat samförstånds lösningar där miljö kvalitetsmål för vattenarbetet kan uppnås samtidigt som hänsyn i högre grad tas till kulturhistoriskt värdefulla miljöer. Prioriteringar som rör behov av kunskapsuppbyggnad, förelägganden, restaureringsåtgärder med mera görs i ökande utsträckning i samförstånd mellan enheterna internt. Arbetet har sammantaget förbättrat förutsättningarna för att kulturmiljövärden tas tillvara, men mycket arbete återstår inom området.

Arbetet med kunskapsuppbyggnad kring vattendragens kulturarv har under 2018 fortsatt i samverkan med länsstyrelserna i Kronoberg och Blekinge. Finansieringen har skett genom en kombination av kulturmiljöbidrag och medel från Havs- och

Vattenmyndigheten (HaV). Arbetet har bedrivits genom att personal anställts gemensamt för att genomföra inventeringsarbete i de tre länen. Tidigare har 61 kraftverksmiljöer i länet inventerats och rapporterats och under 2018 har ytterligare 11 vattenanknutna kulturmiljöer inventerats. Miljöerna finns dokumenterade i rapporten *Ett urval vandringshinder i Skåne län 3*. Erfarenheter från samråd i samband med pågående tillståndsprövningar visar att de kulturhistoriska underlagen är en nyckelkomponent för att kulturhistoriska värden ska kunna omhändertas i processerna. Kunskapsunderlagen är även viktiga underlag för Länsstyrelsens egeninitierade arbete med restaurering av vattendrag och i prioriteringar av arbetet.

Kulturmiljöarbetet inom ramen för miljö kvalitetsmålen

Under 2016 fastställdes ett regionalt åtgärdsprogram för Skånes miljömålsarbete. Programmet bygger på fem utmaningar som bedöms vara av särskild betydelse för miljömålsarbetet. En av utmaningarna är skydd av Skånes natur- och kulturmiljöer. Även övriga utmaningar har i varierande omfattning bäring på kulturmiljöarbetet. I vissa fall finns en risk för målkonflikter som behöver hanteras för att inte kulturmiljövärden ska komma till skada. Särskilt tydligt är detta i relation till vattenarbetet, där vi lägger ner ett stort arbete på att samordna hänsyn till natur- och kulturvärden.

I åtgärdsprogrammet presenteras ett antal åtgärder som på olika sätt förutsätter Länsstyrelsens delaktighet genom det regionala kulturmiljöarbetet. I anslutning till flera åtgärder bedrivs i dagsläget arbete inom ramen för Länsstyrelsens kärnverksamhet på kulturmiljöområdet, genom stödet till det kommunala kulturmiljöarbetet eller genom delaktighet i särskilda uppdrag som handlingsplanen för grön infrastruktur. På andra områden krävs särskilda insatser i enlighet med åtgärdsprogrammet. Möjligheten att genomföra sådana särskilda insatser är en fråga om såväl prioriteringar inom verksamheten som resurstilldelning under kommande verksamhetsår. Ett särskilt problem är att kulturmiljöaspekter ingår i de flesta av miljö kvalitetsmålen och att kraven på kulturmiljökompetens i olika aktiviteter därför kan bli omfattande samtidigt som kulturmiljöaspekterna ofta har en mindre framskjuten plats i arbetet som helhet.

Samverkan och dialog kring kommunalt kulturmiljöarbete

Kommunerna har en nyckelroll i arbetet med att åstadkomma en generellt framgångsrik kulturmiljövard. Länsstyrelsen arbetar därför på flera sätt för att stödja det kommunala kulturmiljöarbetet.

Vid samråd enligt plan- och bygglagen bevakar Länsstyrelsen kulturmiljöintressena i ett stort antal planer och program. Kulturmiljöfrågor diskuteras även löpande i samrådsmöten med kommunerna inom ramen för processerna kring översikts- och detaljplanering. I samband med Länsstyrelsens samlade redogörelse till kommunerna och inom ramen för dialogen i översiktsplaneprocessen för Länsstyrelsen förs löpande en dialog om länets riksintressen för kulturmiljövärden med kommunerna. Underlag

för ett nytt riksintresse tagits fram i samråd med Lunds kommun vilket inom kort kommer lämnas till Riksantikvarieämbetet för beslut. Kulturmiljöaspekter hanteras även i anslutning till överklagade bygglov.

Kommunerna i regionen saknar i stor utsträckning såväl tillgång till antikvarisk kompetens som aktuella kunskapsunderlag på kulturmiljöområdet. Vissa kommuner arbetar idag aktivt med att uppdatera underlag och strategier för kulturmiljöarbetet, men mycket arbete återstår för att uppnå en fullgod situation. Utifrån dessa förhållanden har Länsstyrelsen sett stora behov av att stödja den kommunala kunskapsförsörjningen samtidigt som tillgängliga bidragsresurser är begränsade. Länsstyrelsen har därför prioriterat sådana kunskapsuppbyggande projekt som även kan fungera som förebilder för andra och på så sätt skapa mervärde i länet. Ett metodutvecklande projekt där Bjuvs, Höganäs och Ängelholms samverkat kring utvecklade kulturmiljöunderlag avslutades under 2017. Under 2018 har projektets resultat vid flera tillfällen redovisats för kommuner inom och utom länet och flera kommuner har visat stort intresse av att påbörja eget arbete i linje med projektet. Länsstyrelsen planerar att utifrån erfarenheterna nu skapa en generell möjlighet för kommuner att få bidrag för arbete med uppdaterade kulturmiljöprogram.

Länsstyrelsen har även använt våra reguljära kanaler för kontakter med kommunerna för att sprida information och genomföra kunskapshöjande åtgärder, bland annat genom kulturmiljöfokus på seminarium för bygglovshandläggare och ett längre föredrag om kulturmiljövårdens riksintressen på möte med länets kommunala planerare.

Möjligheter till utveckling av det tvärsektoriella samarbetet

Kulturmiljöarbetet är en integrerad aspekt av en lång rad olika samhällsprocesser och utmaningar. Utvecklingen inom andra sakområden ställer många gånger krav på kulturmiljömedverkan, oftast utan att särskilda resurser skjuts till för arbetet. I nuläget påverkas Länsstyrelsens kulturmiljöarbete av exempelvis det generellt uppskruvade tempot inom samhällsbyggandet, tillsyn av småskalig vattenverksamhet och restaurering av vattendrag, klimatarbete, naturvårdens ökande resurser för reservatsbildning och stora länsstyrelseuppdrag som grön infrastruktur, friluftslivsuppdraget och uppdraget kring civilförsvaret. Dessa processer ger samtidigt upphov till en ökande ärendemängd och nya behov av samverkan och proaktivt kulturmiljöarbete inom respektive sakområde. De nya målen för kulturmiljöarbetet förutsätter dessutom delvis nya arbetssätt, med en högre grad av delaktighet från andra aktörer i kulturmiljöarbetet.

Stora utvecklingsbehov finns bland annat inom arbetet med kulturvärden i anslutning till länets naturreservat, på civilförvarsområdet och i klimat- och energiarbete. Den nationella planen för vattenkraft kommer dessutom att ställa krav på ytterligare engagemang i frågor som rör kulturmiljöer i anslutning till vatten och

kunskapsunderlag för de framtagna prövningsgrupperna. Fortsatta prioriteringar är nödvändiga för att det arbete som bedrivs ska kunna fortsätta med bibehållen kvalitet. En ökad tydlighet och långsiktighet i beslut och kommunikation av hur andra sakområdens medel kan användas för kulturmiljöarbetet är en faktor som skulle kunna stödja en utveckling av kulturmiljöarbetet. Detta gäller exempelvis de sakanslag som finns från HaV för arbete med vattenverksamhet och restaurering av vattendrag. På samma sätt är samordning och samsyn mellan de centrala myndigheterna viktig för länsstyrelsernas möjlighet att samordna sitt interna arbete.

Sammanfattande bedömning av måluppfyllelse

Länsstyrelsen har väl utvecklade rutiner för hur kulturmiljöperspektivet ska fångas upp och hanteras i olika ärendetyper inom myndigheten. Vidare bedrivs ett fördjupat arbete med kulturmiljöfrågor i samverkan mellan Kulturmiljöenheten och en rad andra sakområden. Det gäller bland annat kommunalt kulturmiljöarbete, kulturmiljöer vid vatten och stöd till kulturmiljöarbete inom ramen för landsbygdsprogrammet. Möjligheterna till tvärsektorielt arbete inom myndigheten begränsas dock av tillgängliga resurser, vilket får konsekvenser för möjligheten att utveckla kulturmiljöarbetet ytterligare. Trots det bedömer vi att arbetet i dagsläget bedrivs med goda resultat och hög grad av måluppfyllelse.

Måluppfyllelse:

Ej uppfyllt Delvis uppfyllt I hög grad uppfyllt Helt uppfyllt

Kulturmiljö externt

Regleringsbrevsuppdrag 1.12

Länsstyrelserna ska redovisa hur myndigheterna strategiskt verkar för att uppnå de nationella kulturmiljömålen i samverkan med lokala och regionala aktörer samt nationella myndigheter. Samspelet och dialogen avseende kommunala och regionala kulturmiljöunderlag, handlingsplaner och strategier, inklusive de regionala kulturplanerna och de regionala utvecklingsstrategierna, ska särskilt belysas.

Återrapportering och bedömning av måluppfyllelse

Länsstyrelsen arbetar på flera olika sätt tillsammans med externa aktörer för att stärka kulturmiljöarbetet i regionen, vilket även framgår av återrapporteringen av länsstyrelseinstruktionen 3 § punkt 7, avsnittet ”Kulturmiljö” samt under redovisningen av regleringsbrevsuppdrag 1.11, avsnittet ”Kulturmiljö (internt)”. Detta sker bland annat genom stöd till lokala initiativ, samverkan i olika bidragssatsningar och deltagande i andra sakområdens nätverk. Länsstyrelsen fungerar även som en plattform för att samla kompetenser och aktörer från flera olika håll. Myndigheten bjuder årligen in fastighetsägare, museer, konsulter, intresseorganisationer med flera till seminarier och möten för att diskutera arbetet utifrån aktuella frågor eller för att öka samhällsrelevansen i arbetet och informera om utveckling på kulturmiljöområdet. Möjligheter till samverkan med regionens universitet och högskolor utnyttjas där det är möjligt för att stärka kunskapsbas och utveckling inom området. Personal från Länsstyrelsen deltar även som föreläsare och i andra inslag i utbildningar vid utbildningsinstitutionerna.

En särskilt viktig aktör för kulturmiljövården i Skåne och för Länsstyrelsens arbete är Skånes Hembygdsförbund, som har mycket god bemanning och kompetens och som stöttar de lokala föreningarna i deras engagemang. För Länsstyrelsen fungerar Hembygdsförbundet ofta som en länk till föreningarna, och varje år genomförs många arrangemang och aktiviteter i samverkan. Under 2018 är exempel på sådana aktiviteter arbete med länets kyrkogårdar och deltagande i Länsstyrelsens arbete med Partnerskap Skåne (se återrapporteringen av länsstyrelseinstruktionen 3 § punkt 7, avsnittet ”Kulturmiljö”, samt under redovisningen av regleringsbrevsuppdrag 1.11, avsnittet ”Kulturmiljö (internt)”).

För att stödja helhetssyn på förvaltningen av landskapet i enlighet med intentionerna i den europeiska landskapskonventionen är Länsstyrelsen årligen medarrangör till Den skånska landskapsdagen. Arbetet med landskapsdagen drivs i samverkan mellan Länsstyrelsens olika enheter, Högskolan Kristianstad, Region Skåne, Regionmuseet Skåne, Skånes hembygdsförbund, Hässleholms kommun och Kommunförbundet Skåne. 2018 års landskapsdag hölls i samverkan med Kristianstads kommun på temat *Hav och kust i ett förändrat klimat* och samlade ett 100-tal beslutsfattare, tjänstemän, forskare och politiker med intresse för landskapsfrågor.

Regionala kunskapsunderlag

För att stärka kulturmiljöarbetet i regionen antog Länsstyrelsen 2006 ett regionalt kulturmiljöprogram. Programmet utgörs av ett omfattande kulturhistoriskt material presenterat i form av en tematiserad beskrivning av historiska händelser och verksamheter som påverkat landskapet genom tiderna samt ett urval av kulturhistoriska miljöer. Programmet omfattar även en kulturmiljöprofil för regionen. Materialet är i första hand avsett att fungera som ett regionalt kunskapsunderlag som kan användas vid samhällsplanering på såväl kommunal som statlig nivå, bland annat som underlag för kommunala kulturmiljöprogram och som kunskapsfördjupningar vid arbete med eller översyn av riksintressen för kulturmiljövården. (Avseende kommunala kunskapsunderlag se vidare under redovisningen av regleringsbrevsuppdrag 1.11, avsnittet ”Kulturmiljö (internt)”. Avsikten är även att kulturmiljöprogrammet ska fungera som ett kunskapsstöd för bland annat museer och hembygdsförbund samt som en levande del av Länsstyrelsens strategiarbete för kulturmiljövården.

Den skånska kulturmiljöprofilen ligger till grund för planering av Länsstyrelsens kulturmiljöarbete och används bland annat som grund för bidragsfördelning avseende bidrag till förvaltning av värdefulla kulturmiljöer och i samband med Länsstyrelsens myndighetsövergripande strategiarbete.

Det regionala kulturmiljöprogrammet har under året anpassats till Länsstyrelsens nya webbplats och delvis försetts med nytt fotomaterial.

Regionalt kulturmiljöarbete i samverkan med Region Skåne

Länsstyrelsen ser Region Skåne som en viktig samverkanspart där fortfarande stora utvecklingsmöjligheter finns för att gemensamt stödja det regionala och kommunala kulturmiljöarbetet.

Under året har stora framsteg gjorts i arbetet med att samordna kulturmiljöarbetet i regionen. Med bakgrund i att arbetet med ny kulturplan inletts under året och med anledning av propositionen 2016/17:116 Kulturarvspolitik har Regionen och Länsstyrelsen gemensamt sett behovet av en fördjupad dialog kring det regionala kulturmiljöarbetet. Ett arbete har därför genomförts för att involvera den regionala kulturmiljövårdens viktigaste aktörer i en diskussion kring hur våra roller kan förtydligas och hur våra respektive resurser och styrkor kan användas på bästa sätt. Syftet är att skapa utgångspunkter för ett mer samlat och strategiskt förhållningssätt till hur verksamheterna kan stödja varandra för att bidra till målen för kulturmiljöarbetet och ta tillvara den potential som kulturmiljön utgör för ett hållbart samhälle. Dialogen har utmynnat i bildandet av ett nytt nätverk, Kulturmiljö Skåne. Nätverket kommer att formaliseras under 2019 och ska fungera som en plattform för fortsatta diskussioner och beslut om hur kulturmiljövården i regionen kan samordnas. Region Skåne avser

även basera beslut om och uppföljning av de regionala bidragen till kulturmiljöarbete på de uppgörelser som träffas inom nätverket. I anslutning till dialogen ansvarade Länsstyrelsen tillsammans med övriga deltagande organisationer för en mycket välbesökt programpunkt på museernas vårmöte i Malmö där roller och ansvar i kulturmiljöarbetet diskuterades.

Inom det regionala kulturarvsarbetet finns sedan 2011 en överenskommelse om samarbete mellan Region Skåne, Länsstyrelsen Skåne och Riksantikvarieämbetet. Överenskommelsen, som förnyades 2014, syftar till att förtydliga roller inom kulturmiljöarbetet samt stärka samverkan i frågor som rör kulturarv och kulturmiljö.

Nationell samverkan

Länsstyrelsen deltar genom arbetet med länsstyrelsernas kulturmiljöforum i det gemensamma nationella samarbetet kring kulturmiljöfrågorna inom länsstyrelsekretsen och i relation till Riksantikvarieämbetet. Genom Kulturmiljöforum diskuteras och drivs frågor av betydelse för hur vi gemensamt kan arbeta för att bättre nå de nationella kulturmiljömålen. Arbetet fördjupas i de strategiska grupperna och handläggarnätverken. Under året har länsstyrelsen bland annat deltagit i arbetet med de strategiska grupperna för ekonomi och kommunikation samt företrätt forumet i arbetet med kontrollstation för kyrkoantikvarisk ersättning och frågor som rör kulturmiljöer vid vatten. Vidare drivs frågor i anslutning till våra kyrkogårdar av Skåne för forums räkning. Under året arrangerade även Skåne Kulturmiljöforums årliga vårmöte, då övriga län besökte länet för överläggningar och studiebesök på bland annat Uppåkrastiftelsen och Övedskloster.

Genom olika delar av verksamheten finns även upparbetade kontaktytor gentemot andra myndigheter och centrala verk. Samverkan sker bland annat med miljömålsansvariga myndigheter inom ramen för miljömålsarbetet, med Skogsstyrelsen i skogliga frågor, med Trafikverket i samband med infrastrukturplanering med mera.

Sammanfattande bedömning av måluppfyllelse

Länsstyrelsen har ett mycket väl utvecklat samverkansarbete med organisationer och myndigheter på såväl lokal och regional som nationell nivå. Arbetet under året har särskilt gått framåt genom den regionala kulturdialog som genomförts och som lett fram till bildandet av ett regionalt kulturmiljönätverk, Kulturmiljö Skåne.

Måluppfyllelse:

Ej uppfyllt Delvis uppfyllt I hög grad uppfyllt Helt uppfyllt

Mänskliga rättigheter

Regleringsbrevsuppdrag 1.14

Länsstyrelserna ska redovisa hur Sveriges rättsliga åtaganden om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering belyses, analyseras och beaktas i den egna verksamheten i enlighet med 5 § 5 förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion samt bedöma resultatet av detta. Länsstyrelserna ska redovisa samarbetet med andra berörda myndigheter och de åtgärder som har vidtagits för att stödja kommunernas arbete med ovanstående frågor. De åtgärder som har vidtagits för att samordna och utveckla länsstyrelsernas arbete för mänskliga rättigheter ska redovisas särskilt av respektive länsstyrelse. Länsstyrelserna ska också redovisa hur åtgärderna bidragit till genomförandet av Agenda 2030.

Återrapportering och bedömning av resultat

Länsstyrelsen Skånes system för att integrera mänskliga rättigheter i den ordinarie planerings- och uppföljningsprocessen beskrivs i avsnittet om länsstyrelseinstruktionen 5§ punkt 3, avsnittet ”Integrera mänskliga rättigheter”.

Kontinuerlig kompetensutveckling i mänskliga rättigheter

Flera kompetenshöjande insatser i rättighetsbaserat arbetssätt, med länsstyrelsernas metodstöd för ett rättighetsbaserat arbetssätt som vägledning, har genomförts. Vi arbetar med det nationella målet för mänskliga rättigheter som utgångspunkt i insatserna. När vi identifierar sambanden mellan verksamheten och de mänskliga rättigheterna är det främst konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, om barnets rättigheter samt konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som har aktualiserats.

Kompetenshöjande insatser har resulterat i att avdelningarna har fått en ökad kännedom om det rättighetsbaserade arbetssättet och hur det kan tillämpas i verksamheten. De har identifierat vilka möjligheter verksamheten har för att stärka mänskliga rättigheter. Det kan exempelvis handla om att se över beslut och beslutsmallar så att de blir mer tillgängliga eller att utforma mer målgruppsanpassad information och rutiner för att säkra barnets bästa i beslut och andra åtgärder.

Under året har myndighetens satsning på enhetskoordinatorer fortsatt och enhets- eller avdelningskoordinatorer i mänskliga rättigheter och jämställdhet finns nu på samtliga avdelningar. Syftet är att effektivisera arbetet med integrering av mänskliga rättigheter och jämställdhet vid myndigheten. Koordinatorerna har bland annat fått kunskapspåfyllnad om det rättighetsbaserade arbetssättet, jämställdhetsanalyser, funktionshinderuppdraget och stöd i arbetet med integrering av frågorna i verksamheten. Flera av koordinatorerna har planerat och genomfört informations- och

kunskapshöjande insatser för sina verksamheter. Exempelvis har landsbygdsavdelningen genomfört två workshops på temat MR knutet till diskrimineringslagen. Avdelningen har även påbörjat en kartläggning av vilka VÄS-koder som berör olika rättigheter.

Två gånger om året hålls introduktionsutbildningar för nyanställda. Vid dessa tillfällen introduceras den nyanställda i myndighetens ansvar för att förverkliga och integrera mänskliga rättigheter i den egna verksamheten. Liksom tidigare år hålls även en fördjupad utbildning för nyanställda om mänskliga rättigheter. Genom utbildningen har de nyanställda nu grundläggande kunskaper och verktyg för att kunna arbeta rättighetsbaserat.

Insatser inom uppdraget om samordning och utveckling av arbetet med mänskliga rättigheter på länsstyrelserna

Kunskaps- och handläggarstöd för delaktighet och inflytande

I det förnyade regeringsuppdraget i mänskliga rättigheter från 2017 ingick att förstärka befintliga rutiner om delaktighet och inflytande. Denna del av uppdraget arbetade länsstyrelserna i Västerbotten och Skåne med under perioden april 2017 – februari 2018. Målet med projektet var att fördjupa kunskapsbilden om hur och när frågor om inflytande och delaktighet berör länsstyrelsernas verksamhet, samt att identifiera existerande inflytande- och dialogformer som är särskilt framgångsrika. Projektet har resulterat i ett kunskapsstöd för medarbetare.

Förutsättningarna för mänskliga rättigheter i länet har förbättrats

Under året har Länsstyrelsen Skåne och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) samarbetat kring ett pilotprojekt med syfte att hitta lämpliga och hållbara former för en kompetensplattform för lärande och erfarenhetsutbyte i arbetet med mänskliga rättigheter i Skåne. Projektet har sin utgångspunkt i den nationella strategin för arbetet med mänskliga rättigheter.

Projektet omfattar två delar. Den första delen av projektet genomfördes under hösten 2018 och ett utkast till förslag till en kompetensplattform har utvecklats. Plattformen är tänkt att bistå med kunskapsöverföring, erfarenhetsutbyte och gemensam problemlösning med utgångspunkt i det rättighetsbaserade arbets sättet. Förslaget bygger på input från deltagare i två workshops som hölls i Malmö hösten 2018. De som deltog representerade offentliga aktörer på lokal och regional nivå samt civilsamhället. Den andra delen av projektet pågår till juni 2019 och handlar om att testa och utvärdera kompetensplattformen.

Agenda 2030

Länsstyrelsens arbete med Agenda 2030 sammanfattas i återrapporteringen av regleringsbrevsuppdrag 1.5, avsnittet ”Agenda 2030”. Länsstyrelsen Skåne har under året i interna och externa sammanhang lyft fram hur arbetet med Sveriges rättsliga åtaganden om mänskliga rättigheter också är ett arbete för genomförandet av Agenda 2030. Agendan ger verktyg hur frågor om mänskliga rättigheter kan integreras i länsstyrelsernas olika verksamhetsområde. Enhets/avdelningskoordinatorerna som beskrivs ovan har fått kunskap om Agenda 2030 och kopplingen till jämställdhet och mänskliga rättigheter.

Utöver arbetet inom våra olika sakområden har Länsstyrelsen lyft vår viktiga roll som statlig myndighet inom mål 16 om fredliga och inkluderande samhällen och mål 17 genomförande och globalt partnerskap. Ett exempel är hur utvecklingsarbete på Länsstyrelsen inom samverkan med idéburen sektor har relaterats både till mål 17 i Agendan 2030 och till delaktighet och inflytande som en del av MR-arbetet. På samma sätt har det initiativ som landshövdingen tagit inom statlig samordning i länet rörande statstjänstemannarollen relaterats till mål 16 som inkluderar god samhällsstyrning och till det rättighetsbaserade arbetet.

Länsstyrelsen Skåne ingår fortsatt aktivt i länsstyrelsernas samordnings- och utvecklingsuppdrag för mänskliga rättigheter. Dels ingår chefen för Enheten för social hållbarhet i styrgruppen för samordningsuppdraget, dels ingår myndighetens MR-strateg i analysgruppen inom ramen för samordningsuppdraget. Analysgruppen tar fram särskilda underlag till MR-nätverkets möten och andra uppdragsgivare. Analysgruppen ska också bereda uppgiften kring regional MR-statistik. Länsstyrelsen har också bidragit till att Agenda 2030 beaktats inom ramen för samordningsuppdraget.

Sammanfattande resultatbedömning

Länsstyrelsen bedömer att vi har fortsatt utveckla arbetet med mänskliga rättigheter väl under året, internt inom organisationen, i länet och genom bidrag till den nationella samordningen och metodutvecklingen.

Resultatbedömning:

Otillfredsställande Utvecklingsbehov Gott Utmärkt

Miljö- och energidepartementet

Det regionala klimatanpassningsarbetet

Regleringsbrevsuppdrag 1.15

Länsstyrelserna ska redovisa vilka insatser som har genomförts med anledning av uppgiften att samordna det regionala och lokala klimatanpassningsarbetet. Med utgångspunkt från de regionala handlingsplanerna för klimatanpassning ska redovisningen omfatta vilka insatser som görs på länsstyrelserna och hos kommunerna i länet, vilken effekt länsstyrelserna bedömer detta får för länets anpassning till ett förändrat klimat och hur det fortsatta arbetet ska bedrivas. Arbetet finansieras delvis av medel från anslaget 1:10 Klimatanpassning under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Återrapportering och bedömning av resultat

Regional samordning av anpassningen till ett förändrat klimat

Enligt Länsstyrelseinstruktion 5 § punkt 8 ska Länsstyrelsen samordna arbetet på regional nivå med anpassningen till ett förändrat klimat. Detta uppdrag redovisas i redovisningen av avsnittet ”Anpassning till ett förändrat klimat”. Vi hänvisar redovisningen av regleringsbrevsuppdrag 1.15 till detta avsnitt.

Resultatbedömning:

Otillfredsställande Utvecklingsbehov Gott Utmärkt

Efterbehandling av förorenade områden för bostadsbyggande

Regleringsbrevsuppdrag 1.16

Länsstyrelserna ska redovisa arbetet med att identifiera förorenade områden som är lämpliga att sanera för byggande av bostäder. Av redovisningen ska särskilt framgå hur länsstyrelserna informerat kommunerna och andra aktörer om möjligheterna till bidrag samt en uppskattning av när områden är aktuella för bidrag. Arbetet finansieras delvis från anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Åtterrapporering och bedömning av resultat

Under 2018 har Länsstyrelsen arbetat med att framför allt stötta de kommuner som uttryckt behov av bidrag för sanering inför bostadsbyggande. Ca 0,5 årsarbetskrafter, med särskild finansiering för detta ändamål, jobbat med informationsinsatser och stöd till kommuner som jobbar med ansökningar. Särskilda aktiviteter redovisas nedan:

- Identifiering av potentiella fastigheter där bidrag kan sökas och information kring bidragets utformning har gjorts vid tre möten i de kommuner som inte besöktes under 2017, Åstorp, Hässleholm och Tomelilla.
- Fem av de kommuner som besöktes under 2017 har kontaktats för att följa upp om det är aktuellt att söka bidrag inför bostadsbyggande på fastigheter som diskuterats vid mötet.
- Arbete med eller inför ansökan om bidrag har pågått i åtta kommuner: Trelleborg, Simrishamn, Malmö, Sjöbo, Staffanstorp, Hässleholm, Lund och Klippan.
- I fyra projekt (Trelleborg, Sjöbo, Staffanstorp och Simrishamn) där ansökan håller på att tas fram har nya undersökningar utförts under 2018 som underlag till kommande ansökan.
- En ansökan om bidrag inför bostadsbyggande har lämnats in till Naturvårdsverket, Gasverket i Trelleborg. Kompletterande undersökningar och revidering pågår.
- En ansökan om bidragsförstärkning har lämnats in till Naturvårdsverket p.g.a. fördyringarna i projektet Träskon 7 i Kristianstads kommun. Detta projekt har avslutats och slutrapporterats till Naturvårdsverket under 2018.

En uppskattning är att Trelleborg, Simrishamn, Hässleholm och Sjöbo är aktuella för bidrag under 2019-2020. Malmö, Staffanstorp, Lund och Klippan kommer troligen att vara aktuella för bidrag efter 2020.

Resultatbedömning:

Otillfredsställande Utvecklingsbehov Gott Utmärkt

Naturvård

Regleringsbrevsuppdrag 1.17

Länsstyrelserna ska redovisa de insatser som gjorts för att samordna och leda det regionala arbetet med att förverkliga regeringens politik avseende naturvård, biologisk mångfald, friluftsliv, åtgärdsprogram för hotade arter, artbevarande, tätortsnära natur, lokala naturvårdsprojekt samt vilt- och rovdjursförvaltning. Redovisningen ska omfatta hur länsstyrelserna, i syfte att minska ärendebalanserna, har arbetat med att slutföra ärenden om naturreservat. Arbetet finansieras delvis av medel från anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur, anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur och anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Återrapportering och bedömning av måluppfyllelse

BIOLOGISK MÅNGFALD – skötsel av skyddad natur och åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP)

Förvaltning och skötsel av skyddad natur

Länsstyrelsen förvaltade 2018 tre nationalparker, 277 naturreservat/ naturvårdsområden och 50 naturminnen, omfattande totalt ca 94 000 ha (varav ca 36 500 ha landyta). På uppdrag av Naturvårdsverket förvaltar Länsstyrelsen ca 190 statliga fastigheter omfattande totalt ca 12 600 ha, ca 60 byggnader och ca 150 nyttjanderätter. Länsstyrelsen är dessutom huvudman för de tre statliga naturum som finns i länet: Kullaberg, Söderåsen och Stenshuvud.

Ökade anslag till naturvården i statens budget för 2016-2018 har medfört att Länsstyrelsen fått bättre förutsättningar att bedriva en adekvat förvaltning och skötsel av skyddad natur utifrån det skötselbehov som finns i de skånska naturområdena. Dels beroende på ett mycket högt besöksstryck, dels på de stora arealer av hävdberoende naturtyper med rik biologisk mångfald som präglar det skånska kulturlandskapet. Skåne län har hög befolkningstäthet, en mycket stor mängd utländska besökare och en låg andel allemansrättsligt tillgänglig mark, vilket gör trycket på de skyddade naturområdena mycket högt. Grunden för prioriteringarna baseras på målen i Värna, Vårda, Visa Skåne – ett regionalt program för förvaltning av skyddad natur i Skåne under perioden 2012-2020. Därutöver prioriteras åtgärder inom ramen för de EU-finansierade LIFE-projekt som Länsstyrelsen deltar i. Under 2018 har Länsstyrelsen genomfört åtgärder inom följande LIFE-projekt: SandLIFE – restaurering av igenväxta sandiga marker, BushLIFE – restaurering av träd- och buskrika betesmarker, samt Semiaquatic LIFE – restaurering av vattenmiljöer för att i första hand gynna hotade groddjur.

För 2018 tillkom regeringens Våtmarkssatsning med bland annat våtmarker inom skyddade områden. Ett tjugotal naturreservat är berörda av åtgärder. Även satsningen på Naturnära jobb som var ett regeringsuppdrag för Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket, Länsstyrelserna mfl statliga myndigheter och där Skåne var modell gav extra medel som bidrog till sysselsättandet av ca 180 nyanlända/långtidsarbetslösa med arbetsuppgifter inom naturvården.

Inom Naturvårdsverkets fastigheter finns det idag 160 jordbruksarrenden, 55 anläggnings-, lägenhets-, bostadsarrenden och hyror, 41 övriga nyttjanderätter och 116 jakt- och fiskerätter. Under 2018 skrevs 11 avtal om ny 5-årsperiod och 21 blev uppsagda för villkorsändring. Under året upprättades flera nya jakträttsavtal. Efter den extremt torra sommaren 2018 genomförde Länsstyrelsen en enkätundersökning om hur den torra sommaren påverkat de jordbrukare som arrenderar naturbetesmark. Svaren visade att de flesta kommer att fortsätta arrendera som tidigare.

Skötsel av skyddad natur – våra naturreservat och nationalparker

Med **våtmarkssatsningen** har det restaurerats och nyanlagts ett 20-tal våtmarker runt om i Skåne. Något som gynnar växter och djur samtidigt som negativa effekter av torka och översvämningar väntas minska. Hydrologiska undersökningar finns om uppdraget förlängs.

Sommarens torka ledde till särskilda insatser pga. foderbrist och hög brandrisk. I Stenshuvuds nationalpark och ett flertal reservat uppläts mark till slätter och bete. Lantbrukare fick dessutom hjälp med stängsling av ohävdade marker genom satsningen naturnära jobb. Genom tillsyn, information och stängda grillplatser ökade efterlevnaden av eldningsförbudet. Det förebyggande arbetet i Stenshuvuds och Söderåsens nationalparker med utökat samarbete och övningar med räddningstjänster, samt införskaffande av utrustning är viktigt för framtiden.

Det stora **naturvårdsarbetet** i våra naturreservat och nationalparker rör löpande naturvårdsarbete. Vissa reservat kräver mer och andra mindre, men flertalet behöver någon årlig åtgärd. Merparten har delar med öppenmark, vilken som regel kräver mer resurser. Här är oftast betesdjuren de viktigaste naturvårdarna. Det förutsätter att det finns djur (avtal med djurhållare), men också stängsel, tillsyn och vatten. Andra viktiga åtgärder är röjning där det växer igen, slätter och naturvårdsbränning. Bränning har genomförts i ett 15-tal reservat under året för att få bort vedartade växter och mattor av tjockt gräs så att den naturliga och numera tillbakaträngda ängsfloran ska få hjälp att komma tillbaka.

I skogsreservaten handlar åtgärderna ofta om att skapa variation mellan ungt och gammalt, dött och levande etc. Det får man genom att gallra, skapa luckor, skapa död ved, avverka träd som inte är typiska för området, ofta gran i Skåne. Under året har gran avverkats i ett 20-tal reservat. I ytterligare ett, Bökenäset i Kristianstad kommun,

har vi stängslat in området för att getter ska få bukt på den stora mängden ung spädkomorlön. Projektet har haft mycket god effekt.

I Söderåsens nationalpark har man gjort naturvårdsinsatser i jämnårig och homogen bokskog. Genom att skapa död ved, bestånd med träd i olika ålder och luckor med solinsläpp blir skogen mer attraktiv för våra sällsynta vedlevande skalbaggar, mossor och lavar.

Insatser redovisas mer i detalj i särskild redovisning till Naturvårdsverket för anslagen 1:3 och 1:14.

Artbevarande

Att arbeta för att bevara utrotningshotade och tillbakaträngda växter och djur är en viktig del i uppdraget som rör biologisk mångfald. Ett arbete som blivit än viktigare i takt med att artutdöendet ökar i omvärlden. I Skåne har åtgärder genomförts för att rädda kvar arter som *nyckelpigespindeln* i Vitabäckshällorna och *skärfläcka* i Flommens naturreservat. Exempel på sällsynta växter som fått hjälp är *ängssiljan* i naturminnet Dybäck, *sumpviol* i Allerums mosse, *dansk iris* i Flommen och *fältnocken* i Tosteberga ängars naturreservat.

Frihuggning av *gamla träd*, främst ek och bok, har gjorts inom ett tiotal skyddade områden. Ett betydelsefullt arbete med tanke på att hundratals mossor, lavar, svampar, skalbaggar och andra småkryp har dessa gamla trädjättar som sin hemvist.

Det finns även artbevarande projekt som innebär att man behöver begränsa en eller flera dominant arter. Hit räknas till exempel skydds jakt på vildsvin och dovhjort. Detta har utförts vid flera tillfällen i nationalparkerna och i några naturreservat i syfte att minska markskador i områden med höga naturvärden. Skadorna av bök från vildsvin har ökat markant under året.

Andra lyckade projekt rör utfiskning av illegalt inplanterad karp och signalkräfta i viktiga grodvatten inom Tryde naturreservat. Arter som behöver komma bort för att de idag sällsynta groddjuren ska leva kvar. Arter som signalkräfta är ett av många exempel på så kallade invasiva främmande arter.

Invasiva främmande arter

Länsstyrelsen Skåne har en viktig roll i bekämpningen av invasiva främmande arter i landet. Dels utifrån regionens närhet till kontinenten (inkörsport för främmande arter), dels med sin kompetens. Medarbetare har bidragit med experthjälp i arbetet med den nationella förordningen och föreläst i riksdagen och på olika konferenser, samtidigt med styrgruppsarbete. Exempel på lyckade insatser ute i länet är utrotning av *sydfyriling* i Helsingborg och *sidenört* på kända lokaler i länet. Vidare har *sjögull* bekämpats i Osbysjön och stora insatser har lagts på bekämpning av *skunkkalla*, *jätteloka*, *parkslide* och

vresros i ett 15-tal naturreservat och nationalparker runt om i länet. Åtgärderna är resurskrävande. Vi har tagit hjälp av NaturaNära jobb i flera områden.

Åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP)

ÅGP samordnar arbetet med framtagande och genomförande av åtgärdsprogrammen i länet så att riktade åtgärder genomförs i sandmarker, träd- och skogsmiljöer, vattenmiljöer och våtmarker. Arbetet bidrar främst till att uppfylla Länsstyrelsens mål för ”Skydda och vårda värdefull natur- och kulturmiljöer”, men bidrar även till ”Aktiv landsbygd” och ”Innovativ och effektiv myndighet”. Totalt har 94 åtgärder utförts inom 27 åtgärdsprogram. Gruppen har även bidragit internt och externt med rådgivning samt kunskap kring arter och biologisk mångfald, bland annat i ärenden som prövas mot miljöbalken, överklagade beslut och åtagandeplaner för miljöersättningar i jordbruket. ÅGP-gruppen har exempelvis deltagit i planeringsmöte runt ÖMAS (Övnings- och miljöanpassad skötselplan) på Revingefältet och Kabusa. ÅGP har under året haft möten med bland annat Trafikverket, Tomelilla kommun, Lunds botaniska förening, Fredriksdals museer och trädgårdar och Botaniska trädgården i Lund.

Inom ÅGP för skyddsvärda träd har 300 grova träd blivit frihuggna, en stor naturvårdsnytta för alla de arter som är knutna till solbelysta trädjättar. Inom ÅGP för rikkärr har ca 25 av dessa blomrika fuktängar fått skötsel. Områden som annars riskerat igenväxning. Det är en stor vinst med tanke på att rikkärr är en mycket ovanlig naturtyp men samtidigt en av de blomrikaste. Här lever exklusiva arter som orkidéer och majvivor. Bland övriga kärlväxter har arter som *stor ögontröst*, *martorn* och den ytterst sällsynta *kärnockan* (finns bara på ett ställe i hela landet, i NÖ Skåne) fått avgörande insatser för sin fortlevnad.

Även inom djurriket finns hotade arter som fått betydande hjälp genom ÅGP under året. Den exklusiva fågeln *kornsparv*, som inte finns i resten av Sverige, har gynnats mycket av så kallade vinterfält. Här har jordbrukare lämnat bland annat otröskat korn över vintern, vilket har varit avgörande för dessa individers överlevnad. Andra djur som fått betydande hjälp är groddjuren. Mycket har gjorts för bland annat gröNFLäckig padda, långbensgroda och lökgroda. Dels genom restaurering och anläggning av grodvatten och utsättning av romklumpar med grod- och paddägg. Men också genom inventering för framgångsrika åtgärder framöver. En dyster upptäckt är dock den för groddjur dödliga chytridsvampen, som hittades hos två lökgrodor. Länsstyrelsen i Skåne har därför tagit initiativ till ett nordiskt samarbetsprojekt för metodutveckling och policy för att spåra förekomst av Chytridsvamparna (Bd och Bsal) och hantering av sjukdomen.

Ytterligare en organismgrupp som man satsat på inom ÅGP är lavar. En av dessa är sydlig ladvav som växer på stängselstolpar av ek. Under året har vi i Skåne bekostat 800 ekstolpar till lantbrukare som blivit intresserade efter informations- och rådgivningsinsatser.

Flera insatser inom ÅGP rör vattenlevande arter (akvatiska ÅGP): Ett angeläget projekt har varit att öka kunskapen och engagemanget för bevarandet av ålgräsängar – havets barnkammare, bland såväl kommunanställda som hos allmänheten. Under året har vi därför gett ut två foldrar.

Andra åtgärder handlar om inventeringar av fiskar, till exempel den utrotningshotade malen i Helgeå. Kunskapsuppbyggnad möjliggör kraftfullare insatser med bra effekt i nära framtid. När det gäller tjockskalig målarmussla har dessutom den genetiska variationen inom och mellan populationer studerats för mer skraddarsydda åtgärder framöver. Flodkräftan är ett annat exempel på art som behöver extra hjälp för sin fortlevnad. Under året har en utredning gjorts som signalerar att det ännu är för tidigt att återintroducera flodkräftan i den kräftpestdrabbade sjön Vårsjön.

Restaurering av sandmarker inom Sand Life

Under 2018 avslutades det sexåriga EU-projektet Sand Life (2012 - 2018) som har restaurerat sydsvenska sandmarker, ett av norra Europas artrikaste habitat. Projektet har varit ett samarbete mellan Länsstyrelserna i Skåne, Halland och Kalmar samt Lunds universitet och Kristianstads kommun. Huvudfinansiär är EU och medfinansiärer är Naturvårdsverket och Stiftelsen Skånska Landskap. Länsstyrelsen Skåne koordinerade projektet och ansvarade för all kontakt med EU, finansiärer och partners samt arbetade ihop den omfattande slutredovisningen under året.

Under 2018 låg fokus på att slutföra de sista restaureringsåtgärderna, sammanfatta uppföljningar i rapporter och föra ut resultaten till berörda och en bredare allmänhet. Restaureringar såsom trädavverkning, stubbrytning, röjning av igenväxning, vresrosgrävning, bränning, blottläggning av sand samt införande av bete (stängsling) har genomförts enligt plan under de 6 år som gått inom Skånes 16 Natura 2000-områden som ingår i projektet. Uppföljning av effekterna av projektet på växter, djur och deras habitat har varit en viktig del av projektet och sammanfattas i två rapporter, dels analyser av förändring i mängden blottad sand och vegetationen och dels förändringar i olika artgrupper.

SemiAquaticLife

Projektet pågår under 2016–2020 med syfte att förbättra bevarandestatusen för grod- och kräldjur samt vattenlevande insekter upptagna i art- och habitatdirektivet. I projektet ingår partners i Sverige (Skåne län), Tyskland och Danmark.

Under 2018 har 9 nya våtmarker anlagts och 4 har restaurerats i 2 Natura 2000-områden i Skåne. Utplantering av lökgroda har genomförts på två lokaler. Projektets ”midterm report” genomfördes och godkändes för utbetalning. EASME och projektets monitor besökte projektet under våren både i Danmark och Sverige. En workshop hölls i Danmark i slutet av sommaren och handlade om naturvård på militära övningsfält. En

grodexkursion hölls för allmänheten och ett flertal markägarmöten har genomförts för att förankra projektet. Projektet har även presenterats vid Skånes årliga Grodseminarium, på plattform-möte i Skottland Stirling och vid Naturvårdsverkets förvaltarträff. Två projekt-ledningsmöten har hållits och projektledaren har deltagit i referensgruppen för LIFE Goodstream. Ansökningar för tillstånd och dispenser har genomförts. Projektets ekosystemtjänster har undersökts med hjälp av enkäter i ett område.

BushLife

Projektet, som pågår under åren 2014-2020 återställer och förbättrar bevarandestatusen för de skånska träd- och buskrika gräsmarkerna som ingår i EUs naturvårdsnätverk Natura2000. I BushLife ingår till exempel Bjärekusten, Hallands Väderö, Herrevadskloster, Kronovall Storevång och Bäckhalladalen. Røjningar av buskar och sly har genomförts omfattande totalt 70 hektar. Avverkning av skog har utförts omfattande totalt 7 hektar.

Det var ett besvärligt år för att utföra bränningar eftersom det först var för kallt och sedan för torrt. I september fick vi möjlighet att bränna 1,5 ha gräs och buskar på Hallands väderö. Under 2018 avslutades veteraniseringsprojektet inom BushLife med 30 träd vardera inom områdena Prästaskogen, Humlamaden och Kungsmarken, totalt 90 träd. Vi har också utfört en stängsling vid Djurrödsbäcken på ca 1500 m samt färdigställt skyltar och broschyrer till de flesta områdena.

FRILUFTSLIV OCH NATURVÄGLEDNING

Under året har en handlingsplan för Skånes friluftsliv 2018-2021 tagits fram i bred samverkan med länets friluftslivsaktörer. Med en workshop på Tankesmedjan för friluftsliv, en regional Tankesmedja (90 deltagare) och dialogmöten med LRF, Jordägarförbundet, Region Skåne och Stiftelsen Skånska landskap. Handlingsplanen lyfter 31 åtgärder som bidrar till bättre kunskap och information om friluftslivets infrastruktur med leder och naturområden, tätortsnära miljöer, tillgängliga aktiviteter och allemansrätten. Genom arbetet kommer samverkan mellan olika friluftslivsaktörer öka och bidra till aktivare friluftsliv, bättre folkhälsa och ökad naturförståelse.

Reservatssidor på webben. En viktig åtgärd under året har varit att färdigställa länsstyrelsens nya hemsida. Här presenteras och tillgängliggörs det bästa av skånsk natur med sina drygt 300 informationsrika reservatssidor och digitala reservatskartor. Tack vare digitalisering av frilufts-anordningar och leder i Skötseldos blir friluftsanordningarna tillgängliga och sökbara i kartan. Under våren gjordes och visades dessutom en reklamfilm på SF-bio, **Hitta din plats**, för att få människor att hitta ut till Skånes över 300 naturreservat och 3 nationalparker.

I såväl naturum som i förvaltningen som sköter områdena görs löpande viktiga insatser för att tillgängliggöra naturen. Både med friluftsanordningar och målgruppsanpassad naturvägledning.

Nya **friluftsanordningar** som ger ökad service i fält är ett 20-tal nya *grillplatser*, fler anpassade för rörelsehindrade, på Kullaberg och i närmre tio andra naturreservat runt om i länet. Även *rastplatser* med *vindskydd* och *toaletter* har iordningställts i såväl nationalparker som reservat, bland annat i Skärsnäs vid sjön Immeln som är populärt bland kanotister. Nya utsiktsplattformar berikar upplevelsen i flera reservat på Kullahalvön men också i inlandet som Prästabonnaskogen utanför Höör. En tillgänglighetsanpassad gångbro över Tyge å underlättar numera besöket i Hagestad reservatet.

Vandringsleder är en annan typ av anordning av stor betydelse för friluftslivet, men som också kräver stort löpande underhåll och i vissa fall nyanläggningar. Flera leder i ett 10-tal reservat har restaurerats. En av flera nyanlagda är Blåvinge-leden. En 9 km lång vandringsled som knyter ihop en handfull reservat runt Drakamöllan på Österlen. Störst insatser på leder, inklusive nya broar och trappor, samt borttagning av farliga träd, har gjorts i våra mest välbesökta reservat / nationalparker - Kullabergs, Söderåsen och Stenshuvuds - med ca 1,5 miljoner besökare årligen.

Naturnära jobb, Skogsstyrelsens arbetslag med långtidsarbetslösa och nyanlända, har varit en viktig resurs som svarat för en stor del av arbetet med lederna. Åtgärder som inte bara ger besökarna bättre service och upplevelser utan även bidrar till att integrera nysvenskar.

Prins Oscars naturlekplats i Skärålid har varit ett särskilt stort projekt under året. En plats till glädje för alla besökare med inneboende leklust och som dessutom knyter an till nationalparkens värden. Något som förhoppningsvis ska bidra till ökat naturintresse hos många av våra besökare.

Hållbar turistdestination. På Söderåsen och Kullaberg pågår även arbetet med destinationsutveckling och hållbarhetscertifiering enligt Europark federation i nära samarbete med berörda kommuner. På Kullaberg inkluderar det även volontärarbete, bland annat med Junior Ranger programmet som engagerar ungdomar i arbetet för en hållbarare utveckling i reservatet.

Naturum Kullaberg, Söderåsen och Stenshuvud är några av Sveriges mest välbesökta naturum. Tillsammans kom 366 000 besök under 2018, vilka fick ta del av naturums kunniga och inspirerande personal, pedagogiska utställningar och mångfacetterade och aktiviteter.

Skolverksamhet. Under året har drygt 6000 skolbarn inspirerats i naturkontakt genom naturum. En tredjedel av eleverna har nåtts genom Kullabergs uppsökande

verksamhet som vänt sig till skolor från socioekonomiskt svaga områden. Ytterligare ett stort antal skolor använder sig av vårt självguidande material. På Söderåsen finns ett särskilt samverkansprojekt med Klippans kommun, som innebär att alla barn i förskoleklass, åk 2 och åk 5 har kunnat ta del av temaprogram i nationalparken. Ett annat betydelsefullt barn- och ungdomsprojekt är Stenshuvuds samarbete med naturskolan Österlen.

Tillfälliga utställningar med olika teman under året är viktigt för återkommande besökare och för att nå olika målgrupper på naturum. Exempel på teman är Naturfoto, Minimonster, Naturens skatter, Småkryp, Plast i havet, Pride under ytan, Skräp, och Kulturarv i förändring.

På naturum Söderåsen genomförde vi även en **besökarundersökning** eller ”tankelistning”. Värdefull information om vad besökarna tar med sig för tankar efter besöket och som sedan ligger till grund för utveckling och planering av framtida verksamhet och naturpedagogik. Här arbetar man också sedan länge med diplomering av externa guider, en form av kvalitetssäkring.

Naturguidningskalendern är en annan uppskattad tjänst där vi samlar naturaktiviteter som hålls runt om i skånsk natur och som genomförs av våra 7 skånska naturum/naturcentrum, kommuner, natur- och kulturföreningars samt guideföretag. Under 2018 blev det ca 350 aktiviteter med drygt 40 olika arrangörer. Uppskattat av både arrangörer och deltagare. Genom skyltar, kartor, foldrar, nyhetsbrev och självguidningsmaterial når vi ut till många som vi inte når via personmöten, ett viktigt komplement även i välbesökta reservat som saknar bemanning.

På länsstyrelsen Skåne hr vi fyra **hemsidor** och fyra olika **instagram & facebook**-konton om natur och naturvård; en uppsättning för vardera Kullaberg, Söderåsen och Stenshuvud och en för alla naturreservat (statliga och kommunala) och nationalparker i Skåne (Skånsk natur). Det totala antalet följare ligger på ca 14 000, och antalet besök på hemsidorna är flera hundra tusen årligen.

Inom naturvården håller vi även på att bygga upp ett gemensamt **publikationsarkiv** och en ny molnbaserad **bildbas**. Något som gör materialet lättillgängligt och av stort värde för såväl medarbetare som allmänhet/forskare och som samtidigt innebär kvalitetssäkring av innehållet.

Länsstyrelsen har deltagit på några mässor för att möta allmänheten utöver naturum, samt firat 100 års-Jubileum av nationalparken Dalby Söderskog, invigt Blåvingeleden i naturreservatet Maglehem samt genomfört länsvandring med kronprinsessan Victoria på Österlen.

GRÖN INFRASTRUKTUR OCH EKOSYSTEMTJÄNSTER

Grön infrastruktur

Länsstyrelsen i Skåne har under 2018 arbetat med uppdraget att ta fram en regional handlingsplan för grön infrastruktur i Skåne som beslutades 2018-12-10. Arbetet är upplagt efter de riktlinjer som Naturvårdsverket tagit fram och arbetet har redovisats till Västerbotten som slutredovisat länens arbeten till Miljö- och energidepartementet i oktober.

Skåne län har även bidragit till det gemensamma arbetet och stöttat arbetet nationellt och i övriga län genom:

- medverkan i myndighetsgruppen för grön infrastruktur som Naturvårdsverket hållit i,
- att driva arbetet med att samordna länen kring odlingslandskapet och speciellt gräsmarkernas gröna infrastruktur,
- ingått i nationella GI-IT-gruppen,
- medverkat i Sydläns- och pilotlänsgruppen, NV:s seminarier och andra nationella möten,
- att tillsammans med ArtDatabanken anordna ett samverkansmöte mellan Trafikverkets Region Syd, Svenska kraftnät och fem län för utveckling av pilotverksamheten från 2017.

Sammanfattningsvis kan konstateras att arbetet är viktigt för att få ett helhetsgrepp på förutsättningarna för en hållbar utveckling av Skåne. Arbetet i Skåne bygger vidare på den naturvårdsstrategi som antogs 2015 och ger goda möjligheter för att bland annat effektivisera naturvården i länet förutsatt att resurser kan avsättas för fortsatt samordning, genomförande av åtgärder och att tydliga uppdrag ges via regleringsbrev och till berörda nationella myndigheter.

Ekosystemtjänster

Länsstyrelsen har under året medverkat i ett pilotprojekt för att se till att ekosystemtjänster tas tillvara i relevanta beslut och ställningstaganden. Detta har skett på uppdrag av Naturvårdsverket för att medverka till etappmålet om att ekosystemtjänster senast 2018 beaktas i relevanta myndighetsbeslut. Länsstyrelsen har tagit fram en guide för hur ekosystemtjänster kan integreras i planprocessen och inkluderas i olika verksamheter (naturprövning, projektstöd och naturreservat). Vi har ordnat en workshop i ämnet tillsammans med kommunerna i Skåne samt ett webinarium om guiden för alla länsstyrelser. Verksamheten har sammanfattats i en rapport tillsammans med de övriga pilotlänen (Västerbotten och Östergötland). Naturvårdsverket bidrog med projektstöd. Länsstyrelsen har medverkat i Kommunförbundet Skånes nätverk som stöd till kommunerna. Länsstyrelsen Skåne har samordnat länens arbete genom medverkan i Samverkansgruppen för

miljömålsrådsåtgärden om ekosystemtjänster och i särskild arbetsgrupp om ekosystemtjänster inom RUS.

VILT OCH ROVDJURSFÖRVALTNING

Viltförvaltning

Länsstyrelsen har under året lett Viltförvaltningsdelegationen och Klövviltsutskottets arbete samt genomfört utbildning för ledamöterna i Viltförvaltningsdelegationen. Vi har anordnat tre dialogmöten om dovhjortsförvaltning, deltagit vid sex samråd med Transportstyrelsen om viltstängling och faunapassager samt tagit fram en reviderad förvaltningsplan för kronhjort som skickats på remiss. Mediabevakningen i klövviltsfrågor har varit stor.

Under året har Länsstyrelsen färdigställt informationsprojektet Vild och Bortskämd i samarbete med Skogsstyrelsen, Jägareförbundet, Naturskydds-föreningen, Skogssällskapet, Jordägareförbundet, viltforskare från högskolan i Halmstad och privata skogsägare. Filmerna har fått mycket stor spridning i hela landet.

Genomförandet av rovdjurspolitiken

Under 2017 har Länsstyrelsen fortsatt informera om den statliga rovdjurspolitiken, de stora rovdjuren och Länsstyrelsens roll i rovdjursförvaltningen. Länsstyrelsen har hållit två externa informationsmöten om varg, lo och kungsörn och förvaltningen av dessa med ca 100 deltagare.

Under året har Länsstyrelsen besiktigt ett antal döda tamdjur som man misstänkt varit dödade av stora rovdjur. Förutom tre konstaterat lodjursdödade får har de besiktigade djuren dödat av andra djur än de stora, fredade rovdjuren (till exempel av hund, räv eller korp). Ett flertal djur har varit självdöda djur som ätits efter döden av flera olika arter. Svårigheter med inventering av rovdäggdjur på grund av snöbrist gör att inventeringsarbetet i allt större utsträckning sker med hjälp av viltkameror. Länsstyrelsen har under 2018 utökat antal viltkameror och avser att ytterligare öka antalet kameror under 2019. Vi har besiktigt och godkänt 5 rovdjursavvisande stängsel.

Föryngring

Kungsörn: Länsstyrelsen har låtit inventera häckande kungsörn under 2018. Av 10 kända revir gick sju till häckning. Endast 3 av dessa lyckades med häckningen och totalt tre ungar levde länge nog för att lämna boet 2018. Resultatet är likadant som 2017 och båda dessa är de sämsta i Skåne sedan 1994 då tre par fick ut totalt två ungar.

Lodjur: totalt dokumenterades 29 säkerställda observationer av lodjur under 2017 varav en lodjursföryngring, inventering av lodjur 2018 blir klart den siste mars 2019.

Varg: ingen föryngring har konstaterats i länet.

LONA - LOKALA NATURVÅRDSSATSNINGEN

Lokala naturvårdssatsningen (LONA) fortsätter att vara ett viktigt verktyg i länets naturvårds-arbete. Signalen från kommunerna är att LONA är avgörande för att få till stånd många lokala naturvårdsinsatser och intresset för att söka LONA-medel är fortsatt mycket stort. Under 2018 beviljades LONA-medel till 30 projekt med en totalsumma på 6 176 500 kr. Därtill har utökningar beviljats i tre rullande projekt för att utföra aktiviteter på Lokala naturvårdens dag. Länsstyrelsen har godkänt 22 slutredovisade projekt och beslutat om ändring (utöver de 3 kopplade till LONA dagen) eller förlängning i 19 rullande projekt.

Under året har vi jobbat med att försöka nå föreningar och de kommuner som inte är så vana vid att söka LONA-bidrag. Vi har informerat om LONA på den årliga träffen för kommunekologer och genom att vår regionala LONA-broschyr har delats ut vid olika kontakter med kommuner och föreningar. Den 26 augusti hölls Lokala naturvårdens dag i hela Sverige inom ramen för LONA. I Skåne hölls 8 aktiviteter under dagen. Länsstyrelsen ansvarade för att informera om aktiviteterna och distribuera informationsmaterial och samla in dokumentation om hur aktiviteterna gått.

OMRÅDESSKYDD MED N2000 OCH TÄTORTSNÄRA NATUR

Länsstyrelsen arbetar aktivt i förebyggande syfte med att skydda värdefulla naturområden i syfte att nå Sveriges miljö kvalitetsmål, etappmål för biologisk mångfald och friluftslivsmålen. Under 2018 har 22 beslut (varav av 3 kommunala) som berör områdesskydd vunnit laga kraft, (se bilaga 1). Huvuddelen av besluten berör fastigheter som är belägna i värde trakter för ädellövskog och/eller ingår i Natura 2000. Den sammanlagda arealen som har skyddats är 638,2 ha. Områdesskyddsbesluten har ofta allmänhetens friluftsliv som delmotiv till skyddet. Besluten bidrar till att uppfylla uppsatta miljö kvalitetsmål, etappmål för biologisk mångfald och friluftslivsmålen.

Naturvårdsarbetet sker i god dialog med medborgare, markägare, brukare och andra berörda aktörer

Arbete med områdesskydd sker i nära samarbete med medborgare, markägare, brukare och andra berörda aktörer. Länsstyrelsen har även i år arrangerat en länsnaturträff med olika aktörer för dialog om områdesskydd. Länets samrådsgrupp för naturvård, som bildades 2010, har haft två sammanträden under året. Vidare genomför vi regelbundet återkommande informella samrådsmöten med flera ideella organisationer, bland annat de regionala botaniska, ornitologiska och mykologiska föreningarna samt markägarorganisationerna, exempelvis LRF och Sveriges Jordägareförbund.

Arbetet med ”nya Komet” sker i nära samverkan med Skogsstyrelsen. Länsstyrelsen deltar i dialogen för att utarbeta ett regionalt skogsprogram. Arbetet med ”Grön

infrastruktur” fortgår bland annat med att konkretisera och utvärdera den ekologiska funktionaliteten inom länets skogsskydd.

Skydd av skogar och marina områden prioriteras

Under 2018 har 265 ha produktiv skogsmark fått ett långsiktigt skydd. 5,4% av länets areal produktiv skogsmark berörs av någon form av områdesskydd. Motsvarande siffra för marina miljöer är 11,5%. Här är det viktigt att notera att flera av områdesskydden i skog och marina miljöer är av äldre datum med svaga bestämmelser. Inom länets nationalparker, naturreservat och naturvårdsområden finns skog, som genom föreskrifterna har getts ett fullgott skydd, motsvarande 3,6% av länets areal produktiv skog. Det återstår mycket arbete med att revidera föreskrifter och skötselplaner i befintliga skydd för att öka arealen skogsmark med fullgott skydd. Arbetet med översyn av äldre skydd genererar i allmänhet mycket höga kostnader för markåtkomsten.

Områdesskyddsarbetet har bedrivits i enlighet med prioriteringsanvisningarna i regleringsbrevet vilket bland annat har fått till följd att skydd av myrskyddsplaneobjekt, objekt i odlings-landskapet och limniska miljöer fått skjutas på framtiden.

Länsstyrelsen arbetar vidare med *Genomförandeplan för tätortsnära natur* som antogs under 2017. Under 2018 har arbetet i första hand inriktats på att lösa markåtkomsten i Torups bokskog och Törringelund. Flera objekt i genomförandeplanen är aktuella för beslut under 2019.

Enligt Nagoyaavtalets Mål 11 (nationellt) ska 17 procent av alla land- och sötvattensområden och minst 10 procent av kust- och havsområden vara skyddade före 2020. I Skåne län berörs 11,5% av de marina miljöerna av områdesskydd. Vidare har länet betydande arealer med marina miljöer som ingår i Natura 2000 men som ännu inte har hunnit avsättas till formella områdesskydd enligt miljöbalken. I tabellen nedan visas fördelningen för områdesskydd i Skåne i förhållande till Nagoyaavtalet.

Markslag	Areal i länet (ha)	Skyddad areal i länet (ha)*	Andel skydd i länet %	Nagoya mål nationellt %
Land	1 096 880	46 511	4,24	
Produktiv skogsmark	390 000	21 018	5,39	
Vatten sammanlagt	606 500	69 857	11,52	
Land och sötvatten	1 130 180	50 349	4,45	17
Saltvatten	573 200	66 019	11,52	10
Sötvatten	33 300	3 838	11,53	

* Avser areal som berörs av områdesskydd. Många områdesskydd är av äldre datum och saknar relevanta föreskrifter, dvs skyddet är i många fall inte fullgott.

Skydd av intrångsersatta fastigheter och mark som ägs av Naturvårdsverket

Under 2018 har objekt som innehåller oskyddade, intrångsersatta eller av Naturvårdsverket inlösta fastigheter prioriterats för områdesskydd. Under året har 5 av

Naturvårdsverkets fastigheter (ca 61 ha) i länet fått ett permanent områdesskydd. Naturvårdsverket äger eller har andel i cirka 192 fastigheter på sammanlagt 11 350 ha för naturvårdsändamål i Skåne varav cirka 822 ha (7,2%) är oskyddade. Den oskyddade arealen berör cirka 55 fastigheter. Det pågår områdesskyddsarbete på de flesta av de oskyddade fastigheterna. Cirka 35 fastigheter innehåller överskottsmark (oftast åker eller väg) som bör avyttras.

Siffrorna rörande antal fastigheter och arealer är osäkra beroende på att det kontinuerligt sker fastighetsregleringar (sammanslagningar av fastigheter) och att nya fastigheter förvärvas i samband med områdesskyddsarbetet.

Markåtkomst

Årets "länsram" för markåtkomst har varit 30 mkr. Utöver länsramen har Naturvårdsverket tilldelat länet särskilda medel för särskilt kostsamma objekt (U-objekt) samt för nyckelbiotoprika brukningsenheter.

Den 31 december 2018 hade länsstyrelsen förbrukat 81 841 tkr enligt följande:

Typ	Antal	Summa (tkr)	Areal (ha)
Intrångsavtal	26	81 787	1 129
Köp	2	54	0,1
Naturvårdsavtal	0	0	0
Statsbidrag	0	0	0
SUMMA	28	81 841	1 129

Av totalsumman för markåtkomst har 12 921 tkr använts för att finansiera intrång på nyckelbiotoprika brukningsenheter och 31 670 tkr för särskilt kostsamma objekt (U-objekt). Utfallet på "Länsramen" blev 37 250 tkr vilket innebär att ramen överskreds med 7 250 tkr.

Finansieringskälla	Antal affärer	Summa (tkr)	Areal (ha)
Länsram (30 000 tkr)	23	37 250	427,1
Nyckelbiotoprika brukningsenheter	2	12 921	85,8
Särskilt kostsamma objekt (U-objekt)	3	31 670	616,1
SUMMA	28	81 841	1 129

Den snabbt varierande tillgången till markåtkomstmedel innebär stora påfrestningar i alla led i områdesskyddsprocessen. Det är framför allt förhandlingskonsulterna som har svårt att hinna med. Länets ram för markåtkomst, som tilldelas under början av respektive år, har minskats med 5 mkr per år sedan 2016 vilket har medfört att arbetet med flera pågående områdesskydd har fått avbrytas eller skjutas på framtiden. Det

drabbar framför allt markägare som får oklara besked om ekonomiska ersättningar vilket leder till oro och svårigheter att planera ekonomin. Under slutet av respektive år har betydande summor oförbrukade markåtkomstmedel hastigt omfördelats mellan länen vilket lett till att utfallet för markåtkomstmedel har fördubblats under december de senaste åren. Skåne län har en mycket långsiktig planering för förbrukning av markåtkomstmedel som är väl känd av Naturvårdsverket. Under de senaste åren har nivån på länsramen vid årets början varit alldeles för låg i förhållande till det beräknade behovet vilket lett till onödiga förseningar och komplikationer i markåtkomstprocesserna.

En betydande andel av skogsarealen i befintliga naturreservat är skyddad men inte intrångsersatt. Det är angeläget med en översyn av befintliga områdesskydd för att motverka problem som kan uppstå i samband med nekade dispenser för skogsbruk, främst inom naturreservat som berörs av Natura 2000 och som saknar restriktioner mot skogsbruk. Vidare behöver direktiven kring så kallade ”kombiplaner” i naturreservat som berörs av Natura 2000 utvecklas. Detta eftersom nuvarande rekommendationer leder till en alltför hög detaljeringsnivå i planerna vilket genererar merarbete och leder till skötselplaner som är svåra att förstå i brukarleden.

Slutföra ärenden om naturreservat i syfte att minska ärendebalanserna

Länsstyrelsen har under året haft ett särskilt uppdrag att slutföra ärenden om naturreservat i syfte att minska ärendebalanserna. För detta arbete har länsstyrelsen fått särskilda medel för att kunna anställa extrapersonal under 2018. Länsstyrelsen har under året rekryterat särskild personal som har gjort det möjligt att prioritera arbete med att nå avslut i områdesskydds-ärenden där markåtkomsten endast delvis har varit klar sedan tidigare. Många objekt ligger i remissläge och mängden reservatsbeslut förväntas vara hög under 2019. Länsstyrelsen har även inlett ett arbete med översyn av ordningsföreskrifter inom befintliga naturreservat där Höganäs kommun har valts ut som ”pilotområde”.

Länsstyrelsen har numera endast 6 äldre öppna reservatsärenden. Den 9 december 2018 fanns 23 ärenden om bildande av naturreservat med status ”handläggning” i Platina, varav 14 st från 2017/2018, 7 st från 2015/2016, 1 från 2014 och 1 från 2011. Vidare finns 5 öppna samrådsärenden om inrättande av kommunala naturreservat samt 6 ärenden om ändrade föreskrifter i statligt beslutade naturreservat.

Att bilda naturreservat är en process på 3-5 år inklusive förhandlingar, avgränsning av området, intrångsersättning eller inköp, framtagande av förslag till reservatsföreskrifter, remisshantering och beslut. I de fall regeringens satsning blir kortvarig finns en risk att det kommer att skapas nya ärendebalanser av äldre ärenden.

Natura 2000-arbetet

Natura 2000 är ett nätverk av värdefulla naturområden inom Europa. För alla Naturaområden ska det finnas en aktuell bevarandeplan. År 2014 erhöll länsstyrelserna ett uppdrag att uppdatera samtliga bevarandeplaner innan utgången av 2017. I Skåne finns ett stort antal N2000-områden, varför länsstyrelsen erhöll extra medel för att slutföra arbetet under 2018. Under 2018 har de sista 97 bevarandeplaner uppdaterats och arbetet med så kallade kombiplaner (skötselplanen för naturreservat och bevarandeplanen för N2000) har intensifierats. Förvaltningsplan för Helcom (skydd av Östersjöns marina miljö) för Falsterbo-halvön har ingått i uppdraget med bevarandeplanerna.

Vart sjätte år ska alla EU-länder redovisa tillståndet för de skyddsvärda naturtyperna och arterna inom Natura 2000-systemet. Under 2018 har Länsstyrelsen Skåne rapporterat uppgifter enligt systemet till Naturvårdsverket.

Under fältsäsongen 2018 har genomförts tillsyn inom cirka 15 natura 2000-områden. Tillsynen omfattar kontroll utifrån bevarandestatus, naturtyper och artkompletteringar. Natura 2000 arbetet innebär även ett omfattande stöd och rådgivning vid ärendehantering till andra enheter och externa markägare och organisationer.

Sammanfattande bedömning av måluppfyllelse

Detta uppdrag omfattar en mängd insatser på olika områden. Vår sammantagna bedömning är att målet är i hög grad uppfyllt.

Måluppfyllelse:

Ej uppfyllt Delvis uppfyllt I hög grad uppfyllt Helt uppfyllt

Åtgärder mot övergödning

Regleringsbrevsuppdrag 1.18

De länsstyrelser som får bidrag från Havs- och vattenmyndigheten för arbete med åtgärdssamordning ska underlätta och aktivt stödja kommuner och lokala aktörer i genomförandet av åtgärder i relevanta avrinningsområden så att förutsättningarna för det lokala åtgärdsarbetet förbättras. De länsstyrelser som är vattenmyndigheter ska uppdatera geografiska dataunderlag, inklusive erosionskartor, och öka tillgängligheten till dessa underlag för kommuner och lokala aktörer. Länsstyrelserna ska redovisa hur arbetet har bedrivits. Arbetet finansieras delvis av medel från anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Återrapportering och bedömning av resultat

I samband med Havs- och vattenmyndighetens utlysning av medel för stärkt lokalt åtgärdsarbete mot övergödning inledde Länsstyrelsen ett pådrivande arbete för att uppmuntra lokala aktörer att skicka in ansökningar i relevanta avrinningsområden. Länsstyrelsen valde även att direkt ingå i en av dessa ansökningar (projektägare Sydvästra Skånes Vattenråd). Sydvästra Skåne präglas av ett intensivt brukat slättlandskap med stor konkurrens om marktillgången samtidigt som läckage av växtnäringsämnen är betydande, detta tillsammans med att vattenrådet är relativt nystartat gör att vi ser ett behov av att lägga extra tid och arbete för att förverkliga åtgärder inom detta jordbruksintensiva område.

Länsstyrelsen driver ett projekt om Finjasjön tillsammans med Hässleholms kommun och andra lokala aktörer. Syftet är att minska problemen i sjön med algblomningar m.m. Projektet startades snabbt efter beskedet om pengar från HaV och undersökningar har startats och planer för fortsatt arbete har satts igång. Arbetet sker i god dialog med inblandade parter.

Resultatbedömning:

Otillfredsställande Utvecklingsbehov Gott Utmärkt

Miljökvalitetsnormer för luftkvalitet

Regleringsbrevsuppdrag 1.19

Länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Östergötlands, Jönköpings, Gotlands, Skåne, Västra Götalands, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län ska, för de kommuner eller områden där det fastställts eller under året kommer att fastställas åtgärdsprogram med syfte att nå miljökvalitetsnormerna för luftkvalitet, redovisa i vilken grad åtgärderna har genomförts, vilken effekt åtgärderna bedöms ha haft på halterna samt om miljökvalitetsnormerna följs. I de fall EU:s luftkvalitetsdirektiv överträds ska länsstyrelserna bedöma hur länge överträdelserna antas bestå.

Åtterrapporering

I Skåne har det tagits fram två åtgärdsprogram för utomhusluft. Åtgärdsprogrammet för överskridande av miljökvalitetsnormen för kvävedioxid i Helsingborg avslutades 2016 och programmet för överskridande av miljökvalitetsnormen för kvävedioxid i Malmö avslutades 2017. I dagsläget har inga kommuner rapporterat överskridande av någon miljökvalitetsnorm.

Kontroll av utomhusluft i relation till miljökvalitetsnormerna sker samordnat och administreras av Skånes luftvårdsförbund tillsammans med miljöförvaltningen i Malmö stad.

Näringsdepartementet

Regionalt tillväxtarbete: samverkan och gemensam finansiering

Regleringsbrevsuppdrag 1.25

Berörda länsstyrelser ska redovisa inom vilka områden samverkan och gemensam finansiering av insatser har skett under året med den aktör som har det regionala utvecklingsansvaret i länet. Redovisningen ska även omfatta vilka resultat denna samverkan har medfört eller förväntas medföra samt hur den har utvecklats. Redovisningen ska avse det regionala tillväxtarbetet inklusive genomförandet av de regionala strukturfondsprogrammen 2014–2020 och territoriellt samarbete.

Åtterrapporering och bedömning av resultat

Region Skåne har under 2018 genomfört en utvärdering av den regionala utvecklingsstrategin (RUSen). Detta är det första steget i Region Skånes arbete med att aktualisera RUSen.

Ett tjugotal medarbetare från Länsstyrelsens sida inklusive länsledning har deltagit i utvärderingen. Länsstyrelsen Skånes tillväxtstrateg och Region Skånes samordnare för den regionala utvecklingsstrategin har koordinerat arbetet och tagit fram en plan för det fortsatta arbetet under 2019 då strategin aktualiseras.

Region Skåne har i hög grad involverat Länsstyrelsen i utvärderingsprocessen som för övrigt varit transparent och välplanerad. De berörda sakområdena hos Länsstyrelsen har i sin tur visat stort intresse för att bidra med sin kunskap.

Samverkan

Regionen och Länsstyrelsen samarbetar vid behov i den dagliga verksamheten och genom regionala samverkansplattformar för berörda sakområden. Inga betydande ändringar i de regionala samverkansplattformarna har skett under 2018 jämfört med 2017 års rapportering.

Region Skåne har under 2018 genomfört en utvärdering av Kompetenssamverkan Skåne som nu står inför en organisationsförändring. Utvecklingen av samverkansplattformarna kommer att få större fokus under 2019 då den regionala utvecklingsstrategin (RUS) aktualiseras.

Länsstyrelsen Skåne har under 2018 bidragit till och lämnat synpunkter på Region Skånes handlingsplan för integrering av miljö-, energi- och klimatperspektivet i det regionala tillväxtarbetet.

Gemensam finansiering av insatser

Gemensam finansiering av insatser med Region Skåne från 1:1-anslaget har under 2018 skett i följande projekt:

Projekt (fokusområde)	Sökande	Medel som beviljats
Kommunkluster vid samordnad varudistribution, (koldioxidsnål ekonomi, SMF)	Länsstyrelsen Skåne	Länsstyrelsen 1:1 (50 000 kr) Skånes Miljövårdsfond (200 000 kr) ERUF (250 000kr)
Geopark Skåne (naturturism)	Geologica consult	Länsstyrelsen 1:1 (75 000kr) Region Skånes Miljövårdsfond (75 000 kr)
Förstudie för plattform för kollektiv upphandling inom klimat och miljö (koldioxidsnål ekonomi)	RISE	Länsstyrelsen 1:1 (50 000 kr) Region Skånes Miljövårdsfond (50 000 kr)
Förstudie – verkstad i byn (landsbygdsutveckling)	Askerödsbygdens byförening	Länsstyrelsen 1:1 (85 000kr) Region Skåne (175 000 kr)
Lokalisera de lokala elnäten (koldioxidsnål ekonomi)	Energikontoret Skåne	Länsstyrelsen 1:1 (150 000 kr) Region Skåne (150 000 kr)

De ovan nämnda projekten beskrivs i mer detalj i redovisningen av regleringsbrevsuppdrag 1.26, avsnittet ”Regionala tillväxtåtgärder: 1:1-anslaget”.

Regionala strukturfondsprogrammen

Det program som Länsstyrelsen själv förvaltar är landsbygdsprogrammet. Utvecklingen av landsbygden är en viktig tillväxtfråga för Skåne med tanke på den omfattande verksamhet som bedrivs där, exempelvis i form av lantbruk och besöksnäring. Möjlighet till fritidsaktiviteter och servicefunktioner är exempel på satsningar som bidrar till att hålla landsbygden aktiv. Länsstyrelsens arbete med lantbruk och landsbygd redovisas under avsnitt 13 i årsredovisningen.

Landsbygdsprogrammet är ett kraftfullt utvecklingsverktyg och under 2014-2020 beräknas cirka 2,5 miljarder investeras i miljö- och landsbygdsutvecklingsåtgärder i Skåne. Landsbygdsprogrammet omfattar ett flertal olika åtgärder som miljöersättningar och miljöinvesteringar, företags- och projektstöd, stöd till bredbandsinvesteringar, samt kompetensutveckling för företagare. Vissa frågor väver ihop stad och landsbygd och omfattar därför flera olika program och ansvarsområden. Exempel på sådana frågor är bredband och service.

Fondsamverkan

På tjänstemannanivå finns etablerad samverkan kring fondsamordning mellan Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF), Europeiska Socialfonden (ESF),

Landsbygdsprogrammet (LBP) och Havs- och Fiskeriprogrammet (HFP). Fokus ligger på informationsöverföring och kunskapsutbyte. Deltagande organisationer är Region Skåne, Region Blekinge, länsstyrelserna i Skåne och Blekinge, Tillväxtverket, ESF-rådet, Leader, Kommunförbundet Skåne och Malmö stad.

Länsstyrelsen deltar även i följande forum för fondsamverkan:

- Partnerskapet för landsbygdsprogrammet
- Strukturfondspartnerskapet Skåne-Blekinge
- Interreg Öresunds styrkommitté
- Strukturfondspartnerskapets regionala samråd
- Europeiska socialfondens beredningsgrupp

Territoriellt samarbete

Länsstyrelsen Skåne tar en aktiv del i EU:s vision om ett sammanlänkat, jämlikt, hållbart och demokratiskt Europa genom deltagande i olika EU-finansierade projekt.

Genom EU-projekten skapar vi ett antal mervärden:

- Kompetens och kunskapsdelning – genom internationellt samarbete ges våra medarbetare möjligheter till kompetensutveckling, samtidigt som vi delar med oss av den samlade kunskap vi har i vår organisation
- Synlighet – genom deltagande i transnationella projekt stärker vi vårt varumärke som en kompetent och kunskapsintensiv myndighet
- Ekonomi – genom att använda vår medelstilldelning som medfinansiering i olika EU-projekt bidrar vi till att skala upp kostnadseffektiviteten och bidrar därmed till ökad samhällsnytta

Nedan stående lista ger en bild på bredden i Länsstyrelsen Skånes EU-projekt verksamhet. Listan innehåller projekt som Länsstyrelsen Skåne drivit eller deltagit i under 2018:

- Skånes Quatro Helix – Fonden för inre säkerhet
- MILSA utbildningsplattform (Fysisk och psykisk hälsa för nyanlända) – ESF
- MILSA 2.0 (Fysisk och psykisk hälsa för nyanlända) – Asyl, migration- och integrationsfonden
- FAIR (förebygga översvämningar) – Interreg North Sea Region
- Building with Nature - Interreg North Sea Region
- Blockchain in Government - Interreg North Sea Region
- South Baltic Bridge – Interreg South Baltic
- Boosting Social Innovation – URBACT
- Change (People powered public services) – URBACT
- ProAktiv (öka andelen förnybara energikällor i företag) – Interreg Öresund-Kattegatt-Skagerrak
- Elbilslandet Syd – ERUF

- Fossilbränslefria kommuner i norra Skåne och Fossilbränslefria kommuner i södra Skåne - ERUF
- Förstudie om kommunkluster vid samordnad varudistribution – ERUF
- Hållbara företagsresor – ERUF
- Incitament för energieffektivisering (i små och medelstora företag) – Nationella regionfonden
- Företagsnätverk för energieffektivisering fas 1 – Nationella regionfonden
- Grön energi från geotermi – ERUF
- Sol i Syd – ERUF
- Klimatväxling i Skåne - ERUF
- Fria vandringar och ökad biologisk mångfald i Skånes värdefulla vatten - Europeiska Havs- och Fiskerifonden
- Building with Nature – Interreg VB North Sea Region
- CleanTech Testbed for Innovative Public Procurement (CleanTech TIPP - Interreg
- Together we can (hållbar turism i Kullabygden) – Landsbygdsprogrammet
- Rekreation och tillgänglighet i Kullabygden – Landsbygdsprogrammet
- Bred kompetens i Skåne – Europeiska Socialfonden

Sammanfattande resultatbedömning

Samverkan med Region Skåne vid utvärderingen av den regionala utvecklingsstrategin har fungerat mycket bra med engagerat deltagande från Länsstyrelsens och Regionens sida. Detta ger bra förutsättningar för ett samarbete vid aktualiseringen av strategin under 2019. Samverkan genom de regionala samverkansplattformarna har också utvecklats positivt. Dock behöver länsstyrelsens och regionens ledningar enas om vilka prioriteringar och vilken samverkan som ska stå i fokus framöver såväl som hur arbetet kommer att styras och följas upp. Idag sker det i princip ingen prioritering av målsättningar i den regionala utvecklingsstrategin. Det finns utvecklingspotential med hänsyn till fondsamverkan, inklusive ett behov att samarbeta för att i högre grad kunna erbjuda medfinansiering till projekt som söker EU-medel. Länsstyrelsens arbete med att söka medel från de regionala strukturfonderna är framgångsrikt. Medel sökes vid behov och ansökningarna har hög beviljandegrad.

Resultatbedömning:

Otillfredsställande Utvecklingsbehov Gott Utmärkt

Regionala tillväxtåtgärder: 1:1-anslaget

Regleringsbrevsuppdrag 1.26

Berörda länsstyrelser ska redovisa hur medel från anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder under utgiftsområde 19 Regional tillväxt har bidragit till att nå målen i den regionala utvecklingsstrategin, det regionala strukturfondsprogrammet och, i förekommande fall, de territoriella samarbetsprogrammen. I redovisningen ska det framgå hur verksamheten tagit hänsyn till de förutsättningar som råder i olika delar av länet samt hur detta har påverkat fördelningen av medel inom länet.

Återrapportering och bedömning av måluppfyllelse

I nedanstående tabell sammanfattas de projekt som tagit emot medel under 2018. Alla beviljade projekt bidrar till att överkomma utmaningarna som beskrivs i den regionala utvecklingsstrategin, särskilt inom områden sysselsättning & innovationskraft, inkluderande tillväxt och lägre klimatpåverkan. Detta år har fler projekt som gynnar aktiv landsbygd beviljats medel. Två av projekten har även mottagit EU-finansiering.

Utbetalda medel för 2017 är sammanlagt 898 000 kr plus Nyps-avgiften för Tillväxtverkets ärendehanteringssystem 59 000 kr (6,1% av totala 1:1-medel som Länsstyrelsen Skåne förfogar över). Sammanlagt har 14 projekt betalats ut 1:1 anslag under 2018. Projekten har en bra spridning över Skånes geografi (en målsättning som länsstyrelsen har för 1:1 anslag) och olika tillväxtområden (särskilt sysselsättning & innovationskraft, inkluderande tillväxt och lägre klimatpåverkan). Projekten ligger i linje med den regionala utvecklingsstrategin.

Det finns potential att utveckla kopplingen till det regionala strukturfondsprogrammet: 100 000 kronor har betalats ut i medfinansiering till strukturfondsprojekt (dessa projekt har haft en totalbudget på 40 600 000 kr). Dock ger finansiering från 1:1 anslag de sökande organisationerna en möjlighet att bygga upp en projektvana innan de söker EU-medel som är av betydligt mer komplex karaktär administrativt sett. Under 2018 gjorde Länsstyrelsen Skåne platsbesök hos varje projekt som betalades medel för att ge dem det stödet de behövde med projektredovisningar och administration.

Projekt år	Projektnamn, -beskrivning och utbetalat belopp under 2017	Ansökande organisation / kön på den som skickat in ansökan	Medfinansierare	Projektets totalbudget / Utbetald 2018 / % Lst 1:1 medel av totalbudget	Geografi
2017 - 2018	SPOK Landsbygd Projektet stärker lokal och småskalig produktion genom att initiera 10 stycken samarbeten mellan formgivare och tillverkare i skilda kommuner runt om i Skåne. Resultatet blir tio "Skåne-souvenirer", något som efterfrågats från både kommuner och region under lång tid.	Svensk forms regionalförening för Skåne, Malmö / kvinna	Malmö kommun	600 000 kr / 125 000 kr / 42 %	Skåne län

Projekt år	Projektnamn, -beskrivning och utbetalat belopp under 2017	Ansökande organisation / kön på den som skickat in ansökan	Medfinansierare	Projektets totalbudget / Utbetald 2018 / % Lst 1:1 medel av totalbudget	Geografi
2017 - 2019	Snabbspår till eget företag för nyanlända Projektets syfte är att rekrytera två rådgivare som själva driver företag och talar arabiska respektive somaliska, alternativt annat relevant språk för målgruppen. Dessa två rådgivare kommer att få i uppdrag att rekrytera nyanlända till NFÖ:s rådgivning och att det som resultat av denna rådgivning kommer att etableras sammanlagt 100 nya företag mellan 2017-2019.	Nyföretagarcentrum Öresund, Malmö / kvinna	Nyföretagarcentrum Öresund Sparbanksstiftelser CA Andersson Tryckeri	520 000 kr 150 000 kr 41 %	Burlöv, Kävlinge, Lomma, Malmö, Sjöbo, Skurup, Staffanstorps, Svedala, Tomelilla, Trelleborg och Vellinge
2017 - 2019	Teknikkollo för tjejer Målet är att erbjuda Teknikkollo för tjejer på minst fem olika platser i Skåne med en mottagarkapacitet på sammanlagt 120 deltagare. Teknikkollo ska erbjudas under en fyraårsperiod så deltagarnas utbildningsval kan följas upp. Projektet ska bryta könsstereotypa utbildnings- och karriärval och öka attraktiviteten för teknisk och industrirelevant utbildning.	Kommunförbundet Skåne / Teknikcollege Skåne /man	Kommunförbundet Skåne Trelleborgs kommun Helsingborgs kommun Hässleholms kommun Landskrona kommun Eslövs kommun	600 000 kr 43 000 kr 33%	Trelleborg, Helsingborg, Hässleholm, Landskrona, Eslöv
2017 - 2019	EOS Cares Syftet är att vidareutveckla EOS Språkcafé: Etablera ett stort nätverk inom näringsliv, idéburen och offentliga. Etablera samarbeten med aktörer som vill betala för programmets tjänster. Skapa förutsättningar för att aktivt stödja nyanlända som vill starta upp egen affärsverksamhet.	EOS Cares /man	Lunds kommun Arbetsförmedlingen Migrationsverket	900 000 kr 50 000 kr 6 %	Lund
2017 - 2018	Kommunkluster vid kommunal samordnad varudistribution Kommunal samordnad varudistribution minskar kommunens varutransporter med 60 - 80 % och möjliggör att öka andelen lokala livsmedelsleverantörer. 3 kommunkluster utbildades i konceptet och tog fram politiska beslutsunderlag inklusive samhällsekonomiska kostnads-nyttanalyser. Trelleborgs kommun är nu igång med ett införande projekt med fortsatt finansiering från Klimatklivet. Stöd till kommuner erbjuds nu genom ett nationellt centrum som finansieras av Energimyndigheten.	Länsstyrelsen Skåne, Malmö / kvinna	ERUF Region Skåne	626 760 kr 50 000 kr 8 %	Höör, Hörby, Klippan, Bjuv, Trelleborg, Åstorp
2017 - 2018	Stabilisera de lokala elnäten – effekthantering Förstudie om elnätsbolagens ståndpunkter, kunskapsläge och förberedelser kring framtida effektutmaningar i elnätet. Detta görs genom intervjuer med elnätsbolag följt av kunskapshöjande workshops. Det långsiktiga syftet är att skapa ett regionalt projekt där elnätskunder ges incitament att kapa effekttoppar så att elnätet uppnår en stabilare effektnivå med minskad risk för kapacitetsbrist.	Kommunförbundet Skåne (Energikontoret Skåne), Lund / kvinna	Region Skåne	300 000 kr 75 000 kr 50 %	Skåne
2018	Geopark Skåne Undersöka möjligheterna för att etablera en "Geopark Skåne" baserat på Skånes geologi som är mångfaldig, unik och väldigt spännande. Särskilt fokus på att utreda kommunernas möjligheter att samverka kring etableringen av Geopark Skåne och agera som ägarkommuner.	Geologica Consult Sweden, Trelleborg /kvinna	Region Skåne	150 000 kr 75 000 kr 50 %	Sjöbo, Höganäs, Bjuv, Kristianstad, Höör, Åstorp, Simrishamn

Projekt år	Projektnamn, -beskrivning och utbetald belopp under 2017	Ansökande organisation / kön på den som skickat in ansökan	Medfinansierare	Projektets totalbudget / Utbetald 2018 / % Lst 1:1 medel av totalbudget	Geografi
					Helsingborg
2018 - 2019	Förstudie, verkstad i byn Utveckla ett koncept och förbereda ett pilotprojekt för att, i nästa fas, utveckla två skånska byar genom deras byföreningar. Förstudien består av att studera andra initiativ, göra intervjuer med byborna och genomföra dialogmöten på plats.	Askerödsbygdens byförening, Hörby / kvinna	Region Skåne Askerödsbygdens byförening	308 000 kr 20 000 kr 6,4 %	Hörby
2018 - 2019	Arbotreum circle of life Åstorp En satsning i att öka lokalturismen och kunskapen om närnatur genom att bygga en alternativ startpunkt för besök. Också en möjlighet att involvera skola och nyanlända i ett kreativt projekt i den egna kommunen.	Åstorps turistförening, Åstorp / man	Åstorps kommun Åstorps turistförening Sparbanksstiftelsen Gripen Naturentreprenad AB	590 000 kr 30 000 kr 31 %	Åstorp
2018 - 2019	Plattform för kollektiv upphandling Projektet syftar på att genom kollektiv upphandling göra miljövänlig teknik billigare och mer tillgänglig för fler. Detta är en första förstudie som ska utforska möjligheterna att etablera en plattform för kollektiv upphandling.	Research Institutes of Sweden, Lund / man	Region Skåne RISE	160 000 kr 50 000 kr 31 %	Malmö, Skåne
2018	Cleantech TIPP (OPI seminarium) Genom att efterfråga innovation i offentliga upphandlingar har projektet Cleantech TIPP skapat mer innovation genom konkreta fallstudier i Helsingborg och Malmö. Projektet har också förankrat en ny metod med Upphandlingsmyndighete som är baserad på innovationskontrakt. De medlen som beviljades användes för att sprida modellen projektet förespråkar i Skåne och nationellt (förankring med Upphandlingsmyndigheten m.m.)	Länsstyrelsen Skåne, Malmö / kvinna	INTERREG ÖKS	40 miljoner kr 50 000 kr 0,1 %	Helsingborg, Malmö
2018 - 2019	Ett rum att trivas i Ett innovativt projekt med syfte att skapa en möteplats i ett socialt utsatt område i Malmö. Aktiviteterna ska bidra till de deltagandes miljömedvetenhet och skapa möjligheter för sysselsättning.	En stad för alla (förening), Malmö / man	MKB AB	275 000 kr 50 000 kr 36 %	Malmö
2018	Öresunddirekt Utveckla den delen av Öresunddirekts verksamhet som riktar sig åt företag och kommuner genom ett koncept som heter Öresund Pop-up.	Länsstyrelsen Skåne, Malmö / kvinna	Länsstyrelsen Skåne	260 000 kr 130 000 kr 50%	Malmö, Helsingborg, Skåne

Sammanfattande bedömning av måluppfyllelse

Länsstyrelsen uppfyller målen i hög grad. 1:1 anslaget bidrar till målsättningarna i den regionala utvecklingsstrategin men kan i högre grad bidra till utförandet av det regionala strukturfondsprogrammet.

Måluppfyllelse:

Ej uppfyllt Delvis uppfyllt I hög grad uppfyllt Helt uppfyllt

Måluppfyllelse för de operativa målen i Sveriges fleråriga kontrollplan för livsmedelskedjan

Regleringsbrevsuppdrag 1.29

Länsstyrelserna ska redovisa en bedömning av måluppfyllelsen för de operativa målen i Sveriges fleråriga kontrollplan för livsmedelskedjan som rör myndigheternas verksamhet inom livsmedelskontroll, kontroll av djurskydd, foder, animaliska biprodukter, djursmittskydd samt veterinärmedicinska preparat och rests substanser. Redovisningen ska inkludera en kortfattad analys av orsakerna till eventuell utebliven måluppfyllelse och länsstyrelsernas operativa förutsättningar att bedriva verksamheten inom dessa områden. Länsstyrelserna ska även redovisa arbetet med revisioner av kommunernas livsmedelskontroll.

Återrapportering och bedömning av måluppfyllelse

Livsmedelskontroll

Arbetet med operativt mål 12, mykotoxin vid spannmålstorkning, som påbörjades 2017, har fortsatt under 2018. 19 planerade kontroller har genomförts vid anläggningar med torkning av spannmål för livsmedelsändamål. Inventeringen av anläggningar som torkar spannmål som påbörjades under 2017 har fortsatt under 2018 och har genomförts vid alla tvärvillkors- och primärproduktionskontroller som utförts under året.

Måluppfyllelse: I hög grad uppfyllt.

Kontroll av djurskydd

För uttag av normalkontroller har SToRK (Jordbruksverkets risk-klassificeringssystem) huvudsakligen använts. Utförda kontroller inom animalieproduktionen utgör 2,6% av det totala antalet kontrollplatser med livsmedelsproducerande djur i djurskyddskontrollregistret (DSK), målet är 10%. Länsstyrelsen bedömer inte att målet går att nå med nuvarande resursfördelning.

Anmälningsärenden prioriteras efter den nationellt framtagna prioriteringsordningen. Länsstyrelsen har ett stort antal inkommande anmälningar och vi bedömer att vi inte kan göra en hårdare prioritering än idag utan att försämra djurskyddet avsevärt.

Anmälningsärenden avslutas till 93 % inom 3 månader, och §16-tillståndsärenden avslutas till 88 % inom 3 månader. För båda är målet 90%. Förprövningsärenden avslutas till 100 % inom 56 dagar. Kontrollrapporter skickas till 90 % ut till brukaren inom 3 veckor, målet är 90%.

Kompetensrosen används, för inventering och planering av kompetensutveckling. Parallellkontroller har inte utförts under året, men en rutin har tagits fram och igångsatts 2019. Ett arbetssystem har tagits fram för att få en mer likriktad och rättssäker kontroll på myndigheten. Länsstyrelsen har deltagit vid flera samsynsmöten inom och mellan länen tillsammans med näringen.

Länsstyrelsen har vid fler tillfällen under året gjort informationsinsatser hos olika branschorganisationer och skolor. Arbetet med informationsmaterial har pågått under många år och lämnas vid varje kontroll. I stort sett all personal har genomgått utbildning i motiverande samtal för att bättre kunna arbeta med att stärka djurhållarens egen vilja att förbättra sin djurhållning och därmed höja djurskyddet. Detta bör resultera i ett minskat behov av ingripande åtgärder såsom förelägganden och omhändertaganden, vilket gynnar alla parter: brukare, djur och samhället.

Måluppfyllelse: Delvis uppfyllt.

Djursmittskydd

Inom området djursmittskydd finns två operativa mål i Nationella kontrollplanen 2018-2021. Det ena målet rör ambitionen att Sverige ska få analyserbara prover från 80 % av de nötkreatur som ska provtas för BSE. Länsstyrelsens roll skulle vara att kontrollera intransporttider men hur denna aktivitet ska utföras var inte formulerat i planen inför 2018, varför Länsstyrelsen valt att inte påbörja arbetet under året.

Det andra målet handlar om kvalitetssäkring av sperma och embryon för handel inom EU. Under 2018 skulle arbetet börja med att Jordbruksverket skulle utreda vilken myndighet som är ansvarig kontrollmyndighet. Länsstyrelsen har därför avvaktat insatser inom området tills den utredningen är klar.

Några av Länsstyrelsens övriga insatser inom området beskrivs i avsnittet om länsstyrelseinstruktionen 3 §, punkt 2, avsnittet "Livsmedelskontroll, djurskydd, allmänna veterinära frågor samt ledning och samordning av åtgärder mot djursjukdomar".

Måluppfyllelse: Ej aktuellt att bedöma för 2018.

Foder

Mål: Informationsinsatser till veterinärer om inblandning av läkemedel i foder. (Jordbruksverket/länsstyrelserna)

Riktad information om förskrivning av läkemedel för inblandning i foder har skickats ut per e-post till veterinärer i länet som arbetar med livsmedelsproducerande djur.

Måluppfyllelse: Länsstyrelsen bedömer att målet är helt uppfyllt.

Animaliska biprodukter (ABP)

Det finns två övergripande mål för området animaliska biprodukter, ett som gäller medvetna verksamhetsutövare för god hantering av ABP och ett om att skapa förutsättningar för en god ABP-kontroll.

I planen finns en aktivitet för länsstyrelsen som berör båda målen, nämligen ett nationellt projekt om transport av animaliska biprodukter till biogasanläggningar. Länsstyrelsen Skåne har deltagit i planering, framtagande av checklista, genomförande (3 kontroller) samt rapportering av resultat i det nationella projektet.

Måluppfyllelse: I hög grad uppfyllt.

Veterinärmedicinska preparat och restsubstanser

För området veterinärmedicinska preparat finns tre övergripande mål och ett antal aktiviteter kopplade till respektive mål.

Mål

1. Mikrobiologiska risker – sprida kunskap om antibiotikaresistens.
2. Läkemedel ska användas med återhållsamhet och endast då det finns behov av det.
3. Skapa bättre förutsättningar för effektiv kontroll av användning av läkemedel.

Insatser 2018

Länsstyrelsen har bland annat arbetat med mål 1 genom informationsinsatser till veterinärerna i länet om den nationella handlingsplanen mot antibiotikaresistens 2018-2020 samt om hygienplaner. Därutöver har 15 veterinärverksamheters hygienplaner kontrollerats (drygt 10 % av totalt antal verksamheter) och kontroll har skett av veterinärers hantering av infektioner med resistenta bakterier, MRSA (3 fall) och MRSP (14 fall). Länsstyrelsen har också haft ett nära samarbete med länets smittskyddsläkare i ärenden som rör One health-perspektivet, exempelvis i MRSA-fall.

Länsstyrelsen har bland annat arbetat med mål 2 genom att kontrollera veterinärers och djurhållares läkemedelsanvändning. 7 av de 36 veterinärer som anmält villkorad läkemedelsanvändning har kontrollerats. 6 av de ca 140 veterinärer som förskriver läkemedel till livsmedelsproducerande djur har kontrollerats och 8 av de ca 350 veterinärer som förskriver till övriga djur har kontrollerats. Läkemedelshanteringen hos 10 djurhållare med livsmedelsproducerande djur har kontrollerats. Under året har också ett projekt rörande veterinärer som arbetar tillfälligt i Sverige påbörjats. Projektet fortsätter under 2019. Syfte är att genom informations- och kontrollinsatser på engelska öka regelefterlevnaden med fokus på återhållsam antibiotikaanvändning i enlighet med svensk antibiotikapolicy. 4 tillfälliga yrkesutövare kontrollerades 2018. Bakgrunden till projektet är erfarenhet från tidigare års kontroller där flera allvarliga brister påvisats hos tillfälliga yrkesutövare, bland annat gällande antibiotikaanvändning.

Anledningen till bristerna är enligt Länsstyrelsens uppfattning många gånger dåliga kunskaper om svensk lagstiftning och svenskt djurhälso- och antibiotikaresistensläge, vilket i sin tur delvis beror på avsaknad av lagstiftning och information på engelska.

Länsstyrelsen har bland annat arbetat med mål 3 genom en kontinuerlig samverkan med andra län för ökad samsyn och samordning. Under året har Länsstyrelsen också deltagit i ett fysiskt samordningsmöte mellan läsveterinärerna i sydlänen, deltagit i DAWA-utbildning anordnad av Jordbruksverket och deltagit i en arbetsgrupp, ledd av Jordbruksverket, som har arbetat med uppdatering av kontrollpunkterna för hormoner.

Måluppfyllelse: Länsstyrelsen bedömer att målen delvis har nåtts. Orsakerna till att målen inte nås fullt ut är att resurserna är begränsade.

Revision av kommunal livsmedelskontroll

Länsstyrelsen har genomfört sju revisioner av kommunal livsmedelskontroll samt en uppföljande/administrativ revision. Vi håller därmed vår plan som innebär att kommunerna bör bli reviderade vart femte år, eller enligt utfall av genomförd riskvärdering. Vi har även, som stöd och kompetensförstärkning, deltagit i efterarbetet avseende en revision utförd i Blekinge län.

Kontrollplan för revisioner samt deltagande av externa sakkunniga vid skuggkontroll diskuteras i nära samverkan mellan Länsstyrelsen och Livsmedelsverket. Objekten väljs ut efter att riskbedömning gjorts. Kriterier för bedömningen är bland andra tid sedan föregående kontroll, kontrollfrekvens på högriskobjekt, personalresurser och erfarenheter från tidigare revisioner eller indikationer på brister.

Länsstyrelsen har vid de revisioner som genomförts i länet under 2018 identifierat bland annat brister inom riskbaserad kontroll, uppföljning av kontroll samt inom beredningsplaneringen avseende livsmedels- och vattenburen smitta.

Måluppfyllelse: Helt uppfyllt.

Sammanfattande bedömning av måluppfyllelse

I stort har vi nått de nationella mål som är realistiska att nå med nuvarande resurstilldelning. Inom framför allt djurskyddskontrollen och läkemedelskontrollen är antalet kontrollobjekt i länet allt för stort för att kunna utföra kontroll i den omfattning vi skulle önska.

Måluppfyllelse:

Ej uppfyllt Delvis uppfyllt I hög grad uppfyllt Helt uppfyllt

Fler och bättre djurskyddskontroller

Regleringsbrevsuppdrag 1.30

Länsstyrelserna ska arbeta för fler och bättre djurskyddskontroller.

Åtterrapporering och bedömning av måluppfyllelse

Länsstyrelsen har under året minskat antalet gjorda kontroller från 1437 st 2017 till 1335 st 2018. Resultat för år 2017 redovisas som referensmaterial inom parentes nedan. Av dessa är 302 (325) normalkontroller och 569 (656) anmälningkontroller. Antalet gjorda uppföljande kontroller är 314 (293), antalet kontroller av 16 § tillstånd är 150. Antalet normalkontroller under året är något mindre än föregående år samtidigt som vi arbetat med att ha en tydlig planering och ambition att avsätta mer resurser till normalkontroller. Detta beror delvis på det milda vädret under vintersäsongen 2018, vilket medförde att djuren stallades in senare och bidrog till att fler normalkontroller med inriktning mot installade djur sköts till 2019. Samtidigt inkommer även fortsättningsvis ett stort antal anmälningar som enligt vår bedömning behöver kontrolleras även efter hård prioritering. Detta leder till att årets kvot för normalkontroller per anmälningkontroll blir 0,53 (0,53).

Ett nytt, effektivare arbetssätt har främst gett resultat i bättre prioritering av inkomna anmälningar och ökat antal beslut med framförallt en mer likriktad kontroll. Omstrukturering i organisationen andra delen av året har lett till ett resurstapp i form av att inspektörer som kan utföra kontroll gått in i andra befattningar på Djurskyddsenheten. Olika omständigheter medförde tappade resurser med normalkontrollskompetens under första halvåret.

Måluppfyllelse:

Ej uppfyllt Delvis uppfyllt I hög grad uppfyllt Helt uppfyllt

Lantbruk och landsbygd: hantering av EU-stöd

Regleringsbrevsuppdrag 1.31

Följande likvärdiga målsättningar ska vara vägledande för länsstyrelsernas hantering av EU-stöd:

en effektivisering och förenkling för företag och myndigheter,

en minskning av de administrativa utgifterna,

en strävan efter att stöden i så stor utsträckning som möjligt kan betalas ut så tidigt som regelverket tillåter, och

en minskning av andel fel i stödhanteringen.

Vid genomförande av Landsbygdsprogram för Sverige 2014–2020 och Havs- och fiskeriprogrammet ska länsstyrelserna:

redovisa genomförandet av programmen enligt riktlinjer från Statens jordbruksverk, samt

redovisa handläggningstider och måluppfyllnad utifrån de mål som satts inom ramen för styrnings- och uppföljningssystemet Styr- och uppföljningssystem projekt- och företagsstöd respektive styr- och uppföljningssystem jordbrukarstöd.

Uppdragen om genomförande av Landsbygdsprogram för Sverige 2014–2020 och Havs- och fiskeriprogrammet finansieras av medel från anslagen 1:17 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur och 1:18 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur under utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel.

Återrapportering och bedömning av måluppfyllelse

Jordbrukarstöd

När 2018 år startade hade Länsstyrelsen Skåne stora ärendebalanser inom jordbrukarstöd. Den stora merparten av ärendebalanserna är hänförliga till vallodling, betesmarker och slätterängar samt ekologisk produktion för åren 2015-2017. Dessa utbetalningar har inte varit möjliga att färdigställa på grund av att systemstödet inte varit tillräckligt utvecklat och att arbetsrutiner saknats.

Kontrollfrekvenserna har legat i nivå med 2017 och införandet av ”gula kort” har fungerat väl. Arbetet med åtagandeplaner har fortsatt att minska.

Kontrollverksamheten har påverkats av ett striktare krav på att kontroller av företag med förgröningskrav ska vara genomförda senast den 30 juni. Detta har inneburit att ett omfattande arbete har fått läggas på att bredda kompetensen för medarbetarna men också att ett antal andra arbetsuppgifter har fått prioriteras ner och senareläggas.

Sommaren 2018 var exceptionell, med extrem värme och ytterst lite nederbörd. Torkan medförde likviditetsbrist till följd av ökade kostnader och minskade intäkter hos lantbruksföretagen. För att lindra konsekvenserna har Länsstyrelsen utfärdat skötseldispenser, undantag från att skörda gröda, bevattningsdispenser samt godkänt tillskottsutfodring.

Likviditetsbristen medförde att kraven ökade på myndigheterna att avsluta utbetalningarna från tidigare år. Länsstyrelsen och Jordbruksverket har tillsammans gjort nedanstående prioriteringar för att säkerställa att de stora utbetalningarna når lantbrukarna så tidigt som möjligt:

1. Delutbetalningar miljö/eko/komp 2018
2. Direktstöd 2018, Komp slutbetalning 2018
3. Åtagande 2015 – 2017, Slutbetalning miljö/eko 2015 – 2017
4. Slutbetalning miljö/eko 2018

I december 2018 saknas fortfarande funktionalitet för att länsstyrelserna ska kunna hantera alla typer av slututbetalningar. Delar av 2015, 2016, 2017 och 2018 års handläggning kommer att kunna slutföras först under 2019 och 2020. De handläggningsmoment som kvarstår från tidigare år ökar i komplexitet och därmed ökar även risken för fel. Det krävs ett omfattande manuellt merarbete för att bibehålla god struktur och ordning i handläggningen.

Arbetet med att ta fram prioriteringar, åtgärdsförslag, att följa beslut och utbetalningsläge har varit viktiga gemensamma frågor för länsstyrelserna. Att länsstyrelserna agerat gemensamt i så stor utsträckning har varit avgörande för årets resultat. Arbetet har skett i samverkansforum på olika nivåer där representanter från länsstyrelserna, Jordbruksverket och Näringsdepartementet träffas. Särskilt viktiga frågor i år har varit att ha en gemensam bild av förutsättningar, behov och prioriteringar.

Enligt Styrnings- och uppföljningssystemet för jordbrukarstöden (SUSS-JBR) ska minst 95% av direktstöden för 2018 vara klara för utbetalning inom december månad. Det totalt sökta stödbeloppet för direktstöden uppgår till 1 481 687 tkr. Måluppfyllelsen för Länsstyrelsen Skåne uppgår till 1 408 275 tkr vilket motsvarar 95%.

Landsbygdsstöden

Under 2018 nådde vi slutet av vår tilldelade budget i flera insatsområden. Året präglades av en extremt torr vår, sommar och höst med konsekvent låga yt- och grundvattennivåer. Som en reaktion på de extrema vattennivåerna ökade intresset för att anlägga våtmarker, bland annat för att värna den biologiska mångfalden och för att skapa vattenreservoarer för bevattning. Bristen på tillgängliga medel inom Landsbygdsprogrammet för miljöinvesteringar har hindrat stöd till flera bra projekt.

För att lindra effekterna av torkans konsekvenser för jordbruksföretag har vi, tillsammans med Partnerskapet för Landsbygds- och Havs- och fiskeprogrammet, valt att i första hand prioritera handläggning av ansökningar som avser Investeringar till jordbruksföretag, Startstöd till unga jordbrukare samt utbetalningsärenden där stödmottagaren är ett jordbruksföretag. Dessutom prioriteras Bredbandsutbyggnad inom åtgärd 7.

Det totala antalet inkomna ansökningar om LB-stöd 2018 var 227 st, ca 5% lägre än 2017, medan antalet ansökningar om utbetalning var 219 st, nästan en fördubbling jämfört med 2017.

Under 2018 fattades beslut i 583 ärenden om landsbygdsstöd (VHT 602). Ärendebalansen för landsbygdsstöden är fortsatt hög, främst gällande företagsstöd, men har under året minskat från 612 till 475 ärenden. Den stora ärendebalansen skapades när landsbygdsstöden öppnade 2014, medan Jordbruksverkets IT-system, för beslut om stöd blev operativa först under våren 2016.

Måltiden för ansökan om stöd (180 dagar) nåddes till 71 % för miljöinvesteringar, 36 % av projektstöden och till 4 % gällande företagsstöd (se tabell H – ”Handläggningstider”).

Måltiden för ansökan om utbetalning (120 dagar) nåddes till 71 % för miljöinvesteringar, 56 % av projektstöden och till 73 % gällande företagsstöd (se tabell H ”Handläggningstider”).

Jordbruksverkets IT-system har fortfarande stora brister men förenklingsarbetet gällande handläggningsrutinerna började ge resultat under senare delen av 2018. Antalet beslutade ärenden ökar och handläggningstiderna kortas. Ett återkommande problem är att handläggningstiden inkluderar parametrar som länsstyrelserna inte kan ta ansvar för. Exempelvis räknas handläggningstiden från det att ansökan är inlämnad via Jordbruksverkets e-tjänst, men mer än hälften av ansökningarna innehåller vid den tidpunkten inte de uppgifter som behövs för att fullt ut kunna handlägga ärendet. Handläggningstiden för utbetalningar inkluderar även Jordbruksverkets hantering av kontroller på plats hos den stödsökande samt Jordbruksverkets hantering för att verkställa själva utbetalningen.

Havs- och fiskeriprogrammet

Sedan programstarten hösten 2015 har det inkommit ett 30-tal ansökningar om företagsstöd som handläggs av Länsstyrelsen. Trots ett sänkt söktryck uppstod snabbt medelsbrist i flera eftersökta åtgärdsområden. Detta, i kombination med ett lågt intresse för övriga områden, gjorde att Skåne inte fick in några ansökningar om stöd under 2018. Samtliga tidigare inkomna ansökningar har avslutats, varav flertalet avslagits p.g.a. medelsbrist. Den omfördelning som skett under 2018, efter att en programändring på Jordbruksverkets begäran beviljats av Kommissionen, kommer att ge ökad måluppfyllnad inom de områden där Länsstyrelsen är beslutande. Ytterligare information finns under redovisningen för länsstyrelseinstruktionen 3 §, punkt 11, avsnittet ”Fiske”.

Sammanfattande bedömning av måluppfyllelse

Vi har, trots stora brister i Jordbruksverkets IT-system, klarat målsättningen med att 95% av direktstöden ska vara klara för utbetalning under december månad. Däremot har vi inte, fullt ut, lyckats hålla de målsatta handläggningstiderna för landsbygdsstöden. Detta till följd av en otillräcklig IT-funktionalitet och bristfälliga ansökningar. Stort fokus har lagts på att effektivisera interna arbetsrutiner samt att ta fram verktyg som ska underlätta för våra sökande i ansökningsprocessen. I en rad viktiga frågor, såsom att formulera en gemensam bild av förutsättningar, behov och prioriteringar, har länsstyrelserna agerat gemensamt. Även åtgärder för att lindra konsekvensen av 2018 års exceptionella torka, har genomförts i dialog med berörda aktörer.

Måluppfyllelse:

Ej uppfyllt Delvis uppfyllt I hög grad uppfyllt Helt uppfyllt

Ersättning för viltskador på fisk och fiskeredskap

Regleringsbrevsuppdrag 1.36

Länsstyrelserna ska rapportera uppgifter om det stöd som varje år lämnas för ersättning för skada på fisk och fiskeredskap av länsstyrelsen till Havs- och vattenmyndigheten, enligt 11 d § viltskadeförordningen (2001:724) genom ändring SFS 2017:920, statsstödslagen lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler och förordningen (2016:605) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler.

Återrapportering

Uppdraget har redovisats till Havs- och vattenmyndigheten inom föreskriven tid. Deadline var den 15 februari 2019.

Ersättning för viltskador (annat än ren, fisk och fiskeredskap)

Regleringsbrevsuppdrag 1.37

Länsstyrelserna ska rapportera uppgifter om det stöd som varje år lämnas för att förebygga skada av vilt och som ersättning för skada av vilt på annat än ren, fisk och fiskeredskap, till Naturvårdsverket för myndighetens årliga rapportering av statligt stöd till Europeiska kommissionen enligt lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler.

Länsstyrelserna ska vidare redovisa sin uppföljning av det årliga stöd av mindre betydelse som lämnas av länsstyrelserna enligt förordningen (2017:1254).

Åtterrapporing

Länsstyrelserna lämnar statligt stöd av mindre betydelse inom jordbrukssektorn för viltskador och förebyggande av viltskador enligt förordningen (2017:1254).

Länsstyrelsen Skåne har gett ersättning för omsådd.

Totalbeloppet för omsåddsersättningen som betalats ut uppgår till 57 227 kr fördelat på sex mottagare.

Näringsdepartementet (uppdrag)

Förenklingsarbete för företag

Regleringsbrevsuppdrag 3.52

Länsstyrelserna ska fortsätta förenklingsarbetet för att det ska bli enklare att starta och driva företag. Särskilt fokus ska vara på åtgärder som underlättar för företagen att göra rätt.

Återrapportering och bedömning av resultat

Länsstyrelsen är drivande i arbetet med att utveckla e-tjänster, övergå till digitala beslut, införa digital delgivning och införande av Mina Meddelanden kopplat till myndighetens e-tjänster.

Länsstyrelsen Skåne förvaltar flera myndighetsgemensamma e-tjänster för att underlätta kontakterna mellan verksamhetsutövare av miljöfarlig verksamhet och prövnings- och tillsynsmyndigheten.

- Svenska miljörapporteringsportalen (SMP) för den årliga miljörapporteringen
- Vindbrukskollen (VBK) för att visa planerade, beviljade bygglov och miljötillstånd för vindkraftverk
- Avfallstransportregistret för att kontrollera godkända avfallstransportörer (krav vid miljöledning)
- E-tjänster för att anmälan/ansöka om tillstånd för transport eller annan hantering av avfall
- E-tjänst för ansökan om tillstånd för yrkesmässig överlåtelse/privat överlåtelse av särskilt farliga kemiska produkter
- E-tjänst för anmälan om ändring av miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap. 6 § miljöbalken
- E-tjänst för anmälan om driftstörning enligt miljöbalken och sevesolagstiftningen

Under året har länsstyrelsen inom ramen för Förvaltningsobjekt Miljöskydd utvecklat följande e-tjänster:

- Anmälan om upptäckt av förorening i mark, sediment och byggnader
- Anmälan om byte av verksamhetsutövare
- Ansökan om återkallelse av tillstånd enligt miljöbalken
- Ansökan om upphävande av tillstånd enligt miljöbalken

Från och med den 3 december 2018 har Länsstyrelserna knutit tre av sina nationella e-tjänster till Mina Meddelanden. Det innebär att företagets kontakter med oss till 100% kan ske digitalt i följande utvalda ärenden:

1. Ansökan om yrkesmässig överlåtelse av särskilt farliga kemiska produkter (561)
2. Ansökan om tillstånd till transport av farligt avfall (562)
3. Anmälan om transport av farligt avfall (566).

Genom att använda våra myndighetsgemensamma e-tjänster underlättas det administrativa arbetet samtidigt som behovet av kompletteringar minskar vilket bidrar till kortare handläggningstider.

Under året har Länsstyrelsen tillsammans med Sydsvenska Industri- och Handelskammaren genomfört dialogmöte med ledningarna för ett antal av de större företagen i Skåne. Syftet med att träffas på ledningsnivå har varit att utifrån strategiska och övergripande perspektiv hitta förbättringsområden inom hanteringen av företags tillståndsärenden.

I flera år har det framkommit i brukarundersökningarna att många företag upplever det svårt att komma i kontakt med rätt handläggare på länsstyrelsen. Genom länsstyrelsernas gemensamma telefonistorganisation har en särskild satsning genomförts under våren 2018 i syfte att underlätta och effektivisera kontaktförmedlingen till rätt handläggare. Bland annat har en utökad och förbättrad sökordsfunktionalitet införts.

Sammanfattande resultatbedömning

Länsstyrelsen har under året arbetat på olika sätt med att förenkla och effektivisera företagets kontakter med myndigheten och underlätta för företag att göra rätt från början. Bland annat genom utveckling av e-tjänster, övergå till digitala beslut, införa digital delgivning och införa Mina Meddelanden kopplat till myndighetens e-tjänster. Sammantaget möter våra insatser de utvecklingsbehov som bland annat den årliga brukarundersökningen visar på, kortare handläggningstider och svårigheten att komma i kontakt med rätt handläggare. I förlängningen ger detta företagen besparingar i tid och pengar och bättre planeringsförutsättningar.

Resultatbedömning:

Otillfredsställande Utvecklingsbehov Gott Utmärkt

Stödja regeringens överenskommelse med Sveriges Kommuner och Landsting (N2017/04297/FF)

Regleringsbrevsuppdrag 3.53

Länsstyrelserna ska under 2018 stödja regeringens överenskommelse med Sveriges Kommuner och Landsting (N2017/04297/FF), som syftar till ett enklare företagande med digital förvaltning.

Länsstyrelsernas roll

Syftet med överenskommelsen är att göra det enklare att starta och driva företag genom att erbjuda digital information, guidning och tjänster som utgår från företagets förutsättningar och behov. Arbetet inleddes med restaurangbranschen (överenskommelse N2016/01182/FF) och utvecklas nu till att även inkludera företag i besöksnäringen.

SKL har inte efterfrågat Länsstyrelsens stöd under året. Länsstyrelsen efterlyser tydligare instruktioner i kommande regleringsbrev för att kunna bistå SKL i arbetet.

Återrapportering och bedömning av resultat

Länsstyrelsen Skåne deltar i regeringsuppdrag ”Digitalt först – Smartare miljöinformation”. I uppdraget sker samarbete mellan ett flertal statliga myndigheter samt Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) i frågan om digitala tjänster inom miljöområdet. Länsstyrelserna deltar inom ramen för sina tre förvaltningsobjekt Miljöskydd, Natur samt vatten och Miljömål. En representant för länsrådsgrupp 6 sitter med i det nationella Miljömålsrådet.

Länsstyrelsen deltar aktivt inom främst miljöområdet för att utveckla digitala tjänster i linje med regleringsbrevsuppdraget att stödja SKL:s arbete med enklare företagande med digital förvaltning. Resultatet för detta arbete bedömer vi vara gott.

Resultatbedömning:

Otillfredsställande Utvecklingsbehov Gott Utmärkt

Insatser för att förenkla för företag

Regleringsbrevsuppdrag 3.54

Länsstyrelserna ska redovisa insatser kring hur man enligt 5 § 7 i förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion i sin verksamhet förenklar för företag.

Redovisningen ska innehålla:

en redogörelse för företagens nöjdhet gällande tillgänglighet, svarstid, bemötande och handläggningstid utifrån den länsstyrelsegemensamma brukarundersökningen samt arbetet med särskilda insatser för att förbättra dessa områden,

en uppföljning av de av länsstyrelserna utvalda fyra ärendetyperna förprovning av djurstallar, samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken, miljöprövningsdelegationernas prövning av miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap. samma balk och anmälan om ändring av tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet samt mål och måluppfyllelse för handläggningstid för de utvalda ärendetyperna, och

motiveringar till avvikelser, samt hur den förväntade handläggningstiden kommuniceras till företag när ett nytt ärende inleds inom de utvalda ärendetyperna.

För ärenden om prövning av miljöfarlig verksamhet ska redovisningen avse den totala handläggningstiden (median) och hur länsstyrelsen i procent uppfyllt regeringens mål (regeringsbeslut den 1 december 2011 [S2011/10148/SFÖ m.fl.] med uppdrag till vissa länsstyrelser) om att ansökan ska beslutas inom 180 dagar från det att ärendet är komplett.

Uppdraget ska redovisas i årsredovisningen av samtliga länsstyrelser i de delar där det är tillämbart. Länsstyrelsen i Kronobergs län ska samordna redovisningen.

Åtterrapporing och bedömning av måluppfyllelse

En betydande del av arbetet med att förenkla för företagen innebär samarbete med andra myndigheter och aktörer och är därför en integrerad del i arbetet inom olika sakområden. En samordnande funktion inom länsstyrelsen upprätthålls av avdelningen för verksamhetsstöd. För att arbeta mer enhetligt även nationellt deltar Länsstyrelsen Skåne i samarbetet med övriga länsstyrelser.

Med anledning av GDPR (General Data Protection Regulation) och skyddandet av personuppgifter har 2018 års brukarundersökning begränsats till ett fåtal verksamheter och omfattar i år enbart målgruppen Företag.

Av länsstyrelsernas regleringsbrev för 2018 framgår att Länsstyrelsen i Kronobergs län ska samordna länsstyrelsernas redovisning av regleringsbrevsuppdrag 3.54 och redovisa uppgifterna till regeringen senast den 31 mars 2019. I årsredovisningen för 2018 lägger

Länsstyrelsen Skåne fokus på åtgärder och aktiviteter för att möta resultatet av årets, och tidigare års, brukarundersökningar. För Länsstyrelsen Skånes del ingick inte förprovning av djurstallar (VÅS 282) i brukarundersökningen för 2018. För en fullständig redovisning i enlighet med vad som efterfrågas i uppdraget hänvisas till den redovisning som görs till regeringen per den 31 mars 2019.

Samråd enligt 12 kap. 6 § MB (VÅS 525)

Resultat brukarundersökning

- Helhetsintrycket är mycket gott där Skåne tillsammans med två andra län får högst betyg (NKI 69).
- Vi har ett gott bemötande och engagerad personal. Dock kan personalens lyhördhet bli bättre.
- Kontakten via e-post fungerar bra, men det är svårt att få prata med rätt person på telefon. När man väl kommer fram får man dock tydlig och värdefull information.
- Det är mycket svårt att hitta information om samråd på hemsidan.
- Kompetensen upplevs som mycket god men handläggningstiden är för lång.
- I kommentarerna i undersökningen återfinns ofta önskemål om mer personlig kontakt och gärna möten på plats ute i fält. Flera har också kommenterat brister kring hemsidan och karttjänsten.

Åtgärder

- Samråd enligt 12:6 är en stor ärendegrupp och berör många brukare. Informationen om samråd på hemsidan ska utvecklas för att både bli lättare att hitta och bli mer informativ. Skåne äger inte frågan själv, men medverkar i nationellt arbete.
- Tydliggörande av information på hemsidan om vilka ärenden som ska anmälas. Handläggningstiderna kan kortas genom att vi får in rätt ärenden. Många anmäler idag "för säkerhets skull" om man är osäker om det verkligen behövs eller inte.
- Korta ner handläggningstiderna genom att vi får in kompletta och välgrundade anmälningar. En förbättrad e-tjänst och ett användarvänligt kartstöd underlättar väsentligt för den som samråder. Skåne avser fortsätta medverka i förbättringsarbetet kring 12:6-samråd inom Miljösamverkan Sverige.
- Skapa en tydlighet kring förväntad handläggningstid. Informera om hur många ärenden som står i kö, hur många handläggare som jobbar med provning, kunna följa sitt ärende på webben etc.
- Vi har en gemensam telefonjour 2 timmar varje dag där man alltid når en handläggare. Telefonjouren möjliggör arbete utan avbrott för handläggarna vilket är avgörande för effektiviteten och därmed handläggningstiderna.
- Handläggaren för ärendet ringer upp sökanden och återkopplar snabbare bör vi kunna öka kundnöjdheten.
- I ökad utsträckning åka ut i fält för personliga möten. Det personliga mötet är värdefullt och även att tillsammans på plats kunna se samma saker och diskutera.

Prövning miljöfarlig verksamhet, 9 kap MB (VÄS 5511)

Resultat brukarundersökning

- Helhetsintrycket (NKI 52) ligger något under riksgenomsnittet och beror främst på långa handläggningstider.
- Verksamhetsutövaren önskar att det blir lättare att nå rätt person.
- Kritik gällande svårigheter att hitta information på den gamla webben. Går inte att dra slutsatser om detta.
- Verksamhetsutövaren anser att vår kompetens behöver förbättras och att handläggningstiden behöver förkortas.
- Om man tittar på fritextsvaren ser man önskemål om kortare handläggningstider, att vi brister i kontinuitet genom att reservhandläggare kan hoppa in och ta över ärenden samt önskemål om att vi besöker verksamheterna mer.

Åtgärder

- Vi meddelar verksamhetsutövaren vem som är utsedd till handläggare och vi kodar våra telefoner när vi är upptagna. För nya ärenden går samtalen via enhetschef.
- Vi utvecklar successivt våra motiveringar i MPD-beslut för ökad förståelse för besluten.
- Vi kompletterar webben med regional information, vägledningsmaterial och checklistor efterhand som de färdigställs.
- Vi har återbesatt alla vakanta tjänster (6 stycken 2018) och tillskjutit två extra tjänster under del av 2018.
- Vi kommer att genomföra fler företagsbesök inom ramen för beredningen av ärenden i MPD

Anmälan ändring tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet (VÄS 5558)

Resultat brukarundersökning

- Helhetsintrycket (NKI 62) ligger under riksgenomsnittet och beror främst på långa handläggningstider och bemötande (lyhördhet och tydlighet) samt upplevelse att länsstyrelsen inte möter upp till förväntad kompetens
- Svårt att nå rätt person över telefon
- Miljötillsynsenheten behöver bli bättre på att återkoppla till verksamhetsutövaren vem som är handläggare, vilket diarienummer.
- Miljötillsynsenheten behöver bli bättre på att svara i telefon
- Miljötillsynsenheten behöver förbättra sin kommunikation (lyhördheten 65%)

Åtgärder

- Verksamhetsutövaren får från och med november 2018 besked om diarienummer när man lämnar in ett ärende och vem som är handläggare
- Vi har infört flera nya e-tjänster, knutit e-tjänster till Mina meddelanden och infört digital delgivning
- Bemötande – fortsatt utbildning inom motiverande samtal
- Löpande förbättring gällande engagemang – en del av kommunikationsutbildningen.

Förprovning av djurstallar (VÄS 282)

Åtgärder utifrån 2017 års brukarundersökning

- Snabbare och enklare dialog med sökanden. Fortsatta insatser under 2018 för att underlätta för sökanden att i större utsträckning ansöka digitalt via mail.
- Effektivisera arbetet för både sökanden och länsstyrelsen genom tidig identifiering av behov. Erbjuder möjlighet till tidigt samråd, där kravet att eventuell konsult och sökanden måste vara närvarande.

Sammanfattande bedömning av måluppfyllelse

Av brukarundersökningarna framgår att långa handläggningstider är en genomgående synpunkt från verksamhetsutövarna. Likaså att det många gånger kan vara svårt att nå rätt person, företrädesvis vid telefonkontakter. Länsstyrelsen redovisar ett brett spektrum av åtgärder för att tydliggöra information, underlätta kontakter, göra rätt från början och effektivisera handläggningen.

Vi når ännu inte full måluppfyllelse inom alla ärendeslag men sammantaget möter redovisade insatser, utifrån årets och tidigare års brukarundersökningar, de utvecklingsbehov som undersökningen pekar på. Bland annat kortare handläggningstider och svårigheten att snabbt komma i kontakt med rätt handläggare. Tidigare års insatser redovisas utförligt i den gemensamma redovisningen till Länsstyrelsen Kronoberg.

Måluppfyllelse:

Ej uppfyllt Delvis uppfyllt I hög grad uppfyllt Helt uppfyllt

Tabeller enligt regleringsbrevsbilaga

Nedanstående tabeller redovisas i enlighet med regleringsbrevsbilaga 1: Mallar för redovisning av statistik (ändringsbeslut 2018-12-18).

Länsfakta livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor (tabell 1.1)

	2018	2017	2016
Antal personer som varit föremål för tillsyn över djurhälsopersonal	22	16	18
Årsarbetskrafter inom området djurskydd	24,8	22,8	19,6
Årsarbetskrafter inom området livsmedelskontroll	2,0	1,6	2,1
varav Årsarbetskrafter inom området offentlig kontroll av livsmedel i primärproduktionen	0,99	0,9	1,7
Årsarbetskrafter inom området offentlig kontroll av foder i primärproduktionen	0,09	0,2	0,1
Antalet genomförda kontroller av insamling och transport av animaliska biprodukter	12	15	5

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World, ärendehanteringssystemet Platina, Djurskyddskontrollregister.

Kommentar till tabellen

Utöver den djurhälsopersonal som anges ovan har hygienplanerna vid ytterligare 12 veterinärkliniker kontrollerats, vilket innebär att långt fler av djurhälsopersonalen har omfattats av någon typ av tillsyn från länsstyrelsen.

Personalökning inom djurskydd beror huvudsakligen på att Djurskyddsenheten ökat sina resurser med 1,5 årsarbetskrafter och att resurser tillförts för att verkställa omhändertaganden av djur.

Länsfakta fiske (regleringsbrevsbilaga, tabell 1.2)

	2018	2017	2016
Antal fiskevårdsområden	65	65	65
Antal fiskelicenser	135	139	150
Antal personliga fiskelicenser	1	1	1
Antal inkomna ansökningar om stöd ur strukturfondsprogram	0	12	9

Källor:

Fiskevårdsområden: Länsstyrelsens register över fiskevårdsområden.

Fiskelicenser och personliga fiskelicenser: Havs och vattenmyndighetens register.

Antal inkomna stödansökningar: Jordbruksverkets stödsystem.

Kommentarer till tabellen

Det bör bildas ytterligare 10 fiskevårdsområde i Skåne för att alla värdefullare vatten ska ha en förvaltningsorganisation. Länsstyrelsen avser att initiera att så sker de kommande åren. Antalet licenser överskattar antalet aktiva fiskare med minst 50 %. Ett flertal fiskare som tvingats sluta aktiverar sina licenser trots att man har annan sysselsättning. Länsstyrelsen har redovisat kostnader för hantering av de olika EU-stöden inom havs- och fiskeriprogrammet samt antalet årsarbetskrafter som är sysselsatta med hanteringen av stöden till Statens jordbruksverk i vilket mer information finns.

Kostnader för strukturfondsadministrationen (tkr), programperiod 2007 – 2013 (tabell 3.1)

	Anslag (5:1)	Övrig finansiering	Årsarbets- krafter
Totala kostnader och årsarbetskrafter för strukturadministration	0	0	0
varav Förvaltande myndighet	0	0	0
varav Attesterande myndighet	0	0	0
varav Kontroller i territoriella program	0	0	0

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World.

Kommentarer till tabellen

Under 2018 har Länsstyrelsen inte haft några kostnader för strukturfondsadministrationen, programperiod 2007-2013. Väldigt låga siffror även tidigare år.

Kostnader för strukturfondsadministrationen (tkr), programperiod 2014 – 2020 (tabell 3.2)

	Anslag (5:1)	Övrig finansiering	Årsarbets- krafter
Totala kostnader och årsarbetskrafter för strukturadministration	0	0	0
varav Förvaltande myndighet	0	0	0
varav Attesterande myndighet	0	0	0
varav Kontroller i territoriella program	0	0	0

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Kommentarer till tabellen

Under 2018 har Länsstyrelsen inte haft några kostnader för strukturfondsadministrationen, programperiod 2014-2020. Veldig låga siffror även tidigare år.

Länsfakta kulturmiljö (regleringsbrevsbilaga, tabell 4.1)

Länsfakta kulturmiljö	2018-12-31	2017-12-31	2016-12-31
Antal registrerade fornlämningar (exkl. marina)	23 625	27 708	27 422
Antal byggnadsminnen enligt 3 kap. kulturmiljölagen	184	185	184
Antal kyrkobyggnader enligt 4 kap. kulturmiljölagen	467	469	469
Riksintresseområden för kulturmiljövården, antal	100	100	100
Riksintresseområden för kulturmiljövården, yta (ha)	117 024	117 024	117 204
Kulturresevat, antal	1	1	1
Kulturresevat, yta (ha)	70	70	70
Andel av länets kommuner som har kulturmiljöprogram (%)	39	39	36

Källor:

Fornlämningar – Riksantikvarieämbetets system för fornminnesinformation Fornreg.

Byggnadsminnen – Länsstyrelsens förteckning över länets byggnadsminnen.

Kyrkobyggnader – Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister (<https://www.raa.se/hitta-information/bebyggelseregistret-bebr/>).

Riksintresseområden – Riksantikvarieämbetets GIS-skikt, Riksintressen kulturmiljövård

Kulturresevat – VicNatur, Kulturresevat.

Andel kommuner med kulturmiljöprogram - Miljömålsportalen, underlag för indikator "Planering kulturmiljö".

Kommentarer till tabellen

Under 2018 har Riksantikvarieämbetet bytt systemet för fornminnesinformation. Årets statistik är därför inte helt jämförbar med tidigare års då bytet mellan systemen medfört vissa förändringar som får betydelse för datauttagen. Minskningen på ca 4000 lämningar från 2017 beror troligen på de maskinella ändringar av bland annat antikvaries bedömning som Riksantikvarieämbetet har gjort i samband med att Fornreg driftsattes i oktober 2018.

Utbetalade bidrag för kulturmiljö (regleringsbrevsbilaga, tabell 4.2)

Utbetalade bidrag för kulturmiljö, summa (tkr)	2018	2017	2016
Bidrag, vilka länsstyrelsen fattar beslut om och betalar ut	0	0	350
Bidrag, vilka länsstyrelsen har fattat beslut om, men där Riksantikvarieämbetet har gjort utbetalningen	16585	12 336	13 396

Källa: Länsstyrelsens uppföljningssystem LISA samt Riksantikvarieämbetets system för handläggning och utbetalning av kulturmiljöbidrag, KÄLLA.

Kommentarer till tabellen

Länsstyrelsen betalar ut: här finns kostnader för projekt där medel överförs från Riksantikvarieämbetet till Länsstyrelsen som i sin tur betalar ut bidraget till sökande. Under 2018 har Länsstyrelsen inte haft några sådana projekt, varför summan blir 0 kr. Länsstyrelsen har inga andra medel som beslutas och betalas ut från myndigheten.

Riksantikvarieämbetet betalar ut: Riksantikvarieämbetet fördelar årligen anslag 7:2 kulturmiljöbidraget till länsstyrelserna för beslut. I den beslutande summan ingår medel fördelade till Länsstyrelsen under 2018 för utbetalning 2018 (12 727 tkr). Dessutom ingår medel från tidigare års bemyndigandebeslut för utbetalning 2018 (3 858 tkr).

Verksamhetskostnader och årsarbetskrafter för folkhälsa (regleringsbrevsbilaga, tabell 5.1)

	Kostnader (tkr)	Årsarbetskrafter
Totala kostnader (exkl. OH)¹⁾	6 994	7,9
varav Allmänt och övergripande inom folkhälsa (700)	1 561	1,7
varav Fördelning av statsbidrag (704)	0	0,0
varav Alkohol- och tobaksärenden (705)	1 931	2,6
varav alkoholärenden (7051 - 7053)	1 141	1,6
varav tobaksärenden (7054 - 7056)	753	0,9
Totala kostnader (inkl. OH)¹⁾	6994	

1) Med OH avses Myndighetsövergripande verksamhet (10+11).

Tabellen ska innehålla verksamhetskostnader enligt resultaträkningen. Uppgifter i tabellen ska endast redovisas för senaste räkenskapsår (dvs. 2018).

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Kommentarer till tabellen

Det team som arbetar med verksamheter inom folkhälsoområdet har under året förstärkts med en tjänst och består idag av ca åtta heltidstjänster. Förstärkningen har

skett inom tillsyn enligt alkohol- och tobakslagen och lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare, eftersom tillsynsuppdraget har blivit mer komplext och omfattande på grund av ny lagstiftning och direktiv.

Arbetstiden som redovisas på allmänt och övergripande inom folkhälsa har ökat jämfört med tidigare år. Tjänsten som folkhälsstrateg har under hösten ökat från 30 till 60%. Även övriga medarbetare inom VÄS 70* och chefen för Enheten för social hållbarhet redovisar tid som läggs på samordning och gemensamt utvecklingsarbete inom folkhälsoområdet på denna kod. Detta följer en ambition att öka samordningen internt och externt till nytta för kommuner och andra samarbetspartners.

Alkoholärenden har fortsatt krävt mer arbetstid än tobaksärenden eftersom det är en större uppgift att granska kommunernas utredningar och beslut i hanteringen av alkoholärenden. Den nya tobakslagen som börjar gälla 1 juli 2019 kommer innebära mer arbete för länsstyrelserna och resurser behöver tillföras för detta.

Kostnader och intäkter för området Jämställdhet (regleringsbrevsbilaga, tabell 6.1)

	2018	2017	2016
Verksamhetskostnader inkl. OH¹⁾ (tkr)	6 853	4 766	5 302
varav ramanslag 5:1, netto (tkr)	2 875	1 289	1 981
varav övrig finansiering (tkr)	3 977	3 473	3 320
Andel av länsstyrelsens totala verksamhetskostnader (%)	1,35	1,06	1,26
Verksamhetsintäkter	3 977	3 493	2 462

¹⁾ Med OH avses Myndighetsövergripande verksamhet (10+11).

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World.

Kommentarer till tabellen

Verksamhetskostnaderna har ökat jämfört med 2017 vilket avspeglar det nya mer omfattande uppdraget inom mäns våld mot kvinnor samt satsning på externt arbete med utgångspunkt i jämställdhetsstrategin *Ett jämställt Skåne*. Under året har antalet personer som arbetar med de jämställdhetspolitiska målen ökat från fem till sex vilket har skapat bättre förutsättningar att verka för målen både internt på Länsstyrelsen och i samverkan i länet. Redovisade kostnader på ramanslaget utgörs framför allt av lönekostnader för sakkunnig, jämställdhetsstrateg, utvecklingsledare inom mäns våld mot kvinnor och ledning.

Övrig finansiering utgörs av sakanslag inom delmålet mäns våld mot kvinnor. Under året har Länsstyrelsen även beviljats medel från Socialstyrelsen för fortsättning på ett särskilt informationsprojekt.

Annat beslut från regeringen

Uppdrag att bistå Rådet för hållbara städer i dess arbete (M2017/03235/Mm), 2017-12-18

Myndigheterna ska i sina årsredovisningar redogöra för hur arbetet fortlöper.

Återrapportering och bedömning av resultat

I december 2017 inrättade regeringen Rådet för hållbara städer. Rådet, består av tio myndigheter samt av en representant för kommunerna. Rådet ska verka för att genomföra regeringens politik för hållbar stadsutveckling. Rådet ska vara ett forum för myndighetscheferna vid de myndigheter som är strategiskt viktiga för det långsiktiga arbetet med en hållbar stadsutveckling med det nya övergripande målet för hållbara städer och tre nya etappmål i miljömålssystemet. Rådet ska verka till maj 2022 och deras arbete ska vara att samverka om åtgärder som bidrar till hållbar stadsutveckling. Länsstyrelserna representeras i rådet av landshövdingen i Uppsala län. Ett expertnätverk har knutits till rådet, där länsstyrelserna representeras av länsarkitekten i Skåne län. Expertnätverkets uppdrag är att bistå rådet i deras arbete. Boverket har under året inrättat ett kansli som står till rådets förfogande.

Länsstyrelserna deltog aktivt i rådets arbete under 2018. Under året medverkade myndigheten vid fyra rådsmöten. Länsstyrelserna bistod även rådets arbete genom expertnätverk där fyra fysiska arbetsmöten och ett flertal Skypemöten hållits. Länsstyrelserna bidrar i rådets arbete med sin breda tvärsektorieella kunskap samt med sina erfarenheter av arbete med hållbar stadsutveckling lokalt och regionalt.

Under våren 2018 beslutade rådet om en åtgärdsplan för rådets arbete, som överlämnades till regeringen den 1 juni. Av åtgärdslistan framgår att Rådet under 2018 fokuserar på tre huvudområden: Rätt kunskap, Utvecklad metodik och process och Stöd till det lokala arbetet. De åtgärder som myndigheter i samverkan avser att göra under 2018 är att kartlägga initiativ inom hållbar stadsutveckling, identifiera hinder och möjligheter inom hållbar stadsutveckling samt bidra till innovation, kommunikation samt nyttiggörande av forskning.

Resultatbedömning:

Otillfredsställande Utvecklingsbehov Gott Utmärkt

Övriga återrapporteringskrav enligt Förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag

Avgiftsbelagd verksamhet i enlighet med 3 kap. 2 §

Belopp angivna i tkr

	2016	2017			2018						2018
Verksamhet	Akkumulerat utfall	Utfall intäkter	Utfall kostnader	Netto utfall	Budget intäkter	Utfall intäkter	Budget kostnader	Utfall kostnader	Nettobudget	Netto utfall	Akkumulerat utfall
Offentlighetsverksamhet											
Djur och lantbruk (avgift för extra kontroller m.m.)	-649	2 124	3 579	-1 456	800	2 105	1 600	4 380	-800	-2 275	-4 379
Registreringsavgift för jaktområden	263	17	0	17	30	5	30	24	0	-20	260
Delgivning	537	193	315	-122	200	225	400	193	-200	32	447
Övrig offentlig verksamhet	1 615	691	1 393	-702	500	784	500	566	0	218	1 130
Uppdragsverksamhet											
Resurssamordning	-2 146	12 452	13 667	-1 215	17 000	11 690	17 000	11 917	0	-228	-4 084
Övrig uppdragsverksamhet	-1 669	4 524	3 532	992	3 500	4 300	3 500	5 126	0	-827	-1 504
Summa totalt	-2 049	19 999	22 486	-2 487	22 030	19 108	23 030	22 207	-1 000	-3 099	-8 130
- fördelat på											
Summa offentligt	1 766	3 024	5 287	-2 263	1 530	3 119	2 530	5 163	-1 000	-2 045	-2 542
Summa uppdragsverksamhet	-3 815	16 975	17 199	-224	20 500	15 989	20 500	17 044	0	-1 054	-5 588

Tabellen visar intäkter, kostnader och utfall för länsstyrelsens avgiftsbelagda verksamhet, enligt den indelning för återrapportering som framgår av budgeten för avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras i regleringsbrevet.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Kommentarer till tabellen

Kostnaderna för verksamheten Djur och lantbruk är högre än intäkterna. Detta är orsakat av: 1) Vid vissa kontroller behövs två kontrollanter av arbetsmiljösäl, men regelverket tillåter bara debitering motsvarande en person 2) Att kontroller efter anmälan ska ske utan förvarning innebär att vi har många bomkörningar. 3) När vi hanterar ärenden där djur saknar ägare finns ingen part att debitera. 4) Vissa djurägare har svårt att betala sin kontrollavgift vilket genererar kundförluster.

Uppdragsverksamhetens upparbetade negativa saldo bygger på tidigare års utfall. 2018 var verksamheten i princip i balans vad gäller avgift i förhållande till kostnadsutfall.

Kompetensförsörjning i enlighet med 3 kap. 3 §

Enligt kraven i FÅB 3 kap 3 § ska myndigheter redovisa de åtgärder som har vidtagits i syfte att säkerställa att kompetens finns för att fullgöra de uppgifter som avses i 1 § första stycket. I redovisningen ska det ingå en bedömning av hur de vidtagna åtgärderna sammantaget har bidragit till fullgörandet av dessa uppgifter. (Förordning 2008:747)

Länsstyrelserna skall nedan åiterrapportera en bedömning av hur de vidtagna åtgärderna sammantaget har bidragit till fullgörandet av dessa uppgifter.

Medarbetarskap och chefskap

Myndighetens återkommande kompetensutvecklingsinsats, Handläggprogrammet, har genomförts under 2018. Syftet med handläggprogrammet är att stärka handläggare som har nytta av och intresse för sektorsövergripande kompetens i sitt handläggarskap. Projektuppgiften för 2018 års handläggprogram var myndighetens så kallade ”knäckfrågor”, det vill säga frågor där våra olika sakområdes perspektiv krockar och lyfta fram goda exempel på dessa olika perspektiv och sätt att hantera dessa över avdelnings- och enhetsgränser. Som avslutning på årets program anordnades en kompetensutvecklingsdag för alla anställda inom ramen för projektuppgiften.

Under 2018 har även två introduktionsprogram för nyanställda genomförts, ett under våren och ett under hösten. Syftet med introduktionsprogrammet är att ge våra nyanställda en överblick av myndighetens olika uppdrag, hur myndigheten styrs samt vad som utmärker statstjänstemannarollen.

Samtliga anställda har under året genomgått utbildning i målmatris och SAVI-schema. Syftet med dessa utbildningar är att ge alla anställda en modell för målarbete/verksamhetsplanering samt en gemensam bild av god kommunikation. Förutom direkta fördelar med att ha gemensamma verktyg för målframtagning och kommunikation är syftet med utbildningsinsatsen att underlätta framtida eventuella organisationsförändringsbehov genom att minska svårigheterna för medarbetare att finna sig tillrätta i en ny organisatorisk tillhörighet inom myndigheten.

Sjukfrånvaro i enlighet med 7 kap. 3 §

		2018			2017		
Kön	Ålder	Antal anställda*	Total sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid (%)	Sjukfrånvaro 60 dagar och längre i förhållande till total sjukfrånvaro (%)	Antal anställda*	Total sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid (%)	Sjukfrånvaro 60 dagar och längre i förhållande till total sjukfrånvaro (%)
Män	≤ 29	14	1,9		16	1,8	
	30 - 49	102	1,7	26,4	100	2,6	39,6
	50 ≥	80	2,2	36,0	75	2,4	56,2
	Alla	196	1,9	28,9	191	2,4	44,9
Kvinnor	≤ 29	22	5,8	77,1	29	6,4	84,1
	30 - 49	203	4,0	56,9	190	4,9	65,7
	50 ≥	115	3,5	46,3	106	4,2	68
	Alla	340	3,9	56,0	325	4,8	68,5
Samtliga	≤ 29	35	4,4	67,4	45	4,9	77,7
	30 - 49	305	3,2	52,0	289	4,1	60,9
	50 ≥	195	2,9	43,5	181	3,5	64,7
Summa		535	3,2	50,9	516	3,9	63,8

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

* Antal anställda beräknas som samtliga månadsanställda reducerat med anställningsperiod samt tjänstledighet om 100%. Därutöver räknas timanställdas anställningsomfattning utifrån antalet genomförda arbetstimmar under anställningsperioden.

Kommentarer till tabellen

Jämfört med föregående år innebär 2018 en minskning av den totala sjukfrånvaron, från 3,9 % 2017 till 3,2 % 2018. Minskningen med knappa 18 % mellan åren innebär att det trendbrott i minskad sjukfrånvaro som inträffade mellan 2016 och 2017 håller i sig. Minskningen av sjukfrånvaron omfattar båda könen och i samtliga ålderskategorier undantaget en marginell ökning inom gruppen män 0-29 år där sjukfrånvaron ökat från 1,8 % till 1,9 %.

En stor del i förklaringen till att sjukfrånvaron totalt minskat under 2018 beror på en kraftig minskning av sjukfrånvaro som är 60 dagar eller längre. Från att ha utgjort 63,8 % av sjukfrånvaron 2017 blev motsvarande siffra för 2018 50,9 %. Räknat i dagar motsvarar den minskade andelen långtidsfrånvaro mellan åren 2161 dagar eller cirka 10 årsarbetskrafter.

Förhållandet mellan könen avseende sjukfrånvaro håller i sig med en klart högre sjukfrånvaro bland kvinnor både vad gäller total sjukfrånvaro som andel sjukfrånvaro över 60 dagar.

Information av väsentlig betydelse för regeringens uppföljning och prövning enligt 2 kap. 4 § FÅB

Torkan sommaren 2018

Länet drabbades mycket hårt av sommarens långvariga och extrema torra. Situationen i länet har förbättrats något men är fortsatt besvärlig. Enligt SGU:s senaste mätning är nivåerna i de små grundvattenmagasinen för årstiden fortfarande mycket under normalvärdena i stora delar av Skåne. Små magasin försörjer framförallt grävda och borrhållare på landsbygden. Vattenflödena har varit och är rekordlåga, enligt SMHI lägre än lägsta modellerade värde under perioden 1981-2017. Även om nivåerna stigit efter höstens och vinterns nederbörd behövs framöver betydande påfyllnad i de skånska vattendragen.

Länsstyrelsen fortsätter att arbeta med konsekvenserna av torkan och har regelbundna kontakter med berörda myndigheter, kommuner, LRF Skåne och andra aktörer. Exempelvis arbetar Länsstyrelsen tillsammans med Sydvatten, LRF och VA Syd i ett projekt som tar ett helhetsgrepp om vattenfrågan.

Skördeförlusterna i Skåne beräknas enligt LRF till 1,5 miljarder kronor. Detta motsvarar en femtedel av landets totala skördeförstörrelser. Trots de mycket låga skördenivåerna är det vår bedömning att de flesta lantbruksföretagarna i länet klarar vintern. En utdragen vinter kan emellertid innebära foderbrist företrädesvis för mindre djurhållare.

När det gäller situationen för näringslivet ser vi konsekvenser med betydande minskning i produktion för många av de företag som är beroende av vatten för sin produktion. En utförligare beskrivning av torkans konsekvenser och Länsstyrelsens fortsatta arbete återfinns i årsredovisningen under respektive sakområde.

Med anledning av den extrema väderleken och den stora brandrisken utfärdade Länsstyrelsen ett skärpt eldningsförbud i hela länet under de mest kritiska sommarveckorna. Vi bedömer att detta har bidragit till att länet förskonades från skogsbränder av den omfattning som varit i andra delar av landet. Länsstyrelsen har genom att ställa personal med olika kompetenser till förfogande kunnat hjälpa till i räddningsinsatserna i de mest eldhärjade områdena i landet. Den erfarenhet och de nya kunskaper från dessa insatser som denna personal bär med sig till myndigheten är värdefulla bidrag i Länsstyrelsens fortsatta utvecklings- och planeringsarbete.

Finansiell redovisning

Resultaträkning

	2018	2017	Not
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	272 645	251 938	1
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	33 650	34 502	2
Intäkter av bidrag	199 703	162 339	3
Finansiella intäkter	93	71	4
Summa	506 090	448 850	
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	-337 613	-307 322	5
Kostnader för lokaler	-29 345	-25 559	6
Övriga driftskostnader	-139 632	-113 250	7
Finansiella kostnader	-828	-398	8
Avskrivningar och nedskrivningar	-3 535	-2 618	9
Summa	-510 952	-449 147	
Verksamhetsutfall	-4 862	-297	
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	31 726	27 631	10
Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet	-31 726	-27 631	11
Saldo	0	0	
Transfereringar			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag	9 088	12 601	12
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag	357 743	367 386	13
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	50 764	45 864	14
Avsättning till/upplösning av fonder m.m. för transfereringsändamål	147	-15	15
Lämnade bidrag	-406 473	-413 784	16
Saldo	11 268	12 051	
Årets kapitalförändring	6 406	11 755	17

Balansräkning

TILLGÅNGAR (TKR)	2018-12-31	2017-12-31	Not
Immateriella anläggningstillgångar			
<i>Summa</i>	0	0	18
Materiella anläggningstillgångar			
	1 022	1 469	
	8 478	10 273	
<i>Summa</i>	9 500	11 742	19
Utlåning			
Utlåning	805	805	
<i>Summa</i>	805	805	20
Varulager m.m.			
Pågående arbeten	0	22	
<i>Summa</i>	0	22	21
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar	1 378	1 002	22
Fordringar hos andra myndigheter	37 832	33 197	23
Övriga kortfristiga fordringar	151 248	143 287	24
<i>Summa</i>	190 458	177 486	
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	6 972	6 927	
Upplupna bidragsintäkter	71 414	35 959	
Övriga upplupna intäkter	1 697	588	
<i>Summa</i>	80 083	43 474	25
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	19 466	6 022	
<i>Summa</i>	19 466	6 022	26
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	105 273	100 808	27
Övriga tillgodohavanden i Riksgäldskontoret	31 753	35 215	28
Kassa och bank	12 712	315	29
<i>Summa</i>	149 738	136 337	
Summa tillgångar	450 050	375 888	

Balansräkning

KAPITAL OCH SKULDER (TKR)	2018-12-31	2017-12-31	Not
Myndighetskapital			
Statskapital	73	73	
Balanserad kapitalförändring	138 584	128 084	
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	6 406	10 500	
Summa	145 063	138 657	30
Fonder			
Fonder	254	401	
Summa	254	401	15
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	160	212	31
Övriga avsättningar	4 087	4 466	32
Summa	4 247	4 678	
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	9 502	12 057	33
Räntekontokredit i Riksgäldskontoret	0	0	34
Kortfristiga skulder till andra myndigheter	26 884	25 334	35
Leverantörsskulder	23 733	22 151	36
Övriga kortfristiga skulder	23 898	9 592	37
Depositioner	32 043	35 203	38
Summa	116 060	104 337	
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	28 384	26 330	
Oförbrukade bidrag	156 042	101 486	
Summa	184 426	127 816	39
Summa kapital och skulder	450 050	375 888	

Anslagsredovisning

Tabeller (3 st).

Anslag	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt regleringsbrev	Omdisponerat anslagsbelopp	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp	NOT
Utgiftsområde 01 Rikets styrelse 01 05 001 Länsstyrelserna m.m.	3 844	281 543	85	0	285 472	-281 402	4 070	40
Utgiftsområde 19 Regional tillväxt 19 01 001 Regionala tillväxtåtgärder	20	957	0	-20	957	-957	0	41
Summa	3 864	282 500	85	-20	286 429	-282 359	4 070	

Redovisning mot inkomstittel

Belopp i tkr			
Inkomstittel	Beräknat belopp	Inkomster	NOT
2511 Expeditions- och ansökningsavgifter	2 950	2 642	
2537 Miljöskyddsavgift Täckavgift	17 500	21 670	
2552 01 Stiftelser, tillsynsavgift	700	736	
2552 02 Stiftelser, registerhållningsavgift	1 000	1 057	
2552 03 Avgifter enligt avfallsförordningen	500	514	
2714 01 Sanktionsavgifter	1 425	5 077	
2811 9 Övriga inkomster	2 000	30	
Summa	26 075	31 726	10

Anslag / Anslagsbenämning	Tilldelat bemyndigande	Ingående åtaganden	Utestående åtaganden	Utestående åtagandenas fördelning per år				NOT
		2018	2018	2019	2020	2021	2022	
19 01 001 Regionala tillväxtåtgärder	2 000	900	427	427	0	0	0	41

Tilläggsupplysningar och noter

Belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) där inte annat anges.

Resultatredovisningen – principer

De flesta belopp i resultatredovisningen är framtagna med hjälp av ett länsstyrelsegemensamt rapportpaket. Det innebär att talen innehåller decimaler, vilket ger avrundningsdifferenser.

Med årsarbetskrafter avses antal anställda personer omräknat till heltidsarbetande. Sammanlagd arbetad tid divideras med en länsstyrelsegenomsnittlig möjlig arbetstid = 1 710 timmar. I årsredovisningar från år 2014 och tidigare är årsarbetskraften baserad på 1 760 timmar.

Medeltal anställda beräknas som samtliga månadsanställda reducerat med anställningsperiod samt tjänstledighet om 100 %. Därutöver räknas timanställdas anställningsomfattning utifrån antalet genomförda arbetstimmar under anställningsperioden.

Brukarundersökning

Med anledning av GDPR (General Data Protection Regulation) och skyddandet av personuppgifter, har undersökningen begränsats till ett fåtal verksamheter och innefattar denna gång enbart brukare som är företag, kommuner med flera som inte är privatpersoner.

I årets brukarundersökning har fyra verksamheter undersökts:

- 28231 – Förprovning av djurstallar
- 525 – Samråd enligt 12 kap 6 § Miljöbalken
- 55111 – Tillståndsprövningar vid Miljöprövningsdelegationen
- 5558 – Anmälningssärenden gällande ändring av tillståndspliktig verksamhet

Undantag från ekonomiadministrativa regelverket

I regleringsbrevet för 2018 har regeringen beslutat om följande undantag från det ekonomiadministrativa regelverket:

”Vid redovisning av länsstyrelsernas uppgifter som avses i 2 § första - tredje styckena förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion ska myndigheten inte tillämpa 3 kap. 1 § andra stycket förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag om att resultatredovisningen ska avse hur verksamhetens prestationer har utvecklats vad gäller volym och kostnader.

Vad gäller fördelningen av verksamhetens totala intäkter och kostnader i resultatredovisningen enligt 3 kap. 2 § jämfört med 3 kap. 1 § tredje stycket förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag, ska verksamhetskostnader och årsarbetskrafter redovisas i en för länsstyrelserna enhetlig struktur och enligt anvisningar från Länsstyrelsen i Örebro län. Detta innebär ett undantag från kravet att redovisa intäkter.”

Istället ska redovisning ske enligt regeringens särskilda beslut S2012/4487/SFÖ.

Redovisnings- och värderingsprinciper

Allmänt

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag (FÅB) samt Ekonomistyrningsverkets föreskrifter och allmänna råd till förordningen.

Länsstyrelsens redovisning följer god redovisningssed enligt 6 § förordning (2000:606) om myndigheters bokföring.

Regeringen har beslutat att åiterrapportering genom årsredovisningen ska ske enligt anvisningar som framgår under rubriken Verksamhet i avsnitt 1 "Mål och åiterrapporteringskrav", avsnitt 2 "Organisationsstyrning" och avsnitt 6 "Avgifter och bidrag" samt bilaga 1 "Mall för redovisning av statistik" i regleringsbrevet. Anvisningarna utgör ett undantag från bestämmelserna i 3 kap. 2 § FÅB och i vissa fall undantag från 3 kap. 1 § förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Brytdatum, det datum då löpande bokföring på räkenskapsåret avslutas, är den 5 januari 2019.

De flesta belopp i resultatredovisning och de finansiella delarna är framtagna med hjälp av exelator. Det innebär att talen innehåller decimaler, vilket ger avrundningsdifferenser.

Periodavgränsningsposter

Inkomna fakturor t.o.m. brytdag har bokförts. Fakturor som erhålls efter brytdagen redovisas som periodavgränsningspost. Beloppsgränsen för periodavgränsningsposter har fastställts till 20 tkr.

Löpande under året periodiseras förutbetalda kostnader såsom hyror m.m. för att kostnaden ska belasta rätt period. Beloppsgräns är fastställd till 20 tkr. Skulder till personalen i form av kompledighet och semesterlöner redovisas månadsvis och regleras halvårsvis med värdeförändring till följd av ändrade löner m.m.

Erhållna bidrag som inte förbrukats periodiseras och redovisas som oförbrukade bidrag. Kostnader motsvarande bidragsbelopp som ännu inte erhållits, periodiseras och redovisas som upplupna bidragsintäkter.

Anläggningstillgångar

Tillgångar med en bedömd nyttjandeperiod om minst 3 år och ett anskaffningsvärde på minst ett halvt basbelopp redovisas som anläggningstillgångar. Immateriella anläggningstillgångar vid anskaffningsvärde på minst 100 tkr och för förbättringsutgifter på annans fastighet på minst 50 tkr.

Stationära och bärbara persondatorer kostnadsförs direkt på grund av den tekniska utvecklingen och prisnivån samt för bärbara datorer då de utsätts för extra stort slitage. På anskaffningsvärdet görs linjär avskrivning månadsvis. Följande avskrivningstider tillämpas.

	Avskrivningstid
Immateriella anläggningstillgångar	3 år
Materiella anläggningstillgångar:	
- Förbättringsutgift på annans fastighet	högst 7 år
- Maskiner, inventarier m.m.	
IT-utrustning	3 år
Leasingavtal	3 år
Bilar och transportmedel	4 år
Maskiner	4 år
Konst	ingen avskrivning
Övriga inventarier	5 år
- Pågående nyanläggning	ingen avskrivning

Jordfonden

Jordfondens fastigheter värderas till inköpspris, med justering för gjorda åtgärder.

Lånefordringar

Länsstyrelsen gör bedömning av nedskrivningsbehov inför årsbokslut.

Värdering av fordringar och skulder

Fordringar har tagits upp till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli betalt. Fordringar och skulder i utländsk valuta har värderats till balansdagens kurs. Redovisning av lönegaranti sker i enlighet med Ekonomistyrningsverkets skrivelse den 6 december 2002. Lönegarantifordran värderegleras med 95 procent, vilket motsvarar det erfarenhetsmässiga sambandet mellan utbetalningar och utdelningar.

Stora genomslag i den finansiella redovisningen

Verksamhetens intäkter och kostnader

En verksamhetsövergång har skett under året i och med att länsstyrelserna övertagit uppgifter från Polismyndigheten avseende omhändertagande av djur.

Uppgifter om rådsledamöter enligt 7 kap. 2§ förordningen om årsredovisning och budgetunderlag

Redovisning av skattepliktiga ersättningar och andra förmåner till rådsledamöter och ledande befattningshavare samt uppgift om uppdrag som styrelse- eller rådsledamot i andra statliga myndigheter eller uppdrag som styrelseledamot i aktiebolag.

Namn	Ersättning kronor	Andra uppdrag
Landshövding		
Hulthén, Anneli	1 293 207	
Ola Melin	1 081 700	
Insynsråd		
Emilsson, Lena	4 500	
Pihl, Håkan	1 500	Krinova Science Park AB Högskolan Kristianstad Intelligence Watch AB
Norberg, Jenny	1 500	Jenny Nordberg AB
Lundin, Madeleine	3 000	
Philipps, Nils	3 000	Röstånga Utvecklings AB Röstånga Drift AB
Yldirim, Deniz	3 000	tretton37 Works AB tretton37 Partners AB Softvision Ventures Sweden AB The Code Patch AB Establish AB Gamenian AB
Lavesson, Olof	3 000	Svenska institutets insynsråd
Lorentz Hjort, Charlotte	3 000	Tourism in Skåne AB SISP Service @ Development AB (tom Maj 2018) Stiftelsen RUTH

Noter till resultaträkningen

Not	1 Intäkter av anslag	2018	2017
	01 05 001 Förvaltningsanslag	272 356	250 804
	19 01 001 000 Regionala tillväxtåtgärder	289	325
	18 01 001 004 Bostadspolitisk utveckling	0	808
	Summa intäkter av anslag	272 645	251 938

Skillnaden mellan summan av intäkter av anslag samt medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag i resultaträkningen och utgifter i anslagsredovisningen beror på anslagsavräknad semesterlöneskuld intjänad till och med 2008 enligt övergångsbestämmelsen till 16 § anslagsförordningen.

Not	2 Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2018	2017
	Offentligrättsliga avgifter	3 349	2 931
	Försäljning enligt 4 § Avgiftsförordningen	24 415	25 362
	Intäkter av andra ersättningar	5 886	6 208
	Summa	33 650	34 502

Varav intäkter av avgifter enligt 4 § Avgiftsförordningen består av

Intäkter uthyrning	883	1 170
Intäkter utbildning/konferenser	3 705	6 527
Intäkter konsultuppdrag	17 498	15 418
Intäkter övriga 4 § avgifter	2 329	2 247
	24 415	25 362

Den i separat tabell redovisad avgiftsbelagd verksamhet är inte jämförbar med denna not. Den separata tabellen avser enbart sådan verksamhet som ska ge ett årligt resultat. Övriga intäkter av avgifter har inte motsvarande kostnader och uppvisar inte något resultat utan ingår bl.a. i anslagsredovisningen, älgvårdsfond och externa medel gentemot andra myndigheter. Gruppen intäkter av andra ersättningar har utökats utifrån att verksamhet angående omhändertagande av djur övertogs från Polisen den 1 juni 2018 och är anslagsfinansierad. Verkställighetskostnader minus ersättning för försålda djur anses utgöra sanktionsavgift och redovisas här.

Intäkter av konsultuppdrag ökar med ca 2 000 tkr. Intäkterna bygger på ett större antal projekt, men utmärkande för 2018 är kompetensutveckling inom Greppa näringen (ca 1 000 tkr) och förvaltning SMP (1 200 tkr).

Inom utbildning/konferenser ser vi en minskning inom projektet Samhälls- och hälsokommunikatörer (ca 1 500 tkr) och inom Behörighetskurser (ca 1 200 tkr).

Not	3 Intäkter av bidrag	2018	2017
	Bidrag från statliga myndigheter	179 347	146 930
	varav		
	Naturvårdsverket	53 112	48 924
	Länsstyrelsen i Örebro län	40 244	29 231
	Statens jordbruksverk	22 731	28 974
	Havs- och vattenmyndigheten	14 155	12 160
	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	10 637	5 841
	Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige	6 826	0
	Skatteverket	6 707	0
	Kammarkollegiet	5 486	4 280
	Statens energimyndighet	4 148	3 863

Tillväxtverket	3 561	776
Arbetsförmedlingen	2 556	2 676
Socialstyrelsen	1 724	1 680
Riksantikvarieämbetet	1 715	1 662
Polismyndigheten	868	752
Länsstyrelsen i Jönköpings län	704	861
Länsstyrelsen i Dalarnas län	693	517
Post- och telestyrelsen	606	227
Kustbevakningen	519	74
Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	464	524
Malmö högskola	396	487
Högskolan i Dalarna	300	0
Övriga statliga bidrag	1 194	3 420
Bidrag från övriga	20 357	15 409
varav bidrag från EU:s fonder		
Life - program för miljö- och klimatpolitik	10 417	5 751
ESF - sociala fonden	-3 052	513
Summa	199 703	162 339

Bidragsintäkter från statliga myndigheter ökar med ca 32 mnkr. Största ökningar per bidragsgivare är Länsstyrelsen Örebro (dispositionsrätter), Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (ökat utnyttjande av tillgängliga externa medel), Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (projekten MILSA och Bred kompetens) och Skatteverket (Valarbetet 2018).

Not	4	Finansiella intäkter	2018	2017
		Räntekonto i Riksgälden	61	21
		Övriga finansiella intäkter	32	50
		Summa	93	71

Not	5	Kostnader för personal	2018	2017
		Lönekostnader, exkl. arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal	-228 914	-207 688
		varav		
		Lönekostnader för insynsråd och ej anställd personal (uppdragstagare)	-2 846	-979
		Övriga kostnader för personal	-108 698	-99 634
		Summa	-337 613	-307 322

Kostnader för anställd personal ökar med ca 9%. Antal årsarbetskrafter och antal anställda ökar med ca 4%. Den årliga lönerevisionen motsvarar ca 2%.

Not	6	Kostnader för lokaler	2018	2017
		Kostnader för lokaler	-29 345	-25 559
		Lokalkostnaderna har planerligt ökat i och med flytt till nya lokaler i Malmö i september 2017.		

Not	7	Övriga driftskostnader	2018	2017
		Övriga driftskostnader	-139 632	-113 250

Kostnadsökningen består i princip i sin helhet på ökade kostnader för konsulter och övriga tjänster och primärt inom bidragsfinansierad verksamhet. Verksamhetens löpande driftskostnader har ökat marginellt och korrelerar väl med ökat antal anställda.

Not	8 Finansiella kostnader	2018	2017
	Räntekostnader i Riksgälden	-499	-278
	Övriga finansiella kostnader	-329	-120
	Summa	-828	-398

Not	9 Avskrivningar och nedskrivningar	2018	2017
	Avskrivningar och nedskrivningar	-3 566	-2 618

Avskrivningskostnaderna ökar planenligt under 2018 i jämförelse med 2017. Primärt beror detta på flytten av Malmökontoret, 2017. Avskrivningskostnaderna kommer med anledning av flytten att vara förhöjda under perioden 2017-2020.

Differensen i avskrivningskostnaden (L176) beror på att en bil har sålts som gav en intäkt på 31 tkr på konto 6731 vilken ingår i resultatposten avskrivningar resultaträkningen.

Not	10 Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	2016	2017	2018	2018	2018	2018	2018	2018	2018
		netto utfall	netto utfall	budget intäkter	utfall intäkter	budget kostnader	utfall kostnader	netto budget	netto utfall	Akkumulerat utfall
	Avgifter med bestämt ekonomiskt mål									
	2511 Expeditions- och ansökningsavgifter	0	-7 680	2 950	2 642	2 950	9 919	0	-7 277	-14 957
	2528 Avgifter vid bergstaten	0	-3	0	0	0	70	0	-70	-73
	2537 Miljöskyddsavgift	0	510	17 500	21 670	17 500	18 438	0	3 232	3 742
	2552 Övriga offentligrättsliga avgifter varav	0	-830	2 200	2 307	2 200	2 394	0	-87	-916
	- Avgifter enligt stiftelseförordning	0	-445	1 700	1 793	1 700	2 198	0	-405	-850
	- Avgifter enligt avfallsförordningen	0	-384	500	514	500	196	0	318	-66
	- Övriga avgifter	0	0	0	0	0	84	0	-84	-84
	Övriga intäkter som inte disponeras och inte har bestämt ekonomiskt mål	3 342	2 324	3 425	5 107					
	2714 Sanktionsavgifter	1 369	2 258	1 425	5 077					
	2811 Övriga inkomster	1 973	66	2 000	30					
	Summa avgifter redovisade mot inkomsttitel	3 342	-5 679	26 075	31 726	22 650	30 820		-4 201	-6 538

Not 11	Medel som tillförts statens budget från uppberdsverksamhet	2018	2017
	Medel som tillförts statens budget från uppberdsverksamhet	-31 726	-27 631

Not 12	Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag	2018	2017
	01 05 001 000 Förvaltningsanslag	8 420	8 797
	19 01 001 000 Regionala tillväxtåtgärder	668	612
	18 01 001 004 Bostadspolitisk utveckling	0	3 192
	Summa	9 088	12 601

Anslag 18 01 001 004 disponerades endast under 2017.

Not 13	Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag	2018	2017
	Från myndighet		
	Kammarkollegiet	243 075	244 194
	Naturvårdsverket	68 964	83 309
	Havs- och vattenmyndigheten	21 658	21 241
	Socialstyrelsen	14 414	13 507
	Länsstyrelsen i Örebro län	7 900	2 919
	Tillväxtverket	1 527	1 417
	Polismyndigheten	180	0
	Statens energimyndighet	21	0
	Statens jordbruksverk	4	9
	Länsstyrelsen i Dalarnas län	0	10
	Länsstyrelsen i Stockholms län	0	779
	Summa	357 743	367 386

Bidrag från Kammarkollegiet avser utbetalningar av lönegarantimedel. Minskningen av medel från Naturvårdsverket beror på minskade utbetalningar inom efterbehandling av förorenad mark.

Not 14	Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	2018	2017
	Lönegaranti konkurser	35 117	27 489
	Lönegaranti rekonstruktioner	11 577	8 093
	Region Skåne	2 677	2 076
	Kommuner	1 006	0
	ESF - sociala fonden	513	0
	Malmö stad	19	0
	Privata	1	343
	Bygdemedel	0	9
	Life - program för miljö- och klimatpolitik	-0	7 823
	Ålgårdsfonden	-147	32
	Summa	50 764	45 864

Inom lönegarantiverksamheten ser vi att utdelning vid konkurser och återkrav ökar 2018 efter en minskning under 2017.

Not 15	Avsättning till/upplösning av fonder mm för transfereringsändamål	2018	2017
	Ingående balans	401	385
	Årets förändring	-147	15

Utgående balans	254	401
Uppdelat på		
Ålgårdsfonden		
<i>Ingående balans</i>	392	360
<i>Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag</i>	-147	32
<i>Utgående balans</i>	245	392
Bygdemedel		
<i>Ingående balans</i>	9	26
<i>Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag</i>	0	9
<i>Lämnade bidrag</i>	0	-25
<i>Utgående balans</i>	9	9
Villkorsmedel		
<i>Utgående balans</i>	0	0
Flottgoddsmedel		
<i>Utgående balans</i>	0	0

Not 16 Lämnade bidrag	2018	2017
Lämnade bidrag till den offentliga sektorn	-104 577	-128 135
Lämnade bidrag till internationella organisationer	0	-200
Lämnade bidrag till övriga samt periodiseringar	-301 896	-285 450
Summa Lämnade bidrag	-406 473	-413 784
inom verksamhetsområden		
<i>Lönegaranti</i>	-275 335	-264 169
<i>Efterbehandling av förorenade områden</i>	-43 435	-70 379
<i>Miljömål</i>	-35 203	-16 221
<i>Frågor inom mänskliga rättigheter</i>	-14 112	-13 557
<i>Jämställdhetsfrågor</i>	-9 099	-6 693
<i>Regional projektverksamhet</i>	-7 089	-6 896
<i>Integrationsfrågor</i>	-6 915	-3 762
<i>Kalkning av försurade vatten</i>	-3 432	-1 947
<i>Restaurering av vatten som inte kalkas</i>	-3 382	-3 775
<i>Stöd till fisket</i>	-2 754	-3 181
<i>Skydd av områden och arter (exkl. vattenskyddsområden och kulturresevat)</i>	-2 454	-2 304
<i>Jakt och viltvård</i>	-2 207	-369
<i>Fördelning av statsbidrag inom folkhälsa</i>	-296	0
<i>Miljöövervakning</i>	-247	-341
<i>Fiskevård och fritidsfiske</i>	-245	-774
<i>Samverkan, ledning och samordning</i>	-180	0
<i>Bostadsförsörjning</i>	-50	0
<i>Främjande insatser inom folkhälsoområdet</i>	-27	-140
<i>Tillsynsvägledning</i>	-15	0
<i>Utveckling av jordbruksnäringen och landsbygden</i>	-4	-8
<i>Tillsyn och kontroll inom lantbruk och landsbygd</i>	-0	-1
<i>Deponering, administration och fördelning av medel, allmänna arvsfonden m.m.</i>	0	-25
<i>Allmänt och övergripande inom hållbar samhällsplanering och boende</i>	0	-3 192
<i>Översikts- och regionsplaner</i>	0	-1 014
<i>Allmänt och övergripande inom naturvård och miljöskydd</i>	0	-1 409

<i>Förvaltning och skötsel av skyddade områden</i>	0	-12 938
<i>Förvaltning av kvalitén på vattenmiljön</i>	0	-120
<i>Havsmiljöförvaltning och havsplanering</i>	0	-200
<i>Tillsyn och rådgivning inom alkohol- och tobak</i>	9	-371
	<hr/>	<hr/>
	-406 473	-413 784
<i>varav finansiering genom EU-fonder</i>		
Life - program för miljö- och klimatpolitik	0	-7 823
ESF - sociala fonden	-513	0

Not 17 Årets kapitalförändring	2018	2017
Verksamhetsutfall		
Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan	-3 099	-2 487
Avslutade externa medel RTA	-1 763	3 772
Avsl externa medel och ANL SCR	0	-1 582
Semesterlöne- och löneskuld	627	494
Årets minskning av semesterlöneskulden från 2008 som finansieras av anslag	-627	-494
	<hr/>	<hr/>
Summa verksamhetsutfall	-4 862	-297
Uppbörd		
Transfereringar		
Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan	-495	0
Lönegaranti konkurser	10 830	9 301
Lönegaranti rekonstruktioner	1 230	2 750
Avsl externa medel och ANL SCR	-296	0
	<hr/>	<hr/>
Summa Transfereringar	11 268	12 051
	<hr/>	<hr/>
Summa årets kapitalförändring	6 406	11 755

Noter till balansräkningen

Not	18	Immateriella anläggningstillgångar	2018-12-31	2017-12-31
		Balanserade utgifter för utveckling		
		<i>Bokfört värde</i>	0	0
		Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar		
		Ingående anskaffningsvärde	57	57
		Utgående anskaffningsvärde	57	57
		Ingående avskrivningar	-57	-57
		Utgående avskrivningar	-57	-57
		<i>Bokfört värde</i>	0	0
		Bokfört värde immateriella anläggningstillgångar	0	0
Not	19	Materiella anläggningstillgångar	2018-12-31	2017-12-31
		Förbättringsutgifter på annans fastighet		
		Ingående anskaffningsvärde	2 666	6 881
		Årets anskaffning	0	-4 215
		Utgående anskaffningsvärde	2 666	2 666
		Ingående avskrivningar	-1 197	-6 078
		Årets avskrivningar	-448	4 881
		Utgående avskrivningar	-1 645	-1 197
		<i>Bokfört värde</i>	1 022	1 469
		Maskiner, inventarier, installationer mm.		
		Ingående anskaffningsvärde	18 704	27 613
		Årets anskaffning	1 324	-8 260
		Årets försäljning, utrangering	-771	-649
		Utgående anskaffningsvärde	19 257	18 704
		Ingående avskrivningar	-8 431	-24 574
		Årets avskrivningar	-3 118	15 500
		Årets försäljning, utrangering	771	642
		Utgående avskrivningar	-10 778	-8 431
		<i>Bokfört värde</i>	8 478	10 273
		Pågående nyanläggningar		
		<i>Bokfört värde</i>	0	0
		Bokfört värde materiella anläggningstillgångar	9 500	11 742

Bokfört värde på anläggningstillgångar ökade kraftigt 2017. Detta beror primärt på flytten av Malmökontoret, vilken genomfördes under hösten 2017. Under 2018 har avskrivningarna överstigit värdet av nya investeringar, därmed minskar värdet.

	Lånefordringar IB	Amortering	Avskrivning	Lånefordringar UB	Reservering låneförlust IB	Årets förändring	Reservering låneförluster UB	Lånefordringar efter reservering UB
--	----------------------	------------	-------------	----------------------	----------------------------------	---------------------	------------------------------------	--

20 Utlåning*Lånefordringar med villkorad återbetalningsskyldighet*

Fiskerilån	136	0	0	136	0	0	0	136
Räntestöd	940	0	-271	670	0	0	0	670
Summa utlåning	1 076	0	-271	805	0	0	0	805

Amortering avräknas mot
inkomsttitel

Summa amortering

Not 21 Varulager m.m.	2018-12-31	2017-12-31
-----------------------	------------	------------

Varulager och förråd	0	0
----------------------	---	---

Pågående arbeten	0	22
------------------	---	----

Pågående arbeten 2017 avsåg arbeten åt Naturvårdsverket.

Not 22 Kundfordringar	2018-12-31	2017-12-31
-----------------------	------------	------------

Kundfordringar	1 378	1 002
----------------	-------	-------

Not 23 Fordringar hos andra myndigheter	2018-12-31	2017-12-31
---	------------	------------

Diverse fordringar andra myndigheter	28 760	25 389
--------------------------------------	--------	--------

Mervärdesskatt	9 072	7 808
----------------	-------	-------

Summa	37 832	33 197
--------------	---------------	---------------

Not 24 Övriga kortfristiga fordringar	2018-12-31	2017-12-31
---------------------------------------	------------	------------

Lönegarantifordringar	150 102	138 012
-----------------------	---------	---------

Uppbördsfordringar	891	4 982
--------------------	-----	-------

Övriga kortfristiga fordringar	255	294
--------------------------------	-----	-----

Summa	151 248	143 287
--------------	----------------	----------------

Not 25 Periodavgränsningsposter	2018-12-31	2017-12-31
---------------------------------	------------	------------

Förutbetalda kostnader

Förutbetalda hyror	6 211	6 355
--------------------	-------	-------

Övriga förutbetalda kostnader	762	572
-------------------------------	-----	-----

Summa förutbetalda kostnader	6 972	6 927
-------------------------------------	--------------	--------------

Upplupna bidragsintäkter

Upplupna bidragsintäkter från andra myndigheter varav	45 960	30 241
--	--------	--------

Statens jordbruksverk	39 422	29 874
-----------------------	--------	--------

Tillväxtverket	1 557	96
----------------	-------	----

Kammarkollegiet	1 299	0
-----------------	-------	---

Naturvårdsverket	1 015	25
Havs- och vattenmyndigheten	513	135
Riksantikvarieämbetet	482	0
Länsstyrelsen i Örebro län	371	0
Länsstyrelsen i Jönköpings län	287	0
Polismyndigheten	284	0
Statens energimyndighet	251	0
Skatteverket	163	0
Malmö högskola	145	101
Länsstyrelsen i Dalarnas län	52	3
Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	49	0
Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande	38	8
Länsstyrelsen i Västerbottens län	31	0
Länsstyrelsen i Kalmar län	2	0
Länsstyrelsen i Stockholms län	0	0
Upplupna bidragsintäkter från ickestatliga organisationer eller privatpersoner	25 454	5 718
varav finansiering genom EU-fonder		
Life - program för miljö- och klimatpolitik	19 561	3 939
ESF - sociala fonden	769	513
Totala upplupna bidragsintäkter	71 414	35 959
Övriga upplupna intäkter	1 697	588
Summa periodavgränsningsposter	80 083	43 474

Upplupna bidragsintäkter gentemot Jordbruksverket avser till stor del TA-medel, vilka är rekviderade 2018, men som utbetalas i början av 2019. Posten består också av ett antal projekt som inte kunnat slutredovisas och rekvideras med anledning av brister i Jordbruksverkets IT-system.

Not 26 Avräkning med statsverket	2018-12-31	2017-12-31
Uppbörd		
Ingående balans	-4 982	-191
Redovisat mot inkomsttitel (-)	-31 726	-27 631
Uppbördsmedel som betalats till icke räntebärande flöde (+)	35 817	22 840
Fordringar/skulder avseende uppbörd	-891	-4 982
Anslag i icke räntebärande flöde		
Ingående balans	-1	0
Redovisat mot anslag (+)	957	4 937
Medel hänförliga till transfereringar med mera som betalats till icke räntebärande flöde (-)	-957	-4 938
Fordringar/skulder avseende anslag i icke räntebärande flöde	-1	-1
Anslag i räntebärande flöde		
Ingående balans	-3 844	-6 212
Redovisat mot anslag (+)	281 402	260 096
Anslagsmedel som tillförts räntekonto (-)	-281 628	-257 728
Fordringar/skulder avseende anslag i räntebärande flöde	-4 070	-3 844
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag		

<i>Ingående balans</i>	4 079	4 573
Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	-627	-494
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag	3 452	4 079
Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto		
<i>Ingående balans</i>	10 769	39 397
Inbetalningar i icke räntebärande flöde (+)	561 805	505 683
Utbetalningar i icke räntebärande flöde (-)	-551 599	-534 311
Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto	20 975	10 769
Summa utgående balans avräkning med statsverket	19 466	6 022

Not 27 Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	2018-12-31	2017-12-31
---	-------------------	-------------------

Räntekonto i Riksgälden	105 273	100 808
-------------------------	---------	---------

Behållningen på räntekontot ökade kraftigt under 2017 i samband med att avstämning mellan RTA-flödet och SCR-flödet gjordes med hjälp av länsstyrelsernas gemensamma rapport för betalflödesjustering. Då denna avstämning tidigare inte genomförts regelbundet är det svårt att tolka om den kraftiga svängningen är korrekt. Detta behöver utredas vidare. Under 2018 har avstämningarna gjorts regelbundet.

Not 28 Övriga tillgodohavanden i Riksgäldskontoret	2018-12-31	2017-12-31
---	-------------------	-------------------

Övriga tillgodohavanden i Riksgälden Deponeringar	31 753	35 215
---	--------	--------

Not 29 Kassa och bank	2018-12-31	2017-12-31
------------------------------	-------------------	-------------------

Valutakonto 1	12 712	315
Summa	12 712	315

Ökningen på valutakontot härrör till två EU-finansierade projekt (Life), där medel ska fördelas till projektpartners.

Not 30

	Stats- kapital	Dona- tions- kapital	Balanserad kapital- förändring, anslags- finansierad verksamhet	Balanserad kapital- förändring, avgifts- belagd verksamhet	Balanserad kapital- förändring, bidrags- finansierad verksamhet	Kapital- förändring enligt resultat- räkning	Summa
Utgående balans 2017	73	0	0	-794	128 878	11 755	139 912
<i>varav</i>							
Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan	0	0	0	-794	0	-2 487	-3 281
Avslutade externa medel RTA	0	0	0	0	848	3 772	4 620
Lönegaranti konkurser	0	0	0	0	107 545	9 301	116 847
Lönegaranti rekonstruktioner	0	0	0	0	17 613	2 750	20 363
Avsl externa medel och ANL SCR	0	0	0	0	2 872	-1 582	1 290
Ingående balans 2018	73	0	0	-794	128 878	11 755	139 912
Föregående års kapitalförändring	0	0	0	-3 742	14 242	-11 755	-1 255
Årets förändring							
<i>varav</i>							
Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan	0	0	0	0	0	-3 594	-3 594
Avslutade externa medel RTA	0	0	0	0	0	-1 763	-1 763
Lönegaranti konkurser	0	0	0	0	0	10 830	10 830
Lönegaranti rekonstruktioner	0	0	0	0	0	1 230	1 230
Avsl externa medel och ANL SCR	0	0	0	0	0	-296	-296
Summa årets förändring	0	0	0	0	0	6 406	6 406
Utgående balans 2018	73	0	0	-4 536	143 120	6 406	145 063

Kapitalförändringen 2017 var enligt resultaträkningen 1,255 mkr för hög jämfört med balansräkningen. Vid en jämförelse mellan årsbokslutet 2018 och 2017 är således årsbokslutet 2017 övervärderad med denna summa i resultaträkningen. Balansräkningen vid årsbokslutet 2017 stämmer fullt ut med ingående balans 2018 så felet påverkar varken balansräkning eller resultaträkning för 2018.

Not 31	Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	2018-12-31	2017-12-31
	Ingående avsättningar	389	584
	Årets pensionskostnader	0	-62
	Årets pensionsutbetalningar	-229	-310
	Utgående avsättning	160	212

Not 32	Övriga avsättningar	2018-12-31	2017-12-31
	Lokalt omställningsarbete		
	Årets förändring	300	438
	Utgående balans	4 087	4 466

Omstruktureringsåtgärder

Årets förändring 0 0

Summa övriga avsättningar 4 087 4 466

Medlen används för lokala omställningsåtgärder. Under 2019 förväntas omkring 1 000 tkr att användas för detta. Nettoförbrukningen blir därmed ca 400 tkr.

Not 33	Lån i Riksgäldskontoret	2018-12-31	2017-12-31
	Ingående balans	12 057	3 556
	Under året upptagna lån	1 684	10 968
	Årets amorteringar	-4 240	-2 467
	Utgående balans	9 502	12 057

Beviljad låneram 15 000 20 000

Lånefinansieringen utgörs till största del av investeringar i samband med flytt av Malmökontoret 2017.

Not 34	Räntekontokredit i Riksgäldskontoret	2018-12-31	2017-12-31
	Beviljad kreditram	21 000	20 000

Not 35	Kortfristiga skulder till andra myndigheter	2018-12-31	2017-12-31
	Diverse skulder inkl. leverantörsskulder	15 286	12 263
	Lagstadgade arbetsgivaravgifter	11 376	10 136
	Premier avtalsförsäkringar	0	949
	Mervärdesskatt	222	1 986
	Summa	26 884	25 334

Lagstadgade arbetsgivaravgifter innefattar både anställd personal samt lönegaranti.

Not 36	Leverantörsskulder	2018-12-31	2017-12-31
	Leverantörsskulder	23 733	22 151

Not 37	Övriga kortfristiga skulder	2018-12-31	2017-12-31
	Personalens källskatt	5 121	4 517
	Övriga kortfristiga skulder	18 777	5 075
	<i>Bestående av</i>		
	<i>Preliminärskatt lönegaranti</i>	4 755	4 063
	<i>Transfereringar under utbetalning</i>	186	15
	<i>EU-medel för vidarebefordran</i>	12 712	65
	<i>Övrigt</i>	1 125	932
	Summa	23 898	9 592

Övriga kortfristiga skulder ökar med närmare 14 mnkr. Merparten av ökningen ligger inom *EU-medel för vidarebefordran*. Beloppet avser till merparten två EU-finansierade projekt där medel ska vidareförmedlas till projektpartners.

Not 38	Depositioner	2018-12-31	2017-12-31
	Depositioner	32 043	35 203
Not 39	Periodavgränsningsposter	2018-12-31	2017-12-31
	Upplupna kostnader		
	Upplupna löner, arvoden inkl social avg	2 408	898
	Upplupna semesterlöner inkl social avg	24 231	22 986
	Övriga upplupna kostnader	1 745	2 446
	Summa upplupna kostnader	28 384	26 330
	Oförbrukade bidrag från annan myndighet	116 600	75 173
	<i>varav</i>		
	<i>Naturvårdsverket</i>	<i>58 736</i>	<i>37 521</i>
	<i>Länsstyrelsen i Örebro län</i>	<i>19 730</i>	<i>8 705</i>
	<i>Statens jordbruksverk</i>	<i>15 492</i>	<i>774</i>
	<i>Statens energimyndighet</i>	<i>6 489</i>	<i>2 748</i>
	<i>Länsstyrelsen i Stockholms län</i>	<i>2 576</i>	<i>2 448</i>
	<i>Kammarkollegiet</i>	<i>2 219</i>	<i>2 422</i>
	<i>Myndigheten för samhällsskydd och beredskap</i>	<i>2 218</i>	<i>6 055</i>
	<i>Socialstyrelsen</i>	<i>1 695</i>	<i>1 702</i>
	<i>Länsstyrelsen i Västra Götalands län</i>	<i>1 600</i>	<i>1 600</i>
	<i>Länsstyrelsen i Dalarnas län</i>	<i>1 495</i>	<i>1 611</i>
	<i>Länsstyrelsen i Jönköpings län</i>	<i>1 066</i>	<i>835</i>
	<i>Övriga finansiärer</i>	<i>3 287</i>	<i>8 752</i>
	Oförbrukade bidrag från annan myndighet planeras att användas:		
	- Inom tre månader	11 600	7 500
	- mer än tre månader till ett år	35 000	22 500
	- mer än ett år till tre år	58 150	37 500
	- mer än tre år	11 850	7 688
	Oförbrukade bidrag från ickestatliga organisationer eller privatpersoner	39 441	26 313
	<i>varav finansiering genom EU-fonder</i>		
	<i>Life - program för miljö- och klimatpolitik</i>	7 301	2 344
	<i>ESF - sociala fonden</i>	2 795	0
	Summa oförbrukade bidrag	156 042	101 486
	Oförbrukade bidrag ökar sammantaget med ca 41 mnkr. Ökningen återfinns hos finansiärerna Naturvårdsverket, Länsstyrelsen Örebro, Statens jordbruksverk samt Statens energimyndighet. Generellt ökade finansieringen kraftigt under 2018 och myndigheten hann inte anpassa verksamheten fullt ut. Vissa oförbrukade bidrag, exempelvis dispositionsrätterna, dras av från kommande års tilldelning.		
	Övriga förutbetalda intäkter		
	Summa förutbetalda intäkter	0	0
	Summa periodavgränsningsposter	184 426	127 816

	Anslag/Benämning	Villkor	Tilldelat Belopp	Utfall
NOT 40	01 05 001 Länsstyrelserna m.m., Skåne län	Anslagskredit	8 446	0
		Anslagsbehållning som disponeras, 3 %	8 446	4 070
		Kredit på räntekonto	21 000	0
		Låneram för anläggningstillgångar	15 000	9 502
		För Landshövdingens deltagande i den europeiska sambandsgruppen (European Association of State Territorial Representatives) får användas högst	85	
NOT 41	19 01 001 0 Regionala tillväxtåtgärder, Länsstyrelsen i Skåne Län	Anslagskredit	95	0
		Anslagsbehållning som disponeras	0	
		Uppföljning och utvärdering	0	
		Beställningsbemyndigande	2 000	427
		Länsstyrelsen Skånes årliga medel för Regionala tillväxtmedel är 957 tkr. För att få ut mest effekt av medlen beviljas merparten av medlen under innevarande år, därmed blir utestående beställningsbemyndigande relativt lågt.		

Sammanställning över väsentliga uppgifter

Sammanställningen är gjord enligt 2 kap. 4 § Förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag (belopp angivna i tkr).

	2018	2017	2016	2015	2014
Låneram i Riksgälden					
Beviljad	15 000	20 000	14 000	16 000	16 000
Utnyttjad	9 502	12 057	3 556	4 315	5 192
Räntekontokredit i Riksgälden					
Beviljad	21 000	20 000	19 500	19 000	18 500
Utnyttjad	0	0	0	0	0
Räntekonto					
Ränteintäkter	61	21	21	13	260
Räntekostnader	0	0	0	0	0
Avgiftsintäkter som disponeras					
Budget	22 030	22 420	21 660	15 660	13 610
Utfall	33 650	34 502	27 814	29 831	34 819
Avgiftsintäkter som inte disponeras					
Budget	26 075	24 300	18 100	17 050	16 650
Utfall	31 726	27 631	23 795	19 059	17 544
Anslagskredit					
<i>Utgiftsområde 01 – Rikets styrelse</i>					
01 05 001 010 Länsstyrelserna m.m. Skåne					
Beviljad	8 446	10 265	9 772	9 510	9 541
Utnyttjad	0	0	0	0	0
<i>Utgiftsområde 19 – Regional tillväxt</i>					
19 01 001 010 Regionala tillväxtåtgärder, Länsstyrelsen Skåne					
Beviljad	95	95	96	90	90
Utnyttjad	0	0	0	0	0
Anslagssparande					
<i>Utgiftsområde 01 – Rikets styrelse</i>					
01 05 001 010 Länsstyrelserna m.m. Skåne					
Summa anslagssparande	4 070	3 844	6 212	6 701	6 756
<i>Utgiftsområde 19 – Regional tillväxt</i>					

19 01 001 010 Regionala tillväxtåtgärder, Länsstyrelsen Skåne					
Summa anslagssparande	0	20	0	0	15
Bemyndiganden					
<i>Utgiftsområde 19 – Regional tillväxt</i>					
19 01 001 010 Regionala tillväxtåtgärder, Länsstyrelsen Skåne					
Tilldelat	2 000	2 000	2 000	1 500	1 500
Åtaganden	427	900	391	895	1 256
Personal					
Antal årsarbetskrafter ²⁾	490	470	449	425	429
Medeltal anställda ¹⁾	535	516	492	469	499
Driftkostnad per årsarbetskraft	1 035	949	934	964	968
Kapitalförändring					
Årets kapitalförändring	6 406	11 755	12 274	10 005	9 951
Balanserad kapitalförändring	138 584	128 084	113 725	103 719	93 768

¹ Medeltal anställda beräknas som samtliga månadsanställda reducerat med anställningsperiod samt tjänstledighet om 100 %. Därutöver räknas timanställdas anställningsomfattning utifrån antalet genomförda arbetstimmar under anställningsperioden.

² Med årsarbetskrafter avses antal anställda personer omräknat till heltidsarbetande. Sammanlagd arbetad tid divideras med en länsstyrelsegenomsnittlig möjlig arbetstid = 1 710 timmar.

Kommentar till tabellen:

Definitionen av medeltal anställda ändrades år 2016. Omräkning av jämförelsetalen har skett för åren 2014 och 2015 i verktyget LISA.

Utnyttjad låneram är lägre än förväntat. Under 2017 och 2018 har myndigheten flyttat till nya lokaler i Malmö. Investeringsbehovet i samband med detta blev lägre än förväntat.

Trenden att antal årsarbetskrafter och medeltal anställda ökar håller i sig även 2018 och korrelerar väl med ökade uppdrag och finansiering.

Årsredovisning 2018
Länsstyrelsen Skåne

